

ben. corlaci

Vol. I—II, lei 10

editura minerva

«Cazul doctorului Udrea este cazul intelectualului în conștiința căruia războiul operează mutații radicale, cazul unei categorii morale de autoamăgiți, puși în situația de a contempla prăbușirea iluziei lor de neutralitate și de a se decide pentru atitudine și acțiune. Este prins în acest roman procesul integrării politice a unei părți a intelectualității românești — demnă, umanitaristă, pacifistă, dar retrasă într-o carapace profesională izolatoare (fals izolatoare!) și care va trebui să înțeleagă că exclusivismul profesional apare inoperant în condițiile unui război ce avea să dizloce fundamental conștiințele. *Cazul doctor Udrea* este romanul autofverificării gândirii politico-sociale și al desizolării.»

D. SOLOMON

646

ben. corlaci

108

ben. corlaci
cazul doctor udrea

Ilustrația copertei : *Petre Vuleănescu*

ben. corlaci

cazul doctor udrea

ROMAN

★

PREFĂȚĂ ȘI TABEL CRONOLOGIC DE DUMITRU SOLOMON

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI • 1971

EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI

Textul romanului de față este reprodus după : Ben. Corlaci — *Cazul doctor Udrea*, Editura pentru Literatură. 1969.

PREFAȚĂ

Fire romantică, Ben. Corlaci se simte bine în singurătate și în dezacord cu lumea, gustînd cu voluptate ostracizarea — fie și imaginară — și dezvelindu-și vocația suferinței ca pe blazonul unei sensibilități superioare. E de mirare că acest poet, solitar pînă la un pas de mizantropie, cu trufii de aristocratism proletar, pus pe distrugerea tuturor punților și visînd izolarea deplină, a scris, după un lung șir de poezii încărcate de reproșuri și injurii la adresa lumii, un roman de tip obiectiv, cu ambiții de frescă socială, un roman prin excelență politic, o carte de observație și analiză a lumii pe care părea că refuză să o vadă, să o cunoască și să o recunoască. Pentru aceia care au citit poezia și chiar proza lui Ben. Corlaci, apariția romanului *Cazul doctor Udrea* — în 1959 — a constituit probabil o mare surpriză, mai ales datorită capacității autorului de a urmări, lucid și rece, cu o pătrundere și o înțelegere matură a resorturilor sociale și psihologice, evoluția unor personaje *obiective* (și voi explica mai apoi de ce subliniez termenul), într-o narațiune construită pe un tipar aproape balzacian. „Cazul“ Ben. Corlaci era destul de straniu

și cu adevărat singular: o structură violent, subiectivă s-a arătat, pe neașteptate, aptă să se obiectiveze pînă la autopulverizare, revelînd aptitudini nebănuite pentru construcția epică solidă, calculată, pentru crearea de tipuri și pentru observarea detaliilor de viață.

Autorul debutase ca poet „damnat”, sub semnul simbolismului. Primele volume, *Tavernale* (1941), *Pelerinul serilor* (1942) și *Arhipelag* (1943), cultivau acea vocație a suferinței de care aminteam, emblematică pentru mulți dintre poeții tineri ai timpului. Poetul își tirăște „trupul bubos” prin nopțile mahalalelor imunde, aflîndu-și refugiul sub „cerul” greu și sumbru al tavernelor. Prietenii se parafează în „decorul de fum” al cîrciumii. (Regăsim acest decor familiar în roman: cîrciuma infectă în care îl duce poetul Constantin Orfanu pe doctorul Pavel Pavel, locul de refugiu al poezilor săraci și neîmpăcați cu destinul lor; aici friptura are viermi, totul e murdar, doar băutura de culoare verde are ceva purificator, ca și prietenia ce-i apropie pe oameni...). Este evocată, în genul lui Camil Baltazar, atmosfera morbidă, dezolantă a sanatoriului, cu „oameni vinetți, fără plămîni”, cu fantastice „dansuri” de baccili, atmosferă care va reveni în roman, amplificată, întunecată și mai mult de umbra războiului, cu bolnavii alungați de bombardament în adăposturi, tîrîți de poliști în curte, trăind, la o tensiune sporită prin claustrare, umilințele și durerile unui popor întreg. Nu lipsește, în aceste prime volume de poezii, febra minulesciană a plecărilor, asociată cu un dezgust universal, care nu tolerează nici măcar ideea unui refugiu posibil. Pe poetul veșnic „bolnav” nu-l atrag porturile cu nume exotice ale lui Minulescu, fuga e definitivă și totală: „Haide cu mine, iubito, în fundul mării, Pămîntul acesta e rău și e crud”. Totul în jur are un aer mortuar, bacovian.

Cu volumul *Manifest liric* (1945), premiat la concursul de poezie „Forum”, acul busolei poetice începe să se

fixeze. Prin „mahmureala“ nesfârșitelor și tristelor beții răzbate glasul unei conștiințe protestatare. Poetul, înfometat și disprețuit, capătă brusc accente iconoclaste : „*învățăm să murim pentru un dumnezeu, altul decît piinea și soarele, Dumnezeul spinzurat în pereți fumurii...*“ Răzvrătirea capătă un sens social ; cel care voia să fugă în fundul mării de scîrba acestui pămînt rău și crud descoperă că are putința să ceară, să pretindă, să *revenge*, alît pentru sine, cît și pentru toți cei „desculți“, „pentru copilul muncitorului de-alături, bolnav de pojar“. Și devine agresiv : „*Dar vă asigur că la viitoarea-ntîlnire n-am să mai uit / să-i prind lui dumnezeu, cu un ac, un afiș în spate : / Noi nu mai vrem decît piine și piine, / ca s-o stropim cu puțină dreptate !*“ Poate că aici, în acest volum de poezii furioase, bărbătești, puțin sucite, dar limpezite de o undă de credință, se află explicația viitorului roman, a nevoii de obiectivare, de reasezare a raporturilor cu lumea. Aici se întrevăd punțile probabile și începe să se destrame ura aceea, universală și feroce, față de lume. Există totuși o posibilitate de ieșire din întuneric, există totuși o punte către oameni, o rațiune de solidaritate. Această rațiune este *omul liber*, căruia poetul îi aduce laudă, în sfîrșit o laudă între atîtea contestări vehemente : „*Totdeauna, omule liber, mă vei iubi, / așa cum iubește săracul piinea și soarele, / fiindcă sintem amîndoi din același grăunte / și fiindcă singura religie adevărată e munca (...) / Pentru tine, omul meu liber ca timpul, / voi azvirli cu praștia cuvintele cele mai pline, / voi răsuci universul ca pe-un compas — / și punctele care pe hartă înseamnă hotar / am să le șterg dintre noi, ca pe un simplu popas*“.

Nimic nu anunța însă, în aceste poezii străbătute de sentimentul ofensei, de dezgust și de revoltă, de minie autodevastatoare, dar și de compasiune pentru toți umiliții, marca disponibilitate epică a romancierului de mai târziu. Era o poezie a omului singur, hipersensibilizat de

condiția izolării, rănit de societate, dar purtându-și „bulele” sufletești cu maiestrate.

Nici prima carte de proză, apărută în 1947, o carte de o frumusețe stranie, cu totul aparte în literatura epocii, nu descoperea o vină epică deosebită. *Moartea lingă cer* este o prelungire a visurilor de evadare din *Tavernale*. Povestitorul întâlnește într-un fel de tunel-catacombă, rămas de pe vremea primului război mondial, undeva la marginea orașului, un tip bizar, care se numește Arthur și care îi desfășoară un monolog în stil urmuzian. Cei doi devin prieteni. E o prietenie ieșită din comun, o prietenie de tip romantic, fanatică, sublimă, pînă la identificare; fiecare din parteneri devine un alter-ego al celuilalt. Sătui de mizerie și suferință, obsedați de dorul de ducă, prietenii încep o lungă și extraordinară călătorie prin lume. Ajung în Franța, de unde, mînați de aceeași permanentă dorință de evaziune, pleacă în Alger, apoi în America; și de aici, cu o expediție, pe Himalaia. Acolo, „lingă cer”, Arthur moare, iar prietenul său îi arde cadavrul pe rug, repetînd gestul lui Byron față de Shelley. Cartea exaltă psihologiile singulare, ciudate, aduce o atmosferă apăsător romantică, în genul Poe, cu momente halucinante, cu divagații lirice și filozofice. Observația socială e vagă, accidentală, substanța epică e subțire, dar interesul cărții nu stă atît în narațiune și caractere, cît în analiza subtilă, inteligentă, în limbajul bogat metaforic, în elogiul tulburător al marilor prietenii.

Exercițiile epice ulterioare nu sînt prea semnificative, majoritatea nuvelor și povestirilor tipărite pînă la apariția romanului *Cazul doctor Udrea* fiind, în bună măsură, minate de schematismul aplatizant și sterp care făcuse ravagii în literatura vremii.

Cazul doctor Udrea venea, așadar, după doisprezece ani de căutări infructuoase, ca un moment de maturitate artistică în evoluția scriitorului. Este un roman despre

intelectuali și despre război, despre răspundere față de istorie și față de propria conștiință, un roman hotărît politic. Ben. Corlaciuc includea aici o surprinzătoare experiență și o certă cunoaștere a straturilor sociale și a forțelor politice din România primei jumătăți a secolului al cincilea, o știință precisă a construcției obiective, românești, o observație pătrunzătoare. Cu unele ecouri romantice amintind de primele poezii și de *Moartea lingă cer*, romanul se fixează însă decis și stabil în coordonatele realismului clasic.

Cazul doctorului Udrea este cazul intelectualului în conștiința căruia războiul operează mutații radicale, cazul unei categorii morale de autoamăgiți, puși în situația de a contempla prăbușirea iluziei lor de neutralitate și de a se decide pentru atitudine și acțiune. Este prins în acest roman procesul integrării politice a unei părți a intelectualității românești — demnă, umanitaristă, pacifistă, dar retrasă într-o carapace profesională izolatoare (fals izolatoare !) — și care va trebui să înțeleagă că exclusivismul profesional apare inoperant în condițiile unui război ce avea să dizloce fundamental conștiințele. *Cazul doctor Udrea* este romanul autoverificării gândirii politico-sociale și al desizolării.

Teza romanului decurge, parcă, esențialmente, dintr-o idee camilpetresciană : pasivitatea, în condițiile asaltului monstruoșității și crimei, înseamnă în ultimă instanță acceptare, iar acceptarea înseamnă complicitate. În fața tabloului degradării condiției umane, neintervenția echivalează cu o abdicare lașă, condamnată în ordinea etică și ea însăși degradantă. Cartea proclamă răspicat refuzul indiferentismului și obligativitatea atitudinii.

Doctorul Udrea, chirurg eminent și profesor luminat, este o conștiință profesională integră. Nu-și poate și nu i se poate reproșa nimic, nici ca medic, nici ca om. A fi un chirurg desăvârșit rezultă din codul său moral

sever, de la care nu s-ar putea abate niciodată și cu nici un preț. A fi uman și generos rezultă — la rîndul său — din însăși profesiunea de medic, profesiune pe care Udrea o stimează pînă la venerație. În climatul de corupție și afacerism veros, ce guverna mediul spitalelor și, în general, viața publică a țării, aflată sub dominație fascistă, corectitudinea lui Udrea nu putea să nu trezească îngrijorarea și antipatia potentatilor. „Ceilalți“ nu erau indiferenți. Și nu tolerau neutralitatea. Scriitorul va demonstra, în imagini memorabile, *imposibilitatea* inadeziunii, absurditatea pretenției de independență a conștiinței. O epocă politică (prin esența sa) obligă la politică. La această concluzie simplă și dură va trebui să ajungă purul, independentul și moralul Udrea, acela care declara cu mîndrie intelectuală: *„N-am făcut și nu voi face niciodată politică. Mi-e silă de ceea ce se numește politică. N-am văzut încă bolnavi vindecați cu discursuri. Vreau să fiu lăsat să fac chirurgia și asta nu se face decît într-un spital.“* Politica, în concepția lui Udrea, indiferent care ar fi ea, nu aparține eticii. *„Da, existența omului se impune să aibă și un sens etic, nu numai social sau biologic. În cazul meu, etica se identifice în primul rînd cu medicina.“*

Cazul doctorului Udrea este, prin urmare, cazul disperat al conștiinței abstracte — fixată pe un adevăr abstract, pe o morală abstractă, pe o logică abstractă — în conflict cu adevărurile concrete ale realității, este drama idealismului etic chemat la o înfruntare dură și inegală cu pragmatismul unei lumi ostile, impermeabilă activității intelectuale pure. Udrea nu pricepe logica adversarilor săi, nu realizează rețeaua de calomnii, șicane, sabotaje cu care aceștia îl înconjoară, deoarece el „joacă“ cinstit, convins că toți, fără excepție, trebuie să se supună unor reguli și principii ce există undeva, deasupra indivizilor și a societății, ele constituind unicul arbitru al acțiunilor omenești. În fața înscenării patronate de ministru și de

consilierul ministerial Nicoleanu și dirijate din umbră de Georges Mateceanu-Cîrleni, doctorul Udrea rămîne pur și simplu paralizat, nefiind în stare să riposteze altfel decît prin demisia din funcția de director al spitalului. Prima ofensivă deschisă a oficialităților antonesciene îl găsea dezarmat, nepregătît, aproape un învîns.

În fond, doctorul Udrea este o altă ipostază a intelectualului care a dominat, în perioada dintre cele două războaie, literatura noastră, de la scrierile lui Camil Petrescu și G. Călinescu, la acelea ale lui Gib. Mihăescu, Mihail Sebastian, Cezar Petrescu, Hortensia Papadat-Bengescu sau Anton Holban. Conștiință demnă și caracter integru, ființă hipersensibilă, reacționînd dureros la fiecare agresiune a mediului, acumulînd ca pe o otravă lentă ura neputincioasă față de universul grotesc pe care-l dezvăluia egoismul burghez, acest intelectual ducea cu sine povara imensă a unui ideal irealizabil, visul vrăjit și ucigător al absolutului și o oboseală cumplită a centrilor dinamici. Din familia spirituală a acestor inadaptabili sublimi și înfrînți face parte și eroul lui Ben. Corlaci. Doctorul Udrea nu este însă la capătul resurselor sale de rezistență în raport cu mediul; el are de apărut onoarea și rațiunea de a fi a celei mai umane dintre profesii, aceea de medic, dar o apără cu miinile goale în fața unui adversar care nu-și alege nici mijloacele, nici ținta. Udrea este silit mereu să coboare din lumea sa perfect rațională în haosul realității și fiecare contact de acest fel îl răneste adînc: lipsa instrumentelor chirurgicale și a medicamentelor, sabotarea transporturilor de sînge destinat transfuziilor, razia operată de poliție în spital, în căutarea unor manifeste comuniste, și maltratarea bolnavilor, imaginea permanentă a suferințelor și ororilor provocate de război, triumful imposturii pe toate treptele ierarhiei sociale și politice. spaima din privirile și din gesturile oamenilor terorizați de regimul dictatorial, mizeria și sărăcia, generatoare de boli,

prezența printre medici a unor indivizi interesați și iresponsabili (ca doctorul Jean Mouscha), pentru care liniștea și securitatea personală sînt mai presus de viața oamenilor... O vreme, Udrea crede că va putea să amelioreze această stare de lucruri pe calea firească a rațiunii, prin adrese și memorii către minister, prin propriul său devotament, printr-o atitudine demnă și intransigentă. Eroarea constă în aceea că eroul atribuia rațiunii abstracte capacitatea de a influența un întreg mecanism social irațional, și de această eroare avea să-și dea seama abia în momentul confruntării directe cu ministrul, cu Valentin Nicolescu și cu maiorul Grigoriu, coalizați împotriva sa și a altor medici incomozi, purtători de idei „periculoase” cum ar fi: o reformă a învățămîntului medical, polispecializarea chirurgilor, considerarea ulcerului ca o boală socială, printre cauzele căreia se află sărăcia, hrana neîndestulătoare, războiul.

Treptat, după experiențe amare, Udrea va descoperi un adevăr vital: în societate, în istorie este insuficient, dacă nu imposibil, să rămîi un profesionist eminent și un caracter ireproșabil menținîndu-te în perimetrul strict al profesiei și ignorînd „restul”, inclusiv destinul *în mare* al omului, pe care ca medic îl poți hotărî *în mic*. Doctorul Udrea își va da seama că punctul de sprijin de care avea nevoie nu se găsea în propria rațiune, ci în solidaritatea cu oamenii, cu aceia care sufereau în războaie și de pe urma războaielor. El avea să recunoască în colaboratorii săi apropiați — doctorul Pavel Pavel, internul Naim, sora Maria Bogdan — direcții de comunicare pe care nu le-a bănuțit înainte. Ieșirea lui Udrea din izolare nu se produce brusc, în urma unei revelații sau a unei imploziuni de conștiință, ci lent, conform firii sale raționale, lucide, printr-un proces de reevaluare a propriei atitudini, prin descoperirea fisurilor sistemului său de gîndire și de viață.

Toma Udrea nu are nevoie de dezmințiri și renegări, el nu-și contrazice nici o clipă convingerile, biografia, caracterul. Existența închinată binelui uman, refuzul oricărui compromis, consecvența și fermitatea convingerilor trebuiau să-l conducă pe doctorul Udrea în chip firesc pe pozițiile umanitarismului militant, dar drumul nu putea fi ușor, cîtă vreme neutralitatea politică se confunda, în concepția croului, cu unica rațiune a muncii intelectuale. Pentru a semna memoriul adresat de intelectualii progresiști mareșalului Antonescu, memoriu în care se cerea încetarea războiului distrugător și absurd, Udrea așteaptă o garanție morală — iar această garanție o constituie iscălitura profesorului Panait Christoloveanu. Primul gest politic deschis și răspicat capătă în conștiința lui Udrea dimensiuni colosale, semnarea documentului de atitudine împotriva războiului devine un act de mare răspundere (despre eficacitatea acestui protest Udrea are o părere cît se poate de rezervată). Numai gîndul că profesorul și mentorul său se numără printre cei care au iscălit memoriul îl convinge pe Udrea să acționeze împotriva principiilor sale neutraliste, și nicidecum loviturile primite din partea oficialităților. Udrea nu este un spirit revoluționar, dar nici un abulic sau un resemnat; observă realitatea, îl doare imaginea nedreptății și a urii, refuză, cu orice risc, să accepte vreo abatere de la legile umanității, dar nu se poate concepe în postura de luptător; i se pare o aberație, un hibrid trist, asocierea noțiunilor *om de știință* și *om politic*. „Aici se sfîrșește domeniul medicinei“, îi declară el doctorului comunist Simion Neagu, care îi vorbește de suferințele și nenorocirile sociale ale oamenilor; „oricît ar fi de dureros, acesta e adevărul“. Granițele sînt văzute net, tranșant: a păși dincolo de domeniul medicinei, înseamnă a *părăsi* domeniul medicinei, a-l trăda. Nu lașitatea, nu frica de urmări, nu instinctul de con-

servare îl rețin pe Udrea, ci această matematică rigidă a limitelor inviolabile.

Ca să se apropie de comuniști, doctorul Udrea trebuia să înțeleagă că principiile lui umanitare și acțiunile comuniștilor mergeau în același sens, coincideau chiar, în anumite puncte fundamentale. Această înțelegere încearcă să i-o lumineze doctorul Simion Neagu, asistentul profesorului Christoloveanu, apoi profesorul însuși — un intelectual remarcabil și clarvăzător, o conștiință civică activă, în sfârșit soră Maria Bogdan, o comunistă curajoasă, cu o admirabilă putere de sacrificiu. Sprijinit de acești oameni deosebiți, Udrea intervine din ce în ce mai mult în viața socială, „violind“ granițele imagine ale medicinei și dăruindu-se nu numai științei și vindecării bolnavilor, dar și idealurilor de dreptate și libertate pe care le purta, nealterate, în adâncul ființei sale. Astfel, refuză să accepte falsificarea de către poliție a datelor unui asasinat (un om este împușcat de un ofițer hitlerist, dar poliția, pentru a acoperi crimă, înscenează o răfuială între bețivi, inculpând niște nevinovați) și își atrage represaliile autorităților, acordă asistență medicală unui comunist rănit, asumându-și toate riscurile acestui gest îndrăzneț, se opune trimeriei unor răniți pe front etc. Atitudinea antirăzboinică și antifascistă îi vor aduce demiterea din funcția de director al spitalului, mobilizarea la o clinică militară, sub comanda maiorului Grigoriu, unul din dușmanii săi aprigi și, în cele din urmă, arestarea. Pierzînd, rînd pe rînd, pozițiile sociale, doctorul Udrea cîștigă, în schimb, o valoare neprețuită, de care îi vorbea cu pasiune profesorul Christoloveanu: libertatea conștiinței. Întregul roman este, de fapt, drumul anevoios, crîncen, necesar, ca o trecere printr-un purgatoriu al istoriei, drumul intelectualului către aflarea locului său în societate, în viața poporului. Dezbaterea acestui caz, să-l numim de integrare politică, este principala arteră epică a cărții, aceea care-i determină și

caracterul de roman politic. Iar Toma Udrea rămîne, prin destinul său complicat și dramatic, cel mai interesant erou al romanului și, în același timp, unul dintre personajele de marcă ale prozei românești contemporane dedicate resufecției politice a intelectualului în anii dictaturii fasciste. Arhetipul acestei categorii de eroi este, fără îndoială, Ioanide, căci destinul literar al intelectualului în revoluție a fost decis, de la apariția romanelor *Bietul Ioanide* și *Scrinul negru*, exclusiv în umbră marelui personaj călinescian.

Fără a ocupa un loc principal în epica romanului, figura bătrînului profesor Panait Christoloveanu este o prezență de relief și, într-un fel, determinantă pentru soarta lui Udrea. Înțelept, ironic, neclintit în convingerile sale de dreptate și cinste profesională, spirit activ, tenace, neobosit, profesorul Christoloveanu trăiește o dramă ascunsă, destăinuită la un moment dat numai lui Udrea, discipolul său preferat, omul care va trebui să-i ducă mai departe cercetările. Soția profesorului, pe care acesta a iubit-o enorm, a fost răpusă în plină tinerețe de cancer. Mama profesorului a murit și ea de aceeași boală. Christoloveanu însuși — și acesta e marele secret al existenței sale — se suspectează de cancer. Pentru el, cercetările în domeniul oncologiei au mai mult decît o valoare științifică și umană, ele constituie lupta vieții lui, „răfuiala” lui. Este o răfuială nu numai împotriva bolii, dar și împotriva acelora care îl împiedică să lupte cu ea : „*Dar astăzi am ajuns la concluzia că boala mea trebuie să devină răfuiala mea. Dacă fel de fel de inși m-au împiedicat să contribui cu mintea și cu munca mea la stîrpirea unui flagel, voi începe să lovesc în acești inși.*”

Exemplul de perseverență și dîrzenie al profesorului este pentru elev ca o infuzie tonică. Ascultînd lunga și dramatica spovedanie a lui Christoloveanu, Udrea e obligat să constate că există vicisitudini mai mari decît acelea

pe care le parcurge el însuși și că rezistența omului în fața nenorocirilor poate merge pînă la eroism. Căci bătrînul profesor e hotărît să lupte pînă în pînzele albe pentru adevărul și pentru dreptatea umanității. Declărînd, în ședința de la minister, că va părăsi catedra, Christoloveanu îi avertizează pe cei de față că, la prelegerea de despărțire, va spune studenților săi întreg adevărul asupra realității, demascînd impostura, viciul, opresiunea, falsificarea valorilor. Iar lui Udrea îi mărturisește patetic : *„Avem nevoie de o lume în care nu plutonierii camuflați în medici să decidă soarta științei, nici zarzavagii politici. O lume în care capacitatea și bunele noastre intenții să evolueze în deplină libertate.“*

Există ceva, mai presus de tăria de caracter, mai presus de intransigență și demnitate, care îl împiedică pe bătrînul savant să părăscască lupta ; este încrederea în victoria forțelor progresiste, speranța într-o lume a viitorului, mai bună și mai favorabilă oamenilor : *„Se ciocnesc două lumi. Pe una o cunoaștem, e lumea care ne-a decepționat, ne-a înfrînt. Cealaltă ? Nici unul din noi nu o știe. Dar e posibil să semene cu asta, de vreme ce se înfruntă între ele ? Rămîne să vedem, Toma, și din această întrebare se naște cel puțin speranța, adică tocmai ceea ce îi trebuie omului ca să supraviețuiască durerii.“* Natural, viitorul, așa cum i se arată profesorului Christoloveanu, e învăluit încă în mister, nu are contur și nici substanță, dar e o potență și, mai ales, o speranță. Această speranță merită sacrificii, este unica punte a existenței. Capitolul dedicat convorbirii dintre Christoloveanu și Udrea, unul dintre cele mai frumoase și mai consistente din roman, marcînd și momentul crucial al relațiilor dintre cei doi eroi, se încheie cu aceste cuvînte tulburătoare ale savantului Christoloveanu : *„Nu știu dacă și unde vom găsi, știu însă ce anume caut, căutăm sau trebuie să căutăm anîndoi : libertatea conștiinței noastre. Posibil să fie nevoie de ani spre a străbate un*

astfel de drum. Și vom fi obligați să fim fără cruțare, Toma, pentru că altă speranță nu vom mai găsi niciodată.“ Sînt cuvintele unui om care a descoperit sensul existenței și lumina unei credințe statornice, ale unui intelectual mîndru de condiția sa, răspunzător față de sine și față de societate, sînt însăși expresia libertății de conștiință către care a năzuit.

Preocupat în primul rînd de dezbaterea „procesului“ Udrea, scriitorul n-a compus totuși o carte seacă, încărcată de monologuri și dialoguri abstracte, demonstrative. Lumea romanului trăiește, colorată, diversă, captivantă, prin atmosfera ei (tabloul Bucureștiului măcinat de bombardamente, agitația orașului aflat sub ocupație, acțiunile patrioților, care pregătesc actul politic și militar de la 23 august 1944), prin portretele vii ale unor personaje: doctorul Pavel Pavel, medic devotat profesiei, neliniștit în căutare de certitudini, ca și Udrea, internul Naim, un romantic cu o mare delicatețe sufletească, a cărui extraordinară dragoste pentru Irina prilejuiește pagini de un lirism tulburător și tragic (Irina moare în urma unui bombardament), comuniștii Maria Bogdan și Simion Neagu, cucerii de personalitatea lui Udrea și dorind să și-l apropie, să-l cîștige pentru cauza luptei democratice, Roxana, soția lui Udrea, care trăiește amplificat toate îndoielile și revelațiile soțului ei, avocatul Ilie Nedelcu, căruia zilele și nopțile petrecute în tranșee, pierderea brațului în război, i-au adus un soi de înțelepciune cinică, agresivă, mascînd profunde deziluzii. Apoi lumea — excelent pictată — a carieriştilor și escroacilor politici, de la cameleonicul Daniel Postolache pregătit să intre în combinații cu orice partid și să-și asezoneze, la nevoie, concepțiile politice, pînă la grupul Jean Mouscha, Valentin Nicoleanu, Nicolae Grigoriu, Emanoil Popescu — grup manevrat abil de bătrînul Georges Mateceanu-Cîrleni, tip de magnat inteligent, feroce, cu o foarte ascuțită intuiție a evenimentelor și o strălucită

versatilitate politică — o lume pasageră, aparent învingătoare, luptînd din răsputeri să-și prelungească existența dincolo de iminentul faliment social și politic.

Ben. Corlaciuc este un creator de caracter și de atmosferă, cu un simț viguros al realului (imperceptibil în scrierile anterioare, care vedeau mai curînd o predispoziție romantică). Unele excese în direcția șarjei (ca în cazul micului agent de pompe funebre și, concomitent, agent de siguranță, pe care prozatorul îl desenează caricatural, în linii cam groase) nu anulează autenticitatea de ansamblu a peisajului uman înfățișat. Romanul e construit în tradiția solidă a prozei realiste, cu meticulozitate și echilibru compozițional, cu un foarte bun ritm epic, cu o precizie clasică a liniilor și detaliilor. De la o ediție la alta, scriitorul a eliminat o mare cantitate de leșt descriptivist, sublimînd, esențializînd și clarificînd epica romanului. Datorită, poate, și acestei conștiințe profesionale treze, acestei neîmpăcări cu sine, Ben. Corlaciuc a reușit să păstreze „vîrsta” cărții sale, să-i amîne îmbătrînirea. Deși au trecut doisprezece ani de la prima ediție a *Cazului doctor Udrea*, deși în acest răstimp au apărut cărți care au modificat structural condiția prozei românești contemporane, romanul lui Ben. Corlaciuc se citește și acum cu interes, de cele mai diverse categorii de lectori, fiind ceea ce se numește un roman popular.

DUMITRU SOLOMON

TABEL CRONOLOGIC

1924 Benedict Corlaci se naște, la 6 martie, în orașul Galați. Părinții sînt transilvăneni (mama, Rozalia, e originară din comuna Groșii-de-sub-Munte, județul Maramureș, iar tatăl, Neculai, din comuna Lupu, județul Tîrnava-Mică).

Curînd, părinții ajung, în căutare de lucru, la București. Aici, Benedict Corlaci face școala primară și liceul, urmînd apoi cursurile Facultății de litere și filozofie.

1941 Intră în gruparea literară „Albatros”, constituită de studenții antifasciști ai Facultății de litere și filozofie din București, alături de Geo Dumitrescu, Dinu Pillat, Elena Diaconu, Marin Sîrbulescu, Tiberiu Tretinescu, Ovidiu Rîureanu și alții.

Îi apare prima carte de versuri, *Tavernale*, în colecția „Cadran”, cu o prefață de Ștefan Popescu. În aceeași colecție fuseseră editate și volume de Alexandru Balaci și Mihnea Gheorghiu.

- 1942 Publică a doua carte de poezii, *Pelerinul se-
rilor*, în Editura Alfa.
- 1943 Al treilea volum de versuri, *Arhipelag* (Edi-
tura Prometeu).
În tot acest răstimp — anii războiului —
frecventează cenaclul lui Eugen Lovinescu și
colaborează la publicațiile *Albatros*, *Vremea*,
Timpul, *Gîndul nostru* (seria *Albatros*), *Re-
vista Fundațiilor* etc.
- 1944 Devine membru al Societății Scriitorilor Ro-
mâni.
- 1945 În Editura Forum apare volumul *Manifest li-
ric*. Cartea obține premiul „Forum”. Din ju-
riul care a acordat premiul făceau parte :
Tudor Vianu, Alexandru Philippide, Geo Du-
mitrescu.
- 1946 Semnează, împreună cu Geo Dumitrescu, tra-
ducerea în limba română a cărții *Viața mea*
de Isadora Duncan.
- 1947 Publică *Moartea lingă cer* (Ed. S.A.R.). Auto-
rul îl consideră roman ; este mai curînd o
amplă povestire poematică de tip romantic.
Critica face o bună primire cărții.
- 1949 Volumul *La trîntă cu munții*, un reportaj des-
pre tinerii de pe un șantier național.
Ben. Corlaci se numără printre membrii
fondatori ai Uniunii Scriitorilor.
- 1950 Apare *Candidatul*, nuvelă țărănească.

- 1951 *Piinea păcii*, o carte despre viața satului.
În același an apare *Timpii de aur*, o carte despre muncitori.
- 1957 Publică *Noaptea de la Ipotești*, o carte compusă din două episoade, evocînd dărîmarea de către moșiereasa Maria Stamatopol a casei lui Eminescu de la Ipotești.
- 1959 Apare romanul *Cazul doctorului Udrea*. Cronicile sînt, în majoritatea lor, favorabile. Sînt subliniate calitățile romanului și locul său în contextul prozei dedicate perioadei războiului.
- 1961 Ediția a doua a romanului *Cazul doctor Udrea*, revăzută, îmbunătățită substanțial. Traduce *Micul prinț* de Antoine de Saint-Exupéry.
- 1965 Publică romanul *Baritina*, dedicat muncii geologilor. Peisajul straniu, sălbatic, al pămîntului dobrogean, caractere aspre, înfruntări violente, tonalitate patetică. Conflictul are totuși momente convenționale, iar personajele — unele tonuri false.
Ben. Corlaci devine responsabil cultural al Casei Scriitorilor.
- 1967 A doua ediție, pe care autorul o socotește „definitivă“, a *Morții lîngă cer*. Cartea păstrează prospețimea primei apariții.
- 1968 Ediția a treia a romanului *Cazul doctor Udrea*. Revizuirile au mers mai ales în sensul concentrării materiei epice.

Se înființează *Almanahul literar*. Ben. Corlaci este redactor șef al publicației, care apare sub egida Uniunii Scriitorilor.

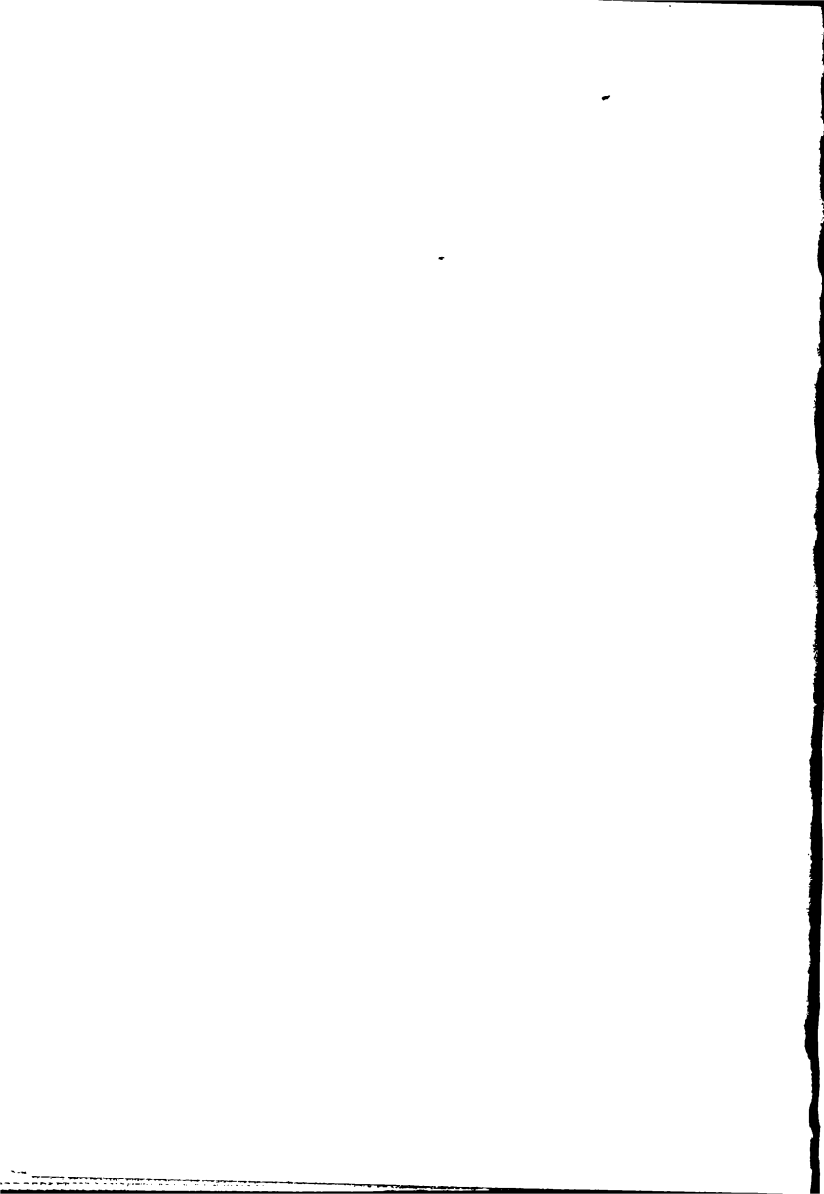
1969 Apare volumul *Poezii*, care cuprinde o selecție de versuri din culegerile anterioare, precum și poezii inedite scrise între anii 1945 și 1967.

1971 Se află sub tipar, la Editura Eminescu, volumul de versuri *Explozia Sertar*.

D. S.

Partea întâia

TRISTEȚEA ÎN HAINE DE DUMINICĂ

1

Putea să fie ora unsprezece noaptea, dacă nu mai mult, cînd doctorul Pavel ieși, extenuat, pe poarta spitalului. Cu gîndurile risipite, porni încet, la stînga, clipind mărunț, ca să-și acomodeze ochii cu întunericul ce sugruma orașul pustiit.

Era un bărbat scund, destul de slăbuț, brunet, cu mișcări în general domoale. Fără a fi un om lipsit de voință, se simțea totuși, de la o vreme, din ce în ce mai fără energie și mai plictisit.

Operase și astăzi toată ziua, din zori și pînă mai adineauri, pe aceeași caniculă, agravată de căldura sufocantă a lămpii scialitice : două ulcere de stomac, o cezariană, iar după-amiază, în urma bombardamentului aerian, o rezecție de intestin, două amputări și un traumatism cranian cu fractură de bază. Nu-și acordase decît o scurtă pauză, de un sfert de oră, ca să mănînce, dar se simțise

deodată cuprins de o greață amestecată cu dureri de cap și renunțase la mîncare. Se întinsese puțin pe patul din camera primarilor, frunzărind, cu intenția de a-și relaxa nervii încordați, ultimul număr al revistei medicale ce apărea sub egida ministerului. Gîndurile însă nu-l părăseau, aceleași gînduri sumbre din ultimele săptămîni.

În felul acesta, nu se mai putea continua. Aveau să ajungă la balamuc, dar pînă atunci vor începe să le moară bolnavii pe masă. Era nevoie de încă doi sau trei chirurghi, cel puțin. Și povestea cu sîngele pentru transfuzii, care nu mai sosea nici-odată la timp...

La un moment dat, îl izbi un titlu ieșit din comun: Ignoranță profesională sau rea-credință? Era un atac indirect și poate tocmai de aceea deosebit de periculos împotriva lui Udrea. Deși nu i se spunea pe nume, reieșea totuși destul de clar, nu putea fi vorba despre altcineva.

Întreaga după-amiază, operînd, doctorul Pavel se gîndise numai la atacul acesta, cu unele scurte intermitențe datorate cîtorva complicații, mai cu seamă, în traumatismul cranian. Seara, după contravizită, Toma Udrea trecuse și prin sala de operații, calm și impenetrabil ca de obicei, dăduse unele indicații și se interesase de cîteva diagnostice de peste zi, retrăgîndu-se apoi în cabinetul său, de la parter. Pavel încercase să vadă dacă profesorul are sau nu cunoștință de articolul consilierului, fără a reuși să surprindă însă

nimic concludent pe chipul sau în gesturile sale. Iar mai târziu, noaptea, după ultima operație, căutîndu-l cu intenția de a discuta cu el între patru ochi, avea să constate c-a plecat.

Merse un timp prin întuneric, pînă cînd se izbi de ceva și, împiedicîndu-se, fu gata să cadă. Era un copac sau stîlpul vreunui felinar mort sau poate peretele stingher al unei case bombardate — nu avea nici un chef să se încurce cu astfel de întrebări. Făcu un ocol, întrebîndu-se numai dacă e într-adevăr atît de obosit, încît trebuie să se ducă neapărat acasă. În definitiv e și cald, înnebunitor de cald, n-ar fi mai bună o bere, ce să caute acasă? Avea sentimentul că evită să rămînă singur, și se miră.

Ceva mai târziu, auzi clipocitul domol al unei ape curgătoare și descoperi că se întorsese din drum, fără să-și dea seama. Absorbit de gînduri, traversase strada, și acum se afla pe Podul Senatului. Asta ar fi o idee, să se abată puțin pe la Café de la Paix. I se făcuse deodată poftă de o bere. Poate întîlnește pe cineva cunoscut, mai schimbă cîteva vorbe... Își continuă drumul, înviorîndu-se la gîndul că-și va petrece o oră printre oameni sănătoși, care rîd și discută zgomotos, și ascultă muzică, și nu amintesc prin nimic de atmosfera cu miros de eter și de urină veche a spitalului. Plăcerea aceasta, pe care o savura cu anticipație, îi fu însă curînd alterată de articolul lui Nicoleanu. Cunoștea foarte bine faptele la care

se referea consilierul și-i era din ce în ce mai limpede că atacul avea un caracter de-a dreptul calomnios.

Articolul pornea de la metoda clinico-chirurgicală a grefei cu țesut placentar, pe care ar fi aplicat-o practic, după afirmația scrisă a lui Nicoleanu, un medic elvețian, paralel cu altul, francez. Precum se arăta în câteva rînduri statistice de la începutul articolului, experiența reușise în câteva cazuri de ulcer și în altele, ceva mai numeroase, de reumatism. Era o comunicare cu totul lipsită de inedit pentru Pavel Pavel, care urmărea cu atenție evoluția chirurgiei moderne. Toma Udrea, care își găsisese o preocupare pasionată și constantă în problemele ulcerului, le vorbise cu destui ani în urmă studenților, în orice caz, înainte de război, despre această metodă a lui Filatov, pe care, deși o considera încă în stadiul experimental, o semnală totuși ca demnă de reținut. Doctorul Pavel își aducea perfect de bine aminte, întrucît, pe vremea aceea, cu toate că terminase studiile universitare, continua să audieze unele cursuri și se nimerise de față la respectiva prelegere a lui Udrea. Dacă Valentin Nicoleanu, fie din lipsă de informație, fie din rea-credință, nu făcea pînă aici altceva decît să încurce lucrurile, începînd însă cu pasajul acesta el își dădea pe față adevărata intenție. Părăsind subit tonul relativ academic, recurgea la câteva fraze lipsite

de orice deferență față de „un anume conferențiar universitar“, care, după cum susținea consilierul (mărturisind că numai din compasiune nu-i divulgă numele), a îndrăznit să afirme „în foruri universitare“ că metoda în discuție ar aparține unui rus. În încheiere, se întreba cu ipocrizie „dacă e vorba numai despre o gafă ori e la mijloc ceva mai grav, eventual o tentativă de boicotare, chipurile subtilă, a războiului de regenerare istorică, prin niște elogii nemeritate și tendențioase aduse unui inamic, în plin conflict, de către un pseudosavant, ajuns, cine știe cum, conferențiar universitar și director al unui spital din București...“

Profesorul, desigur, încă nu luase act de articolul consilierului. Altminteri, de cu seară, n-ar fi arătat chiar atîta de calm, oricîte eforturi ar fi depus spre a nu-și trăda turburarea. Întrebîndu-se cam ce scopuri urmărește Nicoleanu și ce-ar fi de făcut în apărarea lui Udrea, doctorul Pavel constată la un moment dat că trecuse de Café de la Paix. Cerul era fără nori, dar stelele, mai îndepărtate ca oricînd, nu reușeau să limpezească întunericul orașului. Se întoarse din drum și începu să caute intrarea camuflată a cafenelei-restaurant. După o vreme, desluși melodia tristă a unei viori îndepărtate, recunoscu arcușul violonistului Ionel Cristea, se opri cîteva clipe în fața ușii mai mult bănuite și, în cele din urmă, intră.

În lumina bolnavă a becului vopsit în albastru, chipul sorei, din palid, se făcuse vînat. Ferestrele înfundate cu hîrtie groasă, de camuflaj, izolau coridorul îngust și prelung al spitalului. Era o liniște forțată, și căldura devenise sufocantă. Ea își apăsă încet pleoapele, apoi își șterse fruntea cu dosul palmei, aspiră adînc și aruncă o privire către ușa salonului din dreapta. Pata cenușie a ușii cu geamuri mate arăta că în salon e întuneric.

Sora Bogdan cunoștea, însă, această liniște nesigură, din al cărei miez strigătele bolnavilor puteau să răbufnească în orice moment. Trebuia, atunci, să-i liniștească. Ea ar fi vrut să coboare în curte, cît de puțin, pentru ca răcoarea nopții să-i alunece peste obraji, și să-și cufunde ochii în stelele înalte, libere, necamuflăte. Dar era de ajuns ca pe unul singur să-l cuprindă dorința de a striga, din cine știe ce nevoie sau numai din plictiseală, și ceilalți își aduceau imediat aminte de durerile lor fizice sau sufletești. Treziți din somnul incert sau gata iritați de insomnie, începeau deodată să o strige cu toții, de pretutindeni, și nu-i mai potolea decît, treptat-treptat, apariția ei și a medicului de gardă, după ce se convingeau că nu sînt cu desăvîrșire părăsiți. Bombardamentele aeriene din ultimul timp îi sleiseră și, dincolo de suferința fizică, se aduna în ei o

teamă permanent alimentată, pe de o parte, de nesiguranța zilei următoare, pe de alta, de grija pentru cei de acasă.

Ziua, când lumina se revărsa din belșug prin ferestrele deschise ale spitalului, teama aceasta se mai ascundea, dispărea un timp. Apoi, de îndată ce noaptea se lăsa la loc, cortină de plumb între ei și restul orașului, reapărea. Izolarea le agrava suferința, și viața sorei se izola o dată cu a lor, prin căderea acelorași obloane negre de la ferestre și de la uși.

Era trecut de miezul nopții. Doctorul Pavel plecase, iar internul, obosit și el, se culcase în camera de la mansardă, așa că rămăsese să vegheze singură. Mai așteptă puțin, apoi se strecură în vârful picioarelor pînă la ușa din celălalt capăt al coridorului. Metalul rece al clanței o înfioră plăcut. O sonerie zbîrnîi însă, pe urmă încă una. Glasuri ascuțite și gemete surde, amestecate, inunda coridorul albastru.

— Mooor ! Nimeni n-aude ? Treziți-vă, mor !

— Nu mai pot ! Dacă mor, am copii, ce mă fac ?
Ce se fac ?

— Sora, unde ești, sora ? Plosca. Vreau Plosca !

Strigătele amenințau să inunde clădirea. Maria Bogdan se întoarse în fugă.

— Vin, stați liniștiți. Sînt aici.

— De ce m-ați trezit ? Faceți lumină, deschideți fereastra !

O voce de bas somnoroasă se ridicase peste corul încâlcit. Pata cenușie a ușii pieri, înghițită brusc de lumina aprinsă în partea cealaltă. Când intră în salon, sora îl văzu pe Stamate în fereastra deschisă larg. Cu bustul masiv aplecat în afară, își ținea în palme capul bandajat și se uita fix undeva, în noaptea orașului, în timp ce, din stradă, gardianul îi cerea, furios, să închidă fereastra ori să stingă lumina.

— Vrei să te arestez ? E camuflaj, nu e voie să...

— Păi dar ! Numai tu ai voie. Ție-ți convine, stai afară la aer și suflă. Mai suflă și-n...

— Domnule Stamate !

Intervenția sorei îl făcu pe bolnav să înghiță în sec.

— De ce nu te-astîmperi ?

Îl dădu la o parte, cu destulă asprime, și închise fereastra. Stamate evita să-i întâlnească privirea. Din capul bandajat, nu i se vedeau decît ochii.

— Mă sufocam. Am dat buzna din somn, nu mi-am dat seama.

— O fi visat că e pace. Ce și-o fi zis ? Gata cu nemții !

Bătrînul Mogîrdea rîdea. Avea un rîs rău, gutural, mai degrabă un soi de behăit. Se aștepta ca și ceilalți să rîdă, ca de obicei, dar văzîndu-i că tac, împietriți, amuți și el. Deși în stradă fluierul gardianului se potolise de mult, șuierăturile continuau să le răsune în urechi. Înfiorată de tăcerea lor ostilă, sora se apropie involuntar de Stamate.

Acestuia i se păru că aşteaptă s-o apere, cu braţele lui vînjoase, împotriva unui inamic nevăzut. Lumina albastră dădea chipurilor nebărbierite şi vinete un aer şi mai bolnav. Se uita fiecare pe furiş la obrajii vecinului şi, ca într-o oglindă, şi-i vedea pe-ai săi, fantomatici şi supţi. Vasile Mogîrdea strigă din senin să-i aducă odată plosca aia, vreo doi se pomeniră cerînd apă, altul, cînd ea se întoarse cu plosca, începu să se vaite că-l lasă să moară ca un cîine. Stamate o rugă să-i mai aducă un calmant, îl durea capul, simţea cum îi plesnesc creierii. Erau cu toţii în aşteptarea nelipsitelor bombardamente nocturne.

— Nu mă lăsa, soro, nu mă lăsa !

O pungă de gheaţă zbură prin salon, pe urmele acestui strigăt, şi căzu pe ciment, cu un sunet sec. Sora o ridică şi o puse la loc, pe abdomenul celui ce-o azvîrlise.

— Să n-o mai arunci. Stai liniştit, de ce mă superi ?

După ce-l mîngîie de cîteva ori pe frunte, dădu să se îndrepte spre altul, care-o chema. Cu o mişcare deznădăjduită, bolnavul îi cuprinse mîna măruntă în palmele lui ciolănoase, uscate, o duse prin surprindere la buzele arse şi o sărută.

— Iartă-mă. N-o mai arunc.

Cu patru nopţi mai înainte, o bombă căzuse foarte aproape de şanţul în care omul se adăpos-

tise împreună cu nevasta lui și cu niște vecini. Nu-și amintea prea bine cum se produsese dezastrul. Văzuse câteva mâini și picioare și capete zburînd prin văzduhul inundat de lumina incendiilor, mai zărise printre ele trupul ciopîrțit al nevestei sale, azvîrlit peste marginea șanțului, apoi o durere fierbinte i-a sfredelit pîntecul. Totul s-a petrecut într-o secundă, poate și mai puțin. Restul, nu-l mai știa. S-a trezit la spital, cu o clipă înainte de a-l întinde pe masa de operații, dar a adormit din nou, de astă dată, sub influența narcozei. Conștiința i-a revenit, deplină, abia în zori. Dezlipindu-și cu o exasperantă greutate și teamă pleoapele înțepenite, deslușise figura unui tînăr brunet, în halat alb. Aplecat asupra lui, îl ținea de umeri și uneori îl scutura ușor.

— Cum te cheamă ? Auzi ? Cum te cheamă ?

— Grigore...

— Și mai cum ? Nu m-auzi ? Și mai cum ?

— Panaitescu.

Sora îl mai mîngîie o dată pe frunte, apoi îl părăsi. El revăzu bombele, șanțul și zdrențele de carne prin aer și i se făcu frică.

— Ia punga ! Ia punga ! Să știi c-o arunc, n-am nevoie de milă.

Își duse mîna la burtă, dar se liniști singur, pe neașteptate. Îi tremurau buzele, o sudoare rece îi inundase tîmplele.

Cînd doctorul Pavel Pavel intră în Café de la Paix, cele c teva zeci de becuri ale candelabrelor cu ciorchini galbeni de cristal îl  rbir . Se opri pu in l ng  u a interioară, clipind mărunt, pînă c nd ochii i se acomodar  cu lumina, apoi porni direct spre capătul opus al cafenelei prelungi.

 n atmosfera cu v luri străvezii de fum a restaurantului plutea un miros amestecat, de mititei, de pui la frigare muia i în mujdei de usturoi  i de  ig ri străine. Probabil,  ig ri de contrabandă, micile afaceri ale ofi erilor germani.  nce tinindu- i pa ii, Pavel inhal  de c teva ori acest miros, la început, agreabil. Orchestra c nta un potpuriu de valsuri vieneze. Mesele, în afară de vreo două-trei,  n esate de clien i. Femei frumoase  i decoltate, tinere sau b tr ioare, unele cu un aer provocator  i dubios, cam palide în lumina difuză, fum nd ori dregându- i fardul  i coafura ori discut nd alintat cu paharul în m n  ori cufund ndu-se în reverii efemere ; b rba i gra i, b rba i slabi, cu chelii  i fără, unii ame i i de băutură, al ii posaci  i distan i, cîtiva vorbind tare ori fredon nd, mai to i însă de aceea i calitate îndoielnică, oameni care, după  nf    area lor, nu se temeau de nimic ; o amestecătură de comis-voiajori  i avoca i m run i  i trafic n i de devize  i agen i ai Siguran ei sau ai poliției judiciare  i intermediari universali ; to i cu interese c nd

comune, cînd contrarii, dar fraternizînd și petrecînd aici, pe terenul acesta în aparență neutru, unde nu se dădea nici o bătălie pe față. La prima vedere păreau ruși de tragedia orașului, de tragedia lumii întregi. Doctorul Pavel știa însă bine că existența lor se hrănea, ca o excrescență canceroasă, tocmai din această tragedie. Unii intrau în vorbă, curtenitori, cu cîte un ofițer hitlerist, de la vreo masă vecină, pe care, în cele din urmă, îl poșteau la masa lor, cu un aer dezinteresat, dar scondînd întotdeauna, ca și invitatul în uniformă verzuie, surîzător, de-o amabilitate superioară, pe vreun schimb de ceva bijuterii, valută, țigări, femei, ceasornice — sau măcar informații scăpate din neglijență ori oferite de-a dreptul. Și peste toate, potpuriul de valsuri.

Pe la mijlocul sălii, Pavel își iuți pașii și nu se mai uită la nimeni, pînă în fundul cafenelei, acolo unde totul se schimba dintr-odată. În stînga era o ușă înaltă, pe unde chelnerii și picolii intrau și ieșeau cu platouri, cu farfurii, cu tacîmuri, cu frapiere. Mai întotdeauna drumul lor ducea spre mesele și lojile din față. Consumatorii de la mesele de aici, din fund, făceau comenzi rare, și atunci cerînd aproape numai halbe și țigări sau doar cîte o „regală“. În majoritatea lor tineri sau abia adolescenți, ședeau înghesuiți la aceste mese nu prea depărtate între ele, fie pe scaunele într-o mare neorînduială, fie pe canapelele plușate, întinse ca niște lavițe moi de-a

lungul pereților. Tot ceea ce se petrecea aici se deosebea cu desăvîrșire de cîte se vedeau și se întîmplau în restul cafenelei, și doctorul Pavel avea de fiecare dată sentimentul că sosește între două lumi opuse, care nici nu se cunosc, nici nu s-ar putea suporta una pe alta. Singura punte peste hotarul dintre ele o constituia potpuriul de valsuri vieneze.

— Ești un porc, domnul meu, asta ești !

Un glas zgrunțuros, dominîndu-le pe celelalte, răbufnise la o masă din fund, lîngă oglinda imensă și dreptunghiulară fixată în perete cu șuruburi nichelate.

— Și te mai pretinzi teolog... Erezie ! Eretic !

Era glasul unui bărbat de vreo treizeci de ani, măsliniu, cu părul negru zburlit peste frunte. Ochii umezi, ușor bulbucați, îi fulgerau. Aplecat peste masă, congestionat, vocifera la unicul său conviv, ins cam de aceeași vîrstă, grăsuț și roșcovan, care ședea de partea cealaltă, imperturbabil, cu brațele lăsate în jos, pe lîngă trup, rezemat de spătarul scaunului dat ușor pe spate.

— Cine ești dumneata, de-ți permiți să te pre-valezi de condamnarea arianismului la Sinodul de la Niceea ?! Ce vrei să demonstrezi cu asta ? Că arienii n-ar fi seminția aleasă ? Că...

— Nu există seminție aleasă !

Celălalt, în sfîrșit, ripostase. Ridicîndu-se brusc, izbi cu pumnul în masă, înlăturînd simultan scaunul, dintr-o lovitură de picior. Se calmă

însă imediat, recăpătîndu-și aerul, indiferent, și plecă. Trecu pe lângă Pavel, demn și grav, frecîndu-se de umărul lui, în timp ce brunetul, continuînd să strige, îl arăta cu degetul.

— Fariseu ! Iudă, nu teolog. Ei, chelner, vezi că ți-a plecat neplătit !

Potpuriul de valsuri, interminabil și plictisitor, rîcuceri apoi spațiul. Nu era nici un loc liber. Pavel se gîndea să plece, cînd îl recunoscuse la o masă, întors cu spatele, pe poetul Constantin Orfanu, un cunoscut mai vechi, din anii studenției, pe care, de altfel, se și așteptase să-l găsească. Poetul tocmai dusesese o halbă la gură și părea, înghițind într-una, cu ochii închiși, cu capul pe spate, lăsînd să se vadă un început de chelie negricioasă deasupra unei frunți netede și bombate, că nu se va mai opri din îndeletnicirea această pînă nu va fi sorbit și ultima picătură de bere.

— Bună seara, domnule Orfanu. Ce mai faci ?

Politicos și neutral, medicul repetă salutul către comesezii poetului, un ciorchine de tineri necunoscuți, înghesuți pe canapea și pe scaune. Orfanu era doar cu cîțiva ani mai tînăr decît el. Nu prea înalt, îndesat, oarecum flasc, fără a fi gras, cu capul rotund, ca un vas de argilă, cu tenul deculoarea tot a argilei, dar afumată, avea un nas destul de mare, gura largă, cu buzele groase, senzuale, frumos arcuite în linii fine, sugerînd în partea superioară un început de inimă, și ușor căzute la colțuri într-o blazare abia schițată, va-

poroasă. Continuînd să înghită din bere, abia întredeschise ochii și mormăi ceva, un sunet bolborosit, care se pierdu în fundul halbei, fără a se uita în direcția din care se auzise salutul. Pavel, stînjedit, nu de atitudinea cunoscutului său, pe care-l știa capricios, tăcut și răsfățat, ci de privirile iscoditoare și ironice ale celorlalți, zîmbișit, așteptînd. Cînd isprăvi berea, Orfanu puse halba pe masă cu un gest mic și furișat, scoase din buzunar un șervet, pe care se vede că-l folosea ca batistă, își șterse gura răsuflînd de cîteva ori adînc și nici nu se uită la noul venit, ci dădu o dată cu palma prin aer, repede și tot furișat, la înălțimea ochilor mari, negri, afundați în orbite, cu cearcăne late și vinete, ca și cînd s-ar fi apărut de cineva.

— Află că mai dai o bere.

Se adresase, cu un glas gîjiit, gutural, sec, între șoaptă și imperativ, celui din stînga sa, un adolescent cu aer de provincial. Apoi se îndură să se uite la Pavel.

— A ! Ce faci ? Ce mai faci ?

Avea acum o voce pîsloasă. Ridicîndu-se în-
cet, întinse o mîină moale și tuciurie.

— De mult n-ai mai dat pe la noi, doctore, ia stai, ia-ți un scaun și stai.

Se reaseză, clipind mărunț și dînd de două ori cu palma pe dinaintea frunții, ca și cînd din nou s-ar fi apărut de cineva. Ceilalți întrerupseră cîteva clipe o discuție aprinsă, unii cercetîndu-l în

treacă pe Pavel, alții aprinzându-și câte o țigară. Apoi își reluară convorbirea, cu aceeași înflăcărare, ignorându-l total. Pavel aduse scaunul rămas liber după plecarea teologului-fariseu și se instalează în dreapta amicului său.

— Află că nu se mai poate respira.

Orfanu vorbea din nou, după o tăcere tenebroasă. Avea, însă, aerul că nu vorbește cu nimeni, nici chiar cu sine însuși.

— Camuflaj, poeți, filozofi, nemți... Și află că sînt niște porci, porci imenși...

De partea cealaltă a mesei, pe canapea, se afla și un sublocotenent cu semnul distinctiv al medicilor militari. Purta o mustăcioară neagră, subțire, și grasea.

— Categorie, nu ! Prin urmare, poezia, da, să servească în definitiv unei cauze mari, fie și sociale, dar nu, nu, nu ! Fără surle, fără tromboane. Totul să rămînă vaporos, diafan, transfigurat, chiar abscons, dragul meu Theodor...

— Bine, dar e o inadvertență flagrantă în ceea ce spui.

Replica venea din partea lui Theodor Anadam, brunet, mărunțel, calm, cu siguranța de sine a logicianului imperturbabil și cu un aer ușor superior, mai degrabă ocrotitor, părintesc, deși amîndoi păreau a fi de aceeași vîrstă : abia trecuți de douăzeci de ani.

— Cum conciliezi dumneata funcția fățișă, deschisă, operativă a poeziei sociale, cu afirmația că ea trebuie totuși să rămână absconsă ?

— Dar eu n-am...

— Pardon, permite-mi : absconsă, ziceai, cu alte cuvinte, fără priză directă cu...

— Dă-mi voie...

— Deci cu aspirațiile oamenilor, dar și cu interesele lor imediate, prin urmare cu visurile ajunse în faza finală, ieșite din abstracție...

Doctorul Pavel se uită atent la tînărul acesta cu aspect de copilandru bătrîn, al cărui facies, cu pigmenti cafenii și negri, îl făcu să se gîndească dacă nu cumva e un tip hepatic sau renal sau, poate, din amîndouă. Prin erudiția lui, vag și cu juvenețe ostentativă, își domina convivii, ca și prin calmul cu care vorbea. Doi inși dominau în acest conclav boem : Theodor Anadam și Constantin Orfanu. Ultimul, însă, se impunea în cu totul alt mod : tăcut, visător și în aparență abulic, arbora o impasibilitate ușor studiată, conștient de renumele său. Era și cel mai în vîrstă dintre toți. Pe ceilalți, Pavel îi găsea inexpressivi, mai mult gălăgioși decît știind ce vor și ce caută în viață, în afară de încă unul, slab și lung, încovoiat, bizar de palid și de slab, cu o frunte proeminentă, părul mare, castaniu, revărsat într-un fel de coamă, un romantic întîrziat. Tăcea ursuz, mai tot timpul, cînd prăbușit într-un abis interior, cînd urmărind cu atenție frazele mai interesante

ale cîte unuia, îndeosebi ale lui Anadam, căruia îi trimitea cîte o privire caldă și efemeră, aceleași privire pe care i-o mai acorda numai lui Orfanu, în vreme ce pe el, Pavel, îl săgeta la cîte un minut, două, cu ochii albaștri și neîncrezători, iscodindu-l printre genele strînse. Mai e ce mai e, și-am să văd : dacă ești om cumsecade, îți devin cel mai bun prieten, dar dacă nu, păzește-te, îți voi fi dușman, te voi urî, mai bine te-ai căra de la masa noastră. Cam asta voiau să spună privirile lui, pînă cînd, deodată, se irită.

— Care mai dă o bere ?

Întrebase răstit, uitîndu-se țintă la Pavel, care lăsă să se scurgă cam un minut, apoi comandă un rînd de halbe, în timp ce sublocotenentul medicinist, în susținerea argumentației sale, îi declama lui Theodor Anadam, graseind, cu glasul cîntat :

Hei, făclier,

Aprinde policandrele pe cer...

Nu era exclus ca versurile, deși aparțineau unui poet în haină militară, să fie totuși un atac disimulat la adresa camuflajului, deci a războiului. Pavel se gîndi la victimele bombardamentelor, la moartea care își finisa opera pînă și pe masa de operații, sub bisturiul său, apoi își reaminti de articolul lui Nicoleanu și de toate implicațiile posibile. Cum va primi profesorul această nouă lovitură ? Cu aceeași resemnare notorie ? Cu vechiul lui calm, despre care Pavel bănuia însă că nu

era, cum credeau unii, nici nepăsare, nici lipsă de teamă, ci consecința unei îndelungate educări a voinței? Va rămîne retras și tăcut, mimînd în continuare indiferența, sau va da în sfîrșit un răspuns? Se vorbea de mult că doctorul Mouscha urmărește să devină director de spital. Cum se va bate Udrea, dacă se va bate, în fine, cu acest Jean Mouscha, care, după unii, întreține relații cu oameni foarte influenți? Ce alt scop putea să aibă calomnia consilierului? Bău o gură de bere, apoi încă una, cu ochii cînd la Orfanu, cînd la adolescentul ursuz și romântic, cu plete și lăvălieră.

— *Doamne, ce bine e să ai certitudini!*

Anadam începuse și el să declame. Se uită fix la pigmentii lui hepatici („sau renali“). Așadar, certitudini. Care erau certitudinile lui Udrea? În materie de chirurgie, profesorul era desigur depozitarul unor certitudini autentice. Dar existența individuală nu se desfășoară doar între coordonatele profesionale. Viața intimă a lui Udrea, resemnările, rezervele, tăcerile, în ultimă analiză, întreaga lui atitudine nu se întemeia mai degrabă pe niște pseudo-certitudini? Iar acum? În cine va găsi un sprijin? În primul rînd, moral. Singurul lui prieten mai influent, profesorul Christoloveanu, era plecat din București, refugiat pe undeva, din cauza bombardamentelor...

— *...Trebuie lăsată să cadă exclamația: Ură!*

•
Totul pare să anunțe că marea revoluție a început...

Calm, dar categoric, Theodor Anadam își argumenta în continuare punctul de vedere. Versurile lui răsunau straniu și periculos, și doctorul Pavel se neliniști. Nimeni de la masă nu părea însă surprins de curajul acestui *enfant terrible*, aveau cu toții, ca și Anadam, aerul cel mai firesc.

Orchestra tăcuse, larma confuză a glasurilor devenea supărătoare. Pavel se hotărî să ceară nota de plată. Uitându-se după chelner, dădu cu ochii de Emanoil Popescu, directorul Salvării. Fusese probabil la lavabouri. Acum trecea înapoi, pe ușa de serviciu, cu pașii lui grei, de om sigur pe sine, cu mersul ușor legănat. Se spunea că ar fi unul dintre oamenii de încredere ai lui Nicoleanu. Achită nota, apoi se scuză față de Orfanu și de ceilalți, deoarece a doua zi, de dimineată, avea câteva operații complicate. Trecu pe lângă masa lui Popescu, simulînd că nu-l vede. Mergea cu ochii în jos, gîndindu-se la soarta lui Udrea. Lîngă ușa se izbi de cineva. Un om ciolănos, negricios, nebărbierit, cu hainele rupte, murdare, care fuseseră odată kaki, soldățești, îl ținea în cîrcă pe altul, îmbrăcat în același soi de veșminte, unul ceva mai tînăr, dar cu părul aproape alb, cu o gură suptă, cu niște dungi dureroase în obrazul stîng, cu ochi metalici, febrili, ascunși în fundul capului.

— Iar ați venit ? Afară, plecați, aici nu e voie !

Portarul striga la ei, dar se ferea să-i atingă. Orchestra cînta *Ciocîrlia*. Pavel se cutremură. Erau doi oameni topiți într-unul singur. Cel de jos avea picioare, niște picioare desculțe, umflate, je-goase, dar nu avea mîini. Celălalt, din cîrcă, avea numai mîini, era doar un trunchi cu niște mîini subțiri și vinete, ce păreau că fuseseră arse. Făceau, la un loc, un singur om, un om patologic, care-i inspira și milă și oroare, un om cu două capete suprapuse și cu două piepturi, și pe fiecare din aceste piepturi firave, teșite, se deslușea cîte o mică panglică uzată, prinsă cu ace de siguranță, panglica *Virtuții Militare*.

— Cum să nu fie voie ? ! protestă unul.

Unul protesta, iar Pavel nu-și dădu seama care dintre ei : poate vorbeau amîndoi deodată, printr-o singură gură.

— Nu sîntem cerșetori, noi sîntem mari mutilați, avem adeverințe că am fost eroi, ne-am bătut la Stalingrad, știi bine că n-avem ce mîncea...

Pavel Pavel scoase o bancnotă și o depuse repede în mîna întinsă către el. Acasă, se trînti în pat pe întuneric, fără să se mai dezbrace. Încercă să adoarmă, dar nu izbuti. Se zvîrcoli, deschise fereastra și se plimbă prin încăpere, pînă în zori, cînd sirenele sunară pre-alarma. Străzile se umplură de oameni, care fugeau spre adăposturi.

Stamate se oprise în dreptul unui salon de femei. Prin ușa deschisă, o vedea pe Maria Bogdan, aplecată asupra unei bolnave, căreia îi făcea o injecție. Se simțea din ce în ce mai atras de sora aceasta înaltă, brunetă, cu ochii adânci și negri, permanent învăluiți într-o tristete. Odată, izbutind să-i rețină mai îndelung privirea, constatase că dincolo de această tristete și moliciune trăiau niște mici lumini scăpărătoare, care trădau o caldă agerime sufletească.

Se uita acum la ea, pe furiș, și se gîndea la scurta lor convorbire, petrecută cu cîteva seri mai înainte. Întîlnindu-l din întîmplare pe sală, sora-l oprise. Se vedea că ar vrea să-i spună ceva și nu știe cum. Trebuia să înceapă el, deși se simțea stingherit.

— Mare zăduf și-n spital ! Cum de rezisti zi și noapte ? Noi, că nu facem nimic, și tot ne-am săturat.

— Da, e greu... Mai ales cînd n-ai de unde ști ce e pe lume. De ce nu-ți aduci aparatul de radio ? Ați mai asculta cu toții muzică, știri...

El îi spusese că și-ar aduce, dar n-are. A ! nu-l nimic, are să vadă, poate găsește ea o soluție. Apoi sora continuase să se poarte ca de obicei, prietenoasă, dar rezervată, cum se purta cu toți bolnavii, fără alegere.

— Ia uite, vlăjganul ! Trage cu ochiul. Ei, ce-ai văzut, de te-ai turtit așa ?

Îl surprinsese o femeie. Striga, la el, cu o voce mai mult provocatoare decât indignată. Stamate se îndepărtă în grabă. Pornise în cu totul altă parte și se oprise ca prostul. Una cauți și alta găsești. Ceva mai încolo, sora îl ajunsese din urmă.

— Nu prea e frumos ce faci.

Încercă să se apere, dar ea nu-i lăsă timp.

— Ei, am glumit și eu. Altceva voiam să-ți spun. Știi, aparatul de radio. Mi se pare c-am găsit. Aștept să mi-l împrumute cineva care e vorba să se evacueze din București.

El căuta în gesturile și în șoaptele ei acel ceva, care să-i confirme că nu-l privește chiar ca pe oricine.

— Poate să ți-l dau zilele astea. Dar, te rog, să nu spui nimănui că eu ți l-am adus. E altceva, dacă bolnavul și-l aduce de-acasă, cu toate că...

— În cazul ăsta, lasă, de ce să te expui pentru noi ?

— Cred c-a sunat cineva. Mă duc să văd, n-avea grijă de mine.

Nu sunase nimeni, Stamate era sigur de asta. O însoți o vreme cu privirea, apoi căzu pe gânduri. Se vede că-l prostise plictiseala. În cele din urmă, nu se mai gândi la nimic și-și continuă drumul. Dincolo de ușa de lemn, vopsită în alb, din celălalt capăt al coridorului, se afla un vestiar. În stînga, cum intrai, o sală cu cîteva chiuvete. Ușița

din dreapta dădea spre closet. Prin ușa întredeschisă a spălătorului, desluși glasul pițigăiat și reținut, deși furios, al unui bărbat.

— Dacă-ți spun eu ! Nu e voie să-ți spun, dar dacă faci pe nebunul, ți-am spus. Domnu Popescu în persoană m-a delegat cu afacerea asta. Nu care cumva să latră. Nici dumnealui să nu știe că ți-am spus. Că să știi că cu mine ți-ai belit găseaua. Te bag la lubrica morților. Un sfânt nu mai pupi, m-auzi ? Vezi-ți de chestii mai departe. Fă-i figura cu sîngele, bea ca un porc, mă scuza mata, și lasă restul pe mine. Fii spontan !

— Bine, Domnu Nicu, da' mai dă-mi niște parale, viața e grea, Domnu Nicu...

Părea să fie glasul, întotdeauna ruginit, al lui Chițimia, unul dintre brancardieri. Stamate intra peste ei, făcîndu-se că vrea să se spele. Nu se înșelase. Cît despre Domnu Nicu, nu știa nimeni exact cu ce se ocupă. Era un bărbat negricios, între două vîrste, uscățiv și lung, întotdeauna îmbrăcat în aceleași haine negre și uzate, dar călcate cu grijă. Îl vedea uneori că-și vîră capul pe ușă, nu intra cu totul în salon, ci-și vîra numai capul, în treacăt, aruncîndu-i fiecăruia, pe rînd, cîte o privire fixă.

— Va să zică trăiți ?

Punea mereu aceeași drăcească întrebare și rînjea, arătîndu-și dinții aproape negri.

— He ! he ! Las' că mai dau eu pe-aici, nu vă las eu. Fiți spontani !

Apoi dispărea brusc, parcă ferindu-se veşnic de cineva. Unii, cei proaspăt internaţi, credeau la început că face parte din personalul spitalului. Alţii, că a venit în căutarea vreunei rude. Pe cei mai mulţi, văzîndu-l şi mai ales auzindu-i întrebarea, îi cuprindea o presimţire funească. Odată, cineva, poate un bolnav care plecase de mult, îl numise Cobeia, iar porecla aceasta se perpetuase prin saloane, moştenire la fel de bizară ca şi apariţiile şi dispariţiile sale. Mai mult nu ştia nici Stamate, decît că într-una din zile îl auzise pe profesor cerîndu-i administratorului să nu-l mai lase în spital.

Cu spatele la Domnu Nicu şi cu faţa către Chiţimia, care duhnea usturător a băutură, Dumitru Stamate dădu drumul la apă şi începu să se spele pe mîini, bucuros că-i vede stînjiţi şi furioşi din pricina prezenţei sale. Îi plăcea, de cînd era internat, să se vîre ca un ghimpe în treburile altora. I se părea că timpul trece astfel mai repede, timpul care, în spital, din cauza inactivităţii străine de viaţa lui de pînă acum cîteva săptămîni, semăna cu o apă stătută şi fără margini.

Cei doi bărbaţi mai schimbă însă doar cîteva vorbe, despre cu totul altceva, şi pleacă trîntind uşile, iar el se simţi deodată copleşitor de singur, cu sufletul parcă plin de funingine. Avea treizeci şi cinci de ani şi se obişnuise de mic să muncească, să-şi consume necontenit energia. Nu putea să trăiască fără aer mult, fără cer, fără pre-

zența oamenilor teferi și plini de vlagă. Chiar accidentul de muncă, în urma căruia ajunsese pe patul spitalului, făcea parte din viața aceea tumultuoasă, uneori întunecată, alteori luminată de vreo speranță, de care, acum, îl despărțise boala. Pînă în ziua nenorocirii, care-i ciopîrțise obrazii, ar fi fost în stare să-i rîdă în față oricui i-ar fi spus că va ajunge vreodată să trăiască momente de-o atîta de amară tristețe. Ceea ce îi apărea cu totul ciudat, era faptul că nu-și putea da seama ce anume îl face să se simtă chiar într-atîta de părăsit. Cînd se gîndea mai bine, își spunea că, de vreme ce operația reușise și, după cum îl asigura profesorul Udrea, nu mai e mult pînă să se întoarcă la vechile sale îndeletniciri, simțămîntul acesta de singurătate nu are nici un rost. Tristețea, totuși, nu-l părăsea, iar el, de cîteva zile, căuta un răspuns la aceasă întrebare.

5

A doua zi de dimineată, Anton Făurel, administratorul spitalului, intrînd ca de obicei pe la ora șapte în cabinetul lui Udrea, îl găsi la masa de lucru, cu capul în palme, dinaintea unei reviste deschise. Părea să citească, dar cînd îi zise, din ușă, „vă salut“, el nu surise politicos și discret, cum făcea ori de cîte ori îl saluta cineva,

ci rămase nemișcat și tăcut, ca și cînd n-ar fi auzit nimic.

După ce, cîtva timp, îl cercetă în amănunțime, lîngă ușa, întrebîndu-se dacă nu cumva profesorul e supărat pe el, constată că de fapt nu citește nimic, ci e cu totul abstras, consumat de ceva. Nici nu avea, la urma urmei, de ce să fie supărat, registrele administrației tocmai fuseseră bine puse la punct, de cîteva zile, spre a rezista în fața oricărui eventual control, firește, nu din partea lui Udrea, care nu le verifica niciodată, afirmînd că nu-l interesează cifrele, ci numai bolnavii. Învi-orat, administratorul tuși de cîteva ori, apropiindu-se de birou.

— Vă salut !

Repetase salutul, cu o voce mult mai puternică decît în intenția sa. Udrea tresări, apoi înlătură cu palma fumul compact al țigării, care ardea singură în scrumieră.

— A, dumneata erai...

— Eu și am onoarea să vă salut.

Profesorul rămase cu ochii la vraful de hîrtii din mîna administratorului.

— N-am putea amîna ? Lasă pe mîine.

Anton Făurel găsi că n-are sens să amîne rezolvarea hîrtilor și mai ales sondarea acelei cauze care, fapt nemaipomenit pînă azi, îl făcea pe profesor să arate atîta de neliniștit.

— Să vedeți...

— Scuză-mă. Amîna totuși.

Scoțându-și ochelarii, Udrea începu să-i șteargă cu batista, ușor iritat.

— Dacă-i așa, vă salut !

— A ! O secundă. Te rog s-o trimiți pe sora Bogdan.

Administratorul se întoarse brusc. Poate va afla totuși ceva.

— Știți, ministerul ne comunică că nu sînt cearșafuri...

— Te-am rugat să mă lași !

Anton Făurel îngheță. Nimeni nu-l mai auzise pe Udrea răstindu-se la cineva.

— Te rog, vom discuta altă dată. Acum fii amabil, trimite-o pe sora Bogdan.

— Da, da, cum să nu, am înțeles, vă salut...

Înțelegea și mai puțin. Îi aruncă profesorului o privire speriată, apoi ieși de-a-ndaratelea. Dacă e să vină Mouscha director, în locul lui Udrea, după cum se șoptește, atunci pe el o să-l înghită Popescu. Îl vămuieste pînă la centimă. Dacă nu-l și zboară, ca să-și pună omul lui. Pe la jumătatea coridorului, se întâlnește cu doctorul Pavel, palid, nebărbierit, cu ochii turburi de nesomn.

— Nu știu ce-i astăzi cu șeful. E foc. Să nu vă duceți la dumnealui.

— Da ? Mulțumesc.

— Nu stați ?... Atunci, vă salut !

Medicul trecuse cu un aer absent, fără măcar să se uite la el. Îl urmărește din mers, peste umăr, pînă cînd îl văzu intrînd în biroul lui Udrea. Asta

știe ceva, dar e javră, nu spune. Ce șă-i faci, domnu Anton?! Viața e grea, ai copii, copiii au nevoie de păpică, nu se poate altminteri. De fapt, dumneata nu ești decît contabil, alții fură de o mie de ori mai mult, domnu Anton Făurel. Cu Udrea mergea, că face pe idealistul, dar Popescu, băga-ne-am picioarele-n el... Haidem nițel pe la Salvare, deocamdată numai nițel. Era mai bine cîte nițel, pînă va vedea dincotro bate vîntul.

Își aminti de rugăminta lui Udrea și se întoarse, îndreptîndu-se spre camera de gardă. Erau de fapt două încăperi, comunicînd între ele. În cea dintîi îl găsi pe Naim. Internul avea cam douăzeci și cinci de ani și era înalt, brunet, cu ochii migdalați și aprinși. Secondat de sora Felicia Filip, o fată abia trecută de douăzeci de ani, frumoasă, blondă, cu părul revărsat peste umeri și nefiresc de alb-galbenă în obraji, sutura o bucată de piele smulsă de pe brațul unui accidentat, care-l implora să nu-i mai zgîndărească rana.

— Taci că nu te doare. Nu mă enerva și nu-ți mai trage brațul. Nu striga, ți-am făcut anestezie. Cîți ani ai și cu ce te ocupi?

• — Păi, v-am mai spus. M-ați mai întrebat și v-am mai spus, domn' doctor. Aû, auleu, dacă vă spun eu că doare!

— Nu-i nimic, nu doare, mai spune o dată și-ai să vezi, nu te mai doare. Cu ce te ocupi?

— Sînt biciclist, v-am mai spus, car ziare la chioşcuri, am treizeci de ani şi, auleo ! daţi-o-n paştele mă-si, mă doare, nŭ trageţi aşa.

— Hai, taci, e gata. Uite-acum eşti gata.

— Da, sigur ! Parcă eu nu simt !

— Simţi pe naiba ! Ia, mai bine, cîntă-ne ceva. Sora, dă-mi un catgut mai subţire şi ţine-i braţul cum trebuie. Naiba să le ia de anestezice ! Nu-s bune de nimic... Mai fă-i una.

— Pe Bogdan n-aţi văzut-o ? întrebă Făurel. N-aţi văzut-o, frate, de ce nu răspundeţi ? O caută şeful. Să ştiţi că e foc. Tună şi fulgeră. N-o să mă credeţi, dar e curat cum vă spun. Ce-o fi cu dumnealui ?

Apoi plecă.

6

În ultimele luni, adică de la bombardamentul aerian efectuat prin surprindere la 4 aprilie, activitatea instituţiilor din Bucureşti îşi schimbase orarul. Nimeni nu mai venea la birou la ora opt sau la ora nouă sau la ora zece. Deoarece către amiază soseau de obicei bombardierile, funcţionarii se prezentau la ora şase, exact ora de la care, în dimineaţa aceasta, Emanoil Popescu se perpelea în biroul său directorial de la unicul etaj al aripii de clădire destinate administraţiei Salvării. Era obosit. Muşchii, după ce şi-i sim-

țise arzînd, păreau acuma să se fi descompus. Îl usturau pleoapele și ochii, îl durea capul, o ceață, obișnuita ceață din ultimul timp, i se depunea încet-încet pe creieri. Știa că această ceață, mai întîi ca fumul străveziu al țigărilor, pe care le aprindea aproape una de alta, va sfîrși prin a-l cufunda într-o toropeală ce va trebui înlăturată prin somn, și numai prin somn, după cum îi indicase doctorul Mouscha. Dar somnul, de o lună, de două, nici el nu mai știa de cînd, i se refuza cu încăpăținare. Deși îi dădea uneori tîrcoale, ca ascară, la Café de la Paix, după ce definitivase tranzacția cu Gogu Dovidakis, se arăta în cele din urmă, ca și astă-noapte, cînd, în prada aceleiași sufocante insomnii, se refugiase în mirajul efemer al barului subteran, Tanganika, a fi numai o amăgire. Nu băuse mult, nu era amețit din pricina alcoolului. Era bolnav. Se simțea, mai degrabă, bolnav, și nu știa ce are. Surmenaj, îi spusese Jean Mouscha, însă nu acorda prea mult credit acestui diagnostic. Cînd ești surmenat și te culci, dormi. El de ce nu adoarme? Privi îndelung, de la fereastra deschisă, apa mîloasă și lentă a Dimboviței, cu pete de catran și de unsoare ce străluceau slinos în soarele încă relativ rece al dimineții. Apoi părăsi enervat priveliștea aceasta și, după ce se plimbă un răstimp prin încăpere, cu pași rari și greoi, privindu-și vîrfurile pantofilor, se opri în dreptul biroului, o masă mare și grea, de culoare închisă, aproape neagră, fără

sertare, o imitație grosolană de stil florentin. Deschise dosarul cu hîrtii oficiale, îl frunzări cu degetele groase, retezate la burice, apoi îl închise brusc și se uită la ceas : șapte jumătate.

În ajun, după ce se întorsese de la Georges Matecanu-Cîrleni, dăduse dispoziții ca Domnu Nicu să se prezinte la ora opt. Acum regreta. Trebuia să-l convoace mult mai devreme. Își mai aprinse o țigară și, cu pași apăsați, reîncepu să măsoare covorul persan moale și adînc. Dacă n-ar fi avut această întîlnire, n-ar mai fi rămas nici o clipă. S-ar fi dus pe străzi sau acasă sau oriunde, poate nici n-ar mai fi trecut pe la birou, sătul de atmosfera aceasta stătută, sătul de veșnicele pete unsuroase ce alunecau perpetuu pe apa interminabilă a Dîmboviței, ca și de cei cîțiva funcționari, molii și înspăimîntați de bombardamente, ce-și pierdeau vremea, fie alături, în celălalt birou, fie jos, în garaj. Cam de doi ani, de cînd Toma Udrea deținea postul de director al spitalului, activitatea lui lîncezea, atribuțiile îi fuseseră restrînse. Udrea separase administrația spitalului de a Salvării, desconsiderînd faptul că de aproape treizeci de ani birourile aveau o conducere unică. El îi vorbise întîi pe ocolite, apoi mai răsPICat, aproape de acele avantaje personale, în definitiv legitime, pe care mai toți directorii medicali, pînă la el, le acceptaseră, lăsîndu-i în schimb lui, ca director al Salvării, mîna liberă în operațiile administrative.

— Stimate domnule Popescu, pe mine mă interesează numai chirurgia.

Un răspuns nu numai lipsit de orice spirit practic, dar și jignitor. Soluția, în fața acestor refuzuri iezuitice, nu putea fi alta decât eliminarea lui Udrea. Divizînd, sub masca independenței științifice, directoratul unic al vechii societăți de filantropie medicală, înființată încă înainte de primul război mondial de către doctorul Minovici și care cuprindea și spitalul creat ulterior, Udrea distrusese în fond o tradiție, lezîndu-l totodată, în vanitatea sa, și pe Georges Mateeanu-Cîrleni, bătrînul președinte de onoare al Salvării, direct interesat ca nimic să nu se întîmple fără a i se cere consimțămîntul. De altfel, venerabilul personagiu al culiselor politice de la Cîrleni trecuse și el la acțiune.

Prăbușirea lui Udrea, în urma acestei discrete intervenții, devenise așadar iminentă. Cu atît mai mult, cu cît doctorul Mouscha, competitor la postul de director medical, era căsătorit cu o nepoată de-a lui Mateeanu. Mai trebuia doar abilitate și răbdare, pentru ca orice scandal public să fie evitat, deoarece Udrea obținuse postul în cadrul unui concurs oficial, în al cărui juriu profesorul Pannait Christoloveanu, temută somitate medicală și vechi susținător al lui Toma Udrea, amenințase cu un contraatac masiv în eventualitatea vreunei mașinațiuni. Jean Mouscha, care de asemeni intrase în concurs, căzuse, din pricina unui vot mai

puțin : ca șef al catedrei de chirurgie generală, deci cu o activitate strîns legată de specificul spitalului, Christoloveanu își impusese pentru moment punctul de vedere.

Lucrurile, desigur, aveau să se schimbe în bine, Emanoil Popescu nu se îndoia. Dar îl enerva tergiversarea deznodămîntului. Nu înțelegea de ce e nevoie de atîtea pregătiri. El era partizanul aranjamentelor imediate. Se apropia de patruzeci de ani și se săturase de atmosfera îmbîcsită a Salvării, de veșnicele pete slinoase ale Dîmboviței și de întîrzierea unui renume și a unei averi la care avea tot dreptul să aspire, deocamdată cu ajutorul lui Georges Mateceanu, pe lîngă a cărui casă crescuse, și mai apoi cu oricare altul. Simțea că nu va mai putea suporta multă vreme tutela interesată a bătrînului de la Cîrleni, nici ifosele lui Mouscha, care-l domina, inspirîndu-i și respect și ură. „Vreau o vilă la fel“. Această decizie o luase cu ani în urmă, cînd prin intermediul lui Georges Mateceanu, care-l însărcinase să-l țină în permanență la curent cu ceea ce se vorbește despre el, fusese invitat la o serată în vila de la Snágov a lui Mouscha. După ce-și luase licența în litere, ar fi vrut să se apuce de gazetărie, indiferent la ce ziar, numai să renteze, dar Mateceanu-Cîrleni, cu dreptul celui ce-l ajutase cu oarecare sume de bani pe timpul studiilor (tatăl lui Popescu, agronom sărac, lucra la una din fermele lui Mateceanu), îl determinase să accepte postul

de director administrativ al Salvării, unde el, ca președinte, avea unele interese și unde îl asigurase că va putea ajunge la o frumoasă carieră materială. Începutul războiului, cu victoriile lui, cu bolnavii și răniții lui, cu medicamentele și fondurile ușor de manevrat, îl adusese într-adevăr foarte aproape de posibilitatea de a-și construi, la Snagov, o vilă impunătoare. Dar instalarea neprevăzută a lui Udrea, apoi răsturnarea și mai neprevăzută a frontului, apoi panica, haosul, nesiguranța zilei de mâine și apariția inflației îi dădură totul peste cap.

Convocat în ajun la Cîrleni, primise o nouă indicație : înlăturarea lui Udrea trebuia urgentată. În fine ! Țigara se stinsese la jumătate. O aruncă și aprinse alta, de la al treilea chibrit, căci celelalte i se fărîmară între degete. Apoi se întrebă dacă articolul consilierului era într-adevăr semnalul loviturii de grație. Ușa capitonată se întrêdeschise. Venise Domnu Nicu. Apăru însă capul rotund și ciufulit al lui Anton Făurel. Cu privirea speriată, contabilul intră doar pe jumătate.

— Vă salut ! Am onoarea să vă salut ! Știți, am bătut, dar... Ce mai faceți, domnule director ! ?

Era mai mult o exclamație desperată decît o întrebare, și Emanoil Popescu înțelese că e tatonat.

— Ai venit cu vreo treabă ? Administrația spitalului e autonomă, nu mă amestec în treburile voastre, spălați-vă singuri pe cap.

Anton Făurel se strecură și cu jumătatea cealaltă, închise binișor ușa și înaintă câțiva pași.

— Ei, domn' director, multe i-ar trebui spitalului... Multe. Un om de ispravă i-ar trebui, un om, știți dumneavoastră...

— Nu știu nimic.

Emanoil Popescu își frecă palmele late una de alta, ca și când s-ar fi spălat la un robinet imaginar, cu un ușor hîrșet de asprime. Contabilul știa că acesta e gestul lui obișnuit, în clipele de satisfacție.

— Nu mă interesează, nu vreau să știu nimic. Credeam că ai ceva personal.

— De fapt, am venit numai așa, în treacăt. Nu face nimic. Dacă sînteți ocupat, vă salut. Dar e greu al naibii pe la noi... Domnul profesor e foarte supărat. Da, chiar foarte supărat. Să nu i se fi întîmplat ceva, mai știi, poate cu copiii... Ei, ce să-i faci, ale vieții! Așa că am onoarea să vă salut...

Făurel nu deschise ușa, rămase cu mîna pe clanță. Popescu își frecă din nou palmele.

— Zău?! Trebuie să fie foarte dureros pentru un tată, cînd se întîmplă ceva cu copiii lui. Îmi pare rău.

— A! Și mie îmi pare rău... Adică, de fapt, și eu sînt tată de copii, domnule director.

— Mda! Da, da, cîte nu face omul pentru copilul lui!

Emanoil Popescu se uită la ceas. Ora opt. L-ar fi reținut pe administrator, dar trebuia să vină

Domnu Nicu și nu era indicat să fie văzuți împreună. Își trecu o dată palma, în semn de oboseală, peste ochii înguști și peste obrajii ciupiți mărunț de urmele unei acnee vulgare.

— Bine, mai treci dumneata pe la mine. Acum am treabă.

— Păi sigur, mai trec, vă salut, am onoarea să vă salut.

7

— Manifestele ai să le primești prin cineva de încredere.

Această indicație, Gheorghe Moiceanu i-o dăduse Mariei Bogdan cu o săptămână în urmă, la sfârșitul ultimei lor întâlniri clandestine.

— Pentru recunoaștere, parola : zorile. Are să fie noua ta legătură superioară. Cu vechea legătură nu mai ai nimic de-a face de azi înainte. Ține bine minte : *zorile*.

Un bărbat slăbuț venise la ea, în dimineața aceasta, un bărbat nu prea înalt, cu obrajii negricioși, cu ochii albaștri și mici și cu un mers liniștit, ca al unui om care nu are nici o grijă și nici o grabă pe lume. Antebrațul stîng, îndoit de la cot, îl avea înfășurat în bandaje, cu palmă cu tot, și-l ținea lipit de piept, peste o bluză albastră de vară, sprijinit într-o legătură de tifon vechi și răsucit, ce-i trecea pe după gîtul slab și lung. Un

accidentat, ca atîția alții, care veneau cu regularitate la camera de gardă, ca să li se schimbe la zile anumite pansamentele.

— Cine urmează ?

— Eu.

Un glas calm, dar hotărît. Sora nu-și amintea să-l mai fi văzut vreodată prin spital.

— Tot eu te-am pansat ultima oară ? Parcă nu eu.

— Ba parcă da. Acum șase zile, era în zori... Abia veniseră zorile.

Sora aruncă împrejur o privire neliniștită, apoi îl conduse repede în cea de-a doua încăpere și începu să pregătească instrumentele.

— Ai adus ?

— Ce să aduc ?

— Bandaje din oraș. Că spitalul nu are de ajuns.

— Am adus.

După mai puțin de o jumătate de minut, cînd fiecare se convinge definitiv că nu se înșela asupra celuilalt, trecură direct la ceea ce-i interesa. Cu spatele întors către ușă, ca să mascheze brațul declarat rănit, Maria Bogdan desfăcu în grabă bandajul. Omul de legătură se uita fix peste umerii ei, căutînd să nu scape nici o clipă din vedere ușa cu geamuri brumate. În palma bandajată, avea manifestele, cîteva hîrtii mici și subțiri, proaspăt tipărite. Cînd ajunse la ele, sora le smulse și le strecură în cazoleta din dreapta, cu bandaje uzate.

— Mai e ceva ?

— Nu. Dar ai o comunicare verbală.

În timp ce Maria Bogdan, cu mișcări repezi, îi înfășura antebrățul într-un bandaj nou, pus peste cel vechi, el îi comunică în șoaptă o adresă, ziua și ora stabilită, punînd-o apoi să repete, ca să nu uite. Trebuia să se prezinte acolo cu orice preț. Și să fie cu ochii în patru. Mai abitir ca oricînd.

-- Bine. Dar am nevoie de un aparat de radio. Terenul e prielnic, nu e nici o primejdie, e un bolnav pe care-l cunosc bine.

— Sst ! Apare cineva. Prea tare, domnișcară ! Prea tare ai legat, mi-a amortit mîna.

Sora împinse cu piciorul casoleta cu manifestele sub canapeaua de lîngă perete, lăsînd totodată o pensă să cadă în lighean, ca să nu se audă hîrșitul metalic al casoletei pe ciment.

— Hei, sora ! Vezi că te cheamă domnul profesor.

Anton Făurel își virise numai capul. Strigase la ea și pierise, lăsînd ușa deschisă.

— Cînd să mai vin, domnișoară ? Cînd mai schimbăm pansamentul ?

Maria Bogdan îi dădu la întîmplare o zi din cursul săptămîinii următoare. Apoi, după ce legătura părăsi camera de gardă, trase casoleta de sub canapea, o luă și pe cealaltă, sterilă, de pe măsuța cu instrumente, și trecu în prima încăpere, unde Naim îi cerea din nou vînzătorului de ziare să cînte.

— Mă duc pînă la autoclav. Schimb casoletele.

Cînd ajunse în dreptul scării ce ducea la etaj, mai privi o dată împrejur și, nevăzînd pe nimeni, ocoli ușor, mistuindu-se în ungherul întunecos de sub scară. Era acolo o firidă, sub ultima treaptă. Ascunse casoleta și dădu să iasă. Apoi se răzgîndi și nu lăsă în firidă decît hîrțiile. Dacă totuși cineva avea să le găsească, era mai bine să nu descopere și casoleta. Urcă liniștită la autoclav, schimbă casoletele și coborî. Mai avea puțin pînă la parter, cînd simți deodată cum îi ard tîmplele și i se făcu frică. Cele cîteva trepte ce mai rămăseseră începură să-i joace sub ochi. Se opri, amețită, cu umărul lipit de perete. O bolnavă trecu în sus, lovind-o cu arcul de ghips al brațelor. Ea era cu gîndul nicăieri și n-o văzuse. Femeia se scuză, explicîndu-i c-a lovit-o din greșeală, îi pare rău, n-a vrut s-o sperie, de ce s-a speriat? Răspunsul nu veni, bolnava își făcu o cruce cu limba în cerul gurii, zise bună dimineța și plecă.

Sora îi spusese că nu s-a speriat, e o prostie să creadă cineva că te poți speria din senin, dar acum își dădu seama că totul se petrecuse doar în mintea ei, vorbele refuzaseră să se închege. Casoletele atîrnau ca de plumb, peretele îi înghețase umărul. Coborî mai departe, încet, luptîndu-se cu amețeala, care-o asalta. Trecuse într-adevăr printr-o spaimă ori o răpunea oboseala. Dusesese mai demult la bun sfîrșit treburi și mai pri-

mejdioase. I se părea ciudat că în camera de gardă, cu numai câteva minute în urmă, ca și adineauri, cînd a ascuns manifestele, n-a simțit nimic din toate astea, pentru ca abia acum, după ce în bună parte pericolul a trecut, s-o încolțească frica. Obosise, desigur, altfel nu era nimic de înțeles, poate făcuse abuz de cofeină, dar ce putea să facă, altminteri n-ar mai rezista nici atîta. Va trebui să se termine odată cu aceste mizerii, nimeni nu mai poate răbda. Va căuta să doarmă câteva ore la noapte, se va ascunde undeva, să n-o mai găsească nici doctorii, nimeni...

— Sărut mîinile, domnișoară, sărut mînușitele !

Un glas ascuțit, o săgeată care-i pătrunse în ceafă.

— Grele, castroletele, grele ? Aș putea să vă ajut, să vă facilitez mai ușor ?

Domnu Nicu. De la o vreme, individul acesta uscățiv și lung, cu o mutră ca de mort, îi ținea tot mai des calea. O străpungea cu niște ochi strălucitori, plini de o poftă care o scîrbea. În altă împrejurare, cînd s-ar fi simțit mai sigură pe sine, felul în care cioclul acesta dubios și obraznic amesteca în prostia lui cuvinte fără nici o noimă, schimonosindu-le, ar fi făcut-o să pufnească în rîs. Nu o dată i se întîmplase să nu se poată stăpîni și să rîdă, deși îl ura cum urăști un animal bălos, care dă să te spurce. Acuma însă l-ar fi pălmuit. Sau, poate, nu-i strica o casoletă în moalele ca-

pului. Dar ea, de câțiva ani, nu-și mai aparținea, un scandal n-ar pune-o în primejdie numai pe ea. Lui Domnu Nicu i se bulbucaseră ochii, obrazii, din vineți, i se făcură stacojii, și parcă se auzea cum îi clănțane dinții. Casoletele dădeau să zboare către el, voința ei nu mai avea nici o putere asupra mâinilor. Ea văzu dezastrul, văzu poliția, ancheta și torturile mai mult decât posibile și abia atunci, în această ultimă clipă, mâinile i se încleștară pe mânerul casoletelor. Simți apoi cum o izbesc în piept. Icnă, le strinse în brațe, ca să nu le scape din cauza durerii, și porni în fugă spre camera de gardă. Îi venea să plângă de neputință. Invită un bolnav de pe sală, îi schimbă pansamentul, apoi, când să treacă la următorul, își aminti că Anton Făurel o chemase la profesor. Plecă imediat, oarecum alarmată de consecințele întârzierii.

8

Profesorul stătea nemișcat în fereastră deschisă, cu fața către stradă, puțin aplecat în afară și privea undeva în sus, peste Dîmbovița. Razele soarelui alunecau din plin peste umerii lui puternici, ca într-un tablou cu prea multă lumină, conturându-i bustul încovoiat în forme mai largi decât le avea în realitate.

Doctorul Pavel bătuse la ușă, însă nu primise nici un răspuns, deși Făurel îi spusese că Udrea se află înăuntru. Văzându-l atât de abătut, se întrebă dacă nu e mai bine să-l lase cu gândurile lui. Când să se întoarcă, descoperi pe birou o revistă deschisă, recunoscând pagina cu articolul lui Nicoleanu și se hotărî să rămână. Întreaga imagine din cadrul ferestrei, cu omul parcă prăbușit în sine și cu nemișcarea ei dramatică, arăta că poate niciodată fostul său profesor nu avusese mai multă nevoie de prezența unui prieten.

— Bună dimineata, domnule profesor.

Udrea se răsuci brusc, apoi se uită la el, surprins, parcă nerecunoscându-l. Pavel regretă că totuși nu plecase.

— V-am deranjat. Îl căutam pe doctorul Mouscha, e ora de vizită.

— Mouscha ? A, da ! A fost mai devreme pe aici. O fi pe la bolnavi. Sau o fi plecat.

Vocea sleită, obrajii trași, gesturile moi îl trădau că nu dormise. Nodul cravatei, întotdeauna bine fixat, îi alunecase într-o parte, iar părul brumat pe la temple, de obicei pieptănat cu grijă, îi cădea în dezordine peste urechi. După câțiva pași indeciși în direcția lui Pavel, se precipită spre birou.

— Nu știi niciodată de unde să-l iei pe agreabilul nostru coleg.

Se așeză și închise repede revista, strecurînd-o sub niște hîrtii și ziare. Pavel îi desluși în pupile,

prin lentilele ochelarilor, două lumini scăpărate și înțelese că, dincolo de oboseala lui evidentă, se ascundea o indignare profundă. De ce se ferea însă tocmai de el? În cazul acesta, ce mai bun lucru era să-l părăsească. Dădu să iasă, dar Udrea, cu un gest la fel de repezit, trase reșcheta și i-o întinse, deschisă.

— Fii bun. Ia loc și citește.

— Cunosc. L-am citit ieri.

— A, da?!

Profesorul își aprinse o țigară, apoi se ridica și începu să se plimbe prin încăpere. Prin urmare Pavel nu avea nici o treabă cu Mouscha. De cînd era nevoie de pretexte? Reveni la birou.

— Și care e opinia dumată? Ești medic, te-ai considerat totdeauna un om corect, vreau părere dumată.

Pusese întrebarea prin surprindere, cu un aer suspicios. Pavel nu-și amintea să-l mai fi auzit vorbind atîta de iritat. Nici chiar săptămîna trecută, cînd ar fi avut tot dreptul să tune și să fulgere. Un bolnav îi murise atunci pe masa de operații, numai din cauza indolenței lui Chițimia, sosise prea tîrziu cu sîngele pentru transfuzie. Acum părea supărat pe toată lumea, iar Pavel nu-i răspunsese, intrigat de această lipsă de discernămintă la omul despre care de ani de zile se spunea că numai tact, bunăvoință și calm.

— Ei, de ce taci?! Ce-i privirea asta? Nici o părere?

— Am. Ca medic, nu pot fi decît alături de dumneavoastră. Infamia consilierului e prea evidentă. Dar...

— A, există și un dar ! Mulțumesc,
Pauză ostilă.

— Nu-i nimic, domnule profesor, n-aveți de ce-mi mulțumi. Acest dar există, iar eu vă datorez mai mult decît...

— Decît ce ? Vorbește odată !

— Decît plăcerea de a mă jicni.

— M-ați chemat ?

Intrase sora Bogdan. Era îmbujorată și neliniștită. Profesorul se uita furios, cînd la ea, cînd la doctorul Pavel. Ei nu-î venea să creadă.

— Ce-i cu dumneata ? De ce nu te anunți ?

— Am bătut, dar... Scuzați-mă, n-am vrut să întîrzii. M-ați chemat.

— Eu ?!

Cu aerul cel mai firesc, dar cu o grabă interioară sesizată numai de Pavel, Udrea închise revista.

— A, da ! Da, te-am chemat. Am găsit niște fiole, acasă, uitasem de ele.

Se duse la dulapul din colț și scoase din buzunarul hainei de oraș o cutie dreptunghiulară.

— Le administrezi bolnavului de la numărul unu. Cum îl cheamă ? Cel cu traumatismul cranian, îl știi dumneata, mi se pare, Stamate.

Sora luă cutia cu fiole, serie completă. Cutia era nouă, nu avea de loc aspectul unui lucru uitat și regăsit din întîmplare. De altfel, nu era

prima oară cînd Udrea aducea de-acasă unele medicamente, care lipseau din farmacia spitalului, îndeosebi de prin iarnă, de cînd ministerul, prevalîndu-se de necesitățile frontului, dovedea o neglijență cel puțin bizară. Unii insinuuau că face speculă, alții, că le oferă gratuit, ca să-și atragă simpatii. Știau cu toții că nevasta lui avea o mică farmacie pe undeva, prin cartierul Ferentari.

— Gata, sora, asta e tot. Administrezi intravenos, la două zile una. Dar ce vă miră ?

Doctorul Pavel schimbase cu sora o privire satisfăcută. Surprinzîndu-i, lui i se păruse că-l pune la îndoială.

— Nu-l mai putem ține cu paleative pînă se va îndura ministerul. Ce e cu voi ? Mai ales cu dumneata, pari foarte surmenată. Petreanu încă n-a născut ?

— Mai are puțin.

Ana Petreanu, al cărei bărbat, mecanic la spital, fusese luat pe front, era sora-șefă. Aștepta un copil, nu mai putea munci, dar ministerul respinsese adresa oficială semnată de Udrea, prin care se cerea înlocuirea ei temporară, cu drept de revenire, iar Maria Bogdan, pentru ca femeia să nu rămînă fără serviciu, trebuia să lucreze și pentru ea.

— Dar a venit ieri o hîrtie de la Ministerul de Război, că i-a murit bărbatul pe front și nu știu

ce-o să se întâmple cînd are să afle. Încă nu i-am spus, mi-e frică să nu piardă sarcina.

Pălind, Udrea dădu să spună ceva, dar înghiți în sec și nu zise nimic. Cîteva clipe rămase cu gura deschisă. Apoi își apăsă cu dosul palmei bărbia și mustața cu fire bronzate de tutun și trecu la fereastră.

Pavel înțelese că mai lipsea doar puțin, pentru ca, în sfîrșit, să răbufnească, după atîția ani de resemnări și tăcere. Asta era bine, dar cu o condiție, să nu fie o explozie care să-l distrugă pe el însuși. Nu mai putea suporta, era evident. Nicoleanu îl rănise în ceea ce avea el mai sacru, pasiunea chirurgiei. Acuma era momentul să-l ajute, dar nu știa cum. Putea să-i vorbească deschis, cu întreaga brutalitate a realității, supunîndu-l unui șoc. Un asemenea șoc nu e greu de produs. Odată, însă, declanșat, e imposibil să-i prevezi chiar toate consecințele. Cînd un om explodează, în fine, după atîția ani de refulări, nu-l mai poți dirija. Autocontrolul dispare, pe asta mizează orice detractor, prăbușirea devine iminentă.

— Bine, sora, să nu-i spui încă. Acum poți să ne lași.

Profesorul părăsise fereastra. După plecarea sorei, se reazează la birou și începuse să-și șteargă de zor ochelarii cu batista. Mișcări executate mecanic, absolut inutile lentilelor curate. Pavel continua să tacă.

— Prin urmare, unde-am rămas ? Cu ce te-am jicnit ?

— Mulți susțin că sînteți un om cu foarte mult tact. Permiteți-mi să nu fiu de aceeași părere.

— Nu prea înțeleg. Ce are lipsa mea de tact cu... ce legătură ?

— Dar, domnule profesor, nu vă dați seama !

Udrea își împinse pieptul în marginea biroului apoi se cabră deodată, gata să zvîcnească din scaun, și Pavel se alarmă de cutezanța izbucnirii sale.

— Vă rog să mă iertați, mi-am permis cam mult.

— Posibil. Plăcerea, însă, e a mea și de asta dată, ți-am cerut să vorbești. Dar să vorbești pînă la capăt. Dacă ești convins de ceea ce susții. Știu bine că prefer certitudini, fie cît de dureroase, în locul oricărui menajament.

Mai întîi avusese un zîmbet malițios, care apoi se volatilizase și o neliniște inabil disimulată îi luase locul.

— Domnule profesor, să discutăm, atunci, despre certitudini.

— Nu crezi că e prea mult ? Despre grefă să discutăm. Și despre articol. Ce va să zică asta, că nu-mi dau seama ?

Întreaga sa existență ajunsese așadar să grăviteze în jurul acestui articol ? El reprezenta, desigur, un pericol real, doctorul Pavel se declara de acord, dar asta nu justifica proporțiile unei asemenea traume morale. A cădea în derută însemna

exact a face jocul consilierului. Cum e posibil ca el să nu-și dea seama de această manevră? Reacțiile sale sînt cu totul contraindicate, această stare de agitație, oricît ar încerca s-o ascundă, poate chiar și față de sine însuși, e dovada cea mai concludentă. Unde e calmul? Toată această iritare vrea să demonstreze că proverbialul său calm n-a fost niciodată un element de structură? Dacă e să discute pînă la capăt, atunci e mai degrabă o crustă, ceva de suprafață, în cel mai bun caz doar consecința unui îndelungat efort de voință. Numai așa s-ar explica dispariția bruscă a unor certitudini considerate pînă astăzi definitive. Dar o atare voință ar trebui canalizată în cu totul altă direcție. Să admitem că atîta timp nu și-a dat seama de obiectivul insinuărilor șoptite. Sau de obstrucțiile celor din minister, care, spre a-l compromite, nu ezită să recurgă la boicotarea întregii activități a spitalului, punînd în primejdie nu numai cariera lui, ci și viața bolnavilor. Dar nici în fața unui asemenea atac nu-și dă seama că aici e o cabală? Că, mai ales, iritarea amplifică pericolul? Asta era tot. Fără false menajamente. Nevoia de a cunoaște adevărul nu e totuna cu certitudinea morală. E, poate, o ireverență ca tocmai el să-i amintească un asemenea lucru.

— Dar cum e posibil să vă imaginați că articolul ar fi doar un act de opinie personală?

— Ei, asta-i bună!

Replica lui Udrea nu avu, pentru Pavel, nici o

legătură cu ceea ce-i spusese. În afară de tonul expeditiv, care putea să însemne un fel de „lasă-mă-n pace“, după ce, la un moment dat, i se păruse că-l ascultă cu desăvîrșire dezarmat. Un zid se ridicase din nou între ei, și Pavel nu mai reușea să vadă ce se petrece dincolo de zidul acestei replici.

— Să nu exagerăm. Nu sînt nici eu atît de naiv să cred în bunele intenții ale unui mistificator. Pot face însă oricînd dovada mistificării. La greșa lui Filatov, în fond un experiment, m-am referit într-un curs ținut cu ani în urmă. Cînd nici o asocieră de ordinul simpatiilor nu era posibilă. Asta o știe oricine, războiul încă nu începuse.

Îi vorbea lui Pavel, dar acesta avea impresia că mai curînd încearcă să-și auto-demonstreze imposibilitatea unei primejdii iminente. Poate era și efortul de a nu-și trăda turburarea.

— De atunci n-am mai discutat cu nimeni despre asta. Cît despre experiențele mele, de cînd a început războiul, am renunțat la orice comunicare. Știi bine că problema ulcerului de stomac, așa cum o văd eu, e departe de a fi luată în considerație.

— Dacă vă referiți la atitudinea oficială, da. Sînt însă destui medici care-i acordă o mare importanță. Sper că nu vă gîndiți să renunțați și la experiență.

Profesorul se uită la doctorul Pavel cu un aer din nou suspicios.

— Mă lăsați să cred că vă feriți de mine ?

— Poftim ?! De ce m-aș feri ? Nu mă feresc de nimeni. Continui să observ frecvența crescîndă a cauzelor sociale, dar tac, nu mai comunic nimic, ca să nu se mai supere nimeni.

— Așadar, antidotul e tăcerea ?

— Nu. Humorul dumitale.

Udrea se plimbă un timp, cu mîinile la spate, între fereastră și birou, apoi își șterse ochelarii și își aprinse o țigară.

— Așa încît ce interes ar mai avea un Nicoleanu să mă declare indezirabil ? Nu eu mă agit, ci dumneata, și te agiți inutil. Eu îmi văd de treburile mele, nu mai pretind de la nimeni nimic. Am evitat întotdeauna tot ceea ce nu se încadrează cu strictețe în limitele disciplinei medicale.

Abandonase dialogul cu sine însuși, părea acum că se disculpă față de Pavel.

— Am respins orice combinații, fie de afaceri, fie politice. Prin urmare nu văd...

— Tocmai. V-ați atras prin asta admirația unora, dar și ura altora. La această lipsă de tact mă refeream.

— Și sînt de acuzat ? Viața mea are alt sens, pe mine nu mă interesează decît chirurgia. Ce e de condamnat aici ?

— După părerea mea, nu e absolut nimic de condamnat.

— Atunci ?!

— Numai că etica și viața nu au pentru toți oamenii același sens.

— Poftim ?

— Domnule profesor, n-aș vrea să fac paradă de sentimente. Mă văd însă nevoit să vă spun azi ceea ce nu v-am arătat niciodată prin vorbe : dumneavoastră reprezentați pentru mine mai mult decît un șef de spital. Nu mă obligați să ajung la declarații patetice. Nu e firea mea. Vă rog măcar să aveți încredere în mine.

— Dar am avut întotdeauna.

— Da, ați avut. Altfel, cine știe, poate n-aș fi ajuns să lucrez într-un spital. Deveneam un ratat, ca atîția colegi de-ai mei, care n-au nici un sprijin, la nimeni. Ori poate îmi făceam reclamă prin ziare, că vindec miraculos blenoragiile și sifilisul și estorcam de la naivi onorarii grase pe apă fiartă, colorată cu hipermanganat. Mi-ați acordat încredere, și asta m-a salvat. Adineauri însă am văzut că nu e greu atîta să-ți faci prieteni, cît mai ales să ți-i păstrezi.

Acest Pavel Pavel era un om liniștit, devotat medicinei — și atît. Astfel îl considerase Udrea, pînă azi, nebănuind că în el s-ar ascunde o asemenea energie morală. Comisese așadar o gravă eroare, trecînd mereu cu ochii închiși pe lîngă un om care-i purta o atît de adîncă afecțiune și în care nu văzuse altceva decît chirurgul. Ar fi vrut să-i ceară scuze pentru ofensa pe care involuntar i-o adusese prin rezervele sale de adi-

neauri, dar era atît de emoționat, iar Pavel, de obicei modest și potolit, vorbea deodată cu atîta patos, încît nu îndrăzni să-l întrerupă.

— Nu cunosc amănunte. Nu-mi place să mă amestec în treburile altora. Dar un lucru e cert și nu-l cunosc numai eu. Sînt unii, și în special unul, care ar vrea să devină director de spital, conferențiar și așa mai departe. Înțelegeți ce spun? Pe acest „unul“, l-am auzit insinuînd nu demult că medicamentele pe care le dați cîteodată bolnavilor n-ar fi oferite gratuit, ci, în fine, cu scopuri...

— Poftim?! Ce tot spui dumneata? E foarte grav, e penibil.

— Evident, și mie mi-e penibil. Nu v-aș fi pomenit niciodată de insinuările lui Mouscha. Știam că nu e vorba de nici un fel de afaceri, că din milă ați adus de cîteva ori medicamente unor nenorociți și asta pentru mine era suficient.

Urmă o tăcere, după care Pavel se ridică încet, cu un aer obosit.

— Te rog, mai rămîi. E prima oară, în aproape treizeci de ani de medicină, cînd sînt pus în fața unor astfel de întîmplări. Sau poate abia acum văd mai clar, ceea ce e totuna. Nu mi-am putut imagina. Oricum, vorbește mai departe, orice-ar mai fi.

Pavel ezită, apoi își reluu locul pe scaun.

— Dacă v-aș fi vorbit despre asta în altă împrejurare, aș fi fost incontestabil un intrigant. Dar am văzut cît sînteți de izolat și de... neavizat

și n-am urmărit decît să vă previn. Concluziile le veți trage singur. Dar m-aș fi simțit eu **însuși** în culpă, dacă nu vorbeam. Nu cred că între apariția acestui articol și insinuările lui Mouscha e o simplă coincidență. Nici dumneavoastră nu credeți. Calomnii, și la unul, și la celălalt. În bune relații, amîndoi, după cît se spune, cu domnul președinte de onoare Mateeanu. Ce va urma ? Nu știu. Bănuiesc că nimic bun.

Ascultîndu-l, Udrea căutase un amănunt, cît de puțin important, care să contrazică măcar în parte afirmațiile doctorului Pavel. Dar, oriîncotro se îndrepta, era obligat să-i acorde dreptate. Ani de-a rîndul trecuse pe lîngă o seamă de fapte, fără a le da importanță, crezînd că e suficient să se izoleze, ca să scape de complicații și de intrigi. Se gîndea la Roxana și la copii. Mai ales la copii, nu-i mai văzuse de aproape trei luni, îi trimisese la țară, spre a-i feri de bombardamente.

— Dumneata nu ești căsătorit, nu-i așa ? Te apropii de patruzeci de ani, mi se pare. Cum de-ai rămas atît de singur ?

Doctorul Pavel nu avea decît treizeci și cinci de ani și nu se simțea tocmai singur, deși nu era înșurat. Voi să-i amintească aceste amănunte, dar în ultimul moment descoperi că profesorul avea în vedere cu totul altceva.

— Nu, domnule profesor, nu sinteți de loc singur. Trebuie doar să vă recăpătați încrederea în oameni. Măcar în unii oameni.

Un timp, Udrea se uită insistent la Pavel, jenat că acesta îi sesizase gîndul cel mai intim și, totodată, încercînd vizibil să se stăpînească.

— Dar ce putem face ? A lucrat abil domnul Nicoleanu ! A pronunța adevărul în circumstanțele actuale, înseamnă să fim considerați criminali. Calomnia ar merge pînă la acuzația de trădare, ceea ce de altfel și urmăresc dumnealor, dacă înțeleg bine.

Liniștea se reazăză între ei, o liniște de astă dată fără nici o umbră, și Pavel avea sentimentul că foarte curînd se vor înțelege din nou, numai din priviri, așa cum adesea, în momentele cele mai grave ale unei intervenții chirurgicale, era suficient să se uite unul la altul, peste masca aseptică, spre a ști ce le rămîne de făcut.

— Să-ți vorbesc, atunci, ca unui vechi prieten.

Reluînd, Udrea părea că nu se mai opune acelei legi, a marilor dureri, care-l determină pînă și pe cel mai reținut om să i se destăinuie cuiva.

— Știi probabil cît de mult îmi iubesc meseria, poate chiar mai mult decît viața. Ceea ce însă n-ai de unde ști, e că am dus-o foarte greu. Pe vremea studenției, îmbălsămam cadavre în morga facultății, ca să-mi cîștig o bucată de pîine. Penibil, nu ?

Pavel nu răspunse. Asemenea confesiuni, în aparență anodine, marchează începutul unei eliberări sufletești, și orice cuvînt al său, acum, cînd reușise să-l conducă spre această esențială eli-

berare, singura în măsură să-l apere de erori, poate fatale, n-ar face decît să-l întoarcă în marasm. Rezultase de altfel și din tonul întrebării, un ton mai degrabă afirmativ, că nici nu-l interesează un răspuns.

— Penibil sau nu, urmăream încă de atunci adevărul, convins că știința e unicul vehicul cu care poți ajunge la el. Dacă vrei, romantism. Ți se pare paradoxal, nu-i așa? Și totuși e o specie de romantism. Mai ales că această convingere întârzie în mine și astăzi. Dar de ce taci? Să știi că nu e nici o contradicție în ceea ce spun.

Pavel nu răspunse nici de astă dată. Nu era necesar. În momentul acesta pentru interlocutor el nu mai exista ca ființă exterioară. Era doar un microfon, prin intermediul căruia Udrea vorbea cu sine însuși.

— Pasiune sau convingere, cu sau fără contradicții, a fost și rămîne singura mea rațiune de existență.

Glasul îi răsuna baritonal și cald în încăperea liniștită.

— Dar nu mai pot suporta această rușine. Și această imposibilitate de-a acționa.

Vîrfurile unui cui trecuse încet pe suprafața unei oglinzi. Această senzație i-o produse lui Pavel tonul ultimelor cuvinte ale profesorului. Apoi cuiul pieri și oglinda redeveni limpede.

— Cînd omenirea are atîta nevoie de știință, nu e permis să condamni a priori o descoperire im-

portantă, pe motiv că savantul evoluează în altă sferă politică decît a ta. Sau e de alt neam. Aci e adevărata crimă. Arunci generații întregi în ignoranță, provoci în cultură un vacuum catastrofal. Dacă Filatov e rus, Pasteur nu e francez ? Koch n-a fost german ? sau Babeș român ?

Își scoase din nou ochelarii și începu să-i șteargă cu batista, cînd cu mișcări agitate, cînd domolite și parcă străine.

— N-am făcut și nu voi face niciodată politică. Mi-e silă de ceea ce se numește politică. N-am văzut încă bolnavi vindecați cu discursuri. Vreau să fiu lăsat să fac chirurgie, și asta nu se poate face decît într-un spital.

Își puse, în sfîrșit, ochelarii și se uită la doctorul Pavel, cu un zîmbet sceptic.

— Vorbeai de sensul eticii și-al vieții. Da, existența omului se impune să aibă și un sens etic, nu numai social sau biologic. În cazul meu, etica se identifică în primul rînd cu medicina.

Se întoarse cu fața către fereastra deschisă și rămase pe gînduri.

9

Acum, după ce îl repezise pe Anton Făurel, Emanoil Popescu se simțea ceva mai înviorat. Judecînd după anxietatea administratorului,

era clar că *dincolo*, în încăperile spitalului, se producea, în sfârșit, lovitura. După toate semnele, începea prăbușirea lui Udrea.

Curînd, peste simțămîntul acesta de proștețime, se lăsară însă din nou vechile fișii de ceață și de oboseală. Întrebări, planuri și proiecte se rostogoleau pe dinaintea lui, cu o repeziciune amețitoare, amestecîndu-se și dispărînd mai înainte ca el să le poată coordona și urmări pînă la capăt. Posibilitatea, dacă nu chiar certitudinea, ca în scurt timp direcțiunea administrativă a spitalului să reîntre în atribuțiile sale, în loc să-l liniștească, îi infuza o furie paradoxală. Își dădea seama că era mult mai indicat să rămînă calm, ca să poată calcula cu precizie tot ceea ce avea de făcut de acum încolo, dar nu se putea stăpîni. Sîngele îi fierbea, privirile refuzau să i se fixeze asupra obiectelor întîlnite în cale. Era, desigur, bolnav, poate mai grav decît își imaginase. Țigara se termina. Își aprinse repede alta și se așeză pe scaun, dar se ridică imediat și trecu la fereastră. Tocmai acum se îmbolnăvisese, cînd se afla pe punctul de a ieși, cu puțină luptă, din mediocritate ! Părăsi fereastra și se abandona într-un fotoliu. Era sătul de așteptări. Pînă cînd avea să mai facă pe intermediarul între găinile lui Mateceanu și toți circiumarii ? De asta să muncească toată viața, ca să se aleagă cu ce-i scapă printre degete boșorogului de la Cîrleni ?

Lăsă fotoliul și începu să cutreiere încăperea. Îl năpădi o energie, care se cerea consumată numai decît. Încercă să-și aducă aminte ce treburi avea în ziua aceea. Să discute cu pușlamaua de Nicu... Și pe urmă? Ce aranjase azi-noapte la Café de la Paix? Cîte găini comandase Gogu Dovidakis? O sută? sau numai cincizeci? A, prin urmare, iar trebuia să se ducă la Cîrleni. Avea de adus o mie de ouă, dar cîte găini? Zece lăzi de cireșe, ba nu, cincisprezece, căci cumpără și ăla de la Modern... Ce naiba se întîmplă cu el?! Îi slăbise memoria într-un hal fără hal. Nimic nu mai ține minte de la un timp. Va trebui să-l consulte pe Mouscha. Ce medicamente există pentru regenerarea memoriei?... Nu, nu pe Mouscha, pe altul. Mouscha e un idiot, puțin îi pasă de vila și de automobilul lui!

Imagini variate, ale unui viitor independent, se succedau amplificîndu-se una pe alta pe ecranul urgenței, cu o efervescentă cînd reconfortantă, cînd istovitoare. Director al spitalului. Un fleac, bun doar pentru început. Un loc în minister e pasul următor, de acolo mai departe, totuși se poate aranja, cînd ai bani, iar banii investiți atrag după ei alții, nu moșii, nu case, ci bani, bani, bani. Napoleon a pierdut, fiindcă n-a avut bani, dar el îi va avea, îi va avea, îi va avea. Mouscha cumpără printr-o nepoată a lui Mateeanu, el va cumpăra cu bani, nu o vilă, deși o vilă tot are să-și facă, nu un automobil, va trebui totuși să aibă și

un automobil, s-a săturat de mașina Salvării, cînd dreptul de a comanda, după atîta servitute, dreptul de a pătrunde oriunde, în orice caz, dreptul de a fi... De a fi, ce era mai bine ? Ministru, aici, într-o țară care stă la răscruci, la cheremul tuturor, sau diplomat undeva, unde lumea e sigură pe zilele și pe banii ei, fără front, fără răsturnări sociale oricînd posibile ? Fără găinile și tutela lui Mateeanu.

Se uita din cînd în cînd la ceas și înjura în treacăt, răsucit în vîrtejul de imagini și de gînduri. Se impunea ca totul să se schimbe radical în existența lui, altminteri se va sufoca. Nu mai putea suporta această prelungită dependență, pe care o acceptase o vreme, ca pe un lucru indispensabil, dar efemer, ca pe orice primă treaptă.

Văzu cum ușa se deschide binișor, și tresări. În sfîrșit, îmbrăcat în veșnicele-i haine negre și uzate, dar întotdeauna călcate cu grijă, apăruse Domnu Nicu.

— Unde umbli, coțofană ?! De ce mă faci să aștept, corbule ?

Domnu Nicu se opri lîngă ușa, înclinîndu-se stîngaci, cu ochii în jos.

— Mă surprinde mirarea. E orele opt. La opt era necesarul de-a fi.

Emanoil Popescu se așeză pe scaunul de la birou, măsurîndu-l în tăcere. Iată între cine era obligat să penduleze ! Între atotputernicia ocultă

a lui Mateeanu și ifosele camuflate ale acestei gîngănii, cu care-l sileau să lucreze. Fost magazioner, apoi șofer la ferma de la Cîrleni, Domnu Nicu cîștigase (Emanoil Popescu nu știa în ce fel) bunăvoința bătrînului Georges Mateeanu, care, sub pretextul că vrea să-l ajute, să-l scape de front, îl plasase, după cum se șoptea, ca informator al poliției secrete. În spital opera cam de vreo șase luni, ca agent comercial al firmei de pompe funebre „Sicriul de aur“. El însuși îl introdusese, în urma unei sugestii primite prin Mouscha, lăsîndu-l să înțeleagă că i se cere să-l boicoteze pe Udrea. Îl detesta și, uneori, din cauză că i se impunea să lucreze cu un asemenea specimen, se detesta pînă și pe sine. Simțea că Domnu Nicu îl urăște, la rîndu-i, și își spunea că, oricum, ar trebui să fie mai prudent cu omul acesta ajuns în slujba Siguranței, dar nu putea să renunțe la satisfacția de a-l umili.

— Stai jos și lasă fandoselile, papagal vopsit !
Ce-ți mai fac morții ?

Domnu Nicu nu știa niciodată precis la cine se referă Popescu, de cîte ori pune această întrebare, la morții adevărați, pe care el îi contracta în spital pentru „Sicriul de aur“, sau la profesorul Udrea ?

— Vă rog să mă scuzați. E mulți trepidanți în spital. Nu-i știu pã toți.

— Ce ?! Cum ai zis ? Ce-s ăia mulți ?

— Trepidant, domn'director. Știți dumneavoastră, le mai zice și trepăduși între proști să mă scuzați !

Ochii lui Emanoil Popescu străluciră umed și un zîmbet i se aprinse pe buzele subțiri, gata să explodeze într-un hohot de rîs. Apoi ochii i se micșorară brusc, întunecîndu-se.

— Ce mai e nou prin spital ? Cum merg treburile ?

— Foarte excelent.

Încurajat de tonul parcă mai blînd al lui Popescu, Domnu Nicu se rezemă de spătarul capitonat, își întinse picioarele, punîndu-le unul peste altul, și își aprinse o țigară, fără să remarcă schîmă dezgustată a celuiilalt.

— Merge toate ca pe roate, vorba francezului !

Rîdea, arătîndu-și dinții cariați, aproape negri, ca și costumul dăruit de Georges Mateeanu. În general, Popescu era totuși mulțumit de felul în care lucra Domnu Nicu.

— Ei, te ascult. Cum e cu sîngele pentru transfuzii ?

— Cu sîngele pentru stransfuzii e bine, cu Chițimia e rău. Nu prea-i spontan.

— Cu cine ?

— Chițimia, nu știți ? Ala, brancardierul care aduce sîngele de la Colentina. Am și eu oamenii mei, domnu director, ce credeți ?!

— Asta nu mă interesează pe mine. Lucrezi cu cine-ți place, vei răspunde singur. Important e să

faci ce-ți cere... știi tu cine. Are Udrea sînge ori n-are ?

— N-are.

Domnu Nicu răspunsese cu întîrziere. Calcula cum să-i smulgă niște bani lui Popescu.

— Asta, Chițimia, se duce cu lada la Colentina, încarcă flacoanele necesare care trebuie la stransfuzie și se întoarce. Adică nu se întoarce. Intră la cîrciumă, că-i place să sugă, și stă acolo cu sîngele. Se mai duce prin alte locuri, face ce face, și cînd vine cu sîngele, mortul e gata. A răposat, Dumnezeu să-l scuze !

Popescu surise vag și își aprinse o țigară. Celălalt așteptă să-l servească și pe el, apoi îl înjură în gînd și își scoase țigările proprii.

— Dar să vedeți dumneavoastră, domnu director. Chițimia e alcoolist rău și-l doare-n coate de noi, mă scuzați. Pe ăsta nu-l vindeci cu suflamide. Îl ustură colibaciu pă mațe cînd n-are ce bea și devine de cere.

După o pauză scurtă, Domnu Nicu se lovi cu palma în dreptul inimii.

— Iar mi-a cerut bani, domnu director, pă ochii mei, zău !

Așteptă, cu ochii întredeschiși. Mai încercase și altă dată să obțină bani de la Popescu, dar nu izbutise.

— Ți-am mai spus că nu dau nimănui nici un ban. N-am bani.

Pornind de la necesitățile urgente ale frontului, unde lipsa materialelor medicale ajunsese extrem de gravă, Nicoleanu dăduse dispoziția ca sîngele pentru transfuzii să nu mai sosească direct, ci să fie adus, din eventuala cantitate suplimentară, de la Colentina. Înțelegerea dintre Domnu Nicu și Chițimia făcea și ea parte din aceeași operațiune de întîrziere, cu scopul de a-l pune pe Udrea în dificultate, însă Popescu nu era dispus să suporte nici un fel de cheltuială din veniturile personale.

— E omul tău, plătește-l din ce scoți de la „Sicriul de aur“. De cîte ori să-ți repet ? Știi foarte bine cît îi datorezi domnului prezident. În fine, să lăsăm asta. Dacă povestea cu sîngele nu merge cum trebuie, tu vei răspunde, nu cîrțița aia.

Domnu Nicu nu înțelegea să se dea bătut și de astă dată. Se hotărî să recurgă la planul care i se conturase după ultima discuție cu brancardierul.

— Domnu director, dumneavoastră mă știți, V-am fost totdeauna de caracter, și dumneavoastră și la domnu prezident Mateeanu. Dar însă treburile nu mai merge cum mergea. Scîrție „Sicriul“, domnu director. Nu vă uitați că e morți pe toate drumurile, nu mai face nimeni înmormîntare cu pompă. Știți și dumneavoastră.

Din comisioanele ce-i reveneau de la „Sicriul de aur“, Domnu Nicu îi vărsa regulat a patra parte lui Emanoil Popescu. Astfel stabiliseră din capul

locului, și nu-i putea trage chiulul, pentru că directorul îl verifica după lista morților. Degeaba tot spune de fiecare dată că nu are bani. N-are decît să dea înapoi ceva din sumele astea, care și așa îi veneau de pomană.

— Așa că, cît a mai mers treaba cu morții, i-am dat de la mine. Acu, ce să fac ? E posibilități care se poate, și posibilități care nu se poate. Vorba filozofului bulgar. Făcu o pauză, apoi atacă direct : E dat în mă-sa de alcolist, zice că mă toarnă la Udrea !

— Cum ?! Cum ai zis ?

Popescu sărise din scaun. Domnu Nicu tăcu. Nu atîta de spaimă, cît fulgerat de-o întrebare. Oare cît iar da Udrea, dacă i-ar vinde pe toți ? Udrea, ăsta, o fi el cum o fi, dar nu-i căcănar ca Popescu. Apoi, la gîndul răzbunării lui Mateeanu, se îngrozi. Avea senzația că picioarele începuseră să umble singure sub scaun, fără el.

— Îl ard în bistiriu pe mă-sa, domnu director ! Numai să-l prind că toarnă.

— Zi așa, corbule, te ocupi și cu chestii de astea ! Nu mai miroși a colivă, miroși a șantaj.

— Aș, de unde ?! Am eu inima aia, să vă bu-liversez ?

Era totuși un șantaj. Al lui Chițimia sau al ăstuia, lui Popescu îi era limpede, șantaj ordinar. Dar ideea trebuia studiată, amplificată, aplicată subtil și în altă direcție. Trebuia ajustat Mateeanu. Se plimba de la un capăt la altul al încăperii, fre-

cîndu-și mîinile făcute căuș, ca și cînd s-ar fi spălat.

— Să vii poimîine dimineată după bani. Și altă dată să-ți alegi oamenii cu mai mult discernămint.

— Da, da ! Cu mai mult... sigur c-așa-i, cum ați spus dumneavoastră. Omul e porc, mă scuzați, vreau să zic Chițimia. Știți, eu am făcut armata la cavalerie și era un domn plutonier, care spunea : „Mă băieți, omul e mai porc ca calul“. Ha-ha-ha — nu-i așa ? Foarte excelent, nu-i așa ?

Iritat, Emanoil Popescu voi să-l repeadă, dar își aduse aminte de bombardamente și se uită la ceas. Se luase cu vorba și uitase. Nu se mai putea, trebuia să consulte de urgență un medic... A, mai uitase ceva, tocmai ce era mai important.

— Ascultă, nu mai face pe Gandhi cu mine. Ascultă-mă bine : te privește cum procedezi, dar sîngele să vie cu și mai mare întîrziere. Și bagă de seamă. Ultima dispoziție a domnului prezident e să fii tot timpul cu ochii pe Udrea.

— Cu ăsta o să fie mai greu de facilitat. Nu face politică.

— Nu mă interesează. Eu nu am nimic cu Udrea. Domnul Mateeanu e informat că Udrea e un tip periculos, nu fac decît să-ți transmit dorința dumnealui. N-ai decît să nu-l ascuți.

— Eu ? ! Cum să nu-l... Să nu ascult eu de domnul Mateeanu ? A zis domnul Mateeanu, e sfînt ! Eu n-am spus decît că, ca să zic așa, o să se faciteze mai greu. Dar însă se face, domnu director,

să-i spunei că e ca și făcut. Nu se poate, trebuie să aibă și Udrea ceva pă ficați. Să știți că o fi vreun anarhist !

— Ce e, ce nu e, ai să descoperi singur. Eu nu mă amestec, nici nu vreau să știu nimic de afacerea asta, nu intră în atribuțiile mele. Pe mine nu mă interesează că Udrea vorbește pe toate drumurile împotriva războiului, că nu agreează regimul și că e un defetist. Asta poate i-ar interesa pe alții, acolo unde ți-ai găsit un serviciu grație bunăvoinței domnului prezident. Așa. Și acum du-te, bună ziua, am terminat.

Rămas singur, Emanoil Popescu formă în grabă un număr în discul telefonului de interior.

— Să vie Felureanu la mine. Urgent.

Își aprinse apoi o țigară. Îl durea iarăși capul și simțea un gust acru, înțepător, în gingii și în cerul gurii. Stinse țigara, căută să-și adune gândurile, însă nu izbuti, și trecu la fereastră. Se hotărî să-și petreacă restul zilei în pădurea Băneasa, la Parcul Privighetorilor, ca să se odihnească, la adăpost de eventualele bombardamente. A, da ! Chiar avea întâlnire acolo, cu Emma. Uitase și asta. Categorie, cu memoria lui se petrece ceva.

— M-ați chemat, domnule director ?

Intrase cineva. Popescu se întoarse cu fața.

— Mi s-a spus să vii la dumneavoastră.

— La mine ?! A, da... Ce mai faci, Felurene ? Ce mai face domnul *intern* Mitică Felureanu ?

Bărbat cam de păruzeci de ani, uscățiv și mărunț, Felureanu umbla întotdeauna îmbrăcat într-un halat alb. Era infirmier și lucra de două decenii la Salvare. Cel dintâi, care îl numise „domnul intern” fusese un reporter, în permanentă goană după știri senzaționale. Scrisese odată, ca să-i capteze bunăvoința : „Accidentatulul i s-au dat în grabă primele ajutoare de domnul intern Felureanu...” De-atunci toată lumea îi spunea astfel, la început în glumă, apoi din ce în ce mai serios, iar ziaristul primea zilnic, în exclusivitate, informații amănunțite în legătură cu cele mai senzaționale drame, al căror drum trecea pe la Salvare. Numai Popescu continua să-l jicnească.

— Ce să fac, domnule director ? Fac și eu ce face toată lumea : cos oameni. De ce m-ați chemat ?

Emanoil Popescu îl măsură printre gene, cu un aer nemulțumit.

— Uite ce e ! Trimiți mâine dimineață o ambulanță la Cîrleni. Trece întâi pe la mine, să mă ia. Fix, la ora șase. Poți pleca.

— Domnule director, nu s-ar putea să amânăm puțin ?

Infirmierul știa, de la șoferi, că Popescu și administratorul fermei lui Mateceanu foloseau ambulantele Salvării, cărînd cu ele fructe, păsări și ouă la București, unde le vindeau unor restauratori.

— Știți, avem numai două mașini și de la o vreme nu mai prîdidim cu răniții.

— Poftim ?! Cum ai zis ? Ați început să porunciți cu toții ? Ce înseamnă anarhismul ăsta ?

Popescu se făcuse vînat. Ceafa i se înfundase între umeri, ochii aproape nu i se mai vedeau.

— Cine-i director aici ? Te dau afară, domnule *intern*, te dau afară ! Mîine dimineată mașina să fie la mine, dacă nu... Bună ziua !

Ieși, trîntind ușa. Pe drum, în timp ce căuta un taxi, se mai liniști și începu să regrete răbufnirea în legătură cu anarhismul. Prea vorbise fără control. Dacă totuși frontul se va răsturna, în ciuda asigurărilor date prin presă ? Găsi, în sfîrșit, o mașină de piață.

— Băneasa. Parcul Privighetorilor.

Se lăsă, moale, în pernele cu arcuri tari și dezarticulate ale Fordului îmbătrînit, gîndindu-se că în felul acesta nu mai mergea, e inadmisibil să pierzi atîta timp și energie, alergînd după taxiuri. După înlăturarea lui Udrea, ministerul va trebui să pună un automobil la dispoziția spitalului.

— Paștele lui de război !

Înjurînd, șoferul frînase brusc. Băgă apoi în marșarier.

— Ieri, strada asta era ca toate străzile, și astăzi, poftim ! numai o groapă. Cine-a știut ? Trebuie să ocolim. Praful s-a ales de mașină în cîteva luni !

Zdrențe de beton le barau calea, mormane de moloz, bîrne, fierărie, șine de tramvai izbucnind în sus, răsucite, resturi informe de ziduri, un acoperiș

de tablă smuls cu totul și aruncat pe jumătatea de jos a unei case năruite. Toate, într-un amestec haotic, de apocalips, se ridicau amenințător în văzduhul muiat într-o pulbere fină, se mișcau, se clătinau, îndepărtându-se mereu și totuși refuzînd să descrească, deși automobilul mergea de-a-ndara-telea. Popescu se uită la ceas. Era ora nouă.

— Mai repede. E ora cînd vin avioanele, nu se poate mai repede ?

10

Într-una din zilele următoare, Pavel Pavel se întîlni cu doctorul Simion Neagu, care terminase facultatea cu un an sau doi înaintea lui. În ultimul timp se văzuseră destul de rar. Pavel nu mai știa nimic precis despre Neagu, în afară de faptul că lucra la spitalul Colțea, ca anatomopatolog, și că devenise asistent al catedrei lui Panait Christoloveanu.

Întîlnirea avu loc întîmplător, la Institutul Medico-Legal. Pavel salută destul de amabil și voi să treacă mai departe, spre cabinetul medicului legist Topșa, dar Neagu îl opri.

— Nu ne-am mai văzut de mult. Pari foarte grăbit. Probabil ai treburi urgente ?

— Urgente și nu prea.

Pe culoarul întunecos nu mai era nimeni. Se uitau unul la altul, se cercetau într-ascuns, ca doi străini care știu că vor fi obligați să călătorească împreună cu trenul, în același compartiment, urmărind fiecare să afle ticurile și preocupările celuilalt, ca să-și dea seama la ce se pot aștepta de-a lungul unei astfel de călătorii. Bărbat cam la patruzeci de ani, nu prea înalt, plin la față și roșcovan, cu nasul mare și cu niște mâini lungi și subțiri, doctorul Neagu încărunțise ușor pe la temple și arăta mult mai matur, mult mai sobru decât i-ar fi cerut-o vîrsta. Părea să nu mai aibă nimic din firea expansivă, dispusă oricînd să izbucnească în rîs, pe care i-o știuse Pavel. Avea acum un aer de noblețe, dar noblețea reticentă a unui om care părea să fi trecut cîndva printr-o mare suferință.

— Ce mai faci, doctore ? Cu ce treburi pe aici ?

Pavel pusese și el o întrebare, aproape cu indiferență, numai spre a nu-l jigni. Discuția se lega anevoie. La un moment dat, veni vorba despre articolul lui Valentin Nicoleanu, iar el, constatînd că asistentul lui Christoloveanu e de partea lui Udrea, nu se mai grăbi. Unii susțineau că Neagu ar fi un ins cu idei foarte interesante, alții că tocmai aceste idei îl pot face indezirabil într-o prietenie. Pavel se gîndi că o idee interesantă nu are cum fi indezirabilă.

— Scuză-mi graba de adineauri. Timpul nu ne permite să ne vedem mai des. E regretabil. Ne-am risipit cu toții, începem să fim o generație moartă.

— Da, sînt timpuri cam neclare.

În pauza pe care-o lăasă să cadă brusc, Neagu părea să tatoneze ceva. Se uita la Pavel într-un mod prea direct, aproape indelicat, deși în ochii lui nu se vedea nimic ostil.

— Nu cred însă că generația noastră e moartă, e numai la o gravă răscruce.

Pavel Pavel îi ocoli privirea insistentă. Ceva îl domina, și lucrul acesta nu-i venea la îndemînă, îl punea oarecum într-o stare de inferioritate, nu-i plăcea să se lase dominat de oameni pe care-i cunoștea prea puțin. Se despărți aproape imediat de doctorul Neagu.

Cîteva zile nu se mai gîndi la el, pînă cînd, într-o seară, privirea aceasta indiscretă, reapărută din uitare cu o insistență sporită, începu să-l obsedeze. Acuma i se părea că voise să spună : „Vezi, eu știu ceva mai multe decît dumneata, dar nu pot vorbi...” După alte două zile își aminti că are niște treburi pe la Colțea. Asistentul îl primi cu aerul cel mai firesc, ca și cînd nimic pe lume nu-l mai putea surprinde, ceea ce de asemeni îl irită. De astă dată conversația se înfiripă totuși mai lesne. Ajunseră din nou la articolul lui Nicoleanu, și Pavel vorbi despre explozia, care după opinia sa, era gata să se producă în sufletul lui Udrea.

— Există însă pericolul ca el însuși să se pulverizeze. Niciodată n-a avut nevoie de ajutorul cuiva mai mult decît astăzi.

Simion Neagu îl punctă de cîteva ori cu aceeași privire directă, dar parcă mai puțin supărătoare.

— Crezi că ar fi în stare să devină, în sfîrșit, un om de acțiune ?

— Sînt convins. Dar nu o dată conștiințele au nevoie de o impulsie exterioră. De un ghid al lucidității obiective, aș zice.

— Se pare însă că Udrea niciodată n-a vrut să acționeze, insistă Neagu. După unii, de aceea n-a acționat niciodată, fiindcă n-a vrut.

Pauză rece, de ambele părți. Asistentul pronunțase un adevăr, spre care Pavel îl condusese cu abilitate, dar îl pronunțase cu o detașare lipsită de orice adeziune afectivă, ceea ce însemna că nu se poate conta pe sprijinul lui. Neagu simțea cum îl arde privirea lui Pavel și regreta că trebuie să-l mintă.

— Scuză-mă, aș vrea să fiu bine înțeles : contingențele mele cu Udrea nu sînt de natură să-l influențeze, indiferent în ce sens. Oameni mai apropiați decît mine ar fi mai indicați.

— Aha, pricep... E cazul să ne scuzăm reciproc. Bună seara, te-am deranjat suficient.

— Stai, nu așa ! Ne duelăm inutil.

Deși legăturile sale cu mișcarea de rezistență îi impuneau o circumspecție deosebită, doctorul

Neagu nu voia totuși să ajungă la o ruptură cu Pavel.

— Nu-i exclus ca Udrea să-și merite soarta.

— Vrei să spui că toți oamenii își merită soarta cu adevărat ?

— Poate, în ultima instanță, soarta sîntem noi înșine. Măsura în care știm să ne realizăm.

— Dar sînt și oameni pe care trebuie să-i ajuți, ca să se realizeze. Poate cu toții avem nevoie de această proteză. Mi se pare că m-am înșelat, dumneata nu-l poți înțelege pe Udrea. Mi-a plăcut cînd ai spus că sîntem la o mare răscruce. Acum nu-mi mai placi. De fapt, venisem cu niște treburi, te las, la revedere.

— La cine ai treabă ? Poate să-ți fiu util.

Pavel făcuse cîtiva pași. Se opri doar o secundă.

— Nu cred. Nu-i nimic, mulțumesc.

Nu mai trecu pe la nimeni. Treburile pentru care venise nici nu erau prea importante, puteau să mai aștepte, nu avea nici un chef să mai întîrzie pe-aici.

Doctorul Neagu îl urmări puțin cu privirea, apoi surise și coborî la subsol, în sala de necropsii. Avea de depistat cauzele unui deces prin sincopă. Deschise cadavrul și înaintă în direcția inimii, cu gîndul la Udrea. Dacă lucrurile stăteau într-adevăr astfel, înseamnă că vechiul amic al lui Christovloveanu se integra și el în categoria acelor intelectuali dezamăgiți și indignați, cărora, ca să acționeze, nu le trebuia decît o „impulsiune exte-

rioară". În cazul acesta, el era dator să se ocupe mai îndeaproape de Udrea.

Cauza primordială a decesului nu-și avea sediul în loja cardiacă. Îi va face probabil o vizită lui Udrea. Atacă în direcția plămînilor. Să ceară în prealabil avizul lui Mihalcea ? Îi veniră în minte cele trei versuri din Vergilius :

*Felix qui potuit rerum cognoscere causas
Atque metus omnes et inexorabile fatum
Subjecit pedibus strepitumque Acherontis avari.*¹

De cîțiva ani și le spunea din ce în ce mai des. Le mai scandă o dată, cu glas tare, ascultîndu-se. Îi plăcea cum răsună, grave și fierbinți, între pereții de gheață ai sălii de necropsii. Păcat de femeia asta, că murise. Era tînără și frumoasă. Acum el trebuie s-o ciopîrtească. Numai ca să descopere cauza.

11

Era o zi de duminică. Joia și duminica atmosfera spitalului se primenea. În celelalte zile ale săptămînii, plutea o tristețe de rînd. Joia și duminica, tristețea îmbrăca haine de sărbătoare. Bolnavii, cei ce puteau să umble și aveau măcar o

¹ Ferice de acela care, cunoscînd cauza lucrurilor, a putut strivi în picioare toate temerile, neînduplecatul destin și faima nesățiosului Acheron.

mină teafără, se bărbiereau singuri. Cei imobilizați la pat îl chemau pe Gheorghe Novac, al doilea brancardier al spitalului, care era bucuros să mai câștige, joia și duminica, ceva peste leafă. În zilele de vizită, deci, trecea prin saloane un fior proaspăt, care aducea pentru cîteva ore o amăgire dulceagă, înviorîndu-i, și pînă și cei mai taciturni deveneau guralivi.

În după-amiaza acestei duminici se petrecea însă un lucru și mai neobișnuit. Nimeni nu mai spunea la ce se gîndește. Își consuma fiecare nerăbdarea într-o tăcere ostilă, închis în el ca în fața unor dușmani, deși cu toții își puneau aceeași întrebare. Atmosferă bizară, chiar și pentru Maria Bogdan, care pînă atunci fusese convinsă că-i cunoaște foarte bine.

Încă de dimineată, o teamă nemărturisită se instalase printre ei, o neîncredere reciprocă, alimentată de mulțimea de zvonuri contradictorii și de tonul amenințător al ziarelor cu privire la evoluția războiului. Abia așteptau ora trei, cînd porțile spitalului urmau să se deschidă pentru toată lumea. Rudele apropiate și prietenii intîmi, de încredere, aveau, desigur, să le aducă vești proaspete și mai ales adevărate. Dintre toate știrile posibile, o așteptau îndeosebi, cu nervii încordați, pe cea mai interzisă : războiul se va sfîrși curînd, chiar foarte curînd. Înfrigurarea lor mută și misterioasă era atît de puternică, încît sorei Bogdan,

care-i cerceta cu atenție, i se părea că uitaseră cu desăvîrșire de durerile fizice.

De cu seară, sora îi comunicase lui Stamate că un cumnat de-al ei avea să-i aducă în sfîrșit aparatul de radio.

— Știi, nu ți-l aduc eu, ca să nu mă pîrască cineva la administrator și să mă amendeze.

Acum, el se foia tot timpul, cînd prin salon, cînd pe săli, și nu scotea nici o vorbă. Nu-l lua nimeni în seamă, în afară de Mogîrdea, care-l măsura uneori, pe furiș, cu o privire ursuză, fără însă a-l mai repezi, ca de obicei, cînd ceva îl irita. Bătrînul părea să fi uitat că rămăsese neom. Asta era vorba lui, de cînd aflase că medicii, în urma fracturii de bazin, îi extirpaseră boașele. Grigore Panaitescu, deși mergea către însănătoșire, continua să strige adeseori că nu mai are nimic de așteptat de la viață, de vreme ce și-a pierdut nevasta. Astăzi, însă, amuțise și el. Pusese, încă de dimineață, să i se tragă patul lîngă fereastră și privea cerul albastru cu niște ochi absenți și cu o adîncă prăbușire în sine. Nu tresări nici măcar cînd ușa se dădu în lături, la ora trei punct, și un grup de femei și de bărbați aduseră cu ei în salon aerul proaspăt de pe străzi, odată cu zgomotul glasurilor emoționate.

Vizitatorii se răspîndiră pe lîngă paturi. O bătrînă uscată, ai cărei obraji negricioși contrastau violent cu albul strălucitor al părului, se apropia încet, schiopătînd.

— Ei, ce stai ?! M-ai uitat ?

Bătrînul Mogîrdea izbucnise, agitîndu-și brațele ciolănoase în direcția ei.

— Aicea sînt. Nu vezi că zac ? Vîno mai iute !

Cînd ajunse lîngă el, bătrîna îl privi îndelung, nedumerită. Nu înțelegea de ce era astăzi atîta de aspru cu ea. Probabil, i se urîse de sălteaua spită-lului. Surîse, cu o îngăduință palidă, și se așeză, sfioasă, pe marginea patului. Începu să desfacă pe îndelete un pachet, din care scoase cîteva ouă fierte și încă ceva, dar nu avu timp să termine.

— Ei, ce mai aștepți ? De ce nu spui ? Zi-i odată !

Vasile Mogîrdea o prinsese de mîină și-o trăgea spre el, zgîlțînd-o. Ea se uita cu spaimă în ochii lui congestionăți. Apoi își aminti că rîndul trecut o rugase să-i caute niște medicamente.

— Ce să mă fac ?! N-am avut bani. Dar nici doftorii n-am găsit. Ce să mai vînd ? Că am vîndut și masa pe care mîncam.

— Ce doctorii, care doctorii ?

Strigătul sfredeli salonul. Unii îl priviră cu milă. Alții păreau furioși. Înfricoșată, Ana Mogîrdea își trase mîna și se făcu mărunță pe marginea patului. Avea aerul că de la o clipă la alta se va descompune. Bătrînul îi luă din nou mîna, de astă-dată cu grijă. Ea începu să plîngă înfundat.

— Ei, lasă și tu, Anicuțo... Ce te superi ?! Hai să nu mai strigăm.

li mîngîia mîna uscată, cu sentimentul că mîngîie o mîna de sticlă, și se temea să n-o spargă.

— Ia să vedem ce-ai adus ? Ouă ? Dacă-ai ști ce poftă mi s-a făcut de sarmale ! Sărmăluțe din alea, în foi de viță, cum le faci tu, cu iaurt... Hai, lasă, lasă, nu plînge... Ce dracu ! Ce, nu știi că numai pe tine te am ? Ei, asta-i acu ! De ce plîngi ? Ce cauți aici, dacă plîngi ?!

Turburat de lacrimile Anei, care, acum, cu capul pe pieptul lui, plîngea în hohote, Vasile Mogîrdea își pierdu răbdarea și era gata să strige din nou. În momentul acesta, însă, peste salon se revărsară apele repezi și zgomotoase ale unui marș militar. O fanfară se pornise să urle din senin. Marșul țîșnea de lîngă patul lui Stamate. Dădu cu ochii de un mic aparat de radio, instalat pe noptiera de metal. Un bărbat scund și gras discuta ceva cu Stamate, aplecat asupra aparatului. Curînd, marșul războinic se stinse, și o sîrbă îi luă locul. „A ! trebuie să fie prietenul lui Stamate. Ala de la uzină, de care zicea azi-noapte c-o să-i împrumute un radio. Altul care naiba ! Foarte bine, au să se mai distreze și stîrpirurile nițel.“

— Și zi, ce mai faci, mă Mitică ? Știi că n-arăți rău deloc ? Cînd te întorci la uzină ?

Bătrînul trăgea cu urechea, lăsîndu-și nevasta să plîngă în liniște. Aproape uitase de ea. Căuta să nu-i scape nici un cuvînt.

— Uite, aici e Bucureștiul. Dacă răsucești de butonul ăsta, dai de undele scurte. Mai afli și tu ce

se întâmplă pe lume. Când ieși, mi-l aduci, știi că nevastă-mea a plecat cu copiii la țară, la soacră-mea, și eu tot nu am timp să ascult... Ai salutări de la cumnată-mea.

— Ce să fac, bre Manole?! Mulțumesc c-ai venit. Ia șezi, ce mai nou?

— Toate vechi, cum le știi. Adică nu tocmai vechi. Mai sînt și lucruri noi de cînd ăi plecat. Ai să vezi tu, cînd ai să ieși de-aici...

— Ia taci, bătrîno! Ia taci! Ce te tot vînzolești atîta? S-auzim ce e nou. Uite-l că pleacă. Ai văzut ce-ai făcut?

Omul scund și gras se îndrepta spre ușă, urmat de Stamate.

— Aș mai sta, dar nu mai am timp. Ca să viu pînă aici, a trebuit să fug de la uzină.

Vorbea cu glas tare, și lui Mogîrdea, căruia îi aruncase o privire în treacăt, i se păru că vorbea chiar prea tare, ca și cînd ar fi vrut să-l audă și alții.

— De la o vreme, lucrăm și Duminica. Lucrăm pentru front. De, Mitică, războiul!

Cuvîntul război, pe care cu toții se feriseră pînă atunci să-l pronunțe, aduse, în sfîrșit, furtuna la suprafață. Cînd reveni în salon, Stamate găsi o discuție foarte aprinsă. Părea că nimeni nu avusese nimic de ascuns. Mogîrdea vorbea mai tare decît toți, luîndu-și nevasta mărturie.

— Ei, asta-i acu! Dacă zice nevastă-mea... N-ai auzit? Se termină curînd. Este, Anicuțo?

Bătrîna tăcea, nu spunea nici că se termină, nici că nu se termină.

Stamate ținea foarte mult la Mogîrdea, în ciuda firii lui sucite, care pe alții îi scotea din răbdări. Se opri în mijlocul salonului, ca să vadă cine-l necăjește și să-i ia apărarea. Cu toții erau de acord că războiul trebuie să se termine. Neînțelegerea se producea numai cînd ajungeau la amănunte. Mogîrdea susținea că știe el de undeva că se va sfîrși în cîteva zile.

— Adică cum ? Să vă mint eu ? ! Dumneata de unde știi că mai durează ? Spune-mi și mie.

Dînd din cap cu compătimire, cîțiva dintre musafiri îl sfătuiau să mai aibă răbdare și în special să vorbească mai puțin, ceea ce-l înfuria peste măsură. Stamate zîmbi și se întoarse la patul lui.

La bolnavul din dreapta, adus nu de mult, venise între timp un tînăr înalt și voinic. Purta niște pantaloni vechi, o cămașă din pînză groasă de cînepă, făcută probabil la țară, și umbla în sandale, fără ciorapi. Părea să fie ucenic pe undeva, căci avea cămașa pătată de ulei. Cu toată masivitatea trupului, avea un cap de copil, cu ochi mari și albaștri, care răspîndeau niște reflexe limpezi, de bunătate, iar părul negru, cum e cărbunele, îi cădea în dezordine pe frunte. Îi spunea bolnavului nene, din nene Varlame nu-l mai scotea, iar Stamate înțelese la un moment dat că erau frați. Se uită la el cu o dragoste fără limită, bucuros că l-a

descoperit, după ce-l căutase pe la circumscripțiile de poliție, la Prefectură, la Morgă și în toate spitalele.

Cu câteva nopți în urmă, Varlam Paraschiv plecase de la fabrică spre casă. Muncise treisprezece ore fără întrerupere, nu mâncase, și băuse după lucru un cinzec de țuică, fiindcă de câteva zile îl necăjeau niște dureri ascuțite de stomac cum nu-și mai amintea să fi avut de câțiva ani. Pe drum, îl izbise un fel de fulger în burtă, urmat de o fierbințeală răspîndită rapid în tot corpul. Căzuse pe stradă și se trezise aici, abia după operație, fără să știe unde se află. Era de gardă doctorul Pavel, care intervenise imediat, împreună cu Naim. Stamate îi citise foaia de observații și cunoștea diagnosticul : ulcer duodenal. Perforat. O singură expresie nu a priceput : În Kissing. La Cauze, internul scrisese : Sociale. Asta era foarte bine, spunea Alexandru, în timp ce Stamate îi potrivea bolnavului perna sub cap. El se speriasc că fratele său a pierit în bombardament.

— Lasă, nene Varlame, tot răul spre bine, la urma urmei, războiu-i pe drojdie.

Vasile Mogîrdea continua să se certe cu ceilalți, așa că Alexandru Paraschiv trebuia să ridice glasul, pentru ca Varlam să-l audă.

— Are dreptate dumnealui. La noi, în Giulești, s-au găsit manifeste.

— Ați văzut ? Ce ziceam eu ? Dacă au apărut și manifestele... Dumneata ce zici, nea Dumitre ?

Încurajat de dreptatea pe care i-o dădea tinărul, Mogîrdea sărise din nou cu gura. Stamate contempla aparatul de radio.

— Ce să zic ? Albă, neagră, azi-mîine s-alege.

— S-alege pe dracu. Parcă ne-ntrebă cineva pe noi !

Nimeni nu se mai gîndise la Panaitescu. Exclamația lui îi făcu să se întoarcă, surprinși, către patul mutat lîngă fereastra cîrpită cu petice albastre, de cer.

Bătrînul dădu să-l repeadă, însă nu apucă.

— Și dacă germanii nu vor ceda ?

O voce aspră intervenise, din colțul opus al salonului, vocea unui om care vorbea cu dezgust.

— Prostii !

Un bărbat cu umerii puternici, cu obrajii rîmeni și ochii negri, mobili, sub stuful des al sprîncenelor. Venise abia de cîteva zile, cu o fractură de gambă. Nu știa nimeni ceva precis despre el, decît că se numește Ioachim Voicu și e funcționar undeva, poate într-un minister. Tăcea tot timpul, ronțăia într-una biscuiți și bomboane, pe care zilnic i le aducea, din abundență, o femeie frumoasă, și citea romane polițiste. Viața lui rămînea despărțită de a celorlalți. Ceilalți bolnavi, de cum se cunoșteau în spital, își povesteau totul, ca niște oameni care, împrietenii prin suferință, nu mai au nimic de ascuns.

— Vă certați pentru niște prostii. Dacă nu vor ceda ?

Readuși la realitate, ca dintr-un vis, se simțiră deodată cu toții străini. Căuta fiecare, neliniștit, un răspuns, dar nimeni, de teamă, nu mai știa ce să spună. Se gîdeau, mai ales vizitatorii, care-l priveau îngroziți, că făcuseră o mare greșală, vorbind atît de deschis față de niște oameni, la urma urmei, necunoscuți.

— Va să zică prostii, ai ! Păi știi tu ce-i aia să nu fii nici viu nici mort ?

Replica i-o dăduse Grigore Panaitescu, și ceilalți răsufară ceva mai ușurați. În definitiv, Panaitescu nu mai avea nimic de pierdut.

— Prostii, că am rămas fără nimeni pe lume ? Că m-am săturat de război și vreau să trăiesc ?

— Cum adică, eu nu vreau să trăiesc ? E nebun cineva, să-și dorească singur moartea ? Nu-ți dai seama ce spui, ai febră, pesemne.

Pe Panaitescu îl tăie un fior, și nu-i mai răspunse. Simțea deodată o mare dorință de a trăi, după ce zile și nopți de-a rîndul crezuse că tot ceea ce ține de el e îngropat pentru totdeauna sub dărîmăturile care-i acoperiseră nevasta. Nici nu-l mai auzea pe Voicu, decît ca pe-o muscă bîzîind în depărtare. Nu mai vedea și nu mai auzea pe nimeni dinafară. Se uita cum, înlăuntrul său, se ceartă doi oameni. Unul, tînăr, trăgînd să moară, urla că vrea să mai trăiască, în timp ce altul, bătrîn, deși abia apăruse pe lume, îi pre-tindea să moară mai repede, ca să-i facă loc. El

îi privea de pe margini, un fel de al treilea, aşteptînd să vadă care va învinge.

— Prostii, visuri de om fără minte, nu te lua după zvonuri, amice...

Musca bîzîia într-una, nu-l lăsa să privească liniştit.

— Visuri, nevisuri, prea le visează mulţi oameni.

Nu mai era aceeaşi muscă, avea un bîzîit care parcă semăna cu glasul lui Stamate.

— Poftim ? Ce apropouri sînt astea ?

Ah, din nou bîzîitul domnului funcţionar !

— În definitiv, cine eşti dumneata, de turburi odihna unor oameni bolnavi ?

— Păi, n-a turburat, maică, pe nimeni...

Acum bîzîia o femeie, trebuie să fie nevasta bătrînului. Muşte, muşte, nu sînt cu toţii decît nişte muşte, chiar şi el e o muscă, singurii oameni adevăraţi sînt aici, ăştia doi, dinlăuntru, dar şi ăştia se ceartă, se bat.

— N-a tulburat, maică, şedeam ca-ntre oameni, de vorbă...

Nu sînt doar muşte, mai sînt şi laşi, se apără faţă de unul care toată viaţa ronţăie bomboane, şi aceste bomboane i le aduce o femeie frumoasă, dar care nu vine în ore de vizită, vine cînd alţii n-au voie să vie, adică merou. ăştia doi, dinlăuntru, nu bîzîie, ăştia se ceartă, se bat, sînt nebuni, pentru că amîndoi ar putea să trăiască, dar cel puţin nu sînt laşi.

— Ia lasă-l, ia lasă-l ! Tu, bătrînico, nu te băga...

Alt bîziit. Nu mai era o muscă, mai curînd un bărzăune.

— Lasă-l pe mine ! Ascultă, mă neică, cine e, cine nu-i, dumitale ce-ți pasă ?

Bîziiiau într-una, cînd mai aproape, cînd în depărtare, și nu-l lăsau în pace, să vadă cine va învinge, mai ales Mogîrdea, pentru că probabil el e bărzăunele.

— Află că ne trebuie leacuri și pentru suflet, nu numai pentru picioare și boașe.

Exact, dar sufletul nu e afară, printre bîziiturile lor, e aici, înlăuntru, între acești doi desperați, care și-l smulg unul altuia, ca să trăiască, iar el trebuie cu orice preț să vadă și mai ales să audă cine va învinge, însă cum poți să ascuți cînd atîtea muște bîziiie, nerușinate, deasupra ta ca deasupra unui stîrv ? Își trase perna pe cap, și bîziitul pieri.

12

Veni apoi amurgul și în salon se întinse, o dată cu valurile catifelate ale serii, o tristețe și mai adîncă. Bolnavilor, despuiați acum de haina iluzorie a zilei de duminică, li se părea că după o zi de viață adevărată fuseseră părăsiți într-un pustiu din care poate numai somnul ar mai fi în stare să-i scoată. Avea fiecare sentimentul că-i lipsește ceva sau cineva, și nu știa ce, nici nu se întreba ce-i lipsește. Noptiera, patul, becul albastru

din tavan, totul se făcuse mai străin decît oricînd. Vizitatorii luaseră cu ei, la plecare, o halcă din sufletul lor. Seara se tîra greoaie și apăsătoare, cu atît mai sufocantă, cu cît după-amiaza fusese mai plină de speranță.

Sora se strecura de la un pat la altul, tăcută, în virful picioarelor. Punea termometrul, însemna temperatura în foile de observații și căuta să nu facă nici cel mai mic zgomot. În astfel de seri, orice cuvînt sau gest dinafara lor pe bolnavi îi înrăia pînă la ură.

Contravizita se desfășură în aceeași tăcere. Nici Udrea nu puse decît vreo două sau trei întrebări, care însă răsunară în gol, și ieși, după mai puțin de un minut, călcînd încet, parcă străin și el. Așa se întîmpla întotdeauna, în serile de joi și-n cele de duminică. Sora aduse mîncarea (spitalul avea o singură îngrijitoare, o bătrînă, care abia prididea cu celelalte saloane), dar aproape nimeni nu îndrăzni să mănînce. Ioachim Voicu, după ce ronțai un pumn de biscuiți, cu un zgomot parcă ostentativ, ceru să i se aducă o cîrjă, ca să iasă la aer. Apoi noaptea își revărsă întunericul pe trei sferturi artificial, de camuflaj, becul albastru își reluă agonia, și zăpușeala gîtui salonul. Cu toții așteptau ca sora să-și termine treburile, pentru ca, după plecarea ei, să stingă lumina și să deschidă fereastra. Și se rugau în gînd de cineva nedefinit, să le îngăduie numai o noapte de liniște, fără avioane, ca să poată dormi.

Somnul îi salvă abia într-un târziu. La răstimpuri, în visuri agitate, cite unul gemea sau ofta. Se liniștise și Panaitescu, nu-l mai simțeau, nimeni nu știa de cînd. Nici Stamate nu știa, singurul care nu reușea să adoarmă, în ciuda oboselii. Îl vedea nemișcat, cu perna pe cap, cu brațele întinse, și își aducea aminte de strigătul lui, vreau să trăiesc, după ce atîtea zile nu voise altceva decît să moară. Viața biruise, prin urmare, pînă și în sufletul acesta plin de zdrențe. Numai el, deși nu trecuse prin tragedia lui Grigore, se simțea totuși din ce în ce mai pustiit. Se gîndea să se dea jos din pat și să-l acopere cu cearșaful căzut jumătate pe ciment, ca să nu răcească. Își spuse însă că n-are nici un rost să învelești un om, cînd e atîta zăpușeală, și se dezveli el însuși. Ar fi vrut să deschidă aparatul de radio, și nu îndrăznea, în noaptea asta îi era frică de strigătele celorlalți, dacă i-ar trezi din somn. Prefera să rămînă cu umbrele singurătății sale. Dar aceste umbre, uneori, erau atît de rele, încît îi trebuia neapărat un sprijin, o ființă. Își cobora pleoapele, ca să nu mai vadă suferința toropită din jurul său, și atunci apăreau deodată, ca două puncte de reper, ochii negri ai sorei.

Sînt pe lume știri interesante. Poți să le ascuți la aparat. Cu băgare de seamă. Erau vorbele ei, i le spusese în șoaptă, după contravizită, în timp ce-i puneia termometrul. Le auzea mereu. Se uita prin salon, căutîndu-i chipul smead, cu nuanțe

palide, lângă un pat sau lângă altul, pe unde o văzuse trecînd de cu seară. Nu întîlnea decît aceleași figuri transpirate, de o culoare murdară, între galben și vînat, sub unda anemică a becului mînjit cu albastru. Și din nou se izola în spatele pleoapelor, care, în cele din urmă, istovite, căzură definitiv între el și această lume adormită în dezordine.

Cînd se trezi, transpirat, era și mai obosit. Un fulger îi trecu prin cap, și-l dureau umerii, ca și cînd ar fi descărcat un vagon de fier. Dormise probabil foarte puțin, deoarece toate erau așa cum le lăsase. Panaitescu nici nu apăsese să se miște, în somnul lui ciudat de lung și de calm. Pînă și cearșaful era în aceeași poziție. Se ridică pe marginea patului și-și căută gîndurile. Avusese un vis de coșmar, care continua să-l urmărească și acum, în stare de trezie.

Se afla într-o piață imensă și rotundă, unde sute de mii sau milioane de oameni stăteau înghesuți unii într-alții, ca o pădure în care a crescut deodată copac lângă copac și nu mai poți trece. Năruți într-o tăcere de abis, erau cu toții încercănați, supti, palizi, ca și cînd atunci ar fi ieșit din pămînt și, îmbrăcați în mantii negre, semănau între ei ca o noapte întunecată cu altă noapte întunecată. El căuta cu deznădejde unul, măcar unul singur, al cărui chip și ale cărui haine să se deosebească de ale celorlalți. Și nu găsea, și căuta mereu, înfricoșat, și tot nu găsea, și se întreba de ce i-i frică, și nu-și

putea răspunde. Sute de mii sau milioane de oameni, în negru, nu făceau nimic altceva decât se uitau în tăcere la el, cu niște ochi turburi, cu priviri fixe, și se părea că vor să-l ucidă cu aceste priviri, dar nimeni nu se clintea, și nu-l mai ucise nimeni. Deodată, toată această mulțime se prefăcu într-o oglindă uriașă, de la pământ pînă la cer, numai bandaje, fără gură, fără nas, fără frunte. Numai doi ochi, două goluri pline de ceva turbure, două viltori încremenite. Iar capul nu se afla, cum știa el, pe umerii lui, ci și-l ținea în mîini, și mîinile și le ținea întinse către cineva pe care nu-l vedea, se străduia să-l vadă, dar nu izbutea să-l vadă, și voia să vorbească, dar nu putea. Oglinda pieri la fel de neașteptat cum apăruse și acele sute de mii sau milioane de oameni veniră la loc. Erau acuma îmbrăcați numai în alb, cerul era alb, pămîntul era alb, privirile albe. „Capul meu e capul lor. E și el alb? E și el alb? E și el alb“ Își puse un timp această întrebare, apoi începu să numere oamenii. Ajungea pînă la doi și nu mai știa să numere mai departe, o pornea de la capăt și iar se oprea, încurcîndu-se. Numără astfel mereu, cîteva sute de milioane de ani, știa să numere anii, dar oamenii nu-i putea număra mai departe de doi. Pînă cînd se simți în putere să strige, și piața aceea imensă și rotundă răsună de strigătele lui. „Sînt singur !... Sînt singur !... Sînt singur !...“ Oamenii se mistuiră din nou, oglinda reapăru, și el își văzu de data aceasta capul pe umeri.

Se aplecă, își luă papucii și voi să deschidă fereastra, ca să tragă în piept aer proaspăt, și ca să se uite la cer. Renunță, însă, amintindu-și de întâmplarea cu gardinul, petrecută cu câteva nopți în urmă, și porni spre ușă, călcînd în vîrfurile picioarelor, ca să nu-i trezească pe ceilalți, mai ales pe Mogîrdea, care, ca de obicei, cînd îl vedea că pleacă, l-ar fi oprit. Nu avea chef de vorbă.

Cîtăva vreme, se plimbă de la un capăt la celălalt al culoarului pustiu. Nu apărea nici sora, probabil se refugiase și ea în vreun ungher, ca să fure un pic de somn. Apoi se așează pe bancheta de lemn de lîngă peretele din fund, cu gîndul din nou la ceea ce visase. Da, era singur, își repeta într-una, cu coatele pe genunchi și cu capul sprijinit în palmele late. Trăgea în uzină de se spetea și acasă era singur. Alții aveau nevastă, copii, el ce avea? Treizeci și cinci de ani, un frate mort în război, nimic altceva. Și totuși. Era oare mai singur decît, de exemplu, Panaitescu? Dar atîta să însemne omul? O ființă care se bucură că sînt pe lume alții și mai nefericiți? Nu se bănuise niciodată în stare de o bucurie atît de urîtă.

Părăsi bancheta, se mai plimbă un timp pe coridor, coborî la parter și se învîrți discret pe lîngă camera de gardă, dar nu se simțea nici o mișcare, sora dispăruse de pretutindeni, așa că urcă înapoi, și mai obosit, și intră în saloan, decis să se culce. Poate are să adoarmă din nou. Stinse becul albastru și deschise încet fereastra. Ridică apoi cearșaful

lui Panaitescu și dădu să-l învelească. O răceală stranie îi curentă degetele, cînd, din greșeală, îi atinse picioarele goale. Îi pipăi mîinile, îi aruncă perna de pe cap, îl bătut pe obraji, începu să-l zgîlție, totul era rece și țeapăn.

— Fraților, a murit ăsta ! Treziți-vă !

13

În seara aceea Toma Udrea nu plecase acasă imediat după contravizită. Avea de studiat fișele unor cazuri mai vechi, pe care intenționa să le comunice studenților, în toamnă, după reluarea cursurilor. Lucra pînă cînd afară se întunecă și nu mai vedea să citească fără lampă. Închise fereastra, coborî storurile de camuflaj și, după ce aprinse veioza, voi să-i telefoneze Roxanei, dar se pomeni cu doctorul Neagu.

Știa că Neagu e în bune relații cu Christoloveanu. Evitase însă, cum făcea de altfel cu toată lumea, să întrețină cu el altfel de legături decît acelea impuse de activitatea profesională. Mirat de apariția lui neanunțată, decisese să se păstreze într-o rezervă politicoasă, cu atît mai mult, cu cît, de la articolul lui Nicoleanu, știa și mai puțin în cine să se încreadă și în cine nu.

— Am trecut să vă mai văd.

Era evident, Neagu căuta un început de discuție.

— Ce mai faceți, mai știți ceva de domnul pro-

fesor Christoloveanu ? Mi se pare că e la Predeal, nu-i așa ?

— Da, la Predeal.

În ce hal ajunseseră cu toții ! Se feresc unii de alții, ca de niște leproși. Acest Neagu părea un om cumsecade. Dar ce putea face ? Mai bine să regrete mai târziu, că n-a avut încredere în el, eventual îi va cere și scuze, decît să se lase atras în cine știe ce.

— Știți, observațiile dumneavoastră în problemele ulcerului de stomac mi-au dat mult de gîndit în ultimul timp. Am avut eu însumi cazuri, care confirmă sursa socială.

— Poftim ? ! A, da. Da, da, posibil... Sînt prins pînă peste cap de treburile cotidiene ale spitalului. Dumneata ce mai faci ? Nu ne-am mai văzut, mi se pare, din aprilie, de la suspendarea cursurilor.

— Da, de cînd s-au întetit bombardamentele.

Doctorul Neagu vedea că Udrea caută să evite orice discuție de conținut. Nimerise, așadar, într-un moment cu totul impropriu intențiilor sale. Era poate mai bine să vină altă dată. Amînarea însă atrăgea după sine pierderea unui timp foarte prețios. Mihalcea, la întîlnirea pe care i-o ceruse prin intermediul legăturii superioare, îl ascultase atent și nu ridicase nici o obiecțiune la propunerea de a-l sonda pe profesor. Dimpotrivă, îi spusese chiar că s-a gîndit foarte bine, deoarece în curînd avea să fie inițiată o anumită acțiune în direcția intelec-

tualilor nealterați de fascism, și e necesar să se știe cît mai precis pe cine s-ar putea conta. Nu era exclus să fie chemat în orice clipă, ca să comunice rezultatul acestui sondaj, și tocmai de aceea n-ar fi vrut să-l părăsească pe Udrea. Determinat însă de atitudinea lui reticentă, se ridică totuși.

— Vă las.

Așteptă ca profesorul să-i întindă mîna, lucru pe care acesta se și grăbi să-l facă.

— Mai trec, eventual, altă dată, cînd veți fi mai puțin ocupat. Dacă aveți ocazia să-l vedeți pe domnul profesor Christoloveanu, vă rog să-i transmiteți salutări.

— Da, evident, îi transmit, cum să nu... Numai să dea prin București.

Porniseră spre ușă, cînd intră Pavel.

— Domnule profesor, v-aș ruga să veniți pînă la gardă. A sosit un ulcer perforat, cel puțin așa cred. A, bună seara, doctore, era să nu te recunosc.

Simion Neagu avu impresia că Pavel îl zărise încă de la intrare. Se prefăcuse doar că nu-l vede. Era probabil supărat după neînțelegerea de la ultima lor întîlnire.

— Da, viu, zise Udrea. Ne scuzi, nu-i așa?

Se despărțiră în dreptul scării principale. Profesorul răsufală ușurat, sub privirea atentă a lui Pavel, căruia vizita asistentului i se părea bizară. Trecuseră doar cîteva zile, de cînd îi spusese că nu vede cum l-ar putea ajuta pe Udrea.

— Comportamentul acestui om mă contrariază de la o vreme. Ceva mă atrage irezistibil, și ceva mă respinge simultan.

Cuvintele lui Pavel coagulară impresia difuză, pe care Neagu, la un moment dat, i-o produsese profesorului. El însă tăcu și se îndreptă grăbit spre camera de gardă.

Un bărbat slab, cu obraji livizi, întins pe canapeaua îmbrăcată în piele. O femeie plîngea înfundat, aplecată lîngă umărul lui. Bolnavul căzuse în inconștiență. Abdomenul era tare, ca lemnul.

— Cînd s-a întîmplat ? Dumneata ești soția lui ?

— Da. I-a venit rău după masă, pe la ora patru.

— Și de ce nu l-ai adus pînă acuma ? Așa procedați toți. Veniți cu bolnavul în ultima secundă. Pe urmă dați vina pe medici.

— Dar n-am știut ce are, zău n-am știut... Cînd am văzut că nu-i trece, am telefonat la Salvare și mi-a spus că o să vie mașina, dar mașina n-a mai venit.

Pavel se uită la profesor, și-l văzu cum pălește.

— Ai telefonat la Salvare ?

— Da, sigur că da ! Spuneți-mi ce are ? Nu-i așa că scapă ?

— Bine. Dumneata, te rog, așteaptă pe sală.

Udrea vorbise, după o pauză, aproape în șoaptă. Femeia ieși anevoie, și numai după ce sora Bogdan o scoase de mină.

— E foarte grav, trebuie să intervenim imediat. Intru și eu. Să vie și Mouscha. Pregătiți transfuzia.

Se lăasă o tăcere. Pavel și sora se uitau unul la altul.

— Ce e cu voi ?

Glasul lui Udrea suna moale, glasul lui vechi, stăpînit.

— Mouscha a plecat. S-a înțeles cu Vasilescu.

Profesorul îi aruncă lui Pavel o privire ascuțită. Apoi ochii i se micșorară și obrajii i se înroșiră ușor.

— Cu cine ?

Întrebarea căzuse cu întârziere, pe același ton reținut.

— Cu Vasilescu. El îi ține locul. Să-l chem pe el...

— Nu, intrăm noi doi și Naim. Sora, anunță-l pe domnul intern.

Rămînea calm, în ciuda așteptărilor lui Pavel.

— Și urgentează transfuzia.

— Da, domnule profesor, pregătesc totul, dar sînge nu mai avem. Chițimia încă nu s-a întors de la Colentina.

Udrea începu să-și șteargă ochelarii cu batista.

— Nu s-a întors ?

Privea abstras, în direcția dulapului din colț.

— Bine, va veni pînă la urmă. Transportați bolnavul în sala de operații... Nu vă mai pierdeți timpul cu vorbele.

Îi părăsi, cu același calm, ca și cînd nimic nu s-ar fi întîmplat, spre totala stupefacție a doctorului Pavel.

Naim stătea întins, cu mîinile sub cap, pe pătul îngust, de metal, din cămăruța lui de la mansardă. Irina ședea pe marginea patului și vorbea într-una, încă de după-amiază, iar el o asculta cu ochii pe jumătate închiși, bucuros că, în sfîrșit, erau din nou împreună. De la o vreme, însă, parcă pe măsură ce creștea amurgul, un sentiment turbure îi dădea ocol. Între ei se strecurase cineva străin, cineva pe care el nu-l vedea, nu-l înțelegea, dar pe care îl simțea totuși, deși foarte vag, în cuvintele soției sale.

— Nu mai pot, crede-mă...

A treia oară pronunța aceste vorbe. Îl privea cald, cu ochii ei mari, adumbriți de genele dese și prelungi.

— Cînd eram mică, eu nu mă jucam cu copiii. Mama și Tata erau bucuroși că sînt o fetiță cu-minte, că tac toată vremea și nu mă amestec cu ceilalți copii. Aveam niște ursuleți și toată ziua le făceam rochii, costume de epocă și-i îmbrăcam, îi schimbam. Îmi construiam prin ei, ajutată de fantezia copilului, o lume a mea și fiecare ursuleț purta cîte un nume. Mă socoteam un copil fericit, dar sufletul meu era turbure și, pe măsură ce creșteam, totul în jurul meu devenea și mai turbure, și mai străin. Un singur lucru începeam să-l pricep : că ceea ce mi se oferea mie cu atîta căldură și grijă nu era totuși lumea. Nu era

viața reală. Era în familia mea ceva îmbăcsit, toamna mai ales. toată casa mirosea a gutui, a struguri și a ceva putred, nedefinit. Mai târziu, Tata îmi dădea voie să asist când veneau studenții la el și discutau pînă seara târziu... Tata se simțea bine cu ei, fiindcă toată viața Tatăl meu s-a simțit bine doar lîngă oameni care stăteau să-l asculte. Își bătea capul cu ei, le vorbea, deseori el însuși se îmbăta de propriile cuvinte, frumoase... frumoase, care pe mine mă înălțau, dar dincolo de care cei mai mulți dintre ei nu vedeau decît o diplomă obținută prin ipocrizie, un loc într-o redacție la intervenția tatălui meu sau o singură vorbă a lui care să-i consacre în public sau chiar o catedră. Eram încă fragedă, cu mintea necoaptă, dar îmi dădeam seama de toate lucrurile astea. Și atunci...

Cu privirea pierdută către fereastră, pe lîngă umărul drept al lui Naim, care se uita cînd la ea, cînd la craniul de studiu de pe masa plină de cărți, Irina tăcu.

— Vorbește, de ce te-ai oprit ?

— Atunci a început drama mea. Lumea, viața, pe care atîta timp o jinduisem tăcînd printre ursuleții mei, era cu totul altceva decît mi-o imaginasem. În lumea aceasta, la fel, stăruia același miros, de gutui și de struguri și de ceva putred, pe care-l simțeam încă de mică, în încăperile noastre. Era o lume stearpă, cu orizonturi meschine, populată de niște oameni mărunți, care-și camuflau arivis-

mul și carierismul după fraze frumoase, după adulații strict și lucid calculate. Și ceea ce devenea și mai grav, tatăl meu, amețit de lingușirile lor, se lăsa în voia lor și se bucura într-ascuns că studenții lui se uitau pe furiș după mine. El visa să ajung cât mai sus, printr-un bărbat la alegerea lui — și nu-l condamnam pentru asta : e tatăl meu, și orice părinte vrea să-și vadă copilul cât mai ferit de loviturile vieții. Dar nu pot, mai ales astăzi, nu pot să uit că el nu vedea acel lucru pe care eu îl vedeam mai demult. Nici unul dintre ei nu mă voia pentru mine, pentru ceea ce aș fi reprezentat eu însămi.

Irina tăcu din nou, dar Naim nu o mai rugă să continue, deși abia aștepta să ajungă la un dezno-dămînt.

— Da, reluă ea, intrigată, numele tatălui meu deschide multe uși și fiecare se gîndea să se căsătorească, nu cu mine. Cu numele tatălui meu. Mi-am permis să i-o spun într-o seară, ca unui prieten, cum mă obișnuisem cu el. Nu m-a înțeles nici atunci, iar Mamei i-a spus, aproape răstindu-se, că n-a știut să mă crească. Și Mama, care de treizeci de ani e o sclavă, n-a protestat, nu mi-a luat apărarea. Mama a tăcut, dar eu simțeam că undeva, în sufletul ei, dincolo de adorarea pe care i-o poartă pînă la sacrificarea personalității, e alături de mine. M-am întors la ursuleții copilăriei mele, decisă să nu mă mai despart niciodată de ei. Dar mirosul de gutui și de struguri se irosise ca într-un neant, și-a

mai rămas doar celălalt, de ceva puțred și nedefinit, care m-a urmărit totdeauna, pe stradă, în casă, la ceaiuri și chiar pe băncile facultății. Aceiași bărbați îmi țineau calea, de data asta insistenți, fățiș, libidinoși, ca să se însoare cu fiica unuia dintre profesorii lor.

— Nu te supăra ! Naim era iritat. Lucruri interesante, dar eu tot nu-nțeleg...

— Te rog, nu mă-nterupe. Era unul, Gari Bulgaru, la care Tata se gîndea cel mai mult. Dar am avut noroc, ce noroc am avut ! Un medic din Cluj, refugiat la Sibiu, i-a dovedit Tatei că acest Bulgaru era bolnav de sifilis, chiar medicul lui curănt l-a trădat. Pe urmă, Tata a-nceput să-l studieze pe altul, unul Vlădescu...

— Dar ziceai că bărbații ăștia au dispărut definitiv din viața ta !

— Ah, iar mă întrerupi ! Știi bine că gelozia n-are rost între noi.

— Poftim, te ascult.

— S-a produs însă un scandal între niște bărbați și s-a aflat că acest Vlădescu e homosexual, și iarăși am avut noroc. După aceea, în vederile Tatei a încăput altul, Dudu Văleanu. Asta-i convenea și mai mult, fiindcă la teatru și la concerte ședea în fotoliu de orchestră, iar surorilor lui le cumpăra bilete la galerie, ceea ce dovedea un spirit econom și chibzuit. Dar iată că banca, la care părinții acestui Văleanu își aveau contul, dă faliment și, știi, fără bani... Apoi altul, îl chema Peneș, o stîrpitură,

cu niște moșii, dar moșiile sînt în Moldova, iar acolo a venit frontul și pe deasupra limbricul acesta veros, care ținea morțiș să pară și sentimental, a furat niște bani, a delapidat, nu știu exact... Mai era un medic morfinoman, un băiat de treabă altminteri, ți-am mai vorbit despre el, ăsta e și baron, mi se pare că e singurul care ținea la mine cumva... Dar ce e cu tine ?

Naim pâlise, și Irina se neliniști. Ochii lui negri și migdalați, pe care ea uneori nu se mai sătura sărutîndu-i, aveau în ei ceva melancolic și îndepărtat.

— La ce te gîndești ?

— La nimic, ascultam... Vorbești cu atîta...

Naim nu găsea cuvîntul adecvat aceluia sentiment turbure, necunoscut, care nici nu-l părăsea, nici nu lua forme precise.

— Poate te supăr, poate te plictisesc cu toate poveștile astea... Dar numai cu tine simt, în sfîrșit, că trăiesc cu adevărat. Numai cînd sînt lîngă tine, mirosul acela de ceva putred, nedefinit, obsedant, mă părăsește. Și vreau să vorbesc, vreau să-i spun cuiva tot ce simt, ce-am simțit de cînd sînt. Și numai cu tine pot să vorbesc, dar e totdeauna în mine o teamă că după ce plec se întorc toate iarăși cum au fost, ca o apă care se închide.

Irina îi privi o clipă fruntea înaltă. Ar fi vrut să-i dezmierde, ca în atîtea rînduri, cuta subțire și frîntă, care-i cădea ca un mic fulger pînă la

rădăcina nasului, însă el era atît de absent, încît nu îndrăzni să-l atingă.

— Vezi tu, ne întîlnim şi stăm cîteva ore împreună, dar după aceea eu plec, iar tu rămii aici, în spital. Ştii cît de singură mă simt fără tine? Cum să te fac să înţelegi? Pînă la tine a fost un pustiu. De cînd am deschis ochii şi pînă la douăzeci şi doi de ani, am crezut că lumea e, în întregime, o adunătură de putreziciuni. Apoi, într-o dimineată, în martie, ai apărut tu.

Naim tresări, în sfîrşit. Irina tăcu, aşteptînd. El însă nu spuse nimic şi în cele din urmă ea îşi făcu loc pe pat, la picioarele lui, ghemuindu-se cu spatele rezemat de perete.

— Ai fost singurul bărbat care nu m-a privit cu ochii libidinoşi ai pretendenţilor agreeţi de tatăl meu. N-am să uit niciodată dimineata, în care am condus-o la spital pe colega aceea accidentată. Dar unele lucruri, tot nu le ştii. Ştii numai că te iubesc, că nu pot trăi fără tine, că eu, înaintea ta, te-am făcut să înţelegi că ne-am putea căsători şi am trecut peste refuzul categoric al tatălui meu, căsătorindu-mă cu tine fără ştirea lui. Dar te-ai întrebât ce-a putut-o determina pe o fată crescută şi educată în spiritul acela, să facă ce-am făcut eu? Spune-mi, ţi-ai pus vreodată întrebarea asta?

— Nu ştiu. Tot ce ştiu sigur e că înainte de orice m-am întrebât dacă te iubesc sau nu. Cînd m-am convins că te iubesc, am vrut să aflu dacă şi tu mă iubeşti. Apoi m-am dus să discut leal cu tatăl

tău. M-a umilit, a ridicat asupra mea, știi și tu, tot soiul de calomnii, influențat de cei din anturajul său interesat. Am trecut însă peste toate astea, pentru că într-adevăr ne iubim. Dar ceea ce-mi povestești astăzi are ceva straniu și încă nu înțeleg unde vrei să ajungi. Ce să-ți răspund? Când doi oameni se iubesc cum ne iubim noi, sînt datori să treacă peste orice obstacol.

— Naim, tu ești uneori de-o naivitate... Te-am pus la încercare, te rog să mă ierți. Ce să fac?! Încă mai stăruie în mine mirosul acela, de putred și nedefinit. Sînt încă bolnavă de neîncredere. Știam că așa vei răspunde, dar am vrut să mai aud o dată că nu doar așa-zisa mea frumusețe te-a atras.

— Da, ești frumoasă. Asta însă nu e vina ta. Naim surîdea, încercînd s-o mai însenineze.

— Și probabil nici eu nu-s de vină că-mi place ce-i frumos.

Irina trecu peste vorbele lui.

— Să-ți explic de ce te-am întregat. Lumea nu e totuși, chiar în întregime, o adunătură de putreziciuni. Asta prin tine am descoperit-o.

— Mulțumesc.

— Nu glumi, Naim. Poate niciodată n-am să mai pot vorbi așa. Lasă-mă să-ți spun. M-ai scos din lincezeală, din lumea ursuleților mei. Numai cînd sînt cu tine dispăre mirosul acela, de ceva putred, al copilăriei și-al adolescenței mele. Dar pe urmă,

cînd plec, e atîta singurătate... Lasă-mă să viu
lîngă tine.

Se întinse pe pat, alături de Naim, cu capul pe
perna vîrtoasă. El își petrecu brațul pe sub umerii
ei și o lîpi ușor de piept. Era un fel de vis, și
Irina se făcu mică, abandonîndu-se acestui vis fra-
gil, iar Naim, cu ochii închiși, îi asculta respirația
cuminte. Se simțea obosit, își dădea seama că-și
pierde puterile cu fiecare zi. Ce-i putea oferi el ?
Sărăcie, mizerie, nesiguranță. Știa că e gata să
muncească și ea, chiar îi spusese că are de gînd
să solicite, în toamnă, o catedră de limba latină
sau română la vîreun liceu. Asta ar fi însemnat ceva,
adăugîndu-se la salariul lui de medic, după ce-și
va fi luat doctoratul. Dar numai cu atîta, proble-
mele mari, ale existenței în doi, care s-ar fi putut
complica și mai mult prin apariția unui copil, încă
nu erau rezolvate. Încotro o ducea pe femeia care-l
iubea, care putea să devină mama copilului său ?
Visurile lui mari și frumoase, a căror realizare
însă nimeni, ca și în cazul lui Udrea, nu i-o garanta
cu nimic, erau oare suficiente pentru ca dragos-
tea lor să nu eșueze, în cele din urmă, din pricina
lipsurilor materiale ? Nu se căsătoriseră totuși prea
devreme ?

Irina se ridică brusc și gîndurile lui se fărîmară.
O urmări printre gene, din nou cu sentimentul tur-
bure, de la începutul serii, și se întreba dacă obrajii
ei erau într-adevăr palizi sau impresia aceasta

venea de la lumina albastră a becului agătat de tavan.

După doi pași mărunți și parcă nehotărâți, Irina se opri la măsuta din colț. Scotoci în poșeta, pe care, la sosire, o aruncase între craniul de studiu și maldărul de cursuri îngălbenite. Apoi, din port-țigaretul de piele vișinie, scoase două țigări pe care le aprinse odată, de la același chibrit. Se reazează pe marginea patului, și o țigară i-o întinse lui.

— Știi, Mama mi-a scris din partea tatălui meu...

Tăcu, iar lui Naim i se păru că-și alege cuvintele.

— În lucrurile importante, știi și tu, o pune pe Mama să-mi scrie...

— Ei, ce ți-a scris ?

— Cum să-ți spun eu ? ! E mai degrabă un ordin. Să mă duc imediat la Sibiu. Ei nu se întorc la București, pînă nu încetează bombardamentele.

— Foarte bine.

— Da, foarte bine ? !

— Evident. Ți-am mai spus că și eu aș fi mai liniștit, dacă te-aș ști departe de iadul ăsta, din București. N-ai decît să nu le spui încă nimic, pînă trece furtuna. E mai important să-ți salvezi viața.

— Dar nu pot, înțelege-mă.

— Irina, ceea ce faci tu e o copilărie. Știu că nu mai poți suporta bîzfielile lor, dar nici pentru liniștea mea nu te duci ? Am nevoie de liniște, trebuie să citesc, să-mi scriu teza, mai e și spitalul. Mă apucă furia cînd sună alarma și nu știu

ce-i cu tine. Dacă s-ar putea, te-aș trimite la mama.

— La mama ta ? O, acolo sînt gata să plec, sînt gata, crede-mă, zău ! Ar fi de-o mie de ori mai bine decît la Sibiu.

— Știu, știu. Numai că la Mangalia nu te lasă nemții să mergi. Dacă te-apuci să faci spionaj ? Așa că va trebui să pleci la Sibiu.

— Nu, nu, nu ! Nu plec. Și dacă vrei, ei bine, uite de ce nu mă duc. Acum două zile a trecut prin București un cunoscut din Sibiu. Mi-a spus că Tata mi-a găsit un nou pretendent, fiul unui profesor universitar. Mi-e silă de toate manevrele astea. Nu le mai pot suporta. M-am și gîndit ce am de făcut. Chiar la noapte îi voi scrie Tatei că n-am fost convinsă de dreptatea lui, cînd mi-a interzis să mă căsătoresc cu tine, că ne-am căsătorit și nu mai am nevoie de nimic de la el.

Naim o privea cu ochi mari. Irina își spusese că ochii lui erau și mai frumoși în astfel de clipe, și-l sărută prin surprindere. El simțea că fericirea e foarte aproape și se străduia să-i afle o formă materială sau măcar un contur. Nu reușea, îi era imposibil să o vadă. Apoi pieri și iluzia, și toate veniră la loc, incerte și grave, parcă și mai grave decît înainte.

— Irina. M-am împăcat greu cu ideea acestei căsătorii în secret. Știi foarte bine. Dacă totuși am făcut-o, a fost ca să ne legăm și mai mult în fața oricărei eventualități pe care ne-ar rezerva-o răz-

boiul. Pot fi oricînd trimis pe front. Sau, cine știe, în haosul ăsta... Nu-mi imaginam însă că acțiunile tatălui tău se vor precipita. Acuma, evident, se impune să-i spunem. Dar nu tu îi vei scrie, ci eu. Ceva mai tîrziu, după ce vom rezolva alte lucruri.

— Ce lucruri ? Dacă o trimite pe Mama să mă ia ? De ce să tergiversăm ?

— Întîi trebuie să vedem unde vei locui. Te-ai gîndit la asta ?

— La asta ?... Aici nu s-ar putea ? Camera-i mică, dar pentru moment... Fac eu așa, ca să nici nu mă simți. Ai să vezi !

— Nu, Irina, aici nu se poate. Aici e spital, nu e voie.

— Dar nu spuneai tu că Udrea e un om cumsecade ? Lasă-mă pe mine, vorbesc eu cu el. Îi spun tot. Nu se poate să nu ne-nțeleagă.

— Da, e un om foarte bun. Numai că nu de el depind toate astea. Și-așa, cei de la minister se țin toată ziua de capul lui. Nu admit să fii compromisă din cauza mea.

— Atunci, știi ce ? M-am gîndit ! Te muți tu la mine. Vom fi singuri în toată casa, fără vecini, fără nimeni.

— Irina, te rog !

Naim se smulse de pe marginea patului, unde se așezase între timp, și începu să se învîrtească prin încăpere.

— Dar, Naim, ce ți-am făcut ? ! Cu ce te-am supărat ?

— Am mai discutat despre asta. Nu voi intra în casa părinților tăi pe ușa din dos. Cred în ziua când voi dovedi că merit stima lor, voi face totul ca tu să nu roșești niciodată în fața lor din pricina mea, și cu asta am terminat.

Se plimba, agitat, între ușa și fereastră, cu mâinile la spate.

Umilința nici n-o practic, nici n-o suport. Când eram mic, un pescar mă-nvăța să merg cu fruntea sus.

Ochii îi ardeau, și nu se mai uita la ea, părea că vorbește cu altcineva. Retrasă într-un colț, Irina îl urmărea cu privirea, puțin speriată, dar și fascinată de această răbufnire.

— A, nu, nu ! Asta nu, niciodată ! Dacă tata a murit, nu înseamnă că trebuie să uit ce m-a-nvățat.

Se auziră niște bătăi în ușă.

— Domnule doctor...

Era glasul sorei. Naim se uită la Irina, cu un aer jenat. Desigur, auzise totul.

— Domnul profesor vă roagă să vă pregătiți pentru o intervenție urgentă.

15

După o jumătate de oră, pregătirile erau gata și operația începu, deși Chițimia tot nu sosise cu sîngele. Întins pe masa chirurgicală, sub

lumina egală, fără umbre, a lămpii scialitice, care dădea o nuanță de zăpadă palidă cîmpurilor albe și pe alocuri însîngerate, bolnavul gemea ușor, în somnul artificial. Din timp în timp, un nod i se rostogolea în gîtlej, înecîndu-l. Naim, care administra narcoza, îi ridica încet masca și-i ștergea cu o compresă buzele arse de febră. Apoi, cu altă compresă, pe care Maria Bogdan o muia în apă proaspătă, îi tampona tîmplele, obrații și fruntea palidă și îmbrobonată. Operația, după toate probabilitățile, avea să dureze mult. Era, într-adevăr, un ulcer gastric perforat și din cauza hemoragiei abundente calea spre rezecție se anunța complicată și sinuoasă.

Naim urmărea atent mișcările iuți și abile ale chirurgilor. Prin obrăzarul steril, lui Udrea i se vedeau numai nasul, pomeții, ochelarii și fruntea.

Întinzîndu-i pense și bisturie ori tamponînd cîte un vas însîngerat, doctorul Pavel îl cerceta uneori cu discreție. Avea impresia că, deși profesorul, aflînd de plecarea din gardă a lui Mouscha, nu sco-sese o vorbă, durerea, nu numai indignarea abil disimulată, ci și o anume durere, mai tare decît el, continua să-l domine. Absențele lui Mouscha, din ce în ce mai dese în ultimele luni, de cînd începuseră bombardamentele aeriene, produceau uneori grave perturbații în activitatea spitalului.

Udrea simțea totuși această privire a lui Pavel, și-l irita, deoarece îl împiedica să se concentreze asupra bolnavului, a cărui stare se agrava de la

o clipă la alta. Pensele hemostatice se tociseră, aproape nu mai prindeau, iar speranța lui era mai degrabă în agilitatea degetelor sale și în firele de catgut, ceea ce însă nu era suficient. Vedea cum, din lipsa instrumentelor și mizeriei alea a singelui, viața omului de pe masă fuge de sub controlul său, deși, în alte condiții, l-ar fi salvat indiscutabil. Răniții de război, desigur, aveau și ei nevoie de sânge, dar nu înțelegea de ce ministerul nu intensifică acțiunea de colectare. Dacă și nefericitul acesta îi va muri sub bisturiu, ca și cel de săptămîna trecută, va trebui să admită că vinovat e războiul. Dar el nu va putea spune nimănui acest adevăr, niciodată. Blestemele femeii care așteaptă pe sală, deznădăjduită, neîncrederea bolnavilor, defăima-rea, toate vor cădea pe umerii săi. Războiul devenise, așadar, aliatul cel mai fidel și mai puternic al detractorilor lui. Gîndul acesta se transformă în ură, și el se îngrozi. Dacă nu-și va putea stăpîni această ură? Nu va oferi el însuși proba materială, în favoarea calomniilor din articolul consilierului? Voi să ia o pensă de pe masa mobilă cu instrumente. Degetele îi tremură și pensa căzu în lighean. Simțea cum îl fulgeră privirea lui Pavel. Se uită la Naim, pe furiș. Cufundat în urmărirea operației, părea că internul nu luase în seamă zgomotul dogit produs de căderea pensei. Dar Pavel? Pavel îi întinde un bisturiu cu aerul cel mai firesc. Deci nu s-a întîmplat nimic. Poate nici nu i-a tremurat mîna. Luă bisturiul și tăie cu o precizie,

care-l liniști. I se păruse, cariera lui de chirurg încă nu s-a încheiat.

— Unde-i sora ?

Nu-i răspunse nimeni. Naim nu știa. Pavel era sigur că pusese întrebarea doar ca să-și ascundă alt gând.

— Cum stăm cu sîngele ?

— Tot n-a sosit.

Răspunsese Naim. Se lăsă o tăcere. Pavel nu voia ca această tăcere amară să dureze.

— Transfuzia a devenit esențială. Altminteri... Profesorul dădu de pămînt cu o pensă stricată.

— Naiba să-i ia, cu război cu tot ! Iar dumneata, să nu-mi dai mie lecții.

Uluit el însuși de această periculoasă răbufnire, Udrea se uită insistent la Naim, apoi la Pavel, ceva mai degajat.

— Vrei să spui că astea sînt pense de anastomoză ? !

Renunță însă la orice altă explicație de tact, lăsîndu-l pe fiecare să creadă ce vrea. Ajunsese, în sfîrșit, la zona ulcerată. Cu o iuțeață surprinzătoare, bisturiul despică, din cîteva mișcări sigure, aproape jumătate din stomac. Apoi pense, catgut, și ligaturile executate împreună cu Pavel, și din nou cîteva fulgerări de bisturiu, după care cele două treimi bolnave se dezlipiră cu totul. O magistrală demonstrație de artă chirurgicală, care dezlănțui în Pavel o admirație vecină cu spaima. Nu credea că un om se mai luptase vreodată, cu atîta calmă

desperare, pentru salvarea altui om. Și foarte aceste eforturi titanice vor fi probabil inutile, din cauza singelui. Cu pomeții palizi, cu fruntea poleită de sudoare, Udrea părea epuizat. Când îi întâlnește înșă ochii și-i văzu privirea scăpărătoare, înțelese că o energie teribilă clocotea în adâncurile lui. Nu-și putea răspunde totuși, dacă de partea cealaltă a bolnavului se află un învingător sau un învins.

10

După ce le pusese la îndemină tot ceea ce știa că le-ar fi necesar pe câteva minute, sora Bogdan se repezise pînă jos, la camera de gardă, ca să vadă ce-i cu Chițimia. Brancardierul nu era nicăieri. În încăperea alăturată, Felicia Filip vorbea cu cineva la telefon, probabil cu un bărbat.

— Nu, mîine dimineată nu pot, dar... Vai, dar se poate? eu nu... Ai văzut ce frumoase erau sandalele alea?... Da, sigur! de cînd mi le-ai promis și nici pînă azi nu...

Cînd dădu cu ochii de ea, Felicia scurtă convorbirea și plecă îmbufnată. Maria Bogdan căută în cartea de telefon și formă unul din numerele spitalului Colentina, acela în dreptul căruia scria: laborator. Nu răspundea nimeni. Formă numărul portarului și într-un tîrziu auzi un glas somnoros.

și ostil. Întrebă dacă se mai află cineva la centrul de sânge pentru transfuzii.

— S-a închis de la șapte. Vino mâine, nu mai umbla noaptea după potcoave de cai morți !

Se uită la ceas : zece și jumătate. Ce e cu omul acesta, e inconștient ? Cum de nu i-a venit mai demult ideea să-l verifice ? În drum spre sala de operații, se abătu pe la bolnavi. Era o liniște neobișnuită, dormeau cu toții. Numai în fundul culoa-rului, pe bancheta de lemn, se deslușeau formele unui om, cu capul în mâini. Stamate. Îl întrebă cum se simte, de ce nu doarme, și i se păru, după răspunsuri și după glas, că e deosebit de turburat. Oare cum arată la față omul acesta ? Și de ce are ea atîta încredere în el ? Pare să fie un bărbat cumsecade, dar poate cineva să cunoască un om, doar în cîteva săptămîni ?

— Caută să te liniștești. Ar fi bine să te culci. Să-ți dau un calmant ?

— Mulțumesc, nu-i nevoie...

Făcură cîțiva pași împreună. Stamate părea că ar vrea să mai spună ceva.

— Aș mai sta puțin, dar trebuie să mă întorc, poate au nevoie de mine. De ce ești de la o vreme atît de trist ? Dumneata nu ai prieteni ?

Discutară încet, pînă sus, în dreptul sălii de operații. Ea îi spuse că e foarte necăjită din cauza brancardierului. Are s-o nenorocască într-o zi, cu întîrzierile lui. Apoi se scuză din nou și dădu să plece. El își aminti de schimbul de cuvinte dintre

Chițimia și Domnu Nicu. Cum de nu și-a dat seama la timp de primejdia care-o amenință și pe ea?! O reținu și-i povesti totul, pe scurt. Sora înmărmuri.

— Nu se poate!... Ești sigur?

17

— Unde umbli? De ce nu stai la locul dumitale?

Sora revenise, și Udrea o admonesta nu atîta pentru că i-ar fi lipsit, cît pentru că simțea nevoia să se certe cu cineva. Ca să-și relaxeze nervii. Îi aruncă o privire peste umăr, o văzu istovită, parcă și înspăimîntată, și regretă imediat.

— Vino, te rog, și-mi șterge fruntea.

Ridică brațele, se aplecă ușor, iar sora Bogdan, apropiindu-se cu grijă, ca să nu-i atingă halatul, se execută.

— Mulțumesc. Dar ce e cu sîngele? Te-am mai rugat să-l trimiți pe Chițimia la timp.

— Dar e un lucru îngro...

Sora se opri brusc, mușcîndu-și buzele. Nu era acum momentul să se apere, povestindu-i ceea ce aflase de la Stamate. Orice nouă enervare a lui Udrea putea fi fatală pentru bolnav. De altfel, cufundat în operație, nici n-o auzise, îi cerea mereu cîte ceva lui Pavel.

— Catgut... Pensa de anastomoză, nu asta ! Ce e cu tine ? !

Pavel schimbă pensa.

— Nu astă. Nu mai auzi ? ! Am cerut pensa Moscovitz.

Întinse mîna spre masa cu instrumente și-și luă singur pensa care-i trebuia.

— Ești obosit ?

— Nu.

Privirile lor se înfruntară o clipă, ostile, pe deasupra bolnavului. Apoi degetele li se reîntîlniră, împăcate, în cavitatea abdominală. Tamponau, suturau, schimbau pensele, totul cu o grabă care pe Maria Bogdan o ametea. Le puse la îndemînă catgut de rezervă, apoi trecu lîngă Naim, să-l ajute la reanimare. Internul îi întoarse bolnavului o pleoapă. Ochiul rămînea inert, avea o strălucire mată, de metal brumat. Îi scoase masca de narcoză și-i ascultă respirația.

— Domnule profesor, semne de sufocație. Cred că e și o ușoară intoxicație cu cloroform. Masca e defectă.

Fără să întrerupă suturile, Udrea îi aruncă o privire lui Pavel.

— Din nou oxigen, zise Pavel.

Udrea se mai uită o dată la el, în fugă.

— Tensiunea, adăugă Pavel. Vezi pulsul.

Sora trase tubul de oxigen mai aproape de Naim, apoi aduse tensiometrul. Aerul devenise insuportabil chiar și pentru ei. Ziua, storurile erau lăsate,

pentru ca semiobscuritatea să apere atmosfera de impurități și de muște. Noaptea, ferestrele stăteau închise, camuflate. Anton Făurel, la recomandarea profesorului, ceruse ministerului repartizarea unui ventilator de plafon, dar nu sosise încă nici un răspuns. Mișcările trebuiau drămuite, vorbele rostite cu economie. La căldura clocotitoare din iulie, se adăugau razele lămpii, reflectate cu putere, prin geamul gros, de cristal, de către multele oglinzi patrulate.

— Sora.

— Da, domnule profesor.

— Mai du-te o dată și vezi ce-i cu Chițimia.

Maria Bogdan nu apucă să deschidă ușa. De undeva, de aproape, parcă exact de deasupra lor, o sirenă pulveriză tăcerea, ca un monstru flămînd. Apoi încă una, ceva mai departe, și alta, pînă cînd un vuiet imens și lugubru, întretăiat de mici pauze sfîșietoare, se împrășteie pretutindeni, în valuri metalice. Pereții vibrau. Afară, pe străzi, gardienii șuierau strident.

— Du-te la bolnavi ! Glasul lui Udrea era din nou aspru. De ce stai ? !

Sora ieși. Bolnavul gemu deodată, sugrumat.

— Ia-i oxigenul, domnule intern ! Nu vezi că se trezește ? Unde ți-e capul ?

Cu gîndul la Irina, pe care o lăsase sus, la mansardă, Naim uitase să mai controleze respirația bolnavului. Execută mașinal. Pavel se uita la Udrea. Udrea, la Pavel. Operația trebuia dusă

pînă la capăt. Nu puteau închide la jumătate. „Cu orice risc“, spunea privirea secundului. „Evident“, întări, categorică, privirea lui Udrea.

Vacarmul din spital răzbătea pînă la ei. Smulși din somn, bolnavii strigau, înspăimîntați, după ajutor. Cei ce puteau merge singuri alergau pe coridoare spre subsol. Unii se poticeau în cîrji, alții se agățau de cei mai întregi decît ei. Cei răstigniți în paturi strigau cu deznădejde după surori, după brancardieri, după medici.

— Nu mă lăsați, fraților, nu mă lăsați ! Veniți, ridicați-mă, fraților ! Putorilor, mă băgați în pămînt... Nea Dumitreee !...

După ce se îngriji ca bătrînul Mogîrdea, pe care și Stamate îl uitase, să fie transportat în adăpost, pe brancardă, Maria Bogdan se întoarse în sala de operații. Vaierul sirenelor, bolnavii, întîrzierea lui Chițimia, care tot nu venise, o făcuseră să uite de sine. Abia acum, văzînd înfrigurarea cu care Udrea și Pavel lucrau, o încolți teama. Primejdia îi apărea de fiecare dată, limpede, numai după ce bolnavii erau duși în adăpost, iar în spital se așeza o tăcere insuportabilă.

— Fruntea, șterge-mi fruntea, te rog. Ai grijă și de fruntea domnului doctor Pavel. Și adu-ne catgut subțire. Pulsul, Naim.

— Bătăile slabe, aproape nu le mai simt.

Pe Naim îl durea gîndul că s-ar putea să moară înainte de a fi lăsat ceva după el. Dar Irina ? A coborît în adăpost ? N-a coborît ?

— Ce faci, Naim ? !

Era probabil glasul lui Udrea. Pareă iarăși iritat. Îl auzea, însă, ca dintr-o depărtare turbure. Mulțumesc, bine ! răspunse cineva, și Naim rise.

— Caut pulsul. Îmi scapă mereu.

Același glas, pe care-l auzea numai el, repeta într-una : Mulțumesc, bine... Mulțumesc, bir ... Era, desigur, un ins cu mult umor, și Naim surise din nou.

— Interesant ! exclamă Udrea. Măcar dac-ai ride mai tare, ca să rîdem și noi. Sora, dă-ne catgut.

— Dar aveți...

— Dă-ne catgut, ziceam. Și comprese. Și pune iodul undeva, la-ndemină.

Sora se execută, cu toate că nu-l pricepea.

— Acum, du-te, te rog, în adăpost.

A, asta era ! I se făcuse milă de ea. O credea slabă, fricoasă ?

— Bine, dar...

— Dumneata să te duci în adăpost ! De cînd îți permiți să... Hai, lasă, du-te, noi mai avem. În afară de asta, ești mai utilă printre bolnavi.

Sora ezita. Profesorul îi aruncă o privire tăioasă.

— Vezi, poate dai și de Chițimia pe-acolo.

Din ușă, se mai uită o dată la el. Ochelarii îi scăpărau în lumina lămpii. Pavel introducea catgut într-un ac pe care, apoi, prinzîndu-l într-o pensă, i-l trecu repede lui Udrea. Naim părea că se uită în gol, bolnavul gema înfundat. S-ar putea întîmpla, oare, să nu-i mai vadă niciodată ? Dum-

nezeule, nu ! Apăsă pe clanță. Afară, pe culoar, dădu peste nevasta bolnavului.

— E gata ? L-ați salvat ? Scapă ?

Cînd sunase alarma, o dusesese și pe ea, cu forța, în adăpost. Se întorsese. Obrajii, albi ca hîrtia, buzele îi tremurau.

— Gata, a scăpat. Vino cu mine, hai, liniștește-te, vino.

O conduse cu greu înapoi. Ea însă nu rămase în adăpost, nu putea să stea locului, trebuia să iasă în curte, la aer. Pe ultima treaptă, de sus, se izbi, prin întuneric, de o umbră mătăhăloasă, care da buzna pe scară.

— Loc ! Faceți loc !

Un duhnet acru, de țuică dospită, ieșea o dată cu țipătul răgușit din gîtlejul lui Chițimia. Din cîteva ghionturi, îl împinse afară.

— Unde e sîngele ? Ai înnebunit ?

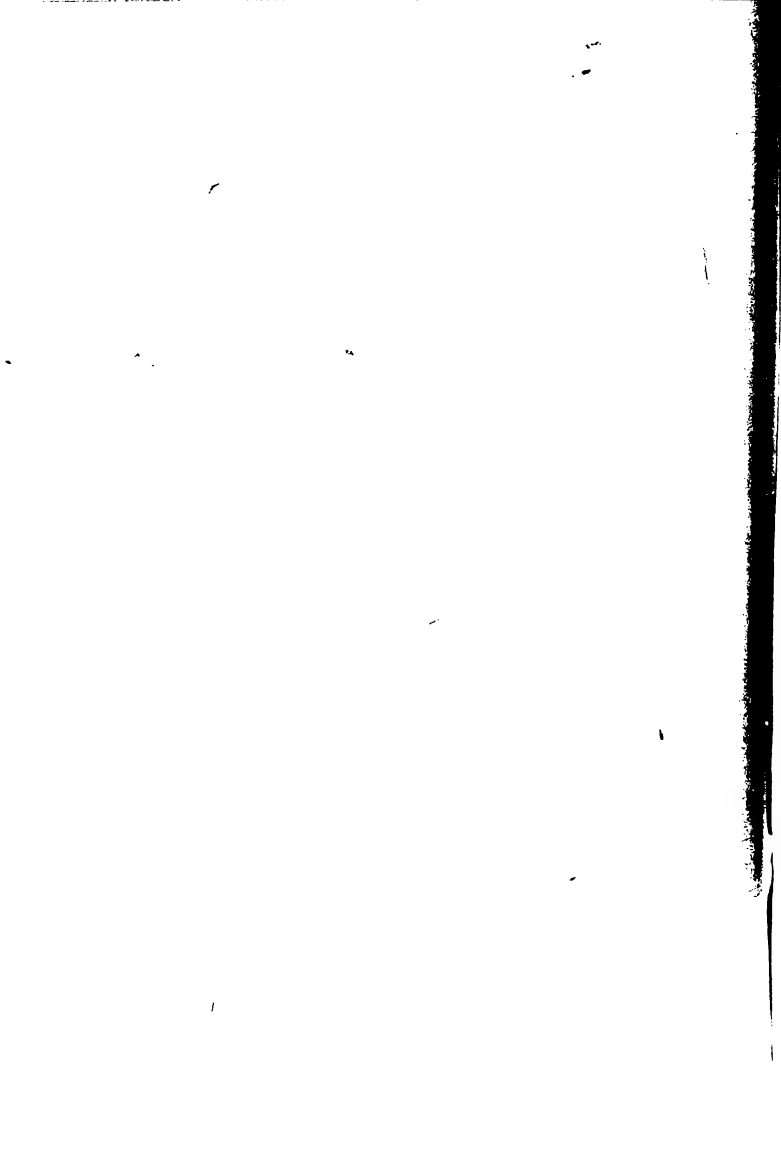
— Și ce ? ! Na, ține sîngele ! Și dă-te la o parte, vin avioanele ! Ha-ha ! Vin Liberatoarele... Trebuie să bei, ca să iasă morții și să intre viii.

Cerul era pretutindeni senin, cu o lună rotundă și mare. La marginea orașului, se auzeau burleanele dogite ale artileriei antiaeriene. Rachete și trasoare spintecau văzduhul, galbene, verzi, roșii, unele în linie dreaptă, ca niște săgeți de lumină, altele în spirale sau desfăcîndu-se în crizanteme de lacrimi albastre. Împrejurimile vibrau, și valuri de metal tălăzuiau în depărtare. Maria Bog-

dan smulse flacoanele cu sînge din mîinile țepene de spaimă ale brancardierului. Pămîntul începu să se cutremure. Chițimia se mistui în subsol. Bombele explodau din ce în ce mai des, și totul se clătina, ca o luntre în furtună. Sora strînse flacoanele la piept și o luă la fugă. I se părea că bombele cad chiar pe urmele ei și se întreba ce ce totuși clădirea rămîne în picioare, întreagă, mulțumindu-se doar să se legene. O singură explozie în plin, și pînă și ea și-ar găsi liniștea. Alerga pe coridoare și pe scări, cu sentimentul că aleargă în van. Avea în mînă sîngele, dar bucuria i se zdrențuia la gîndul că va sosi prea tîrziu sau poate niciodată.

Partea a doua

...FUGIT IRREPARABILE TEMPUS

Emanoil Popescu se prezentase la Cîrleni a doua zi după convorbirea cu Domnu Nicu, dar Georges Mateeanu, în ciuda înțelegerii lor telefonice, nu-l primise. Lăsase vorbă că treburi neprevăzute și urgente îl determinaseră să părăsească ferma chiar în dimineața aceea ; să revină însă, negreșit, sîmbătă la ora zece. Așa încît vizita lui se limitase la încheierea unor deconturi cu administratorul lui Mateeanu, la predarea unor sume de bani rezultate din vînzările anterioare de mărfuri către marii restauratori din București și la comunicarea noilor comenzi. În timpul acestor discuții de afaceri, pe cînd tocmai stabileau comisionul ce i se cuvenea, intrase un tînăr zvelt, cu părul negru, ondulat, cu umeri atletici și o talie suplă, un bărbat impunător și frumos, după toate aparențele un sportiv pasionat, secretarul particular al lui Georges Mateeanu.

— Domnule Buricea, fii bun și emite în contul domnului Mateeanu un cec la valoarea de un milion la ordinul domnului...

Nu-și terminase fraza. Își scosese stiloul și, aplecat peste umărul drept al lui Buricea, scrisese ceva pe o hîrtie.

— A, da, da ! Imediat !

Administratorul se transfigurase deodată, iar Emanoil Popescu pricepuse că secretarul, ferindu-se de el, notase numele beneficiarului. Prin urmare, bătrînul era acasă. Oferea cuiva un milion, ceea ce însemna că va cîștiga cel puțin două. Mult mai rentabil, decît să-l primească pe el. Dar era o sumă fabuloasă, care demonstra că nu poate fi vorba despre o tranzacție comercială oarecare, mai ales la un om atît de prudent ca Mateeanu, ci o chestiune cu totul excepțională, mai degrabă de ordin politic. Asta putea să prezinte și pentru el o importanță deosebită. Numai dacă Buricea nu va face pe mutul. După plecarea secretarului, administratorul adoptase un aer foarte jenat.

— Trebuie să-l înțelegi. A fost obligat să amîne întrevederea cu dumneata.

Îl scuza pe Matecanu, dar părea că se scuza în primul rînd pe sine. Era peste măsură de turburat, probabil din cauza acelei notițe discrete a secretarului, și, în ciuda uzanțelor sale, devenise comunicativ.

— De o săptămână îl tot piscază un consilier ministerial de la Externe. Am impresia că s-a produs o defecțiune undeva, pe plan politic. Bătrînul tace, cum a știut să tacă o viață întreagă, nimic nu poți să scoți de la el. Se pare însă că e solicitat ca sfătuitor și n-aș putea spune că nu-l interesează chestiunea. Dar, te rog, nu care cumva...

Asigurîndu-l de discreția sa, Emanoil Popescu îi ceruse apoi să-i vireze suma de cincizeci de mii de lei pentru unele speze de reprezentare, pe care, data viitoare, le va justifica direct față de Georges Mateeanu. Administratorul îi dăduse un răspuns politicos, dar echivoc, din care nu înțelesese dacă banii avea să-i primească foarte curînd sau niciodată. Furios, se întorsese la București, predase mărfurile transportate cu ambulanța Salvării, al cărei semn distinctiv amorteja zelul controlorilor postați pe șosea la intrarea în oraș, iar a doua zi îi înmînase de la el lui Nicu cinci hîrtii de cîte o mie, hotărît să recurgă la orice, ca restul, pînă la cincizeci, să-i rămînă lui. Asta, în cazul cînd Mateeanu, bănuitor, nu va face obstrucție. Altminteri, va trebui să-i obțină printr-o ajustare de prețuri la viitoarele vînzări.

Apoi află, de la Domnu Nicu, că brancardierul Chițimia fusese înlocuit la aducerea singelui, iar Udrea, sesizat, nu se știa încă în ce măsură, de unul dintre bolnavi, ceruse o anchetă. Așa încît,

în simbăta respectivă, se duse din nou la Cirleni, de astă dată destul de alarmat de întorsătura lucrurilor și de eventualele consecințe, care puteau să înceapă prin refuzul lui Mateeanu de a suporta onorariul de cincizeci de mii de lei.

Georges Mateeanu îl primi în biblioteca situată în aripa dinspre livadă a conacului. În încăperea aceasta, cu soare mult, cu pereții ascunși pînă sus după rafturile de stejar pline de cărți vechi și noi, de la tomuri de jurisprudență și tratate de istorie, mai ales descrieri ale marilor războaie și documente diplomatice, pînă la poezii și romane de aventuri, se afla, în colțul de lângă fereastră din vecinătatea unui măr rotat, un singur fotoliu. Încolo, doar cîteva scaune florentine și, aproape de peretele opus, o masă de lucru, în același stil, cu cîteva dosare la mijloc și o carte deschisă alături, lângă bustul de-o șchioapă, în bronz patinat, al lui Napoleon Bonaparte. Fereastră era larg deschisă, razele soarelui cădeau blinde într-o fișie statornică pe un colț al covorului moale de Șiraz. Plutea un miros plăcut, de cărți și de fructe. Totul era liniștit, nemișcat, de o seninătate sobră și veșnică și nimic nu părea să amintească de zguduirile prin care trecea omenirea. Mateeanu ședea în fotoliu, cu o carte pe genunchi, topit parcă în tăcerea aceasta.

Intrînd, Emanoil Popescu ar fi fost indemnă să creadă că nimeni nu se afla în încăpere, dacă n-ar

fi cunoscut obiceiul bătrînului de a rămîne retras, în aparență absent, în fotoliul adînc, departe de biroul ce-ți capta cel dintîi privirile. Se înclină ușor în direcția fotoliului, de îndată ce ușa capitonată se închise pe urmele lui, și așteptă un răstimp. Un braț al lui Georges Matecanu se mișcă în cele din urmă, răsărind din fotoliu, ca dintr-o cutie în care ai fi știut, dar n-ai fi văzut, că se află cineva, și-i arată cu un gest abia schițat scaunul din apropiere. Emanoil Popescu veni, călcînd încet, cu grijă, și se așeză, după ce se mai înclină o dată, de asemeni fără nici o vorbă. Aștepta întotdeauna ca bătrînul să înceapă discuția. Simțea că Matecanu îl scrutează printre genele strînse ușor, deși lăsa impresia că e preocupat, de cu totul altceva. Ar fi aprins o țigară. La conac, însă, nu se fuma, mai ales în prezența lui Georges Matecanu. Nu îngăduia. Oriunde, da, dar nu aici. Unii susțineau că era și asta un mod de a-și intimida musafirii. În lipsa țigării, s-ar fi ridicat și s-ar fi dus la fereastră, ca să scape de această privire ascunsă după genele dese și albe, dar se impunea să rămînă țintuit pe scaun.

— Ce mai faci ? Poți să fumezi.

Popescu înmărmuri. Îl cunoștea de douăzeci de ani, și nu-și amintea să mai fi invitat vreodată pe cineva să fumeze.

— Bine, dacă nu vrei să fumezi, ești liber să nu fumezi.

Avea acum o voce clară și oarecum batjocoritoare.

— De altfel, am rămas fără nici o scrumieră.

Era evident, se întâmplase ceva. Bătrînul se afla în dispoziția cea mai puțin convenabilă.

— Ai citit această carte ? O stupizenie.

Emanoil Popescu descifra în grabă titlul cărții întoarse pe genunchii ascuțiți ai bătrînului : A 'olf Hitler, *Mein Kampf*. O citise, dar nu știa ce să răspundă. Cîndva, îl auzise elogiînd-o.

— Va să zică n-ai citit-o. Mai bine. O mie de ani pace, dar nu ești capabil să câștigi un război. Apropo. Știi de ce te-am poțtit să fumezi ? Fiîndcă ești un zevzec. Acuma știi ?

Glasul lui Georges Mateeanu tremura ușor, iritat. Ochii îi erau strînși, obrajii pergamentoși i se încrețiseră, punga uscată de sub bărbie se clătina mereu, odată cu mișcările încete și laterale ale capului. Emanoil Popescu surîse. Îi plăcuse foarte mult gluma. Dacă Georges Mateeanu, la cei aproape șaptezeci de ani ai săi și cu puterea pe care o deține, consideră că el e un zevzec, atunci e zevzec. Va discuta altă dată cu el despre asta, de pe alte poziții. Rîse de-a binelea.

— A, prin urmare, ai aflat că, după empirici, rîsul îngrașă, e reconfortant. Perfect, ești liber să rîzi. De ce nu mai rîzi ? Sau poate vrei să rîzi mai la urmă ? Ascultă, Popescule ! Ce înseamnă porcăria cu sîngele ? Ce s-a întîmplat la spital ? Unde ți-e capul ?

— Dar...

În primul moment, Popescu nu reuși să pronunțe mai mult. Cineva își virise coada, acțiunile sale erau devansate, în loc să atace, trebuia să se acopere, dar împotriva cui ?

— A intervenit o ușoară defecțiune, e adevărat, tocmai voiam să vă explic, părerea mea este că totul e foarte ușor de remediat...

— Da ? Te ascult.

Pe scurt, grăbit, ca să nu-i dea lui Matecanu răgaz, Emanoil Popescu îi relatează ceea ce auzise despre înlocuirea lui Chițimia și despre ancheta cerută de Udrea. Mateeanu, plictisit, cu privirile pierdute printre frunzele mărilor de lângă fereastră, îl lasă să vorbească pînă la capăt, cu gîndul însă la cu totul altceva.

— Știam.

— Atunci... E foarte bine că știți. Regret că nu eu am fost cel dintîi care să...

— Nu, de astă dată n-ai fost. Ți-a luat-o Nicu înainte. Regretabil și asta, nu ?

Pușlamaua de cioclu lucra, prin urmare, pe două fronturi. Nu era exclus să piardă și cele cinci mii de lei, nu numai restul pînă la cincizeci de mii.

— În cazul acesta, v-a adus la cunoștință și tentativa de șantaj a celui Chițimia.

— Nu cunosc nici un individ care să răspundă la această denotațiune.

Așadar, Domnu Nicu nu pomenise nimic de bani. Papagalul vopsit nu e chiar atît de idiot. De vîndut, îi vinde pe toți, dar prețul îl ia de la el, ca să-i lase lui Mateeanu impresia că vinde pe gratis.

— Ai tăcut ? Cine șantajează, pe cine și în ce mod ? În ce scop urma să cheltuiești banii ceruți lui Buricea ? Există vreo legătură ?

Buricea, deci, de aceea îl lăsase fără un răspuns precis, ca să discute întîi el cu Mateeanu. Nu mai putea să dea înapoi, trebuia să ducă lucrurile pînă la ultima consecință.

— E surprinzător pentru mine...

Și mai trebuia să urmărească atent, pe chipul zbircit al bătrînului, efectul fiecărui cuvînt.

— Surprinzător, că Nicu nu v-a informat cu privire la poltroneria brancardierului.

Pe obrajii lui Mateeanu nu se clintea nici o cută. Îi era imposibil să constate măcar dacă e atent la ceea ce-i spune. I se uita în ochi, direct și scurt, numai cînd punea o întrebare. În rest, privea cu o liniște de nepătruns, aproape cu indiferență, aceleași și aceleași frunze ale mărului.

— Oricum, suma mi se pare prea mare pentru pretențiile unui pîrlit de brancardier. Mi-e frică să nu fie asociat și altcineva. Altfel, nu i-aș fi dat nici o importanță, aș fi insistat cu însumi să nu fie onorată. Cum spuneam, e surprinzător că...

— Nu, *mon cher*, nimic nu e surprinzător.

Bătrînul se ridică brusc din fotoliu. Glasul îi sunase bizar de răgușit. Făcu cîțiva pași, cu mîinile la spate, ușor încovoiat, în direcția mesei de lucru. Apoi se opri și rămase țeapăn, ca o bucată de lemn cioplit în formă unui om. Puțin înainte de a-l vedea ridicîndu-se, lui Popescu i se păruse că obrajii scorțoși i se făcuseră vineți și că punga uscată de sub bărbie zvîcnise deodată deasupra cravatei, dispărînd apoi, ca și cînd s-ar fi mistuit. pe lîngă beregată, în pielea tăbăcită și creată. Acuma nu-i mai vedea decît spatele, dar avea convingerea că ceva grav se petrece cu bătrînul înlemnit și se îngrozi la gîndul că s-ar putea să moară aici, lîngă el, fără martori. I se păru o eternitate, pînă cînd Mateeanu se întoarce cu fața și trecu spre fereastră. Arăta, însă, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat, obrajii îi erau din nou inerti și inexpresivi, pașii, vioi și elastici.

Georges Mateeanu se uita pe fereastră, cînd la cerul albastru, fără nici o pată, cînd la frunzele neclintite ale mărului. Căuta să respire adînc, dar în așa fel, încît să nu remarce Popescu. Fusesse o sincopă, a treia sau a patra, o învinsese și pe asta. Era însă prima oară cînd criza se producea în prezența cuiva. Și iată acuma un om, primul om, gata să-i descopere taina. Pînă azi, doar îl detestase, nu însă mai mult decît pe toți ceilalți, fiindcă nimeni nu merită mai mult. Azi îl ura. Poate pentru că, după ce-l crescuse, încerca, toc-

mai el, să-l șantajeze ? Și încă într-un mod atît de naiv ? Poate da. Poate nu. Viața în sine e un șantaj permanent, trebuie numai să fii mai abil, cel mai abil dintre toți. Arunci ? il urăște ? sau i-a devenit și mai drag ? Porcul ! Se reaseză în fotoliu.

— Așadar, *mon cher*, nimic nu e surprinzător. Nici chiar lipsa de tact. Ai avea impresia că sînt și alții implicați ? Eu am convingerea. Doar că sînt niște imbecili. Vor primi totuși banii.

Emanoil Popescu se simți mai întii mic și neputincios. Îl copleșea dîrzenia și calmul acestui bătrîn, pe care adineauri îl crezuse foarte aproape de registrul de venituri al „Sicriului de aur“. Apoi îl înfioră o satisfacție adîncă. În sfîrșit, Eminența-Sa capitulase ! Va avea banii. Georges Mateceanu nu mai era, așadar, decît un bătrîn oarecare.

— Iată, însă, de ce te-am chemat. Voiam să te întreb : mi se pare, ai făcut cîndva și puțină publicistică. Nu ?

— Da, dar numai sporadic. E mai degrabă un vis din tinerețe, n-aș putea spune că nu m-a pasionat publicistica.

— Da ? Ai avut această pasiune. Și n-o mai ai ?

— A, nu, nu... Mi-am dorit întotdeauna să am un ziar, o tribună de idei...

— Ce fel de idei ?

— Ar mai fi nevoie să fac profesione de cre-dință ? Speram că mă cunoașteți.

— Nu calitatea. Categoria ideilor. Politice ? Filozofice ? Economice ? Sau beletristice ?

Emanoil Popescu ezită un moment. Era mai indicat să dea un răspuns de tatonare.

— În afară de beletristică, nu consider că celelalte sînt lipsite de interdependență.

Georges Mateeanu tăcu o vreme, cu pleoapele lăsate. Nu-i putea ghici gîndurile.

— Ai studiat Literele. Îmi amintesc că la înscriere, cînd, ca să zicem așa, ai acceptat să ai în mine un protector, mi-ai conflat că scrii versuri. Dacă nu mă înșel, mi-ai dat și o revistă cu ceva de-al dumatăle, să citesc.

— A, da ! Da, desigur, am scris destule poezii, am și publicat o parte. Dar demult, era o revistă care apărea la Arad... Cred însă că în proză aș putea fi mult mai complex, proza e infinit mai cuprinzătoare. Ideile sînt versatile, proza o poți adapta, pe cînd poezia...

— Ideile, în substanța lor, sînt mereu aceleași, zise Matecanu, după încă o pauză. Natura însăși, în esență, e conservatoare. Nouă e numai forma. În fine, să lăsăm asta. Vreau să-mi prezinți proiectul unui cotidian. Pînă poimîine seară. Nu e necesar să-ți recomand o discreție absolută.

Așadar, Georges Mateeanu pune la cale apariția unui ziar. Și se gîndea la el. Greșise adineauri. Bătrînul era încă vrednic de întrecăa lui recunoștință.

— Voi căuta ca proiectul să vă parvină la timp. Dar poate ar trebui precizate unele chestiuni.

— Și anume, care chestiuni?

— De pildă, nuanța gazetei. Obiectivul, ideea dominantă... Componenta și ierarhia redacțională...

Mateeanu își mută privirea pe una din crengile mărului.

— Totul, pentru moment, se limitează la o chestiune de principiu. Nu se știe dacă și când va răzărea. În orice caz, nu e indicat să ai în vedere ziarști care în ultimii ani să se fi dovedit prea zeloși. Chiar să cauți și câțiva care au stat în rezervă. Dominanta: ideea că practica istorică a demonstrat viabilitatea și superioritatea democrației. Clar?

— După cit înțeleg, un cotidian în eventualitatea unei restructurări politice.

— Nu restructurare, ci revenire la normal, ca să fim și mai preciși. Dar asta nu trebuie să te preocupe pe dumneata. Cum nu mă preocupă nici pe mine, eu nu fac politică, las altora astfel de glorie. E doar un serviciu pe care mi l-a solicitat un vechi amic. Depinde de dumneata, să-i câștigi simpatia și încrederea. Vom studia proiectul împreună, s-ar putea să te recomand.

Georges Mateeanu se ridică și Popescu înțelese că vizita luase sfârșit. Amorțise pe scaun.

— Puteți conta pe mine. Până poimîine totul va fi gata.

Aștepta ca Matețeanu să-i întindă mîna. Bătrînul, însă, porni încet spre uşă.

— În privința anchetei, pe care zici că a cerut-o Udrea, să iei chiar azi legătura cu Nicoleanu. Iar cele cincizeci de mii...

Puse mîna pe clanță, dar și-o retrase imediat și-i aruncă lui Popescu un surîs peste umăr.

— Ei, bine, le vei da dumneata. Ca să nu te mai lași șantajat altă dată. Nimeni nu cîștigă încrederea cuiva, dacă acceptă să devină victimă fără condiții.

Popescu simțea cum sîngele îi inundă creierii. Matecanu apăsă pe clanță, dar încă nu deschise ușa.

— De fapt, încrederea între oameni, în ultimă analiză, e un fel de teamă mutuală, pe care se bazează colaborarea. Să nu uiți aforismul acesta, e o cheie pe care nu i-am încredințat-o nimănui pînă azi.

Popescu deschise gura, ca să spuie ceva, fie mulțumesc, fie du-te dracului, și nu înțelegea de ce nu aude nimic din toate astea. Se îneca, probabil avea în gît o bucată de vată, îi venea să scuipe ori să mănînce o țigară.

— Și mai e ceva. E vorba de doctorul Mouscha. Asupra lui trebuie de azi să planeze discret bănuiala că ar simpatiza cu stînga.

— Vreți să spuneți, doctorul Udrea. Sînt cîteva zile, de cînd am și...

— Eu am zis Mouscha.

— Bine, dar... Nu înțeleg însă...

— Nu-i nimic, sînt lucruri pe care nu e absolut necesar să le înțelegem cu toții. Te aștept cu proiectul. *Au revoir.*

2

Abia pe șosea, la cîtiva kilometri de fermă, Emanoil Popescu începu să-și revină. Ambulanța Salvării gonea, încărcată cu păsări, ouă și fructe, spre București. Era ora douăsprezece și opt minute în clipa cînd el se uită la ceas, întrebîndu-se dacă eventualul bombardament din ziua aceea îl va prinde pe drum sau în oraș. Alături, cu obrăjii scobiți, uscățivi, nebărbierit, șoferul mînuia cu un aer plictisit volanul, fumînd în tăcere. Îl privi de cîteva ori, pe furiș, fără să-și poată da seama, însă, dacă, în muțenia lui, era indiferent sau ostil. Își aprinse și el o nouă țigară, sorbind cu aviditate fumul aromat, după abținerea din biblioteca lui Georges Mateeanu. Cu Udrea e clar, dar de unde pînă unde, doctorul Mouscha, simpatizant al stîngii?! Și cu gazeta e limpede. În cazul unei răsturnări politice sau poate chiar mai înainte, nu strică să ai la îndemînă un cotidian de contractare. E chiar foarte indicat. Dar la ce-ar folosi bănuiala că Mouscha a trecut la stînga?

Evident, niciodată Mateceanu n-a acționat fără un plan bine studiat, fără un scop de multe ori greu de presupus, dar întotdeauna dovedit, în ultimă instanță, pe cît de simplu, pe atîta de ingenios. De astă dată, însă, pare mai degrabă un joc de copii, fără nici o contingentă cu realitatea, o glumă. Oricum, destul de amuzant ! Și, totuși, nu e de crezut ca bătrînului să-i ardă de farse, tocmai acuma, cînd rușii sînt la Iași, cînd americanii și englezii se consolidează pe Continent, cînd Hitler anunță iminența unei bombe cu rază de distrugere de zeci de kilometri și cînd, după cum se șoptește, la Stockholm sau la Cairo românii ar tatona posibilitatea unui armistițiu separat. Afară, doar, dacă nu a intrat în faza senilității. În cazul acesta, cum rămîne cu ziarul, cu componența redacțională, cu postul de director ? Nu e totuși posibil să fie doar aiurelile unei fantezii dezechilibrate.

Un zumzet metalic începea să se audă, și Emanoil Popescu se uită la șofer. Nu era motorul ambulanței.

— Fă mai încet, avioanele.

Șoferul reduse puțin din viteză, surîzînd aeru. Ochii directorului erau rotunzi. Știa că, ori de cîte ori i se face frică de bombardamente, ochii mărunți i se rotunjesc pe loc.

— Aveți dreptate, cred că la București bombardează.

Valurile se deslușeau din ce în ce mai clar, cînd egale, prin văzduh, cînd alunecînd în aluviunile pămîntului.

— Întoarce. Întoarce imediat !

După scrișnetul frinei, auziră limpede detunături. Pămîntul vibra. Din direcția opusă, goneau automobile încărcate cu oameni. Apoi zăriră, la mare înălțime, avioanele. Sclipeau, mărunte, ca frunzele argintate, de mesteacăn, pe fondul albastru. Cîteva sute, în stoluri compacte și calme. O parașută înflori în stînga, albă, ca o ciupercă plutitoare. Un bolid se prăbuși, la numai cîteva secunde, în neant. În dreapta, avioanele creșteau cu fiecare clipă, se apropiau.

— Înapo!, la Cîrleni ! De ce-ai înlemnit ? ! Nu le vezi ? Întoarce, îți spun !

— Nu e loc. Ne ciocnim cu ăștia. Blocăm circulația.

Indiscutabil, șoferul avea o voce dușmănoasă. Freca de zor un băț de chibrit de marginea uzată a cutiei, ca să-și aprindă o țigară. Are s-o plătească cu vîrf și îndesat.

— Nu mă interesează. Trebuie să ne salvăm.

Era alb-galben. Cu țigara aprinsă, lipită de buza de jos, șoferul zîmbi, un zîmbet nervos, tremurat.

— Mai bine coborîm și-o luăm peste cîmp. Ne trîntim într-o groapă. Sau în șanț.

— Nu, înapoi ! Cît mai e timp. Avem Crucea Roșie pe capota mașinii. Scăpăm.

— Da ? Păi aŃunci, putem foarte bine să rĂminem Ńi-aici. AdicĂ maŃina, cĂ eu am uŃchit-o...

Popescu mai apucĂ sĂ-l vadĂ cum se strecoarĂ printre cĂrdurile de automobile, cum aleargĂ pe cĂmp Ńi cum apoi se trinteŃte la pĂmĂnt. DouĂ avioane despicau vĂzduhul, Ăn diagonalĂ, mĂrindu-se ca printr-o lentilĂ apropiatĂ vertiginos. La o sutĂ sau douĂ de metri, pe Ńosea, un automobil se aprinse Ńi plesni, ca o pĂstaie, cu oameni cu tot. Mitraliau. Dintr-un salt, se pomeni Ăn ŃanŃ, printre urzici. SimŃea cum Ăl ĂnteapĂ Ăn palme, Ăn obraji, parcĂ Ńi Ăn ochi, Ńi Ăn gurĂ, dar nu mai avea putere sĂ se ridice, ca sĂ-Ńi caute alt loc. RĂmase chircit, cu faŃa la pĂmĂnt, cu capul scufundat Ăntre umeri. AŃteptĂ acolo, pĂnĂ cĂnd se convinse cĂ timpul trecuse demult, timpul s-a sfĂrŃit, nu mai e pe lume alt timp Ńi nimic nu se mai poate Ăntoarce, nici avioanele de unde-au venit, nici el printre oameni, dacĂ cumva mai existĂ oameni, mai existĂ ceva, mai existĂ el ĂnsuŃi.

— Unde sĂnteŃi ?

Un glas de deasupra. Aducea oarecum cu glasul insolent al cuiva care-i fusese Ńofer. Dar de ce strigĂ ? De cĂnd ?

— PuteŃi sĂ ieŃiŃi, au plecat, s-au dus dracului. SĂnteŃi rĂnit ? SĂ v-ajut ? S-a dus dracului Ńi maŃinuŃa SalvĂrii.

SimŃi ceva umed sub el, mai jos de centurĂ. Nimerise probabil Ăntr-o bĂltoacĂ. ŃanŃul era ĂnsĂ

uscă, și își aminti brusc că nu mai plouase de câteva săptămîni. Se ridică și escaladă șanțul, cu ajutorul șoferului, care-l trăgea de subsuori. Văzduhul era liniștit. Șoseaua, liberă. Doar ici, colo, cîte o caroserie întoarsă pe dos. Undeva, parcă un om răsturnat. Asculta pămîntul sau era mort ? Dar ambulanța ? Cînd avusese timp să se depărteze de ea atît de mult ? !

— Unde-i mașina ?

Întrebuse cu o voce pe care nu și-o recunoștea. Șoferul se uita la el dintr-o parte.

— Păi nu v-am spus !? A zburat. Un cauciuc e acolo, după copac. Ia uitați-vă bine ce-i pe șosea.

Un lichid galben, amestecat cu altul, străveziu și viscos, unsese asfaltul. Coji de ouă zăceau, în grămezi mai mici, în grămezi mai mari...

— Numai omletă, zise șoferul. Cu carne de păsăre.

Părea că se bucură. Nu mai avea nici măcar bunul simț de a face pe mutul. Cireșele, merele și perele văratice zăceau în pasta galbenă întinsă pe șosea. Printre ele, pui sfîrtecați ; cîte unul se mai vedea pe cîmp, nu tocmai departe, sărind, încercînd să zboare și recăzînd la pămînt. Trei sute de pui fuseseră în ambulanță. Cinci sute de kilograme de fructe și patru mii de ouă. Patru — sau patru-opt sute ? Nu mai rămăsese nimic. Decît perspectiva ca Matecanu să pretindă despă-

gubiri. Un nebun, care tot uneltește în adăpostul de la Cîrleni, în vreme ce alții se expun pentru el. Dar pînă cînd ? ! Și criminalul ăsta ce vrea ? Ce-a văzut, de se uită așa, fără nici o rușine, la pantalonii lui ?

— Vei da socoteala, să știi ! Dacă întorceai cînd ți-am spus, nu distrugeai mașina Slavării. Vei răspunde de tot. Treci și oprește automobilul acela, care vine.

Șoferul se îndepărtă, cu capul în pămînt, călcînd cu grijă, ca să nu se murdărească de ouă. În mijlocul șoselei, ridică brațele și începu să facă niște semne iuți și nervoase.

3

De obicei, doctorul Jean Mouscha nu oprea în fața porții. Claxona încă de departe, într-un fel anumit, iar portarul, care cunoștea semnalul, deschidea la vreme, astfel că automobilul pătrundea direct în curtea pietruită dintre cele trei aripi ale clădirii spitalului, cu pereții afumați și scorojiți. În dimineața aceasta, însă, apelurile sale rămaseră fără răspuns. Totul, dincolo de gardul înalt, părea adormit, deși ceasornicul rotund din dreapta volanului arăta ora șapte și cinci

minute. Grilajul de fier era dublat cu fôl de tablă neagră, nu se vedea înăuntru.

După claxonări repetate, Jean Mouscha coborî și începu să bată cu pumnii în poartă. De dincolo, se auzeau glasuri aspre, repezite, ca și cînd niște oameni s-ar fi certat. În cele din urmă, una din porți se deschise, doar atîta cît să poată apărea un cap congestionat, sub o șapcă rotundă și albă.

— Ce poștești dumneata ?

Era un bărbat măsliniu, cu buzele subțiri și uscate, în uniformă de comisar. Îl cerceta cu o atenție ostilă.

— Aici e spital, e nevoie de liniște.

— Știu, dar sînt doctorul Mouscha, medic primar al spitalului. Fii mata amabil și deschide, să intru.

Ochii bulbucăți ai omului în uniforma de vară a poliției îl fixau suspicios. Îi întoarse spatele și reveni la volan.

Comisarul dispăruse, poarta era din nou închisă, și reîncepu să claxoneze. Apăru un civil, scund și gras, în spatele căruia se vedea șapca albă a comisarului, cu o pată rotundă și slinoasă, de sudoare, în creștetul bombat. Părea să fie chestorul acela, pe care-l întîlnise cîndva la Cîrleni, parcă Botezatu.

— Ce te uiți ca un bleg ? Fugi și deschide !

Îi mai spuse ceva comisarului, de astă dată în șoaptă, apoi se apropie de doctorul Mouscha. Îl recunoscuse și el.

— Domnule doctor, fiți atent. În curte nu prea e loc.

Curtea era, într-adevăr, plină de bolnavi. Îmbrăcați mai toți în cămășile aspre și lungi ale spitalului, unii stăteau rezemați de pereți, femei amestecate cu bărbați și copii, iar cei în stare gravă erau culcați pe brancarde. Alții fuseseră aduși din săloane cu salteaua. O spaimă plină de ură li se citea în priviri. Zece sau cincisprezece polițiști, unii în haine civile, alții în uniforme, îi scotoceau pe sub cămăși, în gură, pe la subsuori sau în bandajele smulse. Felicia Filip, Naim și Maria Bogdan încercau inutil să-i liniștească. Doctorul Pavel îi cerea comisarului permisiunea de a-i duce înapoi, în saloane.

Mouscha parcă mașina într-un colț și coborî, trintind portiera.

— Ce s-a întâmplat, domnule chestor ? Ce aveți cu ei ?

— Bătaie de cap, domnule doctor, bătaie de cap ! O fi grea chirurgia, nu zic, dar slujbă ca a noastră, să te ferească Dumnezeu ! Frumoasă, nu-i vorbă, cu măruntaiele lucrăm și noi, dar cu altfel de măruntaie, mai ale naibii. De-o săptămână n-am mai dormit, n-am mai mâncat ca lumea. Acum, colac peste pupăză, am fost informați că pînă și în spitalul dumneavoastră au fost introduse niște prăpădite de manifeste.

— Nu e totuși prea... ?

Ultimul cuvînt, doctorul Mouscha nu-l mai pronunță. Se cerea, într-adevăr, prea mult din partea unor bolnavi, dar n-avea nici un sens să intervină pe lîngă asemenea brute. În afară de asta, nu el e directorul spitalului, răspunderea era a lui Udrea, n-are decît să se spele cu ei pe cap.

— Mă rog. Își face fiecare meseria în felul său.

— Tocmai. Asta ziceam și eu adineauri.

Figura chestorului se cam întunecase. Mouscha îl salută amabil și plecă. Botezatu îl urmări cu privirea pînă la intrarea în clădire, apoi se urcă pe scara automobilului.

— Ascultați aici ! doar sînteți români, ce Dumnezeu ! Vă mai rog o singură dată. Scoateți manifestele, de pe unde le-aveți, că nu vi se-ntîmplă nimic. Vă promit pe cuvînt de onoare !

— Ce manifeste, neică ? Care manifeste ? Cu boășele mele cum rămîne ?

Stamate se apropie de Mogîrdea și încercă să-l astîmpere. Privirea i se întîlni cu a Mariei Bogdan. Sora i-o luase înainte.

— Taci, taci, nu te speria. N-are nimeni nici un manifest, nu-i nimic, ți-am mai spus.

— Fiți oameni de înțeles, fiți români, ajutați-ne să punem mîna pe anarhiști. E în joc soarta statului, viața patriei... De ce să mă obligați să întorc foaia ?

Deși vorbea în șoaptă cu Mogîrdea, iar auzul îi era atent la amenințările camuflate ale chestorului

lui, sora se uita intens la Stamate, căruia i se părea că în ochii ei apăruse o lițărire stranie. Din noaptea discuției lor tainice, el se gîndea mereu la acești ochi negri și vioi, două insule de energie pe marea palidă a chipului răvășit de oboseală. Își spusese deodată că poate o iubește, și se simți nefericit. Probabil înnebunise. Altminteri, ca întotdeauna, și-ar cunoaște lungul nasului. Afară, doar, dacă lițărirea asta nu înseamnă că și ea... Îi surîse, mai întîi jenat, apoi cu speranța că-l va înțelege.

Sora tresări, o văzu bine că tresare, luîndu-și însă ochii de la el. Ea se întreba dacă nu cumva o bănuiește. Stamate era unul dintre aceia sub a căror pernă strecurase peste noapte cîte un manifest. Pînă adineauri, judecînd după atitudinea îndîrjită a bolnavilor, care negreșit le citiseră, dar refuzau cu îndărătnicie să divulge polițiștilor locul unde, desigur, le-au ascuns, fusese convinsă că nimeni nu se gîndea la ea. Privirea și mai ales surîsul lui oarecum complice nu-i plăceau deloc. Să o fi surprins? Ori era doar o deducție de-a lui? Oricum, nu prea mai merita felicitări după cum lucrase. Și într-un caz, și în celălalt, și indiferent ce știe sau nu știe omul acesta, ea trebuie să-l părăsească imediat. Chiar dacă nu-i cunoaște decît ochii albaștri cum e cerul de toamnă senină. Sau tocmai pentru asta.

În camera rezervată primarilor, Mouscha dădu peste doctorul Mihai Vasilescu. Stătea lungit pe pat, adîncit în lectura unui ziar proaspăt. Căuta, desigur, ca în fiecare dimineată, să descopere printre rînduri adevăratul curs al evenimentelor politice și îndeosebi militare.

— Salve, Mișule ! Ce mai nou prin spital ? Ai fost de gardă ?

Nu primi nici un răspuns. Deschise cu zgomot ușa dulapului de metal, smulse halatul, calota, șorțul și începu să se îmbrace. Vasilescu nu-l auzea, nu-l vedea, părea pe altă lume. Citea comunicatul german.

— Mda ! Replieri, replieri, pe poziții dinainte stabilite.

După această concluzie, Vasilescu aruncă ziarul. Avea pe față o neliniște și un dezgust.

— Cum ziceai ? Prin spital ? Dar tu pe unde-ai venit, n-ai văzut ce harababură-i aici ? Cît despre rest, ai ghicit : unii mai fac și de gardă. Azi-noapte, de exemplu, am făcut din nou în locul tău. Apropo, cînd îmi dai banii ?

— Care bani ?

— Pentru cinci gărzi, cîte s-au adunat iar și pentru subreta acelui burlac, clientul tău, cu chiuretajul.

— Evident că-i vei primi ! Dar acum lasă astea. Garda ta se termină la prînz, nu-i așa ?

Mihai Vasilescu căscă zgomotos.

— Și pe asta o știi. Și nimic nu uiți. Nu uiți decît banii... Cînd mi-i dai ? Nu vezi în ce hal am ajuns ? Toate s-au rupt de pe mine.

În altă împrejurare, Mouscha l-ar fi repezit, se cam săturase de lamentațiile lui, dar astăzi avea nevoie de el.

— Bine, diseară, fiindcă tot ești liber după gardă, vii la Snagov. Lichidăm acolo. Dacă vrei, îți trimit mașina. Știi că nu umblu cu bani la mine. Cum stăm însă cu morfina ? Am niște amatori.

— Am pus astă-noapte de-o parte zece fiole. Mi-au rămas numai opt. Două cred că mi le-a furat din haină Felicia, e o nebună.

— Iar te-ai întins cu ea. De ce nu te-astimperi, nu găsești alta ? Nu vezi că se culcă cu tine numai că să-și procure morfina ? Unde-s fiolele, adu-le-neoace.

— Te grăbești, puiule ? ! Lasă, ți le-aduc la Snagov, facem socotelile toate odată, de ce să te-ncurci ori să uiți ? Apropo, operația asta, cu sustrasul morfinei, devine din ce în ce mai dificilă, să știi. Mi se pare că Udrea a cam început să adulmece.

— N-ai nici o grijă. Pe ce lume trăiești ?

— Ce vrei să spui ? Ce porțestești de la mine ?

Vasilescu se răstise la Mouscha, pentru că lui nu-i plăcea războiul nedeclarat, pe care acesta

îl ducea împotriva lui Udrea. Mai exact, nu-i convenea să fie antrenat într-un asemenea război, care, prin cine știe ce complicații neprevăzute, îi putea fi și lui fatal într-o zi. Se ridică pe marginea patului.

— Ți-am mai spus, una sînt socotelile noastre și alta socotelile tale cu Udrea. Ești suficient' de abil, ca să-i iei locul ? Foarte bine ! Dar nu e nici o nevoie să mai amesteci și pe alții.

— Vorbește mai încet, ți-ai pierdut mințile ?! N-ai decît să stai deoparte, ca un laș, și să vii la urmă, să te înfrupți. Dar fii cel puțin mai prudent.

Se certau uneori, dar erau prieteni vechi, încă din facultate. Neînțelegerile se iveau, mai ales, cînd Mouscha uita să-i achite partea ce i se cuvenea din onorariile comune. Vasilescu, care-l considera pe Mouscha ca medic, mediocru, iar ca om, cupid, era convins că aceste amnezii sînt deliberate. Mouscha avea despre celălalt părerea că, din păcate, e un ratat și nu mai e realmente util decît în anumite cazuri secundare. Firi diferite, cu situații materiale inegale, erau însă de acord că nicidec munca unui chirurg nu e onorată suficient, oriçît de bine l-ar plăti pacientul. Lui Vasilescu îi era în permanență teamă de sărăcie, iar războiul, cu evoluția lui incertă, îi accentua anxietatea. Purta întotdeauna numai haine uzate și se vorbea că-și obligă nevasta și copilul să ducă o viață aspră, uneori chiar tragică. Îl invidia pe Mouscha, pentru abilitatea lui, dar această invi-

die, în general admirativă, lua uneori forma unei dușmăanii acute care nu se stingea decît atunci cînd vechiul său amic îşi achita datoriile.

În dimineața aceasta, îi venea să-l și pocnească. Cu atît mai mult cu cît vedea cum din nou se gudură pe lîngă el, urmărind, desigur, ca întotdeauna, să-i obțină serviciile, dacă s-ar putea, pe gratis.

— De ce m-ai întrebat cînd mi se termină garda ?

Deși nu așteptase decît momentul acesta, doctorul Mouscha nu se grăbi să-i răspundă. Continua să-și lege șorțul, cu o încetineală care pe Vasilescu îl exasperă.

— Ai amuțit ? Știi bine că la prînz.

— Iar strigi ? Am o pacientă. N-o pot opera la Snagov, trebuie internată. Pasionată iubitoare de ciîni, are o colecție întrecagă, doamna s-a ales cu un chist hidatic. Îi pupă în bot toată ziua.

De astă dată, tăcu Vasilescu. Voia probabil să demonstreze că n-are nevoie de bani. Mouscha începu să rîdă, bătîndu-l pe umăr.

— Plătește.

— Nu mă interesează combinațiile tale. Mie să-mi spui : cît iau ?

— O treime din onorariu. Ți-ajunge, operez eu.

— Nu așa, puiule ! Rîndul trecut mi-ai tras chiu-lul cu apendicita. Să fie precis : care e suma ?

— O mie de lei, partea ta.

— Îmi vei da trei. Cunosc eu cucoanele tale. Te cunosc și pe tine.

O umbră de dezgust se prelinse pe obrajii lui Mouscha.

— Te comporti ca un măcelar, Mișule. Și ești totuși chirurg.

— În orice caz, n-am băgat în pământ mai mulți decît tine. Și am și eu dreptul să mă gîndesc la ziua de mîine. N-am posibilitățile... altora. Am numai mîinile acestea. Dacă, Doamne ferește, vr un accident...

— Încetează odată ! Ai diseară două mii de lei, nici eu nu-mi rețin mai mult. O internezi astăzi, după ce pleacă Udrea, înainte de a-i preda garda lui Pavel. Dar cît se poate de discret. Eu n-o cunosc personal pe doamna Gănescu, așa se numește. Un diagnostic fictiv pe acut și, bagă de seamă, o rezervă ca lumea.

— S-a făcut. Dar să fie clar : două mii de lei, fără chiuretajul subretei, fără apendicita de săptămîna trecută și fără morfina de azi.

— Fără, anxiosule, fără ! Facem o tablă ? Pînă vin bolnavii din curte.

5

— Cine sînteți dumneavoastră ?

Văzînd, în locul portarului, un om al poliției, Toma Udrea își duse instinctiv mîna la buzunarul de la piept al hainei. În vremea din urmă, raziile

se întetiseră și aproape la fiecare colț de stradă i se cerea buletinul de identitate.

— Sînt directorul spitalului.

— Da ? Dumneata ești ? Bine. Poftim. Nu e nevoie de acte.

Cînd apare poliția, te aștepți întotdeauna la ceva neplăcut și, chiar dacă pînă atunci știai că nu ți se poate reproșa nimic, te pomenești automat căutîndu-ți singur culpabilități, fie reale, fie inventate de alții, convins deodată că trebuie totuși să existe ceva. Cu acest sentiment, dublat de întrebarea în ce fel se va apăra, profesorul se strecură pe poarta pe care comisarul o ținea deschisă, mai puțin de jumătate. Apoi, în fața scenei din curte, uită de orice întrebare. Ceea ce vedea nu putea fi în nici un caz realitate. Era exclus ca aceasta să fie condiția omului, și nu mai înțelegea nimic, absolut nimic. Împlinea, în toamnă, treizeci de ani de carieră medicală, și în tot acest timp întilnise suferință, sub toate aspectele ei. Acum, însă, deoa-rece nimic din ceea ce vedea cu ochii nu avea tendința să dispară, trebuia să admită că aceasta, iar nu alta, e realitatea, și să mai admită, îndeosebi, că anii îi înveliseră pe nesimțite inima în crustele rutinei, făcîndu-l să privească bolnavii doar ca pe niște cazuri strict medicale, indiferent de gravitatea lor. Ajunsese, așadar, să ignoreze pur și simplu durerea cealaltă a omului, suferința și durerea sufletească.

Stătea nemișcat, în mijlocul bolnavilor săi, pe care abia acum, cînd nu-i mai despărteau pereții și ușile saloanelor, îi vedea cît sînt de mulți și cît de răvășiți sufletește, și oricît își spunea că trebuie să se miște, să umble, nu reușca. Dacă acesta era adevărul întreg, și nu doar acela din foile de observații și din radiografii sau intestine, atunci totul se răstoarnă, tot ceea ce a făcut pînă a... își pierde, într-un sens sau altul, valabilitatea.

— Dumneavoastră sînteți directorul? Aveți dumneavoastră cunoștință de ce se petrece în acest spital? Cum e posibil una ca asta?

— Da, exact! Asta era și întrebarea mea: Ce se întîmplă aici?

Cunoscîndu-l pe Udrea ca pe un individ ușor de intimidat în chestiuni extra-medicale, chestorul tăcu, surprins de exclamația și mai ales de tonul recalcitrant al întrebării sale. Bolnavii prinseră curaj și începură să vocifereze, pînă și cei mai timorați dintre ei. Glasurile lor i se adunau în urechi, amestecîndu-se, cu un vuiet de scoică imensă, și Udrea simțea cum vuietul acesta, de mare zbuciumată, e gata să-l dizolve.

— Prin urmare, ce se întîmplă aici?

Doctorul Pavel se ruga în gînd ca profesorul să nu explodeze. Nici acum, nici altă dată. Era de o mie de ori mai bine să rămînă totuși omul rezervat, chiar dacă apăsât de inhibiții și, prin asta, oarecum laș, decît să se arunce într-o luptă des-

chisă, care, în loc să-l ajute, avea să-l distrugă. Regreta că în ultimele zile îi sugerase să-și revizuiască atitudinea și, în cazul unei asemenea nenorociri, s-ar fi considerat printre autorii morali. Căuta să-i întilnească privirea, spre a-i transmite măcar o fracțiune din ceea ce gîndește. Udrea, însă, nu se mai uita la el. Se uita fix în ochii contrariați ai chestorului, cu o privire atît de dură, încît părea că nu așteaptă decît să se repeadă asupra lui.

— Aici au fost introduse manifeste.

— Manifeste ?!

— Exact, sublinie chestorul. Manifeste anarhistice.

Udrea tresărise, deconcertat. Dar cuta energică, din dreapta gurii, nu-i dispărea.

— Da ? E grav...

— Foarte grav ! Bine că recunoașteți. Apoi chestorul îi dădu ordin unui agent : Ia vezi de ăla, Berarule ! ăla, de colo, ce face cu bandajul ?

Bolnavii stăteau cu plăgile în vînt și în praf. Profesorul se întoarse către doctorul Pavel, măsurîndu-l de sus pînă jos.

— De ce n-ați schimbat încă pansamentele ?

— Domnule profesor, dumnealor sînt aici de la cinci dimineța.

— N-am avut voie să ne atingem de bolnavi.

— Dumneata lasă gura !

Sora completase răspunsul lui Pavel, chectorul o repezise pe loc, și ea căuta cu privirea un sprijin din partea lui Udrea.

— Domnule, ca șef al spitalului, cred că vă sînt mai util decît colaboratorii mei. Vă stau la dispoziție. Spuneți că s-au găsit manifeste. Dar de ce...

— Nu s-a găsit nici un manifest.

— Poftim ?!

Precizarea fusese a lui Pavel, iar Udrea, după o clipă de perplexitate, își duse o mîină la ochelari, cealaltă, la buzunarul cu batista.

— Ba s-a găsit ! S-a găsit !

Intervenția era a comisarului, și profesorul nu-și mai scoase ochelarii. Vedeă foarte bine, atîta de bine încît, dovadă că nici nu-și pierduse mințile, nici lentilele nu se aburiseră, îl surprinse pe chector încruntîndu-se teribil la subalternul său, care păli imediat.

— Adică nu s-a găsit încă, dar însă...

— Mă rog, nu pricep : ați găsit ori n-ați găsit... ceea ce căutați ?

În curtea liniștită pe neașteptate, glasul lui Udrea răsuna mai degrabă poruncitor decît interogativ.

— Și dacă nu s-a găsit nimic, cum vă permiteți ? Se pare că n-aveți idee cît valorează viața unui om. Sau dacă ați găsit ceva...

Tăcu un moment, mirat el însuși de tonul imperativ al vocii sale. Aducea cu vocea aceluia tînar romantic și entuziast, peste ale cărui idealuri și

decepții căzuseră apoi, de-a lungul anilor, lepezile tristeții și ale prudenței.

— Cum vă permiteți să-mi tîrîți bolnavii în curte? Cunoașteți statutul spitalelor? Autoritățile au dreptul să le posteze gardieni la pat sau la uși. Dar atîta timp cît singura lor salvare e medicul... Cît timp medicul nu avizează că sînt sănătoși, cu ce drept îi zvîrliți din saloane? Așteptați mai întîi să-i salvăm, pe urmă să-i uciideți!

— Domnule, întreci măsura!

Percheziția eșuase și chestorul era tentat să-i trîntească și-o înjurătură, dar se stăpîni la timp. Trebuia să evite un scandal public; mai ales după idioțenia comisarului, care fusese gata-gata să trădeze contribuția Cioclului.

— Fiecare cu bisturiul lui. Aveți în vedere că ne aflăm în exercițiul funcțiunii. Nu văd de ce să ajungem la neînțelegeri.

— În asemenea condiții, nu putem ajunge la nici o înțelegere. Cît timp bolnavii sînt aici, eu nu consider... Continuați-vă ancheta în saloane, dacă nu e suficient ce-ați făcut.

Udrea continua să protesteze, deși un raționament de ultimă clipă îl trăgea înapoi, întîrziindu-i cuvintele. Amenințările chestorului, de astă dată la adresa lui, erau destul de transparente. Poate se impunea să încheie imediat această altercație cu niște inși atît de periculoși prin profesia lor. Poate și mai salutar ar fi fost dacă nici nu se hazarda chiar atît de departe.

— Toată lumea, sus !

Bolnavii umplură curtea cu un murmur de înviorare. Unii se mistuiră pe ușa clădirii. Pavel surîdea.

— Așadar, dumneata te amuzi ! Omul pe care m-am bizuit întotdeauna. Trebuie să fac diligențe speciale ? Într-o jumătate de oră totul să reîntre în normal. Cine-mi poate cita un caz similar din analele medicinei ? Voi cere probabil ancheta ministerului. Domnule chestor, dacă considerați necesar, poftiți în cabinetul meu, vă stau la dispoziție.

— Mulțumesc, nu-i nevoie. Deocamdată am terminat. Dar să știți că vă asumați întreaga răspundere.

Curtea începea să se golească. Plecaseră și surorile și Pavel și brancardierii. Rămînea singur.

— Atunci, bună ziua, domnule chestor !

Se smulse din loc și plecă. Amenințase cu ancheta. Dar cine să sancționeze poliția ? Ar fi ca și cînd cineva și-ar tăia singur capul și pe urmă gura ar striga : De ce m-ați rupt de trunchiul meu ? De ce m-ați rupt de trunchiul meu ? Ar fi foarte distractiv ! Ori, poate, amenințase de teama represaliilor, crezînd că se apără ? Distractiv, și asta. Oricum, de vreme ce s-a apucat să mai și amenințe, acum e obligat să o ceară cu adevărat. Și mai distractiv ! Ajuns în cabinet, formă în grabă numărul de telefon.

— Aș dori să vorbesc cu domnul ministru. E ceva important... Poftim?... A, da! Aici e doctorul Udrea.

— A, dumneavoastră erați? Tocmai voiam să vă caut. Aveți de discutat personal? Un moment, să vedem...

Auzi cum șefa de cabinet depune cu zgomot receptorul pe masă. Apoi, pînă să revină, trecu un timp cam lung..

— Domnul ministru tocmai a plecat. Am însă o comunicare pentru dumneavoastră. Mîine dimineată, la ora șapte, sînteți poftit la o conferință cu domnul ministru... Poftim? Nu, nu știu despre ce e vorba. Cum ați spus?... Da, cu Consiliul. Mă scuzați, bună ziua.

Ținu o vreme receptorul în mînă, neștiind ce să deducă din tonul șefei de cabinet, la început amabil, pe urmă agasat, iar în final lipsit de politețe. Era aproape convins că ministrul nu plecase nicăieri, refuza pur și simplu să schimbe măcar cîteva cuvinte cu el. Șefii de cabinet sînt întotdeauna termometrul relațiilor tale cu cei pe care-i servești.

Puse receptorul în furcă și își aprinse o țigară, rezemat de marginea biroului. În definitiv, inutilă, cererea oricărei anchete. Mai ceruse una, asupra chestiunii neclare cu sîngele, și nici pînă azi, după atîtea zile, nu primise nici un răspuns. Nu-i rămînea decît să se resemneze și de astă dată, ronțăindu-și în continuare dezamăgirile și inerția.

Să nu mai alimenteze el însuși, prin răbufnirile sale, ca aceea de astăzi, loviturile care, desigur, i se pregătesc. Ciocnirea cu chestorul, analizată la rece, putea să ia o amploare foarte gravă, cu consecințe imprevizibile. La ce i-ar fi utile toate astea? E târziu, la aproape cincizeci de ani, să arunci totul de pe tine, sau din tine, același lucru, de la mască și obișnuință pînă la dezabuzare și rutină. Prea târziu. Trebuia să faci asta demult, înainte ca rezultatele experiențelor tale să zacă prin sertare, înainte de-a te apuca să-ți pui idealurile la conservare în borcanele cu spirt, înainte de-a te pomeni că nu mai crezi în nimeni și în nimic. Mult prea târziu, să constăți abia acum, după o viață de om, că resemnarea nu e deloc înțelepciune, ci o înfringere în germene. Germenele se dezvoltase, luase forme uriașe, patologie, avea și un nume, avea chiar mai multe : Nicoleanu, Mouscha, ministrul, Popescu (Auzise oare bine Stamate, era amestecat și Popescu?), chestorul, poate și altele. Fatal de târziu, să te iei la bătaie cu un asemenea monstru policefal. Mai ales cînd descoperi că ești singur cu el. Singur, într-un pustiu.

Se dezlipi de birou și se mută la fereastră. Cerul era albastru, soarele blînd, odihnitor, cheiul liniștit, nu trecea nimeni, aproape trist. Și totuși, cîte lucruri se petrec acolo, afară, unde poate doar ți se pare că nu trece nimeni. Poate pustiu, ca și resemnarea, e tot o iluzie, care ascunde speranțe

și înfrîngerii, drame și victorii, credințe și dezamăgiri...

6

— Dumneata ? ! Bună ziua !

Toma Udrea nu auzise ușa. Se pomeni cu doctorul Neagu alături.

— Bună ziua, domnule profesor.

Asistentul îl văzuse mai întii neobișnuit de senin, nu avea din vechea lui înfățișare glacială decît aerul unui om care, înapoiat dintr-o mare depărtare, ar căuta să-și amintească de un lucru părăsit cîndva. Apoi, se întunecase brusc, iar în clipa aceasta părea de-a dreptul furios.

— Venisem să vă întreb dacă ați comunicat între timp cu domnul profesor Christoloveanu.

— Nu, n-am comunicat. Nici nu cred să comunic curînd.

Răspunsul semăna ca un fel de „lasă-mă-n pace, am treburile mele“, și Neagu se întrebă dacă nu-e totuși mai indicat ca, în legătură cu lucrul pentru care venise, să se consulte în prealabil cu Christoloveanu. De vreme ce, după cum îi spusese Mihalcea în ajun, tot trebuia să obțină și semnătura acestuia. *Acuma e gata. S-a hotărît. Ziceam c-o să-ți spun altă dată, cînd totul are să fie gata. Uite despre ce e vorba, ascultă-mă bine...*

În vederea unor acțiuni simultane și apropiate,

Comitetul coordonator al mișcării de rezistență luase inițiativa unui memoriu, care urma să fie adresat Mareșalului. Un protest împotriva războiului și sub al cărui text Simion Neagu primise misiunea de-a aduna semnăturile cît mai multor intelectuali cu opinii umanitariste și democratice, indiferent dacă-și manifestaseră sau nu în mod fățiș inaderența la intrarea forțată a României în acest război. Avea și unele indicații nominale, printre care figura și profesorul Panait Christoloveanu. Atitudinea sa reprobantă față de ororile războiului hitlerist, ca și pledoariile pacifice, deși învăluite în fraze ambigue, din cauza represaliilor oricînd posibile, erau totuși certe și cunoscute celor ce organizau lupta internă pentru eliberarea țării. După ce demonstrase că numele lui Udrea n-ar putea decît să sporească greutatea morală a Memoriului, primise permisiunea de-a încerca să obțină și adeziunea lui. Fusesse însă avertizat să nu compromită cumva întreaga acțiune din pricina ezitărilor unui singur om. La o adică, mai bine să renunțe. Acum se întreba cum să procedeze, independent de Christoloveanu. Nu-i venea să abandoneze chiar atît de ușor o propunere, pe care el însuși o făcuse. Nici măcar să amîne.

— Dumneata n-ai văzut ce-i în curte ? Un veritabil atentat la condiția umană.

Așadar, profesorul era într-adevăr furios, însă nu din cauza vizitei sale.

— Nu, ce să văd ? A, da ! Curtea era cam murdară, am avut impresia că cineva a aruncat niște feșe utilizate.

— Și altceva ?

— Nimic altceva.

— Cum, s-a și terminat ? !

Cu un aer neîncrezător, Udrea se apropie de birou și apăsă pe butonul soneriei. Trecură câteva minute, fără să vină nimeni. În vremea aceasta, se uită în două rînduri la ceas, nu cu destulă discreție, iar Simion Neagu făcu unele aluzii ușoare la articolul lui Nicolae și la evoluția în general a războiului, urmărind îndeaproape efectul spuselor sale.

— Să lăsăm războiul, domnule coleg. Dumneata, probabil, n-ai nici o grijă la ora asta. Eu însă era să mă bat cu poliția.

Doctorul Neagu deveni foarte atent.

— N-ai întîlnit polițiștii în curte ?

— Nu...

— Înseamnă c-au plecat. Sînt niște brute... Pardon, nu e de competența mea să-i calific. Voiam numai să spun că au depășit limita.

Simion Neagu își aprinse o țigară, se uită bine la Udrea, apoi se retrase ca din întîmplare lîngă fereastră și cercetă cu atenție cheiul. Poliție, furie, dezordine în curte, ardea de nerăbdare să afle ce-a fost, dar trebuia să se retragă imediat. *Un veritabil atentat la condiția umană.* Era un pro-

test ? Ajunsese, în sfîrșit, Udrea la o atitudine ?
Și încă la una atît de netă ?

— Ce e, doctore ? La ce te gîndești ?

— Nimic, domnule profesor. Cred că v-am deranjat suficient.

— Ba nu m-ai deranjat deloc.

— Totuși. Poate mai viu altă dată...

Dădu să-l salute și să iasă cît mai repede. În ciuda așteptărilor, Udrea nu-i întinse mîna. Părea chiar contrariat de această grabă. Părăsit atît de precipitat, data viitoare nu-l va mai acorda, desigur, nici măcar acest început de încredere.

— Domnule profesor, era un lucru destul de important, dar... Astăzi sînteți prea ocupat. Și poate e bine să discutăm cînd va fi și domnul profesor Christoloveanu.

— În legătură cu catedra ?

— ...Da. Acum vă las. Bună ziua, domnule profesor.

Plecă din spital, nu pe poarta principală, pe unde intrase, ci pe dincolo, pe la administrație, ieșind prin garajul Salvării. Ceva mai încolo, opri o mașină de piață, merse cu ea pînă la Parcul Jianu, de acolo luă alta, cu care se duse pînă la întretăierea străzilor Romană și Viitor, de unde se urcă într-un tramvai. Nu era prima oară obligat să bată în retragere. În aproape patru ani, de cînd se devotasese acestei lupte pentru libertate, mai fusese pus în situația, fie de-a amîna o acțiune, fie de-a o aban-

dona total. Găsise întotdeauna calmul necesar în astfel de împrejurări fortuite, dar de astă-dată nu se împăca deloc cu ideea renunțării. Dacă eșecul s-ar fi produs din cauza lui Udrea, și-ar fi putut spune că, înainte de-a se întoarce fără semnătura lui, încercase totul. Ținea la această semnătură, deoarece, după cum îi explicase lui Mihalcea, reputația lui Udrea în lumea medicală era dintre cele mai onorabile, iar Memoriul ar fi exprimat astfel și dezideratul acelei categorii de intelectuali, așa-ziși, neutri. Își dorise apoi, din toată inima, să-i poată spune odată și odată lui Pavel : Ai văzut ? N-ai avut dreptate, inutil te-ai supărat pe mine. Tot s-a ocupat cineva și de Udrea, exact atunci când avea nevoie. Așa că vezi...

Tramvaiul trecea prin dreptul Morii Assan. Scăpase dintr-o primejdie chiar atât de mare ? Ori mai și exagerase ? Coborî la Lizeanu, spunîndu-și că, oricum, pe unde trece poliția locul nu rămîne curat. Porni spre oraș, într-o trăsură cu un cal șchiop. Trop-trop-poc ! se auzeau copitele calului pe cuburile de granit, trop-trop-poc, trop-trop-poc, ca și cînd ar fi avut un picior de lemn.

— Hai curvarul tatei, hai ! Hai, că ți-am găsit și client, hai să-l ducem iute, hai !

O vreme, doctorul Neagu ascultă, amuzat, rugămințile birjarului. Apoi aruncă o privire peste capota căzută a trăsurii. Nu zări nimic suspect, așa că se întoarse la gîndurile sale.

Cerul senin de dimineață, se întunecase treptat-treptat în cursul după-amiezii, iar seara căzuse, în sfârșit, după aproape trei săptămîni, o ploaie rece și abundentă. Se anunța, prin urmare, o noapte liniștită, deoarece avioanele nu-și făceau apariția pe o astfel de vreme.

Pe la ora zece și ceva, Maria Bogdan, după ce se încredință că bolnavii dormeau, îi făcu o vizită Anei Petreanu.

Sora-șefă născuse înainte de termen, de spaimă, în adăpost, în noaptea aceluia cumplit bombardament aerian, care zguduise spitalul. Copilul, un băiat, murise după douăzeci și patru de ore, cu toate îngrijirile pe care i le dăduseră Pavel și Vasilescu. Aflînd și de pierderea bărbatului ei, pe front, Ana Petreanu căzuse într-o stare de apatie profundă, și nu se știa dacă nu se vor ivi complicații de ordin neuropsihic. Doctorul Mouscha sugerase să fie trimisă la spitalul de boli nervoase, dar Toma Udrea, gîndindu-se ca nu cumva schimbarea de mediu, cu sentimentul posibil al abandonului, să-i agraveze psihoza, recomandase ca pentru moment să rămînă pe loc. Pavel, care, în vederea concursului de medic primar, se specializa și în domeniul neuropsihiatriei, se oferise să se ocupe îndeaproape de ea. Așa încît Ana Petreanu cră și acum în cămăruța ei de la masardă, unde se

aflau locuințele citorva dintre cei care alcătuiau personalul auxiliar al spitalului.

Maria Bogdan mai fusese la ea și ceva mai devreme și o găsisese, ca de obicei, cu privirea fixată într-un punct al tavanului. Părea că nu aude și că nu vede nimic. Stătea așa de câteva zile și nu scotea nici o vorbă. Abia izbuteau să-i dea, cu sila, câte ceva de mâncare. Slăbise, arăta ca o umbră. Numai ochii îi erau incandescenti, vii, cu străluciri de oțel. Acuma, însă, dormea. Contrariată, sora o privi un timp, apoi plecă în vârful picioarelor și se întoarse cu doctorul Pavel, care, după ce-i cercetă pulsul, ieși pe sală, făcându-i Mariei Bogdan un semn, să-l urmeze.

— Prima oară doarme, după accident, nu-i așa ?

— Da, prima oară.

— Acuma să vedem ce se mai întâmplă mâine. După toate aparențele, e salvată. Dar cu dumneata ce-i ? De ce vorbești așa de moale ? Te-ai speriat ?

— Nu... Adică numai puțin, la început.

— Pari totuși foarte... Ești obosită ? De când n-ai mai dormit ?

— De două nopți. Nu-i nimic, are să-mi treacă.

— Unde-i Felicia ?

— La gardă.

— E tura ei ?

— Da, tura ei.

— Atunci, de ce nu te culci ? Vrei să avem două cazuri ?

— Chiar voiam să vă spun...

— Ce să-mi spui ? De ce te-ai oprit ?

— Că în noaptea asta s-ar putea să nu ne vină răniți. Plouă, și cînd plouă, avioanele nu bombardează.

— Lasă poveștile astea. Du-te și te culcă.

— Dar dacă vine un caz ?

— Mă scoți din sărite. Am spus să te culci. Nu e de gardă Felicia ?

— Ba da. Dar cu doamna Petreanu cine rămîne ?

— Facem cu schimbul. Eu, Felicia și domnul intern.

— Domnul intern e și el obosit. Nu mă culc. Dacă mă culc, e mai rău. Cine știe ce se întîmplă, mă scoală, și e mai rău.

— Dacă mă mai bați mult la cap, pun să te lege în pat. Nu te scoală nimeni, orice s-ar întîmpla. Poți să te culci undeva, unde să nu știe nimeni. Răspund eu de asta. Nu vezi în ce stare ești ? Să nu te mai prind că iei cofeină.

Ochii Mariei Bogdan străluciră. Se temuse că se vor ivi complicații, care s-o oblige să plece din spital, fără a-și fi putut asigura o acoperire. Coborîseră. Erau la parter.

— Atunci, noapte bună, domnule doctor.

— Noapte bună. Să nu te mai prind prin spital.

Urcă înapoi, în camera ei. Scoase din sertar o fiolă de cofeină, o sparse, vărsă conținutul într-un pahar cu puțină apă și bău. După treizeci și cinci de minute, își luă fulgarinul din dulap, îl băgă împăturit sub halat, stinse lumina și deschise fe-

reastră. Se aplecă în afară, întinse brațul în dreapta, dibuind pe jgheab, sub niște frunze uscate, pînă dădu de cheia de la poarta părăsită. Închise fereastra și așteptă un timp lîngă ușă. Cînd se convinge că pe sală e liniște, ieși încet, încuie cu grijă, puse cheia de la cameră în buzunarul halatului, lîngă cealaltă, și coborî preocupată, lăsînd să se înțeleagă, la nevoie, că ar fi uitat ceva de făcut prin spital.

Nu se întîlni cu nimeni. Se strecură pe coridorul de serviciu și ajunse în curtea din spatele clădirii, o curte părăsită, pe unde nu se mai circula demult. Îmbracă fulgarinul. Trebuia să treacă mai întîi printr-o gheretă, ca să ajungă la poarta care se afla în peretele opus. Intră. Scoase cheia luată de pe streășină, descuie cu băgare de seamă și ieși un pas. Strada era pustie. Ploua des și mărunț, printr-o sită de întuneric dens. În nopțile cu lună era mult mai periculos să părăsească spitalul. Întîlnirile de noapte erau de obicei stabilite pentru ore tîrzii, cînd se știa că vin avioanele. Atunci, în acele ore de haos, agenții Siguranței puteau fi derutați mai ușor. Ploaia era și mai bună. Se bucura că merge prin ploaie, o înviora.

La răstimpuri, cîte un fulger albastru spînteca văzduhul, și ea își încetinea mersul, ferindu-se pe lîngă ziduri. Apoi, cînd întunericul se închidea la loc, își iuțea din nou pașii și nu mai ținea seama că picioarele i se afundă în băltoace pînă la glezne. De la o vreme, o pătrunse umezcala, un tremur

și încerca trupul, și bucuria de a merge prin ploaie se stinse. Uneori se poticnea în grămezi de moloz și beton sfărâmat. Înainta din ce în ce mai greu, se temea să nu ajungă cu întârziere, ora întâlnirii era douăsprezece fix, n-ar fi vrut în ruptul capului să-l decepționeze tocmai pe Moiceanu, și încă acuma, când, după cum sunase convocarea, avea impresia că era nevoie de ea mai mult decât oricând.

8

În nopțile cu lună, la Snagov, în preajma vilei doctorului Mouscha, sălciile plângătoare sărutau oglinda de argint a lacului și adieri ușoare, cu aromă de trandafir, împrespătau văzduhul, sunând încet prin frunzele de tei și de arțar. Prin tufișuri cântau privighetori, clopoței de cristal în tainele singurătății. De departe, ca o creangă lungă a șoselei principale, o alee largă, de asfalt lunar, șerpuia printre tufe și arbori despicând apoi gardul viu al vilei albe, înalt cam de un metru. De fapt, nu-l despică, era doar o iluzie arhitectonică. Gardul viu se bifurca în adâncime, lipindu-și aripile, într-o parte și-n alta, de cei doi pilăstri de granit ce susțineau, în fața casei, rotonda peronului, unde întorceau mașinile. De aici, urcând pe șapte trepte largi de marmură albastră, mată, ajungeau la ușa principală. Pe bolta ușor concavă a rotondei care

se înălța pînă la nivelul inferior al etajului, un basorelief reprezenta alegoric o suită de imagini mitologice dominate de prezența lui Pan în anotimpul culesului viilor. În parcul dimprejurul vilei, pitici, cupidonii și torsuri apăreau de după arbori prin surprindere, făpturi înțepenite în marmură verde și galbenă-stins. Luna le dădea, odihnitoare, o patină de fantastic.

În noaptea aceasta, întunericul mistuise totul. O pustietate și o liniște crudă pluteau pe o mare întindere. Pînă și ploaia, prin monotonia ei, se topea în tăcerea lichidă, iar vila părea, la prima vedere, că fusese părăsită de mult. Dincolo, însă, de ușile grele de stejar, cu arabescuri în fier forjat, și de ferestrele perfect camuflate, invitații doctorului Mouscha erau în așteptarea nemărturisită a lui Georges Mateeanu. Lumini indirecte, irizate lent, din firidele mascate pe orizontalele tavanului, imprimeau figurilor o tentă palidă, accentuîndu-le distincția sau favorizînd disimularea neliniștii care creștea odată cu întîrzierea inexplicabilă a bătrînului de la Cîrleni, stimat, printre altele, și pentru inextricabila lui punctualitate.

La parter, în living-room, cîteva doamne inițiaseră o partidă de poker. În colțul din dreapta, o scară nu prea largă, cu balustrada de mahon și cu treptele înăbușite sub un laufăr moale, ducea la etaj, într-o ușoară spirală. Alături o arcadă de gardă și, dincolo de ea, barul cu peretele din fund acoperit în întregime cu patrulete de oglinzi.

Aici, în lumina mai difuză, pe unul dintre scaunele înalte, stătea cam de un sfert de oră, cu spatele către intrare, Nicolae Grigoriu. Roșcovan, cu pieptul larg și un început de burtă. Părul blond-stins, nu tocmai bogat și parcă veșnic umed, îi aluneca peste urechile roșii. De alături, de lângă vitrina cu sticle colorate, valetul imobil îi citea cu discreție în ochii albaștri-spălăciți, oboseala și agitația interioară, pe care cu greu și le putea domina. Într-un târziu, maiorul se răsuci pe jumătate și începu să privească fix către micul bazin de alabastru, în mijlocul căruia se afla un cupidon gol. De sub pîntecul dolofan al nudului șlefuit în marmură îngălbenită, curgea o șuviță de apă, cu un susur ușor și etern. Urmări îndelung arcuirea firului artezian, apoi aruncă deodată mucul țigării în fruntea statuetei și, sub privirile în aparență indifferente ale valetului, coborî de pe scaun. Reveni în living-room, străbătîndu-l încet, preocupat. Emma Pascalopol îl strigă de la una dintre mesele de poker, dar el trecu mai departe, simulînd că n-a auzit-o. Nu avea nici un chef să reia legăturile cu o femeie care se aruncase în brațele unui țucălar ca Emănoil Popescu. Se opri abia în celălalt capăt, lângă Yvonne.

— În concluzie, o chiuretă divină...

Era un grup mai mare, în mijlocul căruia Jean Mouscha tocmai povestea ceva, și Grigoriu constată că se străduia să mai dezmorească puțin atmosfera.

— Deci, după o oră, pacienta poate urca la volan, eliberată de obsesia oricărei complicații cu fericitul încornorat.

Doctorul Mouscha, intrigat și el de întârzierea lui Georges Mateeanu, își spunea că vorbește forțat, ar fi vrut să-i lase baltă pe toți și să se ducă la bar, ca să bea ceva, dar rămânea din pricina Yvonnei. Privirile îi căzură asupra chipului congestionat al doctorului Grigoriu.

— Ce zici, Nic ?

Schimbă însă brusc întrebarea, în ultima clipă, dîndu-și seama că fusese gata să gafeze. Pe Yvonne o cunoscuse prin Grigoriu, care, cu opt luni în urmă, o adusese în vederea unui chiuretaj.

— Tu nu mai zici nimic ? Toată seara, retras...

Constată, în ochii scăpărători ai Yvonnei, că era prea tîrziu. Cel puțin ea și maiorul, care, în locul oricărui răspuns, împrumută un aer plictisit, îl și sesizase. Își regreta nu atîta gafa, pentru că în definitiv lui Nic i se cuvenea un avertisment, cît indelicatetea de a i-l da în prezența ei. Căzuse o tăcere, care amenința să devină penibilă, dacă Emma Pascalopol, părăsind masa de joc, n-ar fi apărut în stînga lui Grigoriu, ancorîndu-se de brațul lui. Vizibil jenat, deoarece Yvonne și-ar fi putut crea o falsă impresie, maiorul încercă să se desprindă, și atunci Emma îl întrebă deodată ce se mai aude cu frontul de la Iași.

Deși cu toții erau preocupați în principal cam de același lucru, și tocmai de aceea îl așteptau cu

atita impacientă pe Georges Mateeanu, întrebarea sună totuși destul de deplasat. Cunoscută pentru exuberanța și lipsa ei de auto-control, Emma era adesea evitată, mai ales în împrejurări complicate, și doctorul Mouscha ezitase suficient înainte de-a o invita la o seară ca aceasta. În cele din urmă, mizase însă pe vanitatea ei expansivă, convins că va comite o inabilitate care să accelereze ruptura totală dintre Nic și Yvonne.

Calculele se dovedeau exacte. În timp ce întrebarea, generalizându-se, aborda când tratativele de la Cairo și tatonările diplomatice de la Stockholm în perspectiva unui armistițiu cu puterile occidentale, când posibilitatea unei ofensive generale în Moldova, Mouscha o surprinse pe Yvonne aruncându-i o privire disprețuitoare maiorului, care era obligat să facă conversație separată cu Emma. Apoi Yvonne părăsi grupul, îndreptându-se în direcția barului. Voi s-o urmeze, dar Nic o abandona pur și simplu pe Emma și i-o luă înainte.

Se retrase și el și, trecând în biroul din vecinătatea bibliotecii, învârti butonul aparatului-receptor conectat la microfonul instalat în vaza de pe tejgheaua barului. Îl amuza, să asculte discuția dintre Nic și Yvonne. Auzi cum acesta comandă un café flips, asta era băutura ei, și un whisky, desigur pentru el. Apoi nu se mai auziră decât niște șoapte, probabil se fereau de valet, și în cele din urmă își desluși numele, pronunțat cu destulă ranchiună de către maior, care, implorînd-o să nu

provoace un scandal, întrucît simte că nu se mai poate stăpîni, îi cerea să-i spună cît adevăr e în ceea ce se discuta despre ei, adică despre relațiile dintre ea și imbecilul de Jean. Apăru o tăcere, apoi Yvonne răspunse cu tandrețe „prostule, știi că nu pot fără tine,” pentru ca imediat glasul să i se turbure și să adauge „dar asta te preocupă acum ? nu vezi că vine tăvălugul rusesc ?” Grigoriu răspunse că neliniștea asta nu e decît o copilărie, cum își poate imagina că rușii vor fi lăsați să ocupe Bucureștiul, mai sînt și alții pe lume, ca să nu mai vorbească de armata germană...

Aparatul începu să hîrîie, Mouscha îl înjură pe valet, care, desigur, nu adusese tehnicianul pentru reparații, apoi îl înjură pe Grigoriu, care părea că mai degrabă voia să se convingă pe sine decît pe Yvonne, apoi recepția redeveni clară ; Yvonne zicea „unei femei dragul meu, trebuie să-i oferi certitudini, nu declarații sentimentale, bineînțeles unei femei autentice, nu unei exaltate” (făcea probabil aluzie la Emma) și după o pauză maiorul începu să facă elogiul prințului Știrbey, care, chiar dacă ar eșua la Cairo, rămîne totuși un mare diplomat, și să nu uităm de Mateeanu, în afară de asta azi dimineată se afirma în minister că foarte curînd va fi reluată ofensiva...

Pe jumătate decepționat, pe jumătate satisfăcut, doctorul Mouscha închise aparatul. Maiorul era mai mult decît penibil, voia să recucerească o femeie cu ajutorul armatei germane. Iar Yvonne,

indecisă, duplicitară. Trebuia să aibă o explicație cu ea, nu mai era nici un moment de pierdut, se impunea s-o cîștige total chiar în astă-seară, foarte bine că Mateeanu întîrzie, dar cum să procedeze, Grigoriu e capabil să n-o mai lase nici un minut singură. Ridică receptorul din furca telefonului, îl puse pe masă și, întorcîndu-se în living-room, îi spuse subreței să-l anunțe pe domnul maior că e chemat la telefon.

9

Scund, cu umeri solizi și cu părul alb, deși abia trecuse de patruzeci de ani, Mihalcea, pe adevăratul său nume Moiceanu, avea obrajii supti, cu pomeții proeminenți. Sprîncenele îi erau stufoase și negre, ochii căprui, cînd visători și parcă adormiți, cînd iuți, tăioși, cîteodată chiar răi. Fruntea, brăzdată de trei cute orizontale, cu două mai mici și mai adînci, căzînd perpendicular pe rădăcina nasului cam mare și cărnos.

Mai erau doi și discutau cam de un sfert de oră. Din cînd în cînd, Mihalcea ciocănea ușor cu degetele, aproape fără zgomot, în tăblia mesei, aco-perită cu o mușama, iar ceilalți se gîndeau că bate darabana poate fiindcă e grăbit. De altfel îi și anunțase, încă de la sosire, în timp ce-și agăța șapca în cuierul de lîngă polița cu cratițe, că de astă dată nu vor avea mult de stat împreună. Se

grăbea, într-adevăr, dar era mai ales enervat din cauza bărbosului, care tot nu învățase să se stăpînească și izbucnea uneori cu o voce de se auzea, probabil, pînă-n curte, prin pereții subțiri, de pa-
iantă.

— Așa ! L-au împușcat ? Și-atunci noi ce facem ? Ce mai așteptăm ? Să ne-mpuște pe toți ? !

Mihalcea le comunicase că un tovarăș de-al lor fusese executat în ajun la Jilava, iar bărbosul izbucnise din nou.

— Uite ce e ! Te-am rugat să nu mai strigi. Nu rezolvăm nimic, dacă ne-apucăm să urlăm. Și fără atîtea întreruperi, nu mai avem decît zece minute.

Bărbosul înghiți în sec și se uită cu ochi mari la Mihalcea, care nu-l mai repezise chiar atît de aspru pînă astăzi, apoi, pufnind pe nări, se trase puternic de barba încîlcită, ce-i ascundea în întregime obrazii și, după ce-și aprinse o țigară, se întoarse către al treilea, cu aerul că-l invită să-i ia apărarea. Celălalt rîse, ciupindu-se de mustața roșcată. Era foarte tînăr și atît de lung, încît, cu toate că ședea pe scaun, aproape atîngea tavanul cu capul. Își aprinse și el o țigară, apoi i se făcu deodată frig și începu să se bată cu palmele peste umerii încă pătrunși de ploaia prin care venise.

— Hai lasă, lasă, zise Mihalcea.

Se uită pe rînd la amîndoi, regretînd că bărbosul îl obligase să-l repeadă. Nu-l cunoștea demult, dar avusese timp să se convingă că în fond e un element de nădejde, decît că se aprindea cam prea

repede. Era poet, așa i se spusese. El, însă, nu citise nici o poezie de-a lui. Nu-i rămînea vreme și pentru asta, mai ales în ultimele luni, de cînd, urmărit de Siguranță, se tot muta dintr-un loc într-altul. Ar fi vrut să-l întrebe dacă toți poeții sînt atît de nărvași, dar se temea să nu-l ofenseze cu o asemenea glumă.

— Cred că ești foarte bun pentru ce-o să urmeze. Dar pîn-atunci te rog să te mai potolești. Altminteri, o dăm naibii de treabă.

— Mă rog ! Și ce va fi să urmeze ? Zici că ești grăbit, dar mă ții ca pe foc.

Se trecuse la organizarea unor acțiuni foarte importante, de care depindea însăși libertatea țării. Printre altele, constituirea în secret a unor detașamente civile de muncitori înarmați. Armata e și ea sătulă de moarte și de nemți, după toate semnele e gata să întoarcă armele împotriva ocupanților și asta probabil va începe odată cu răsturnarea iminentă a frontului de la Iași. Era, însă, lucru arhicunoscut că hitleriștii, în retragerea lor, distrug totul. Or, detașamentele despre care vorbea au o dublă misiune.

După aceste explicații lapidare, Mihalcea făcu o pauză, uitîndu-se la ceas. Dar nu-l interesa atîta ora, cît efectul comunicării sale.

Încordat, cum nu-l mai văzuse niciodată, gata parcă să-i plesnească pielea de atîta încordare, bărbosul tăcea mornit, căutînd să-i capteze privirea. Alexandru, în schimb, avea un aer cu desă-

vîrşire străin. Încetase să se mai ciupească de mustaţă, îşi întinse picioarele sub masă, cît erau ele de lungi, şi, cu ochii pe jumătate închişi, părea să se gîndească la cu totul altceva. Dacă nu l-ar fi cunoscut de cîţiva ani, ar fi zis că i-a vorbit de-a surda. La început îl avusese ucenic, apoi continuaseră să lucreze împreună, în aceleaşi ateliere, pînă cînd Mihalcea trebuise să-şi piardă urma. Cam copilăros şi poate chiar prea vorbăreţ în chestiuni care-l priveau numai pe el, lăsîndu-le unora impresia că nu e decît un flecar, Alexandru, pe măsură ce un lucru era mai grav şi aparţinea mai multora, pe atîta se închidea în el şi devenea de un calm uşor de confundat cu indiferenţa. Tocmai asupra acestei caracteristici, de o importanţă esenţială în condiţiile activităţii ilegale, insistase Mihalcea, cînd îl susţinuse, recent, la intrarea în rîndurile lor.

— Ei ! Cît mai întinzi de disciplina mea ? Te-ai oprit la cele două misiuni. Acum ne culcăm ?

Bărbosul îşi pierduse din nou răbdarea, deşi pauza nu durase decît zece, cincisprezece secunde. Destins după această explozie a nervilor, arăta destul de caraghios, un balon dezumflat prin surprindere. Alexandru rîse, din depărtările lui. Rîse şi Mihalcea : unui om cu barbă îi stă parcă mai bine furios.

— O misiune ar fi, să prevină distrugerea fabricilor şi a arterelor de circulaţie. Sau chiar a

orașelor. Și să apere populația civilă. Poate mai ales în Capitală.

— Aha ! Foarte bine. Și cealaltă ?

— Să participe direct la lupta contra armatei hitleriste. Și a oricui ar opune rezistență.

— Aha ! În fine, ne vom bate. Perfect !

Bărbosul vorbea acum aproape în șoaptă, ca și Mihalcea, deși se înfierbîntase din nou. Era liniște, se auzea cum ploaia bate într-una cuie mărunte în acoperișul de carton, iar alături, în sală, cineva tuși.

— Dar pentru asta e nevoie de arme, zise Mihalcea. Există cîteva depozite, însă n-ajung. Voi trebuie să luați legătura cu cineva de la Pirotehnia Armatei. De asta v-am chemat. O să vă dea o serie de arme și muniții. Uite cum o să faceți.

Le transmise un șir de indicații precise, le sugeră un plan general de acțiune, atrăgîndu-le atenția că asta nu exclude grija și inițiativa tactică a fiecăruia în parte, apoi, uitîndu-se țintă în ochii fermi ai bărbosului, dar cu aerul că vorbește și pentru Alexandru, le spuse că-i privește ce vor să facă cu viața lor, dacă le place să se joace cu ea, numai să ia seama și să-și stăpînească furia pînă în ziua luptei deschise, pentru că nu e vorba doar de viața lor, asta o știu și ei foarte bine.

— Așa. Alte comunicări, o să le primiți la timp. Acu ne despărțim. Plecați și voi, pe rînd, la cîte cinci minute.

Se ridică, își luă șapca din cui și le dădu mîna. Ciocăni în ușa, din sală se auzi iarăși o tuse seacă, apoi un răspuns că totul e în ordine și gazda deschise, din partea cealaltă. Înainte de-a ieși, întîlni privirea, de astă dată oarecum intimidată, a bărbosului, care, cu o înfățișare cam șifonată, părea că n-ar vrea să se despartă supărați. Voi să se întoarcă la el, ca să-i mai dea o dată mîna, dar se răzgîndi, în fond meritase o muștruluială, o să-i prindă bine, și părăsi casa.

Afară era un întuneric de păcură. Ploaia mai încetase, dar norii se mențineau la fel de negri ca și la sosire. Mihalcea trase adînc, de cîteva ori, aer proaspăt în piept și încercă să-și învețe ochii cu bezna, dar abia dincolo de poartă reuși să vadă ceva mai bine. Porni la dreapta și merse cam douăzeci, treizeci de pași, întrebîndu-se pe unde ar putea automobilul să taie drumul ca să ajungă mai repede la punctul de întîlnire cu Maria Bogdan.

10

Ploaia cernea mărunț. Pe șoseaua asfaltată automobilul aluneca încet, din pricina umezelii și a farurilor camuflate.

După tratativele începute la Cîrleni, unde Mateeanu îl invitase în secret pe inginerul Postolache, mergeau acum spre Snagov. Întîrziaseră mult, din cauza poziției echivoce a inginerului.

— Ei, Daniel, te-ai mai gândit ?

Postolache asculta sfârșitul ușor și monoton al motorului.

— Da, mă gîndeam...

Nu se gîndea la nimic. Din nevoia de a-și limpezi puțin creierul, reușise să îndepărteze de el orice gînduri, și întrebarea îl luase prin surprindere. Sesizîndu-l, după glasul oarecum iritat, Mateeanu îl lăsa să recadă în tăcere. Nu însă prea mult, deoarece nu mai aveau timp de pierdut.

— Șansa, Daniel, e unică. Spuneai cîndva că ai vrea să tipărești o gazetă și nu ai fonduri. Se pare că a sosit momentul să-ți pot fi util.

Inginerul înțelesese, încă de la fermă, că Georges Matecanu urmărește să-i impună ceva. Nu-i vorbise prea clar, dar, cunoscîndu-l foarte bine, știa că nu oferă niciodată nimic în mod dezinteresat. În ultimii zece ani, primise prin intermediul lui unele fonduri discrete, fără a-i cere nimic în schimb. Astăzi, prin urmare, sosise momentul să-i ceară. Simțea cum îl fixează cu privirea, prin întineric, în așteptarea unui răspuns. Trebuia să se pronunțe într-un fel, nu-l mai putea amîna, însă nici să iasă cu totul din expectativă.

— În eventualitatea unei schimbări, da, evident, fiecare partid va avea cel puțin o gazetă...

— Nu eventualitate, Daniel. Certitudine. Cît despre fonduri, nu-ți pretinde nimeni decontul. E suficientă, un timp, neutralitatea grupării tale. Te voi pune în contact cu altcineva, pe mine nu mă

interesează. Pot cel mult, la rigoare, să-ți recomand un băiat bun, care să se ocupe de redacție. În rest, liber să-ți faci jocul. Fiecare pe-al său.

Asta era, deci.

— Da, evident, o redacție trebuie și ea organizată, e nevoie de oameni de încredere...

Să fie numai atîta? Aproximarea rușilor îl alarmase desigur și pe Mateeanu, care pregătea probabil o acțiune în stil mare. A dat întotdeauna dovadă de geniu politic. Oricum, înainte de a-și duce răspunsul pînă la capăt, trebuia să-l mai tatoneze.

— Vă închipuiți, sper, că în vederile mele ar intra un ziar promarxist, nu-i așa?

Bătrînul nu răspunse. Mai aveau cîteva minute pînă la Snagov. Îl convocase și pe ministru. Va afla acolo ultimele știri în legătură cu tratativele de la Cairo. Numai după aceea va putea trece eventual la acțiuni mai precise în direcția lui Postolache.

— Te bucuri, Daniel?

— Poftim?!

— Te-ai făcut cunoscut și, în unele cercuri, apreciat ca marxist. Acuma s-ar putea ca rușii să ia Bucureștiul. Te bucuri?

Glasul lui Georges Mateeanu devenise ironic. Inginerul rămase perplex. De cînd răsturnarea frontului se anunța aproape iminentă, se bucura, firește. Erau mai bine de douăzeci de ani de cînd

aștepta ca împrejurările politice să-i devină favorabile.

— Nu te bucuri, Daniel, nici tu nu prea te bucuri.

Ironia părea să fi prins o pojghiță de tristețe, și Postolache așteptă un timp, bănuind că bătrînul simte, în sfîrșit, nevoia unei confesiuni. Mateeanu însă îl abandonase cu desăvîrșire, ca și cînd dintr-odată nu l-ar mai fi interesat existența lui. Voi să și-l reapropie printr-o discuție, dar simțea cum întunericul și ploaia îi pătrund în suflet și renunță, sub influența, totodată, a întrebării, care-l pune pe gînduri. Ce interes ar avea cercul lui Mateeanu ca el să nu se bucure măcar acum ? Nu era un cerc compromis, cel puțin pentru moment. Se situase chiar pe poziții de rezistență față de lovitura de stat, care, în septembrie 1940, dizolvase parlamentul. E drept, el combătuse politica lor, declarînd-o oportunistă, dar asta fusese mult mai demult, pe vremea cînd mai credea că lupta împotriva celor pe care Mateeanu îi dirija din umbră ar fi posibilă.

— Aveți dreptate, o discuție mai amănunțită poate fi oricînd utilă.

După aceste cuvinte, întrucitva scăpate fără voie, Postolache așteptă, dar Mateeanu continua să-l ignore. Vorbise, desigur, prematur, nu avea nimic de cîștigat trădîndu-și curiozitatea ; acumă atuul era mai degrabă în mîna celui ce știa să-tacă pînă la capăt.

Cîndva, prin urmare, îi combătuse, asta, pe parcursul unei campanii electorale, cînd războiul era încă departe, apoi stabilise cu ei un acord tacit, de neintervenție mutuală, și această înțelegere se dovedise rezonabilă, dar acum circumstanțele se schimbau radical și cel mai indicat ar fi să se abțină de la orice relații. Intenționa să încerce reluarea tratativelor cu comuniștii și cu social-democrații și, dacă aceștia ar afla de o cît de mică legătură a sa cu oamenii lui Mateeanu, l-ar respinge din capul locului, mai și reamintindu-i, poate, că odată-i părăsise. Se pare însă că e foarte dificil, dacă nu chiar imposibil, să te debarasezi de un ins ca Mateeanu, după ce mai comisese și imprudența, pe vremuri, de a-i trimite cîteva scrisori, aproape uitase de ele. Căută să-și rememoreze conținutul lor și constată că, exact în aceste noi perspective politice, ar putea fi suficient de pernicioase, dacă bătrînul le-ar da un curs public. Speranța, că poate le distrusese, păli imediat. Era o naivitate, să te bizui pe o asemenea ipoteză, vizavi de eminența albastră de la Cîrleni. Se simți singur, din ce în ce mai singur, pe măsură ce realiza pericolul care se abătea asupra lui. Nu din plictiseală tăcea Mateeanu, după ce-l bombardase cu întrebări și propuneri, ci, mai mult decît probabil, spre a-l teroriza, iar această muțenie devenise insuportabilă, trebuia să-l forțeze să reia discuția.

— Sigur, tratativele sînt oricînd recomandabile.

Știți, doar, că personal mă declar în favoarea revizuirii în tactica partidelor, și că o colaborare...

— Cît este ora, te rog ?

Georges Mateeanu se adresase șoferului, care aprinse o clipă lumina.

— Zece și douăzeci și opt de minute.

— Mersi.

Și din nou Mateeanu se refugie în tăcerile lui. Una din două : ori voise să-i atragă atenția că nu e recomandabil să continue în prezența șoferului, ori să-l mențină într-un raport de inferioritate. Mai degrabă asta. Aruncase piatra, iar acum avea suficient timp să aștepte, sigur de sine. Unor asemenea oameni le întinzi o mînă, și ei te împing în prăpastie. Îndurase o viață întreagă atîtea umilințe din toate părțile, pentru ca tocmăi acum, cînd, în sfîrșit, se anunța posibilitatea unor satisfacții, să se pomenească și mai înlănțuit ?

Renunțase la inginerie, nu simțise niciodată o atracție deosebită pentru meseria asta, activitatea politică era mult mai dinamică. Alături de ceilalți, ascensiunea îi fusese însă ani de zile frînată, fie de către propriii parteneri, prin lupte intestinale, fie prin restrîngerea treptată a perspectivelor obiective. Revoluția întîrzia, poate nu avea să se producă niciodată, era o utopie să aștepți zadarnic, un romantism desuet, așa că părăsise pozițiile inflexibile ale stîngii, fără a trece însă nici la dreapta, căci avea oroare de violență, și se declarase independent. Printr-un emisar politic îl cunoscuse pe

Georges Matecanu, care, pe atunci dezinteresat, se oferise să-i mijlocească procurarea unor fonduri bănești. Era în perioada acelor scrisori, acum inoportune. O gravă eroare de calcul, dar cine și-ar fi imaginat că vor avea vreo importanță, mai ales după declanșarea războiului nazist, când întreaga Europă, nu numai el, își pierduse orice speranță în alegeri și parlamente. Și iată că totul se răsturnase brusc, în modul cel mai imprevizibil, iar Hitler, în ciuda amenințărilor lui furibunde, din ultimele săptămîni, avea totuși să piardă războiul. Rușii erau lângă Iași, americanii și englezii, după o uluitoare debarcare în Europa, eliberau Franța, iar Mussolini scăpase Italia de sub control. Se anunțau zile bune, speranța renăștea, și el se bucura, de ce să nu se bucure ?

— Lasă, Daniel, de ce taci, totul pe lume se aranjează.

Vorbea, în sfîrșit, Matecanu. Același glas ironic, cu aceeași pojghiță de tristețe. Cu aerul, însă, că nu el tăcuse tot timpul.

— E momentul să dăm dovadă de diplomatie. A, mi se pare c-am și ajuns. Așa, Daniel, mai multă diplomatie decît oricînd.

11

Ieșind din curtea îngustă, Mihalcea cotise la dreapta și abia după cîteva zeci de pași își dădu seama că pornise greșit, în direcția din care

venise, în loc s-o apuce la stînga. Probabil era și întunericul de vină, dar își spuse că mai curînd oboseala, care-i împrăștia gîndurile. Automobilul îl lăsase într-adevăr aici, în capătul acesta al străzii, pe unde sosise din oraș, dar se înțelesese cu Dobre să-l aștepte în partea cealaltă, în gura maidanului, care despărțea cartierul Străulești de șoseaua Chitilei.

Se întoarse. Ceva mai încolo, alunecă pe o pantă clisooasă într-un fel de șanț și căzu în genunchi. Înjură în gînd și se ridică anevoie, cu sandalele îngreuiate de noroi. Nu i se mai întîmplase să uite un lucru atît de important. După încă vreo sută de metri găsi mașina, trasă lîngă un copac negru. Se urcă, tăcut, în despărțitura din spate și mașina porni încet.

— Acu trebuie să faci ce-i ști, să ajungem în Pantelimon. Avem treizeci de minute pentru asta.

— Puțin. Cam puțin.

— Așa-i, dar mai greu e pe aici, pînă ieșim din gropile astea. După aia merge mai iute.

— Mda, da... În noaptea asta ai haz. Era gata s-o șterg, credeam c-ai pățit-o.

Automobilul avea arcurile țepene și uncori, cînd nimerea în cîte o groapă, părea că e gata să se rupă. Aplecat ușor asupra volanului, cu privirea înfiptă în întunericul din față, Dobre bombănea într-una și Mihalcea se gîndi că, desigur, își dezbracă nervii de tăcerea în care-l ținuse cam mult.

— Îi dau eu bătaie, dar nu uita Calea Griviței, găurită de bombe. Nu uita șvaițerul ăsta.

— Bine, Dobre, nu uit, nu uit... Vezi, totuși, dacă nu se poate mai repede. Cînd ajungem, îți mai spun eu ce faci.

Mihalcea nu mai zise altceva, căzu pe gînduri, Dobre mai bombăni puțin, descărcîndu-și plic-tiseala așteptării, apoi nu-l mai auzi, pînă cînd gata, aici începe Pantelimonul... Ce se întîmplase ? Ațipise ? Adormise de-a binelea ? La urma urmei, nu mai dormise ca lumea de vreo trei nopți.

— Acuma ce fac ? întrebă Dobre.

Se dezmorți dintr-odată și aruncă o privire prin geamul mașinii. Recunoscu locul.

— Oprești la colțul cu cîrciuma. Acolo eu cobor, tai pe străduța din dreapta și te aștept dincolo, unde întoarce tramvaiul șapte. Înainte de asta, cînd cotești, ai să vezi o femeie. Mergi încet, nu oprești, deschizi portiera din spate, dar nu oprești. Dacă n-are codiță, se urcă ea din mers. După aia mă urc și eu. Dar dacă se întîmplă ceva, îi dai bătaie, schimbi direcția sau te descurci cum poți, nu oprești în dreptul meu, îți vezi de drum.

Cam după trei, patru minute, Maria Bogdan se afla alături de Mihalcea pe canapeaua tare, parcă de lemn. Nu se petrecuse nimic neplăcut. Automobilul mergea cînd mai repede, cînd mai încet. Începu o bură, dar se părea că ploaia nu se va mai înteti, catranul norilor se mai spălăcise, era mai multă lumină, se simțea că undeva luna, deasupra

lespezilor cenușii ce se subțiaseră, se străduia să deschidă o fântină între cer și pământ. La un hop, mașina păru că e gata să se frângă în două, și sora, care tocmai dădea să spună ceva, își mușcă limba.

— Cam veche. Hodorogită mașină !

— Da ? Hodorogită ? E din bucăți, stimată doamnă, din ce-am adunat. De ce n-ați venit cu limuzina dumneavoastră ?

Mihalcea rîse de furia lui Dobre, apoi spuse o glumă, ca să-l împace, și după aceea începu să vorbească ceva mai încet, numai cu Maria Bogdan.

— Întîi să-mi spui un lucru. Aveți un doctor Udrea la spital, nu-i așa ? Ce fel de om e ?

— Da, e chiar șeful spitalului. Om bun, chirurg renumit. Dar e fricos.

— Cum adică : fricos ?

— Păi, uite bine : fricos.

— Stai nițel, nu așa. Ce fel de fricos ? I-i frică, să zicem, de bombe ?

— Doamne ferește ! Îl prinde bombardamentul în sala de operații și el operează mai departe.

— Atunci ? !

— E un om moale, nu se bagă, nu se amestecă. Are dușmani cu duiumul, dau în el, și el se dă la o parte. Să-ți spun ce-a pățit și cu sîngele...

Și-i povesti.

— Foarte bine că nu te-ai amestecat direct. E bine că l-ai pus pe bolnav să-i vorbească.

— Dar de ce mă întrebi toate astea ? Ce ai cu Udrea ?

Pauză scurtă.

— Îmi pare rău, nu pot să-ți spun. Ai să știi altă dată.

— Adică da, am uitat... Nu trebuie să pun întrebări.

— Dar ceva tot o să-ți spun, dacă-i vorba așa. Mi-a vorbit cineva despre el și am vrut să verific. Nici eu, poate, nu știu mai mult.

— Am înțeles.

— Dar bolnavul acela, cu aparatul de radio, ce fel de om e ? În el ai încredere ?

— Cum să n-am ? ! Am ! Foarte multă.

— De ce te-ai aprins ? ! Nu l-am insultat cu nimic. Mi se pare că... Vezi, fii atentă, ai mai crezut odată că ai dat peste un bărbat cumsecade și ți-a amărît zilele.

Încă o pauză, ceva mai lungă.

— Am să fiu. Ți promit. Ce face Florica ?

— N-am mai văzut-o demult, nici pe nevastă-mea, nici pe băiat. De patru luni n-am mai dat pe acasă, am paznic la poartă. Am vești că sînt bine.

— De ce n-o trimiți undeva, din București ?

— O să vedem. Să lăsăm asta, vremea se duce. Uite ce e : trebuie să organizăm paza unui depozit de arme. Avem nevoie de o femeie. Te-am propus personal, fiindcă ne cunoșteam bine. Dar e datoria mea să-ți spun că primejdia-i mare. Ce zici ?

— Nu m-am dat niciodată în lături de la nimic.

— Bine. Acum, atenție.

Îi șopti numele unei străzi, un număr și descrierea sumară a casei.

— Să fii acolo în ziua și la ora cînd o să-ți spună legătura ta superioară. E un consemn special, să nu-l uiți. Tu ai să spui, are să fie acolo o femeie și tu ai să spui : „Am auzit că aveți niște ouă de vînzare“. Dacă-ți răspunde : „Nu mai am, maică, le-am vîndut ieri“, cauți să părăsești locul cît mai repede. Te întorci la spital și aștepti mai departe. Auzi ?

— Aud.

— Așa. Dar dacă pe urmă adaugă : „Dar am trei găini de vînzare“, înseamnă că trebuie să te întorci peste trei zile. Sau peste două... sau peste patru. Depinde cîte găini spune ea că are de vînzare. Ai înțeles ?

— Am înțeles.

— Repetă ce-am zis.

Maria Bogdan repetă.

— Bine. Acu, cîteva amănunte. Nu mai primești pînă atunci nici o însărcinare de la nimeni. Decît dacă vine ceva special și te convingi că e din partea mea. Aștepti la spital, nu te miști din spital pînă nu ai vești de la mine.

Îi mai vorbi cam un minut sau două, apoi aruncă o privire pe geamul din spate.

— Pe unde sîntem ?

— Ne învățăm, zise Dobre. Pe lângă podul Șerban Vodă.

— Caută un loc și oprește. M-am uitat, nu se vede nimic.

Automobilul coti, încetinindu-și mersul. Curînd, se opri.

— Coboară. Hai, repede...

În graba despărțirii, sora uită să-i mai ureze drum bun. Rămasă singură, lângă bordura trotuarului, o cuprinse neliniștea, deși își dădea seama că primejdia se redusese la minimum, o dată cu dispariția mașinii. Se simțea întotdeauna bine în prezența lui Mihalcea, convinsă că, alături de el, nu i se poate întîmpla nimic. Într-un fel, întreaga ei viață se datora acestui om, care, cu ani în urmă, o adusese de la țară, smulgînd-o din sărăcia unei familii cu zece copii fără tată și ajutînd-o timp îndelungat, pînă să ajungă la o existență prin ea însăși. Înainte, pe cînd el încă nu fusese obligat să dispară de acasă, se vedeau mereu și singurătatea nu apuca s-o încolțească. O înțelegea mai bine chiar decît Florica, verișoara ei, care, deși avea un suflet bun, era totuși, uneori, destul de arțăgoasă și o acuza, mai ales de la divorț încoace, că nu știe să se rostuiască. El o apăra, susținînd că o femeie nu-i datorează să suporte un bărbat care a dezamăgit-o, numai ca să se numească măritată. A ! Cum de se fîsticise în asemenea hal, cînd venise vorba despre Stamate ? ! Ce e drept,

și el a luat-o cam repede, dar, cu toate acestea, nu vede ce rost avea să-și piardă cumpătul.

Auzea cum îi bate inima, o dată cu sunetul pașilor. Ploua mărunț, cu gămălii reci. Străzile erau pustii și nu pricepea de ce trebuia să-i fie frică tocmai de această pustietate, care, căptușită cu întuneric, în fond o apăra. O indigna acest soi de frică bizară, care apărea exact atunci când nu mai avea de ce să-i fie frică, și lupta de fiecare dată împotriva ei, însă fără nici un rezultat.

Mergea spre spital, de-a lungul cheiului, în sus. După încă o bucată de drum, traversă. Se simțea mai ferită pe lângă clădiri.

12

O mică lampă Gallé, în formă de ciupercă, cu transparențe roz-verzui, iriza de pe raftul de la perete al studioului o lumină intimă. Roxana ședea pe colțul somierei, rezemată de lada de la căpătîi, iar Udrea, în fotoliul de lângă toaleta cu oglindă ovală. Discutaseră mult, și acum tăceau, ascultînd, ca dintr-o depărtare, melodia monotonă a ploii.

— Ei, bine, Toma ! Simt că nu mai pot suporta viața asta... Viața sau tăcerea ta, totuna.

El se adună din gînduri.

— E mai bine de-o oră de când mă străduiesc să pricep și nu pot. Fii bună și spune-mi : ce-mi reproșezi, în fond ?

— Ce-ți reproșez ?

Lui i se păru, după tonul ei moale și nesigur, că întrebarea și-o pusese în egală măsură și sieși. O privi mai atent, oarecum îngrijorat. În ultimele luni, era adevărat, aproape că o evitase. Se spunea despre ea, că încă e o femeie frumoasă. Nu prea înaltă, doar cu câteva fire cărunte în părul negru, își pierduse întrucîtva din mlădierea turburătoare a tinereții, de care el își aminti acum, cînd privirea i se opri pe obrajii ei fragezi, străbătuți de câteva cute subțiri. Avea ochii verzi, iar el îi spunea uneori, mîngîind-o, că au culoarea algelor presărate cu pulbere de soare, prin cristalul liniștit al mării. De astă dată, însă, ochii îi erau întunecați, părea că norii închiseseră și cerul și marea. Părăsi fotoliul și se așeză alături de ea.

— Roxana, ce se petrece cu tine ?

— Ce se petrece cu mine ? Nu despre mine e vorba.

— Atunci ? ! E ceva cu copiii ? Vorbește, te rog. Încă de cînd mîncam, am simțit că se întîmplă ceva.

Ridicîndu-se brusc, Roxana porni spre oglindă.

— Copiii sînt bine.

Voi să se ducă după ea, dar în mintea lui se amestecau toate și încă nu știa ce are de făcut, așa încît renunță și rămase pe loc, așteptînd. O

privea cum se piaptănă, cu gîndul la sumedenia de întîmplări din ultima vreme. Se simțea ca un convalescent după o suferință grea și îndelungată. Își dădea seama că, undeva, în el, anumite lucruri se însănătoșeau, consolidîndu-se de la o zi la alta, și se întreba de ce totuși nu avea destulă putere ca să se descurce prin labirintul în care se pomenise. Înțelegea că faptele sale recente, nervii pe care nu și-i mai putea stăpîni, ciocnirea cu ches-torul, constatările de după aceea, din biroul de la spital, înscenarea lui Nicoleanu, discuția cu Pavel, toate îl împingeau pe un drum necunoscut.

În cursul după-amiezii, primise înștiințarea că ministrul a amînat conferința la care, de dimineață, fusese și el invitat. Era destul de iritat și din pricina asta. Prefera întotdeauna să se întîmple orice, cît de grav, numai să se întîmple cît mai curînd. Vizitele și atitudinea bizară a lui Simion Neagu, de asemeni, îi dădeau de gîndit. Fusese, mai ales ultima, o vizită cu totul neobișnuită în relațiile dintre ei și nu mai știă ce să creadă. Încerca oare consilierul să-l tatoneze prin Neagu? Dar Neagu era oarecum prieten cu Panait Christoloveanu. Atunci?

Era imperios necesar să discute cu cineva despre toate aceste lucruri. Și nu știa cu cine. Cu Pavel începuse ceva, dar se oprise, fără să știe nici el pentru ce. Poate fiindcă era o prea mare diferență de vîrstă la mijloc. Christoloveanu se dispersase la Predeal. Ar fi putut să i se confieze Roxanei.

Nu voia. Avea și-așa destule pe umerii ei, uite în ce stare a ajuns — desigur, din cauza absenței copiilor, a bombardamentelor, apoi o mai neliniștește probabil și gîndul că lipsa de fonduri și de medicamente o poate aduce oricînd în situația de a închide farmacia.

În cele din urmă, se apropie încet de Roxana. Ea îl văzu, în oglindă, abia în clipa cînd se și afla în spatele ei. Prea tîrziu, nu mai apucă să-și tamponeze cu puful obrazii umezi de lacrimi.

— Roxana, pentru Dumnezeu, ce e cu tine ?

Ca să-și ascundă lacrimile, Roxana își lipi capul de coapsa lui.

— Copiii zici că sînt bine, eu sînt aici, cu tine... Ce poate fi atît de grav ? De ce nu-mi spui ? Avem noi ceva de ascuns între noi ?

O mîngîia pe părul negru și catifelat. Ea se lăsă puțin în voia acestor mîngîieri, apoi se deslipi subit, aruncîndu-i o privire bănuitoare.

— Fii bun, dă-mi o țigară.

— Cum, ai început să fumezi ? ! Poftim.

Roxana trase adînc din țigară, se ridică de pe taburet și trecu într-un fotoliu.

— Da. Tu nici atîta lucru nu mai ești în stare să observi.

Udrea rămăsese, perplex, în mijlocul dormitorului. Într-un tîrziu, începu să-și șteargă ochelarii.

— Nu te supăra, Toma. Dar mă întreb cîteodată, ce fel de viață e asta, a noastră ?... Nu, ai puțină

răbdare, te rog, vreau să-ți vorbesc... Vrei să te așezi undeva ?

Părea că ploaia încetase. În timp ce el se așeza pe taburetul din fața oglinzii, în casă se așternu o liniște apăsătoare.

— Tu îmi ascunzi ceva. Da, Toma, de câteva luni constat o schimbare bizară la tine.

— Roxana...

— Cum poți să negi ? Eu nu te văd ? Nu mai ești tu. Te preocupă ceva. Ești nervos, te agiți mereu, te închizi în tine. Vii acasă din ce în ce mai târziu, nu mai dormi, te retragi în biroul tău și pleci dimineața. Sînt aproape douăzeci de ani de cînd ne-am căsătorit. Niciodată n-ai plecat de acasă și nu te-ai înapoiat acasă fără să mă săruți. Știi asta. De la o vreme, însă, vii... pleci... sînt săptămîni de zile de cînd acest sărut prietenesc lipsește. Asta o știi ?

— A, asta era ? Ce copil ai rămas, Roxana !

— Nu, Toma, nu sîntem copii. Știi că de două zile aștept cu o scrisoare și nu le-o trimit copiilor, fiindcă, deși mi-ai promos, nici pînă acum nu le-ai scris și tu cîteva rînduri ?

— Da, am uitat, ai dreptate.

— Ai uitat de copiii tăi ?

— Roxana, cum poți să vorbești așa ?

— Nu te supăra. De douăzeci de ani ești tot pe drumuri : spital, facultate, iar spital... Am răbdat și desigur aș mai răbda toată viața. Dar pînă acum nu mi-ai ascuns niciodată nimic. Trebuie să-mi

spui ce-i cu tine. Chiar dacă ar fi să aflu că sentimentele tale față de mine...

— Ești nedreaptă, Roxana ! Ți dai seama ce spui ?

— Dovedește-mi că trebuie să-ți cer scuze.

O tăcere se deschise între ei, și Toma Udrea rămase nemișcat pe taburet, cu ochelarii într-o mână și cu batista în cealaltă. Se auzea, din camera vecină, tic-tacul monoton al pendulei. Era, poate, mai bine să treacă la el, în birou, să rămână singur. Cu neputință, totuși, să nu-l mai înțeleagă nici ea.

Era palid, și Roxanei i se făcu frică, nu-l mai văzuse niciodată atât de palid, niciodată ochii lui nu semănaseră cu abisul, obrajii i se lăsaseră, capul, deodată, i se cufundase între umeri. Îi era îndeosebi frică să nu audă cumva : „Da, Roxana, am întâlnit o femeie...” Trebuia să vorbească, măcar ea să vorbească neapărat, dacă el a amuțit, să vorbească despre orice, numai pentru ca, pe cât mai e posibil, catastrofa să nu se producă imediat.

— Te rog, mai dă-mi o țigară. Știi de când fumez eu ? De când am început să constat această schimbare la tine.

Cu pași rari, Toma veni lângă ea, îi întinse port-țigaretul, cu un aer absent, apoi îi aprinse țigara și se duse înapoi, la taburet, fără nici un cuvânt.

— Nu spui nimic ? Te implor, vorbește ! Când am mai avut noi secrete unul față de altul ? E grav, să avem toțmai acum. Spune-mi că nu-mi ascunzi nimic, Toma. Că doar mi s-a părut. Nu

mai ai nevoie de mine ? Nu te mai pot ajuta cu nimic ? !

Lui, în momentul acesta îi deveni cât se poate de clar : comisese o gravă eroare. Nu voise decît să o cruțe și tocmai prin asta a neliniștit-o și mai mult, uitînd că în cei douăzeci de ani de căsnicie fiecare ajunsese să simtă totul, de îndată ce i se întîmpla ceva celuilalt. Se purtase, așadar, ne-loial, determinînd-o astfel să-și piardă încrederea în el și chiar să-l jicnească. Își puse ochelarii, batista o băgă în buzunarul halatului și se apropie de Roxana. Voi să se așeze pe pat, dar se așeză pe covor, la picioarele ei.

— Cum ți-ai imaginat că te-ar putea înlocui cineva vreodată ? !

Roxana se ridică de pe pat. Începu să se joace cu fumul țigării. Ar fi vrut să facă volute, cum făcea Toma, cînd îi distra pe copii. Nu izbutea. El văzu cum îi strălucesc ochii, îi văzu și arcuirea buzelor, în încercarea de a modela fumul. Zîmbi. Trase din țigară și dădu drumul cîtorva cercuri și spirale, care plutiră sub privirile ei nedumerite și parcă mai blînde.

— Dacă ai ști ce nevoie simțeam să vorbim despre toate ! Chiar astă-seară, în timp ce mincam, abia m-am stăpînit. Se ridică. Da, Roxana, e adevărat. Ți-am ascuns ceva deosebit de important.

Cu gesturi repetate nervos, ea își strivea țigara neterminată în scrumiera de pe lada studioului, și Udrea o urmări îndelung.

— Dar, crede-mă, am făcut-o doar ca să te apăr. Să te apăr de griji inutile.

— Inutile? Ceva deosebit de important produce griji inutile? Nu te-nțeleg.

— Important, cum să zic, deosebit de important pentru mine.

— Toma, cum îmi vorbești?! Există lucruri importante pentru unul și derizorii pentru celălalt?

— Nu, nu așa. Nu e nevoie să ne certăm. Nici să plîngem. Sînt împrejurări, cînd lacrimile mai degrabă strică. Stai aici, lângă mine.

O prinse de mîină, purtînd-o ușor spre taburet, iar el se așeză pe un braț al fotoliului.

— Stai liniștită și-am să-ți spun totul. Nu e nimic de ascuns. Sau, cel puțin, nu mai este. Eu însumi nu știu bine cum să încep. Simt numai atîta : parcă pînă azi am fost orb și, deodată, cînd nici nu mă așteptam, cineva mi-a dat niște ochi sănătoși. Înțelegi tu? Nu știu însă nici măcar cum să mă uit la ceea ce m-am pomenit că văd în jurul meu.

Mai întîrziară astfel încă aproape o oră. Vorbea mai mult Toma, ea doar îi punea uneori întrebări, iar el răspundea și trecea mai departe, la acele lucruri, după convingerea lui, cu adevărat dureroase și grave, mulțumit însă că-și aude glasul răsunîndu-i calm, cu vibrații adînci, ca în zilele lui bune.

Roxana descoperea că absența copiilor o făcuse să se retragă în sine, după ce ani dē zile își pusese întreaga speranță în Toma, înlocuind între-bările, care-l copleșiseră pe el, cu dragostea maternă dăruită Gabrielei, lui Șerban și lui Radu. După el, tot ceea ce ea considerase pînă atunci a fi liniștea căminului lor, fusese mai degrabă un abandon în fața vieții. Îi vorbea despre un fel de retragere din calea unor greutăți, pe care consideraseră că le rezolvă dacă le ocolesc și care, tocmai de aceea, se înmulțiseră, se adunaseră, amenințîndu-i acum frontal. Nu-l pricepea, totuși, unde voia exact să ajungă, și mărturisirile lui începură s-o înfricoșeze.

— L-am înlocuit, deci, pe Chițimia cu altul. Acum sîngele vine la timp, dar tot nu știu ce să cred. Să fi fost de vină numai băutura și inconștiența brancardierului? Ori e o mîină criminală la mijloc?

— Nu, Toma, imposibil. Nu poate fi o crimă.

— Și totuși. Cînd sora insista să-l înlocuiesc, ce-l puțin de probă, și cînd bolnavul acela îmi relata ce-a auzit la lavabouri, mi se părea că ei știu mai mult decît vor să-mi spună. Sau, dacă mă gîndesc bine, nu atunci, abia acum mi se pare. De ce, din ziua aia, nu mi-a mai sucombat nici un bolnav pe masă?

— Da? Și dacă nu e altceva decît o coîncidență? Important e că ai fost prevenit și în cele din urmă ai restabilit lucrurile.

În primul moment, Toma Udrea înclină să-i dea dreptate. Apoi îl izbi contradicția răspunsului ei.

— Coincidență ? Dar articolul lui Nicoleanu ? ! Toate s-au petrecut concomitent, nu uita. Și sper că tu, cel puțin, nu mă suspectezi de acțiuni subversive.

— Nu vorbi copilării...

— Copilărie, instigarea lui Nicoleanu ?

— Uff ! Nu asta ! Cum poți să glumești cu astfel de expresii ?

— Nu glumesc deloc. Atacul consilierului rămîne. Ce urmărește ?

Pauză scurtă.

— Unde ai pus țigările ?

Întrebare, în loc de răspuns. Nu știe nici ea, așadar, ce să creadă. Îi întinse portțigaretul, uitîndu-se fix în ochii ei, oarecum intimidați, pînă cînd își luă o țigară.

— Experiențele, știi și tu, m-au determinat să conclud că ulcerul de stomac amenință să devină o maladie socială. Am încercat cîndva să demonstrez că bisturiul trebuie să intervină abia după ce toate celelalte soluții s-au epuizat. Inutil salvăm noi bolnavii, dacă pe urmă îi trimitem înapoi, la aceleași condiții, care-au generat boala. Recidivează.

— Bine. Dar nu-mi dai și-un foc ?

— A, da, scuză-mă... În consecință, teza mea implică o intervenție pe plan social, acolo unde acționează nociv subnutriția, munca extenuantă, al-

coolismul, șocurile materiale și traumele psihice, de ce nu și războaiele? Așa e logic să privim lucrurile. Pavel crede că aici ar fi cauza loviturii lui Nicoleanu, și ar trebui, mi se pare, să-i dau dreptate. Oricum, tot înscenare rămîne, tot compromis voi ieși.

Udrea tăcu. Nu mai avea nimic de ascuns, nimic de explicat, și totuși se simțea parcă și mai nesigur decît înainte. Cu o febrilitate disimulată, ca să nu-l enerveze ori să-l jicnească din nou, Roxana, din dorința de a-și regăsi ea însăși liniștea, se străduia să depisteze alte explicații, mai puțin alarmante.

— Dar dacă e doar o fanfaronadă patriotardă a acestui Nicoleanu și nimic altceva?

— Așa am crezut și eu, cîndva. De cîte ori mă loveau, îi lăsam să-și facă micile lor interese, iar eu îmi vedeam de treburile mele. Mă mulțumeam să constat că rămîn onest cu mine însumi și, cel mult, îi detestam pentru carierismul lor.

— Atunci?

— Atunci! Atunci! Atunci! Nu ți-am mai spus? Nu-mi dau nici eu bine seama ce se întîmplă.

— Toma, tu nu mai ești un om calm.

Udrea se opri în mijlocul încăperii. Își scoase ochelarii și începu să-i șteargă de zor, în timp ce ea se gîndea că obiceiul acesta, cu ochelarii, mai demult nu-l avea. Se calmă destul de tîrziu.

— Te rog să mă ierți. Dacă mă mai poți înțelege, crede-mă că nu la tine am strigat adineauri... De fapt, ce spuneași tu? Că nu mai sînt un om calm? Ei bine, de la o vreme am ajuns să cred că nici nu mai sînt eu însumi.

Roxana se îndreptase spre pat. Crezînd că discuția era pe sfîrșite, voia să-i aducă aminte că lucrul cel mai îndicat, deocamdată, ar fi să se culce. Dar ultimele lui vorbe o opriră la jumătatea drumului, și-l fixă insistent, cu ochi mari și speriați.

— Îți spuneam că mă simt ca un om care, deodată, și-a recăpătat vederea. Și încă nu m-am deprins să privesc la ceea ce văd. Mizerie, boli, drame, război, calomnii... Știi ce cred eu? Toată viața am văzut numai mizeriile, dramele și calomniile care ne vizau doar pe noi. Pe mine, pe tine, pe copiii noștri... cel mult pe Christoloveanu. Trebuia demult să nu închidem ochii la suferința celorlalți. Să nu mă las închis sub această crustă desfigurantă căreia ne place să-i spunem, cu auto-indulgență, deformațiune profesională. Poate astăzi, cine știe, suportam mai ușor suferința proprie.

Continua s-o fixeze, dar acum cu o privire rece, care nu mai transmitea nici un fel de durere, ci părea mai degrabă privirea unui om de o luciditate biciuitoare. Ea nu rezistă pînă la capăt acestei priviri stranie, care-o cam înfricoșa. Ieși cu

scrumiera plină de mucuri, iar cînd se întoarse, îl găsi mai calm decît oricînd.

— Dragul meu, admit că tot ce mi-ai spus e foarte grav. Dar cu ce ești tu vinovat? Poate un om să transforme lumea? Cînd toți oamenii, la un loc, nu-l pot transforma pe unul singur. Ai fost totdeauna un om drept, un om retras, așa e bine să rămîi.

— Exact! Acesta e cuvîntul. Un om retras. Ai perfectă dreptate, Roxana: să ne retragem mereu, pînă nu vom mai avea nici unde să ne-ntoarcem.

13

Aripa stîngă a vilci de la Snagov se deosebea substanțial de restul clădirii. Întîi, prin aparența ei de izolare totală. Apoi, prin sobrietatea dublată de o calmă atmosferă intelectuală. Se intra din salonul mare, printr-o ușă camuflată în zidul de calcio vecchio. Pe partea dinăuntru, contururile acestei uși dispăreau cu totul, căci erau ascunse după rafturile bibliotecii, care acoperea tot peretele și cu care făcea corp comun, deschizîndu-se în interior printr-o meșteșugită împreunare de tăieturi false și balamale. Intrînd aici, după zgomotul abia părăsit din living-room, întîi te copleșea o tăcere desăvîrșită. Pe urmă, te

impresiona vastitatea încăperii : avea o lungime de douăzeci de metri pe o lățime de zece. Iar înălțimea se ridica pînă la nivelul superior al etajului, al cărui zid exterior se oprea deasupra peretelui cu cărți, lăsînd liber tavanul. Tavanul era în întregime alcătuit din patrulete de cristal gros și limpede prinse în rame solide, de metal bronzat. Precum din cristal, dar ceva mai subțire, erau și cei doi pereți ai lățimii, cu deosebire că se sprijineau pe cîte un brîu de zid, înalt cam de un metru jumătate. Peretele opus bibliotecii era, de asemeni, de sticlă, pe toată întinderea lui. Doar că dincolo de el nu vedeai pădurea sau lacul, cum te-ai fi așteptat, ci o seră imensă, cu plante exotice, de la liane și nuferi pînă la portocali, lămîi și curmali pitici. Papagali, canari trăiau acolo liberi, zburau printre ramurile pururi verzi ori se scăldau în bazinele călduțe, odihnindu-se apoi pe frunzele, cît o umbrelă deschisă, ale nuferilor cu flori deosebit de mari. Ziua, lumina soarelui cădea din plin, pretutindeni, prin cristalele tavanului, pulverizîndu-se în miriade de curcubee. Noaptea, stelele și luna se vedeau limpede, iar albastrul îndepărtat al cerului venea mai aproape, predispunîndu-te la reverie și meditație.

Interiorul bibliotecii era mobilat simplu, dar impunător prin dimensiunile obiectelor. În stînga, se afla un birou de mahon în formă de potcoavă, cu cei doi pinteni spre peretele de sticlă care da către parc. Acoperit de un cristal tăiat dintr-o sin-

gură bucată, biroul avea un diametru cam de patru metri. Pe fiecare dintre piteni și în punctul central al semicercului din extremitatea cealaltă stătea cîte o mapă de piele. Arhitectul (planurile nu fuseseră alcătuite, în unele amănunte, tocmai după gustul lui Jean Mouscha) urmărise, probabil, să sugereze vastitatea infinită a spațiului. Doctorul Mouscha mizase pe efectul copleșitor, pe care-l va produce asupra vizitatorilor. Într-adevăr, unii începuseră să se gîndească la înclinațiile lui spre meditație și solitudine. Îndeosebi Yvonne, și cel mai puțin, dacă nu chiar deloc, Mateeanu. Aici, de la un timp, doctorul Mouscha se izola cu Yvonne. Pe Yvonne (Jean Mouscha simțea, iar faptul acesta îi procura o satisfacție quasi-erotică în prezența ei și uneori chiar în lipsă), o intimida acest amestec de imensitate sobră și exotism, și atunci i se dăruia cu o supunere totală.

La început, Jean Mouscha nu fusese de acord cu prezența celor cinci busturi tăiate în granit : Michelangelo, Shakespeare, Eminescu, Beethoven și Hipocrat, care, răspîndite printre fotoliile adînci, aminteau eternitatea artei și a științei. Le acceptase numai în cele din urmă, rezistînd totuși pînă la capăt intenției arhitectului de a plasa între pitenii biroului („sau, dacă nu aici, măcar în altă parte...“) o copie după *Pasărea Măiastră* a lui Brâncuși. Comandase personal unui sculptor (arhitectul se eschivase), pentru colțul din celălalt capăt, dintre bibliotecă și canapeaua de piele, un

portret al tatălui său. De la un timp, se gîdea însă să-l scoată, nu intuind argumentele rămase nemărturisite ale arhitectului, ci din ce în ce mai stingherit (mai ales cînd se afla cu Yvonne) de privirea de piatră a bătrînului Vasile Mucea, țaran pauperizat de niște ipoteci neonorate în termen și răposat în legile lui.

Aici se aflau, în noaptea aceasta ploioasă și apăsătoare : Georges Mateeanu-Cîrleni, Horațiu Munda, ministrul, generalul Dumitru Cantemirescu din Ministerul de Război, inginerul Daniel Postolache și maiorul Nicolae Grigoriu. Nu lipsea, evident, doctorul Mouscha. Ceilalți rămăseseră în living-room sau la bar, în ciuda nerăbdării cu care așteptau noutățile și mai ales încredințarea că rușii nu se vor clinti de la Iași. Izolarea se datora faptului că Matceanu părea destul de indispus, deși se străduia să arate cît se poate de calm, și că ministrul era foarte grăbit, iar generalul considera că deocamdată totul trebuia să rămînă într-un cerc cît mai restrîns.

Horațiu Munda ședea pe un scaun cu spătar înalt din pintenul drept al potcoavei. Era un bărbat destul de în vîrstă, avea părul rar, cănit, și un cap rotund, punctat, sub fruntea lărgită de chelie, de doi ochi mărunți, negri. Nasul scurt, cu nări deosebit de largi, se înfunda într-o mustață lată și deasă, cănită și ea, dînd feței, prin contrast, o mărime supărătoare. Uitase înțepăturile din ficat, uitase și recomandările lui Mouscha, care,

era convins de asta, exagerîndu-i diagnosticul, ca să nu-i scape niște onorarii periodice importante; insista de un an cu interdicția oricărei băuturi alcoolice. Băuse dintr-odată o cantitate apreciabilă de whisky, și acum se gîdea la o manevră bancară, prin care să-și transfere de urgență restul de capital lichid în Elveția, preocupat totodată de ideea că trebuie să-și pună la punct plecarea din țară, spre vest, poate prin Germania, dacă nu cumva era mai nimerit prin Turcia, după ce însă va fi lichidat totul, pînă la ultimul leu.

Cufundaț într-un fotoliu, ministrul, relativ tînăr, zvelt, îngrijit, cu părul negru și grizonat pe la tîmple, nota cu înfrigurare ceva în blocnotesul ținut pe genunchi. Generalul, un bărbat roșcovan, înalt și masiv, părea singurul imperturbabil, cu excepția lui Mateceanu. Dominat de un neastîmpăr flagrant, Postolache răscolea la întîmplare, fără să-l intereseze, în fond, cărțile din rafturi, trezind din cînd în cînd suspiciunile bibliofile ale amfitrionului. Scund, îndesat, cu pantalonii necălțați, trăgea mereu, cu un aer distras, de cravata albastră, care-i ieșise peste reverele hainei de buret. Buzunarele îi erau umflate (avea în ele tăieturi din ziare, vîrfuri de creioane, carnete și două perechi de ciorapi curați pentru eventualitatea că ar fi arestat prin surprindere). Din buzunarul din dreapta, ieșeau la iveală titlul unei gazete și (Mateceanu remarcase încă de la fermă, dar nu-l întrebaseră la ce-i folosește) o pensu-

lă lungă, probabil de pictură, cu smocul întărit de resturile uscate ale unei vopsele galbene.

În fotoliul de lângă bustul lui Shakespeare, vizavi de ministru, Georges Mateeanu tăcea cam demult. Îi făcea plăcere să-i vadă pe ceilalți așteptându-i verdictul și în același timp își punea întrebări, aduna presupuneri, răspunsuri, concluzii, cu o rapiditate, care, dacă se gîndea la vîrsta lui înaintată, îi producea o satisfacție profundă.

— Prin urmare, misiunea lui Știrbey, la Cairo, a eșuat. Dumneata ce părere ai, generale ?

— Eu am fost și rămîn pentru rezistența totală. Pînă la ultimul om. Am susținut și azi, în Consiliu.

— Binișor, binișor, generale...

Georges Mateeanu avea altfel de informații. Aflase de dezertările în masă ale soldaților și cunoștea clocotul, deocamdată subteran, al mulțimii.

— Vitejia e una, politica e alta.

Apoi își plimbă privirea de la unul la altul, încet, enervant de încet, oprindu-se în cele din urmă asupra inginerului.

— Ar fi interesant să ascultăm și opinia amicului nostru, Daniel. El e un vechi partizan al stîngii. Nu aveți impresia că se apropie într-un sens vremea lui ?

Îl știau cu toții pe Postolache, de aproape cincisprezece ani, dar nu-i dăduse nimeni nici o importanță, considerîndu-l un ratat, poate chiar dăunător, și acceptîndu-l numai constrînsi de faptul

că Mateeanu îl căra uneori după sine, prezentă absolut inexplicabilă, în afară de cazul în care bătrînul, fire misterioasă și adesea excentrică și-l conserva ca piesă de amuzament. Acuma, printr-o singură lovitură, dată exact în clipa cea mai potrivită, îi făcea, în fine, să priceapă. Uluiți înții, de surpriza ingenuității său calcul de perspectivă, se întoarseră apoi în direcția inginerului.

— Aa... Daniel !...

Exclamația, dacă generalul nu-și impunea o atitudine circumspectă, ar fi fost unanimă.

— Slavă Domnului, am ajuns și ziua cînd să recunoașteți...

Părăsind cărțile, Postolache venise în fața lui Georges Mateeanu.

— Eu, dacă vă amintiți, am spus totdeauna, că era modernă are în marxism...

— Binișor, Daniel, binișor !

— Bine, dar...

— Îmi permiți ? Glasul lui Mateeanu deveni aspru. Nu e vorba să ne convingem reciproc de superioritatea vederilor noastre politice. Se întoarse către ministru. Ascult. Care e situația ?

— Tratatativele unilaterale de la Cairo eşuate, guvernul se află vizavi de o criză posibilă. În altă ordine de idei, se pare totuși că rușii vor înainta, deși germanii asigură că le vor stopa ofensiva. Dacă nu se produce, și asta în cîteva zile, dacă nu se produce nimic din asigurările Marelui Cartier General al lui Hitler, partida e iremediabil pier-

dută. Confuzia amenință să devină generală... Personal, aş solicita permisiunea să-mi depun demisia. Înainte de a ne vedea în situația de *sauve qui peut*.

— La care partidă te referi, cînd afirmi că-i pierdută ?

— Poftim ? Cum : care ?!

Georges Mateeanu îl părăsi şi pe ministru. Îşi întoarse încet capul către Postolache.

— Te bucuri, Daniel ? Încă nu mi-ai răspuns la întrebarea asta.

— Confuzia de care vorbeşte domnul ministru, se eschivă inginerul, nu trebuie exagerată. Vreau să zic; să n-o atribuim decît unora...

— Pardon ?

Ministrul se considera vizat, deşi Postolache nu se gîndise la el.

— Domnul inginer să nu omită...

— Domnul inginer, interveni Mateeanu, dă dovadă de suficient calm. Nu e invitat aici, ca să discute demisii, ci cu totul altceva. Dar dumneata, Horaţiu, nu spui nimic ?

Dintre toţi, Horaţiu Munda era singurul căruia bătrînul i se adresa constant pe un ton cald, acordîndu-i de mult o consideraţie deosebită, deoarece nu vorbea niciodată inutil şi era cît se poate de exact în afirmaţii.

— Trebuie transferat totul, cît mai e timp. Re-
trageţi băncilor româneşti şi germane toate depo-
zitele şi procurile şi lichidaţi aici. Opinez că nu e

vorba decît de o lichidare temporară și poate numai preventivă, dar trebuie luate măsuri înaintea furtunii. Desigur, furtuna va trece, dar nu se poate prevedea cînd și cu ce riscuri.

În materie financiară, Horațiu Munda era o autoritate incontestabilă, iar avizul său, demonstrînd, și mai clar decît al ministrului, gravitatea situației, le amplifică incertitudinea.

— Ignorați totuși că și militarii mai au un cuvînt de spus.

Intervenția generalului nu produse nici o impresie. Mateeanu, informat că încă de o lună își transferase rezervele la o bancă din Portugalia, nici nu se uită la el. Pauza amenința să devină penibilă, și Cantemirescu, constatînd că vorbise în gol, se ridică din fotoliu.

— Mă văd obligat, domnii mei, să vă pun la curent cu un secret militar. Întîi însă, și vă rog să mă scuzați, să-mi dați cuvîntul dumneavoastră că totul va rămîne aici, între pereții aceștia.

Nu se grăbi nimeni să-i dea vreo asigurare. Erau încă preocupați pe primul plan de sfaturile categorice ale lui Munda. În afară de asta, știau că, în cele din urmă, ca de obicei, va vorbi și fără cuvîntul lor de onoare. Mateeanu simți totuși, la o vreme, nevoia să intervină, mai mult ca să-și alunge iritarea produsă de expectativa solemnă a generalului, care, după impresia lui, se cam ramolise.

— Poftim. De ce te-ai întrerupt ?

— Ei, bine, în câteva zile va intra în funcție teribila armă modernă, o bombă fără drept de apel. Hitler personal a anunțat-o.

Se reazeză în fotoliu și, scoțându-și batista, începu să-și tamponeze obraji. În primul moment, vorbele sale, rostite grav și aproape patetic, produsera oarecare destindere, avînd însă un efect contrariu asupra lui Postolache, ale cărui perspective, dacă afirmația devenea realitate, aveau implicit să se răstoarne. Apoi, judecînd mai la rece, constatară că în fond Cantemirescu nu adusese nimic inedit. Teribila armă fusese demult anunțată de către Hitler, ca perfecționată și iminentă, rămînînd totuși, în practică, o simplă amenințare. Totul, în consecință, redeveni apăsător și, în plus, penibil.

— Ascultă, generale, la mine, la Cîrleni, țărani au o vorbă : Să nu vinzi castraveți la grădinar. Ei, ce zici de asta ?... Doctore, sună, te rog, să-mi aducă un pahar cu apă.

De câteva minute, Georges Mateeanu avea sentimentul că se află în preajma unei noi crize și se supraveghea tot timpul, căutînd să o prevină prin voință. Jean Mouscha se duse el însuși după paharul cu apă, folosindu-se de prilejul acesta ca să fumeze, în sfîrșit, o țigară, iar ceilalți se angajară într-o conversație de relaxare. Mateeanu se gîndi că totuși se impunea să consulte un cardiolog, apoi îi făcu semn ministrului să se apropie.

— Ei, ce se mai aude cu Udrea ?

Ministrul era încă sub impresia opiniei lui Munda și, pe deasupra, indispus din cauza colaborării sale cu guvernul, în care intrase, ca tehnician, la recomandarea lui Mateeanu.

— A, da ! Nicoleanu se ocupă îndeaproape de afacerea asta. Se cere însă prudență. Udrea îl are pe Christoloveanu la spate. Orice altercație publică în condițiile actuale e contraindicată.

— Ascultă, *mon cher*, afacerea asta trebuie lichidată de urgență. Până azi, era vorba de satisfacția cuvenită lui Jean. De azi înainte, ecuația se complică : orice post public, chiar dacă aparent nu are contingente politice, trebuie să treacă sub controlul nostru. Din timp.

— Evident... Consider însă că nu e momentul să ne ciocnim cu Senatul Universitar, unde Christoloveanu e foarte influent. Dar voi discuta cu Nicoleanu problema urgentării. Dacă ceva l-ar determina să-și depună demisia...

— Te cam obsedează demisiile, domnule ministru.

În contrast cu apostrofa, pe care i-o aruncase cu un zîmbet acidulat, Mateeanu îl învălui deodată într-o privire catifelată. După toate probabilitățile, în curînd ministrul va fi sacrificat. Se vor găsi unii, care să-i strige-n față : Colaborant ! Va face eventual puțină pușcărie, dar nu-nimic, toți marii politicieni au trecut și pe-acolo,

iar el nu-l va abandona, se va ocupa între timp de reabilitarea lui.

— În fine, nu mă interesează metoda, ci eficiența.

— Tocmai. Dacă nu vom obține demisia, vom studia o altă posibilitate.

Ministrul se străduia să pătrundă semnificația acestei priviri, total neobișnuită din partea bătrînului și, deci, cu atîta mai debusolantă.

— Ministerul de Interne preconizează o campanie împotriva unor recente manifestări pacifiste în rîndurile intelectualității. Cu mai puține riscuri, Udrea ar putea fi integrat într-un proces general.

— Mă rog, vă privește. Adică *te* privește.

Doctorul Mouscha se întorsese cu o tavă. Mateeanu luă paharul cu apă și bău încet.

— Dar astea ce sînt ?

— V-am adus și un pahar de Porto și unul cu sifon.

— Da ? Bine, mulțumesc.

Jean Mouscha depuse tava pe măsuta volantă din dreapta fotoliului lui Mateeanu și se retrase lîngă Dumitru Cantemirescu, care discuta ceva cu Nicolae Grigoriu.

— Excelența sa are un *rendez-vous* ?

Georges Mateeanu îl surprinsese pe ministru uitîndu-se la ceas.

— Trebuie să fiu matinalmente la Sinaia. E anunțat un Consiliu de Coroană.

— Asta nu-i rău. Dar e necesar să mai rămîi.

Ceea ce urmează nu-i exclus să-ți fie util la Sinaia, cel puțin indirect. Poți să-ți reiei locul.

Ministrul reveni în fotoliul său și cîțva timp Mateeanu tăcu, adunîndu-și gîndurile.

— Daniel, aș dori să am o discuție deschisă cu tine. Ești amabil să te așezi undeva ? Aici, lîngă mine... Așa.

Deveniră cu toții atenți. Aveau să vadă, în sfîrșit, ce voia Mateeanu de la Postolache.

— Cum îți spuneam și la fermă, am apreciat totdeauna ingeniozitatea ta. Vreau să spun, ideea de a-ți atinge obiectivele prin relații cu stînga. Să nu mă interpretezi eronat. Nu înseamnă că renunțăm la convingeri. Reprezentăm în continuare interese și oameni diferiți. Au fost mai demult și ciocniri între noi, s-ar putea să mai fie, dar am întreținut relații personale pe deasupra intereselor politice. În ce mă privește, a fost evident pentru toți că te-am considerat un om cu destulă minte. În plus, avem un principiu : în momente grele, toți oamenii politici de bună credință trebuie să se unească, independent de opinii. Pînă cînd țara iese din impas. Avem pe urmă tot timpul să ne luăm din nou la harță. Mi-ai scris cîndva că ești de aceeași părere. Scrisoarea n-o mai am. Dar cred că nu ți-ai schimbat convingerile.

Bătrînul mai bău o gură de apă, apoi așteptă. Postolache, convins că-l mințise în privința scrisorii, căuta un răspuns adecvat.

— Evident, în situații critice pentru țara întreagă, în situații excepționale...

Sorbi o înghițitură de coniac din paharul rotund, fără picior, pe care-l purta după el, ținându-l în palma făcută căuș. Mai sorbi o dată, prelungind pauza.

— Rușii nu așteaptă, Daniel. Nici comuniștii. Riști să rămâi singur în fața lor.

Mateeanu lovea, așadar, și lovea cu un calm și cu o precizie ce anunțau, poate, un pericol mai mare decât oricare altul. Cu ochii în pahar, Postolache simțea privirile tuturor ațintite asupra lui. O replică se impunea.

— Independenții au riscat totdeauna să rămână singuri un timp. Firește, e o situație excepțională și în asemenea situații totul devine relativ, depinde de... unele revizuiți tactice.

— Ascultă, Daniel, nu e nevoie să faci pe Einstein cu mine. Sau, dacă vrei totuși să fim relațiviști, depinde numai de înțelepciunea ta.

Șantajul începea să devină evident. Urmărea, probabil, un cartel. Măcar de-ar fi ales un teren neutru pentru astfel de tratative.

— Ți se propune o colaborare discretă.

Nu era, deci, un cartel? Inginerul ridică încet paharul în direcția lui Mateeanu, apoi bău tot restul de coniac, pe îndelete, cu ochii întredeschiși. Cât despre bani, nu-i primise niciodată în mod direct.

— Sper că-ți dai seama, nimeni nu vizează un profit personal, în detrimentul celuiilalt. Sînt interese majore, de ambele părți.

În sensul acesta, bătrînul avea oarecare dreptate. Rămîneau totuși scrisorile. Nu era atît de idiot, să-l creadă că le distrusese.

— Dacă am înțeles bine, e vorba de poziția fiecăruia, în cazul unui armistițiu. Nu ?

— Da și nu. Mai degrabă, despre ceea ce va trebui să întreprindem ulterior.

După ce-i răspunse inginerului, Mateeanu se uită pe rînd la fiecare, apoi întîrzie asupra lui Cantemirescu.

— Nici un discurs nu mă va convinge că rușii nu vor intra în București. Orice acțiune, în afara acestei perspective, e un eșec.

— Dar armata e în măsură să reziste, cel puțin pînă cînd...

— Generale, dumneata nu ești de loc realist. Nu uita că tot dintr-o încurcătură cu germanii te-am scăpat și după războiul trecut. Voi, de la Statul-Major, ați făcut o fixație : scaunul + spatele frontului (Portugalia) = vitejie.

Obrajii lui Cantemirescu se înroșiră brusc. Cei-lalți nu pricepeau funcția Portugaliei în ecuație ; numai Munda surîdea discret, în paharul cu whisky.

— Bine, dar dacă rușii vor ajunge... unde susțineți, credeți că se mai poate salva ceva ?

— La asta îți poate răspunde și Daniel. Nu e nevoie de mine. Strategia lui e dialectică, el știe deci mai bine dacă istoria îi va face cadou lui Stalin piața mondială, după ce i-a refuzat-o lui Hitler.

Cîteva exclamații, de aprobare, simultane cu altele, interrogative, urmară acestor cuvinte ale lui Georges Mateeanu, care, ca și cînd generalul nu numai că nu l-ar fi enervat, dar nici n-ar fi existat vreodată, le pronunțase rîzînd. Inginerul îi sesizase ironia și era gata să-i răspundă, însă ultima frază îl acapără în asemenea măsură, încît renunță să mai caute o replică.

Mateeanu își simțea cerul gurii uscat și rece. Își muie buzele în paharul cu apă, lăsîndu-i, să se clarifice singuri mai departe. Atenția se concentrase asupra lui Postolache și asta îi convenea, deoarece din nou simțea cum îi bate inima în tîmple și-i trebuia un respiro; vorbise, desigur, prea mult. Apoi, profitînd de faptul că Munda trecea pe lîngă fotoliul său, se ridică, îl luă de braț și porni cu el spre colțul cel mai retras, unde îl puse la curent cu promisiunea făcută lui Postolache, dacă va fi cazul ca ziarele democratice să reapară și dacă, bineînțeles, inginerul va dovedi că-și cunoaște interesele. După ce-i recomandă să studieze posibilitatea unor subvenții în acest scop, îl rugă să i-l trimită, discret, pe doctorul Mouscha, care se prezintă imediat.

— Uite ce este. Va trebui să lichidezi cu vila asta. Trebuie să lichidezi și cu altele.

— Poftim ? Contul din bancă, înțeleg, dar vila ?!

— E mai bine să nu pui întrebări.

Mateeanu se uita uneori, în treacăt, către Daniel Postolache, care începuse din nou să scotocească prin rafturile bibliotecii.

— E timp suficient pentru întrebări și răspunsuri. De altfel, ai să te edifice chiar astă-seară. Udrea va fi înlăturat în câteva zile. Vei fi numit în locul lui. E primul post, pe care trebuie să-l ții în mână. Treptat, vei deține și altele, e necesar să plasăm peste tot, de jos pînă sus, oameni de încredere... Prin urmare, ziceam, va trebui să lichidezi de urgență cu vila și să-ți aduci aminte că mai demult îți plăcea să bravezi. Cînd încă nu erai căsătorit cu Elvira. Erai doar un medic sărac și erai gata să încerci aventura de stînga. Adu-mi-l pe Postolache.

Mouscha ezita. Privirile lui cereau cu insistență explicații.

— Hai, nu fii prost. N-am să-l sacrific tocmai pe bărbatul nepoatei mele. Și să nu intervii în discuție.

Ochii reci ai bătrînului, cu scînteieri imperioase, îi retezau orice stăruință, dar glasul îi sunase cît se poate de afectuos, ceea ce pe Mouscha îl liniști întrucîtva. Plecă și se întoarse cu inginerul.

— Acum, Daniel, între noi. Echitabil și precis. Ce-ți putem oferi noi, cunoști. Iată ce ne-ai putea

oferi tu. Deocamdată, numai atît : să accepţi adeziunea cîtorva persoane la gruparea ta de stînga. Să-i consideri membri de azi înainte şi să le acorzi încredere, cum de altfel şi merită. Unul dintre ei e chiar de faţă. Vechiul dumitale amic, doctorul Mouscha.

— Doctorul ? ! Doctorul Mouscha, simpatizant...

— Da. Şi încă vechi, de pe vremea studenţiei.

Mouscha făcu ochii mari, apoi dădu să spună ceva, dar privirea lui Mateeanu îl îngheţă. Postolache îşi reveni din surpriză abia într-un târziu.

— Bine, dar... nu e riscant ?

— Riscant ? Nu ştiam nici eu, pînă ieri, că amicul nostru are fişă la Siguranţă.

— La Siguranţă ? exclamă doctorul. Am eu o fişă la Siguranţă ? !

— Doar nu eu. Şi vorbeşte mai încet. Căci, am uitat să-ţi spun, ieri m-a vizitat la Cîrleni un inspector al Siguranţei, îmi cerea relaţii despre tine. Au, se pare, unele informaţii. Aşa că, vezi, fii ceva mai atent. Acum faceţi-mi plăcerea, aş ciocni un pahar.

Îi luă de braţ şi porni cu ei, degajat, spre capătul opus, unde, fără el, conversaţia cam lîncezea. Ştiau toţi trei ce se va petrece. Fără explicaţii faţă de ceilalţi, pentru ca lucrurile să nu-şi piardă din discreţie, Mateeanu, conform uzanţelor, va ciocni, în văzul lor, cu Postolache. Suficient, să înţeleagă fiecare atîta cît e necesar : tratativele s-au terminat cu bine, atmosfera e cordială. Postolache ar

fi vrut să mai discute, îndeosebi asupra anumitor implicații grave, care reclamau condiții preventive, dar bătrînul îl strîngea de braț, ca într-un clește, cu o forță surprinzătoare. În ciuda curiozității crescînde, doctorul se decisese, pentru moment, să accepte fără explicații această scenă a destinului, care, pe măsură ce ei înaintau, iar ceilalți veneau încet, ca să-i întîmpine, i se părea din ce în ce mai distractivă.

Cînd ajunseră la măsuta volantă, Georges Mateeanu luă paharul cu vin.

— Ei, Daniel, tu ce bei ? Coniac, nu-i așa ?

Inginerul ridică și el paharul. Ciocniră.

— Vivat, Daniel !

Postolache nu apucă să-i răspundă. În secunda următoare, paharul din mîna lui Mateeanu căzu pe covor. Pînă să prindă ceilalți de veste, se prăbuși și el.

14

Cîteva seri mai tîrziu, doctorul Pavel trecu din nou pe la Café de la Paix. Era către ora zece. Orchestra abia își începuse programul. Cînta o romanță și, în atmosfera îmbibată cu miros de fripturi, plutea oarecare tristețe. Spre surprinderea lui, aproape jumătate din mesele din fund erau goale, iar dintre cei căutați nu găsi pe nici unul. Comandă cremvurști și bere, și începu

să aștepte. Zumzetul vocilor, mai scăzut ca de obicei. Singurii care discutau cu glas tare erau trei bărbați relativ tineri, pe canapelele din dreptul oglinzii. Pe doi dintre ei îi recunoscui: teologii ce se certaseră săptămîna trecută din pricina Sinodului de la Niceea. Între timp se împăcaseră și vorbeau cu optimism despre iminența contraofensivă germană. Celălalt mărturisea că împărtășește punctul lor de vedere, dar nu pricepe de ce totuși anunțatele operațiuni militare continuă să înfirzie.

Pe doctorul Pavel îl plictisiră curînd pălăvrăgelile lor și, încercînd să nu-i mai audă, se lăsă în voia melodiilor triste, cîntate de violonistul Ionel Cristea, al cărui arcuș îi cîștigase admirația încă din anii studenției. Treptat-treptat, cafencaua se umplu, larma confuză crescui, chelnerii treceau din ce în ce mai des prin dreptul mesei lui, fumul țigărilor deveni usturător, orchestra se întoarse la potpuriul de valsuri. Monotonia începea să-l irite, îi lipsea prezența acelor tineri gălăgioși și sinceri, uneori chiar naivi, care pentru el alcătuiau farmecul cafenelei. Regreta mai ales absența lui Theodor Anadam și-l intriga faptul că, în ciuda constanței sale, nu se arăta încă nici Orfanu, pe care îl știa nelipsit, seară de seară, de la una din mese, de preferință aceea de lîngă calorifer.

Pe la ora unsprezece, cînd tocmai voia să ceară nota și să plece, un chelner veni foarte aproape de el.

— Vă caută cineva, îi spuse discret.

— Pe mine ?! Unde ? Cine mă caută ?

— Domnul Orfanu.

— A ! Da ! Să poftească... Ori lasă, mă duc eu la dînsul. La ce masă este ?

— Nu e în local.

Chelnerul, încovoiat adînc, îi șoptea în ureche, arătîndu-i cu privirea în direcția ușii de serviciu.

— E afară, în gang. Vă roagă să nu spuneți la nimeni. Dumnéalui se ferește să intre, nu știu de ce. Am onoarea.

În gangul gîtit de întuneric, nu se deslușea nimic, nici măcar la un pas, și Pavel își căuta drumul cu mîna, de-a lungul peretelui.

— Psst ! Dumneata ești, doctore ?

Era glasul poctului, pîslos, înfundat.

— Da, unde ești ?

— Ssst ! Mai încet. Hai să mergem. Nu e bine să fim auziți.

— Bine, dar ce s-a întîmplat ? De ce nu vii înăuntru ?

— Nu se poate. Trebuie să fie plin de agenți. Am nevoie de dumneata, bine că te-am găsit. Vino cu mine, vreau să te rog ceva.

Doctorul Pavel se neliniște. Glasul lui Orfanu, deși șoptit, nu mai era cel din toate serile, caver-

nos și pozat, ci al unui om ca toți oamenii ; în plus, temător.

— Viu. Dar trebuie să achit nota.

— Atunci te aștept la dreapta, pe Sărindar, după colț, cum ai trecut de Royal. Să nu întârzii, te rog.

Pavel reveni în cafenea, plăti consumația și ieși în grabă pe ușa principală. Spera să fie numai o farsă, deși, acum își dădea seama, în drum spre Royal, trebuia să fie totuși ceva, prea lipseau toți astă-seară. Orfanu îl întâmpină de îndată ce ajunsese în strada Sărindar. Sub cerul senin, cu o jumătate de lună ofilită, i se vedea bine chipul : întunecat, cu ochii parcă închiși, sugerînd un cap de liliac dezorientat.

— Să mergem. Avea un glas limpede și plăcut, bărbătesc. Mergem pe-aici.. Ai cîtiva bani la dumneata ?

— Da, mai am ceva. De ce ?

— Să intrăm într-o cîrciumă, undeva, ca să putem discuta. Aș plăti eu, dar...

— Nu-i nimic, lasă asta. Mai bine spune-mi ce s-a întîmplat. Trebuie să fie ceva foarte serios, dacă...

— Nu, nu pe stradă. Pe străzi niciodată nu ești sigur. Vom ajunge imediat la o cîrciumă dosnică. Are două ieșiri, e mai bine.

Speranța lui Pavel se stinse. Orfanu vorbea într-un fel care nu admitea posibilitatea nici unei farse și începu să se întrebe dacă nu cumva îl

atrage într-o aventură primejdioasă. În legătură cu poetul Constantin Orfanu, circulau o sumedenie de cancanuri și de legende.

Cu doi sau trei ani în urmă (nu mai știa precis fusese în orice caz înainte de a se fi împrietenit cu el), unele ziare de senzație stîrniseră chiar o zarvă spectaculoasă pe marginea unei întâmplări ieșite din comun. Un poet, pînă atunci necunoscut, furase o sumă de bani de la un prieten, care-găzduia. Urmase un proces, descris cu lux de amănunte. Un mare avocat, el însuși scriitor prestigios, îi sărise voluntar în apărare, demonstrînd în fața instanței talentul incontestabil al inculpatului, prezentînd un certificat medical de schizofrenie și dovedind, pe de altă parte, că Orfanu luase banii numai cu scopul de a-și comanda o statuie după exemplul altui scriitor vestit. Banii nu fuseseră cheltuiți încă, iar păgubașul, de altfel prieten bun cu poetul, reintrase în posesia lor. Tribunalul, amuzat și umanitar, achitase, în aplauzele aceluiași ziare: „François Villon al României fost salvat!” Pavel Pavel urmărise și el, din curiozitate, desfășurarea procesului. Cunoscîndu-mai tîrziu, doctorul îl întrebase într-o seară, la o bere, ce anume era și ce nu, adevărat.

— Da, am înscenat un astfel de furt. Fiindcă, în fond, te rog să mă crezi, n-a fost vorba despre nici un fel de delict. Îți pot dovedi oricînd, chiar cu mărturia acelui prieten al meu (ceea ce avea să se întîmple ulterior). Eram tînăr, un biet de-

butant, venit din provincie. Mi se recunoștea talentul, revistele îmi publicau poeziile, dar nu primeam nici un ban pentru ele. Muream literalmente de foame, umblam în zdrențe și dormeam prin Cișmigiu. Uneori, cînd puneam mîna pe cîtiva lei, închiriam o bucățică de pat la Azilul de Noapte, printre borfași, cerșetori și hoți de buzunare. Dacă ai ști de cîte ori m-am gîndit să mă sinucid... și într-o noapte, pe străzi, s-a născut în mintea mea ideea cu furtul. În țara asta trebuie să produci vîlvă, ca în romanele senzaționale, indiferent de mijloacele pe care le folosești, dacă vrei să ieși odată din anonimat și mizerie. Am regizat totul, în amănunt, prietenul meu m-a reclamat la Prefectura Poliției, eu m-am lăsat prins... Restul, îl știi din ziare.

Coborau pe Sărindar, și în capătul străzii ocoliră la dreapta. Impresionat de amintirea acestei mărturisiri, doctorul Pavel se lăsase la voia întîmplării. Constantin Orfanu tăcea. Mergea grăbit pe lîngă ziduri. Ceva mai încolo, bîjbii la o casă și deschise ușa. Intrară într-o cîrciumă cufundată pe jumătate în întuneric. În stînga, după tejghea, un vainbuș tînăr, cu mîinile umflate și roșii, spăla niște pahare. Mai în fund, în spatele unei mese ca un dulap, pe un mic podium, dormita pe scaun un bărbat brunet, îmbrăcat într-un halat care odată fusese alb, probabil patronul bodegii. Clienții erau puțini: cîtiva bărbați în haine ponosite, cu figuri întunecate și echivoce, iar la o masă din

dreapta, între soba de teracotă și o ușă cu vopsea scorjită, două femei fardate peste măsură, cu o tinerețe relativă și uscată, mîncau plescăind niște chiftele și beau țuică. Una îi făcu lui Pavel cu ochiul.

— Încotro, puiule ? zise cealaltă, cu gura plină. Nu ți-ar face plăcere să rămii cu fetele ?

Dădură într-un coridor îngust, unde stăpînea un dublu miros : de bucătărie și de latrină. Apoi intrară într-o încăpere ceva mai curată. Un bec pătat de muște cobora din tavanul înalt. Iz de mucegai și de șoareci. Gîndaci lunguieti și roșcați. O chelneriță bătrînă moțăia în picioare, rezemată de perete. Încolo, nimeni. Orfanu se așeză la masă din fund, cu spatele către fereastra camuflată.

— Află că dai un ou...

Începuse cu vocea răgușită, gata parcă să-și reia vechea mască tenebroasă și mișcările largi și imprecise ale brațelor, ca de apărare, dar gesturile îi pieriră în aer și glasul i se limpezi, redevenind firesc.

— Ei, lasă ! Voiam să spun că aș mînca ceva. Ai bani de un ou și de o sticlă de izmă ?

— Nu vrei să luăm mai bine cîte o friptură ?

— Nu. Nu friptură. Mi-a spus Pleșoianu că într-o noapte, pe cînd era el corector la *Timpul*, i s-a adus o friptură de la cîrciuma asta. A găsit viermi. Eu am filozofia oului fiert : e mai ieftin, mai sănătos, îl spargi și vezi : e bun, îl mănînci, nu e bun, ți-l schimbă.

Dezmorțită de vocile lor, chelnerița ștergea într-una masa, cu un șervet înnegrit, uitându-se numai la Pavel.

— Domnii ? Ce servește domnii ?

— Ouă și izmă, zise doctorul.

— Și pîine mai multă, adăugă Orfanu.

Femeia mai dădu de cîteva ori cu cîrpa pe masă. Asta era, însă, toată comanda și în cele din urmă plecă, bombănind.

— Ei, ia spune. Cred că aici putem sta de vorbă.

Constantin Orfanu se întunecă. Părea să fi uitat între timp de pericol, iar acum, amintîndu-și-l brusc, îl cuprindea o frică. Se aplecă peste masă.

— Doctore, poți să mă ajuți ? Mă poți interna în spitalul dumitale ? Te-am căutat astă-seară, dar tocmai plecaseși.

— Cum ?! Și pentru atîta lucru trebuia să mă sperii ? Credeam că cine știe în ce încurcătură ești.

— Stai să-ți spun tot și-ai să vezi că am motive să fiu alarmat. Trebuie să mă ascund negreșit.

Chelnerița reveni și puse pe masă o farfurie cu șase ouă, un coșuleț cu pîine și ardei iuți, două pahare mari și o sticlă cu un lichid verde. Apoi se întoarse la locul ei dinainte, reluîndu-și somnolența.

— Și-un sifon marc, îi ceru Orfanu, iritat. Ce naiba, doar nu intru prima oară în taverna asta !

Luă un ou, îl ciocni de marginea mesei și începu să-l curețe cu mișcări înfrigurate, pînă cînd rămaseră singuri.

— Doctore, sînt căutat de Siguranță.

Mușcă din ou aproape jumătate, îndesă în gura largă un calup de pîine și mestecă repede-repede, înghițind cu noduri.

— Ești singura mea salvare. Oriunde m-aș duce în altă parte, m-ar putea descoperi. Și nici n-am unde mă duce. Într-un spital e locul cel mai sigur. Mă internezi, doctore ?

Mai sparse un ou, mușcă, turnă într-un pahar bău totul dintr-o răsuflare, îl umplu din nou și după aceea turnă și în paharul lui Pavel, pînă la jumătate.

— De ce boală suferi ?

— După cum vezi, de foame. Cînd toată burtă-verzimea se îmbuibă de pe urma războiului, mie îmi arde de mîncare.

— Nu, nu așa. Mă refeream la internarea dumneata. Nu suferi de stomac ?

Cu un aer de reproș, Orfanu mai luă un ou, mușcă fără să-l mai curețe de coajă și înghiți.

— Mda, ai un stomac de struț.

Poetul nu-i răspunse. Luă și un ardei iute, îl umezi cu vîrfurile limbii, îl muie în sare, îl fărîmîță între dinții albi și sănătoși, apoi înghiți totul, cu aerul cel mai firesc, și goli paharul.

— Nu, doctore. Fără bisturiu. Inventăm altceva.

— Știu eu ? Să mai vedem. Dar pe tînărul acela mărunțel, pe Anadam, l-ai mai întîlnit ?

Bucata de pîine din mîna lui Orfanu căzu în farfurie, tocmai cînd el se pregătea să o ducă la gură.

— De unde știi? Cum ai aflat de arestarea lui ?! Prin urmare, nu mă internezi... Ssst ! uite că vine babornîța.

Chelnerița trînti cu zgomot sifonul pe masă.

— Eu trebuie să plec. Stau departe. Vă rog să-mi faceți plata. Rămîne Costică în locul meu.

Se apucă să mîzgălească, pe o ruptură de hirtie-rotativă, cu un chiștoc de creion chimic, muindu-l în gură. Pavel achită. Nu-și reveni din uluială nici după plecarea chelneriței.

— Ce e, doctore ? Nu-mi spui cum ai aflat de Anadam ? Eu mă dau pe mîinile dumitale, și dumneata...

— Dar nu știam nimic. De la dumneata am aflat, adineauri. Te-am întrebât de el, fiindcă mi s-a părut un om foarte interesant în disputa cu sublocotenentul. Venisem la Café de la Paix, astăseară, ca să-l mai văd. Va să zică, de asta nu l-am găsit. Acum înțeleg. Dar ce amestec ai dumneata ?

Meditativ, Orfanu turnă în ambele pahare.

— E implicat în tipărirea unor manifeste anti-hitleriste. Eu nu știu nimic, mie mi-a spus Pleșoianu. El l-a căutat cu niște treburi și-a aflat că l-au ridicat ieri-noapte. Un prieten, la care mai demult am locuit cîteva zile, m-a înștiințat că

niște agenți au trecut pe la el, întrebînd de mine. Pleșoianu, de asemeni, se ascunde pe unde poate. Cît e ora ?

— Douăsprezece și cinci.

— Aveam întîlnire la douăsprezece, aici, cu Pleșoianu. Să nu-l fi încolțit pe undeva.

— E și el amestecat ? Tot nu mi-ai spus ce amestec ai dumneata. Anadama, se pare, ar avea unele idei de revoluționar, dar dumneata ?

Jicnit, Constantin Orfanu îl tăie cu o privire incandescentă. Apoi goli paharul dintr-odată și umplu din nou. Ochii i se strînseseră.

— În mod direct, nu am nici un amestec. Nu știu cu cine are sau nu are legături. Dar sîntem prieteni cu el, și nu numai dintr-o simpatie oarecare. În privința războiului și a hitlerismului avem aceeași părere : crimă împotriva umanității.

— Expresia asta am mai auzit-o. La unele posturi străine în limba română.

— Deci și dumneata ascultă aceste posturi. Poate nu m-am înșelat. Internează-mă, doctore.

— Cam dificil. Zilele trecute am avut o percheziție.

Băură amîndoi, în tăcere. Orfanu isprăvisese ouăle și toată pîinea din panerul de rafie pătat de gîndaci. Acuma fuma, aprinzînd țigară de la țigară. Din încăperea din față se auzea stins scîrțîitul unei viori. Uneori, răsuna cîte-o voce furioasă și se pierdea imediat.

— Ai fost operat de apendicită ?

Orfanu nu apucă să răspundă. Se deschisese ușa. Intra Alexandru Pleșoianu : palid, nebărbierit, cu coama răvășită și cu privirile pierdute parcă în-lăuntrul său. Se așeză lângă ei, fără nici un salut.

— De ce-ai întârziat ?

Trist, Pleșoianu se uita la cojile de ouă.

— Așadar, ai mâncat. Și eu, care-am împrumutat niște bani și i-am păstrat, să mâncăm împreună... De asta am întârziat. Nu găseam nici un Mecena.

Se ridică prin surprindere.

— Unde te duci ? Te superi degeaba.

— Mă întorc imediat. Așa-mi trebuie, dacă nu sînt realist.

Reveni curînd, cu vainburșul după el. Tinărul cu mîinile ca degerate aducea o sticlă de un litru cu izmă, pîine, roșii și ouă. Le puse pe masă și ieși. Pleșoianu scoase din buzunar patru pachete cu Naționale.

— Poftim, ți-am adus și țigări.

În ciuda reproșurilor, glasul lui trăda o afecțiune adîncă. Începu să mănînce, grăbit, se vedea că răbdase, însă gesturile sale erau destul de reținute. Mîinile, îndeosebi, cu degete prelungi, îi sugerau lui Pavel o fire delicată. Le urmări un timp, discret, apoi bău și se simți mai liniștit. Îi plăcea aroma de mentă a băuturii și-l impresiona solidaritatea celor doi prieteni. Cu gîndul la zbu-ciumul lor, la privațiunile și nesiguranța în care desigur trăiau, apoi la peripețiile din anii lui de

studente, își spuse la o vreme că trebuie cu orice risc, să facă ceva, măcar pentru Orfanu.

— Nu mi-ai răspuns. Ai fost operat de apendicită ?

Pleșoianu tresări și se uită la Pavel, surîzînd îndepărtat, cu aceeași tristețe. Apoi își turnă în pahar și bău. Orfanu făcu o breșă, cu palma, în fumul dens al țigării.

— Nu. Niciodată, de nimic. Am un organism al dracului de sănătos, dar asta nu folosește la nimic în zilele noastre. Sper însă că în curînd va sosi și nevoia operațiilor. Cînd mîninci o dată la trei zile, chirurgii sînt foarte mulțumiți.

Teza lui Udrea, constată Pavel. Cauzele sociale ale ulcerului de stomac. Avea în fața lui, prin urmare, un om, dacă nu doi (Pleșoianu părea să aibă cel puțin o gastrită), care puteau ajunge foarte bine în situația de-a înmulți exemplele ce confirmau această teză. Categorie, datoria lui e să-l ajute. Cît despre Pleșoianu, doi inși deodată ar fi prea mult, e și mai riscant, dacă vor fi descoperiți, totul devine foarte grav, după ani de închisoare, va urma poate și pierderea dreptului de a mai profesa în spital.

— Tăcem cu toții, doctore. De ani de zile pozez, creez legende și cînd, în sfîrșit, sînt și eu o dată cel adevărat, nu mă mai ia nimeni în serios. Vă risipiți cu toții.

— Lasă, Costică, nu toți sînt potîrnichi. Găsim

noi undeva un adăpost. Într-un coteț de găini, și tot găsim.

Cu mîna pe pahar, Pleșoianu îi vorbea prietenului său, dar privirea lui îl țintuia, dintr-o parte, pe medic. Nu se știa ce va face cu paharul : îl va da pe gît, furios, ori i-l va arunca lui Pavel în frunte ? Nu era nimic, aveau să treacă toate, în primul rînd războiul și poliția, Orfanu să nu uite asta, va veni și ziua lor, cînd nu vor mai fi obligați să trăiască din mărinimia nimănui.

— Așa încît, să bem ! În noaptea asta, domnule doctor, poeții plătesc. Beți și sperați cît mai e timp, fiindcă pe urmă... *fugit irreparabile tempus !* La ștreang cu tirania !

Băură. Pleșoianu, fără să se mai uite la Pavel, care surîdea în paharul cu aromă de mentă, Orfanu, cu pleoapele lăsate, ca într-o mască de ceară, peste cele două tainice văgăuni ale ochilor negri.

*În noaptea asta moartea stă cu noi la masă,
Înaltă, despletită, palidă mireasă.*

Doctorul așteptă ca Orfanu să continue poezia, dar totul se redusese la aceste două versuri, rostite monoton și absent, ca pentru sine, cu glasul din nou neguros și afund.

— Poimîine sînt de gardă. Numai atunci țe-aș putea interna. Ingratitudinea poeților, doar bisturiul o extirpă. Domnule Pleșoianu, la ștreang cu tirania, ori de unde-ar veni, fie și din partea dumitale.

Ciocniră și băură ex. Pleșoianu, dintr-un salt, se urcă pe masa de alături și începu să cînte Mar-silieza, dar Orfanu, cu gesturi desperate, îl de-termină să tacă. Reluîndu-și locul, căzu într-o me-lancolie prelungită, total indiferent la ceea ce se petrecea în preajma sa, pînă cînd, deodată, țîșni de pe scaun și-i sărută pe amîndoi.

15

Treptat, treptat, doctorul Mouscha aplica indicațiile pe care Georges Mateeanu i le dăduse în seara de la Snagov. Își lăsa automobilul la un garaj din apropierea spitalului, lipsea mai rar, venea uneori și la contravizită, se bărbiera doar o dată pe zi (seara, cînd, isprăvind treburile din oraș, se întilnea cu Yvonne), renunță la eleganța vestimentară și se străduia să-și atragă simpatia personalului auxiliar, de la portar și mecanic, pînă la surori. Într-o noapte, chiar, se culcă cu Felicia Filip, cu satisfacția sexuală dublată de sentimentul că-i trage chiulul nu numai ei, ci și lui Vasilescu, mărturisindu-i apoi, între două sărutări, că se săturase de război, că a fost întotdeauna un democrat și un dezamăgit, era doar fiu de țărani, ca și ea, și lăsînd-o să-i sustragă din buzunar cîteva fiole de morfină. Făcea și de gardă, Vasilescu nu-l mai înlocuia decît în primele ore ale nopții, pînă

cînd trecea pericolul bombardamentelor. Jocul acesta, în ciuda atîtor riscuri și constrîngeri, devenea din ce în ce mai amuzant, îi oferea mereu, cîte ceva inedit, și începuse să-i placă.

Acum din nou era de gardă. Venise imediat după miezul nopții, dar Vasilescu nu plecă acasă : locuia prea departe, tramvaiele, cîte mai puteau circula, se retrăgeau devreme și ar fi fost o prea mare risipă, să ia un taxi. Se încurcaseră la table.

Către ora trei, Naim îl chemă de urgență. Sosise un rănit în stare gravă. Mouscha tocmai îl prinsese pe Vasilescu trișînd.

— Dă-l în mă-sa ! Taie-l dumneata.

— Imposibil. Perforat în abdomen. Două gloanțe.

În camera de gardă, rănitul zăcea întins pe masă. Îl dezbrăcaseră Novac, brancardierul, și sora Bogdan, ajutați de cei doi oameni care-l aduseseră. Mouscha se conștinse imediat că internul nu greșise.

— Cine e omul ?

— Habar n-avem. Noi veneam de la lucru, sîntem sudori, am lucrat pînă mai adineauri.

Îi răspundea unul dintre cei doi. Scund, vinețiu, cu nasul lung și gros. Pe la Podul Izvor au auzit deodată niște împușcături. Nu se vedea nimic, era beznă. Întîi s-au ascuns. Au mai auzit niște răcnete în limba germană și după aia niște pași, ca de cizme. Au stat așa, pînă s-a făcut liniște, și-au așteptat, și nu venea nimeni. Pe urmă, s-au hotărît să plece. Cînd, mai încolo, gîmete.

— Să spună și el... Zi-i, Popiștene.

— Ce să spun ? Asta e.

Popișteanu, cam de patruzeci de ani, roșcovan, cu unghiile pătate cafeniu și cu brațele, muscu-loase, purta o cămașă în carouri, cu mîneci scurte. Au aprins lanterna și-au început să caute. Au gă-sit un om prăbușit la rigolă. Gemea, horcăia, mai scăpa și cîte-o vorbă, abia pe drum și-a pierdut cunoștința. Din cîte a mai apucat să spună, au înțeles că se ducea acasă și un ofițer neamț, beat, s-a luat după el și-l tot întreba de femei. Omul a dat să-și vadă de drum, și neamțul, întăritat, a scos pistolul și-a tras.

— Acu, ce să zic ? De văzut n-am văzut, dar de auzit...

Era o chestiune teribil de complicată, din cauza afirmației cu privire la ofițerul german, și Mou-scha ar fi dat orice, numai să nu se fi produs în garda lui. Întîmplările de felul acesta nu du-ceau niciodată la nimic bun din partea autorită-ților. Existau dispoziții secrete și categorice, ca asemenea cazuri să fie trecute cu desăvîrșire sub tăcere. Cînd nimereau în astfel de încurcături, chirurgii respectiv erau întotdeauna supuși, pe de o parte, presiunilor poliției, care avea misiunea să înăbușe eventualul scandal public, iar pe de alta, amenințărilor din partea rudelor, care nu în-țelegeau să renunțe la anchetă. Totuși, de vreme ce rănitul fusese transportat aici, și nu la alt spi-tal, era obligat să intervină, nu avea încotro.

— Transportați-l în sala de operații. Vasilescule, trebuie să intri cu mine.

— Dar eu nu sînt de gardă. Nu poți opera cu Naim ?

— E mai bine să intri.

Îl luă deoparte, continuînd să insiste în șoaptă. Pe coridor, explodară niște voci furioase. Pași grei se apropiau de camera de gardă și aproape imediat apărură, unul după altul, cinci bărbați gălăgioși, cu chipuri întăritate. Trei purtau uniforma poliției, ceilalți erau civili.

— Asta e, nu ? Asta-i pramatia ?

Un comisar lung și slab, cu obraji ciupiți de vărsat, se învîrtea în jurul mesei, cu ochii la pîn-tecul rănitului.

— Va să zică, aici l-au adus ! Și ăștia ? Cine sînt ăștia ? Ei l-au adus ? Ia ! Luați-i ! Bețivilor, de ce l-ați împușcat ?

— Domnule comisar, sîntem treji, nemîncăți. O să vă spunem ce știm... Un hit... un nea... un german...

— Zît ! Mucles ! Neamț, ai ? ! Și voi ce stați ? Cărați-vă de aici !

Subalternii îl luară în primire mai întîi pe Popișteanu, care continua să protesteze, apoi pe celălalt, care tot timpul se uitase la ei, năuc. Făcură cerc în jurul lor, din ce în ce mai strîns, și-i scoaseră în ghionturi, fără nici o vorbă.

Cei din camera de gardă rămăseseră înmărmuriți. Mouscha, îndeosebi, era cu totul dezorientat.

— Nu mai da... Săriți ! Nu ne lăsați !

— Săriți, oameni buni ! N-avem nici o vină !

Nu erau strigăte, erau exploziile deznădejdi, coridoarele vuiau, amplificându-le, și în scurtă vreme panica inundă întregul spital. Bolnavii dăduseră buzna pe săli și pe scară, alergau spre subsol, buimăciți de somn și de spaimă, vociferând și îmbrîncindu-se unii pe alții.

— Alarmă ! Alarmă ! Toată lumea, jos ! N-auziți avioanele ?

Comisarul se uita, interogativ, cînd la Mouscha, care, fumînd într-una, simula că nu-l vede, cînd la Mihai Vasilescu, care-și ștergea mîinile cu o compresă alcoolizată. Palid, Naim întîrzia cu privirea asupra petei de sînge de pe ciment, lîngă unul din picioarele mesei. Maria Bogdan ieșise la bolnavi.

În ușa gangului îngust, care ducea la scara adăpostului de la subsol, înghesuiala era sufocantă. Trecerea era blocată de o brancardă, pe care se afla un individ abandonat acolo.

— Nu mă călcați !... Nu mă călcați !... Nu mă călcați...

Arestații cereau să li se dea voie să intre și ei în adăpost, numai pînă trece bombardamentul, apoi le stau din nou la dispoziție, deși nu-s vinovați. N-au decît să-i însoțească, tot trebuie să se ascundă undeva. Polițiștii nu-i auzeau. Nu cunoșteau spitalul și, dezorientați, căutau să iasă din puhoiul de bolnavi, care-i înghesuiau din toate părțile. Po-

pișteanu, masiv, începu să dea cu pumnii, fără a mai lua seama în cine lovește. În capătul de jos al scării dintre parter și etaj, Stamate, ceva mai liniștit decît ceilalți, căuta să înțeleagă ce se petrece. El nu dormea, cînd se produsese vînzoleala, dar nici nu auzise sirena, deoarece, cu urechea lipită de aparatul de radio, înfundat sub pătură și perne, tocmai asculta emisiunea unui post antinazist în românește. Ori, poate, avioanele veniseră prin surprindere.

— Încearcă să-i salvezi.

Sora se strecurase pînă la el și, după șoapta asta, se îndepărtă. Nu o pricepu decît după ce privirea îi căzu din nou pe chipurile răvășite ale celor doi arestați. Își tăie drum cu coatele printre bolnavi. Cînd ajunse lîngă polițiști, îl prinse pe unul de mîină și-l trase după el, spre ușa din dreapta, care da în aripa Salvării.

— Pe-aici, pe-aici... E o ușă pe-aici...

Polițiștii apucară pe urmele lui, cîte unul, ca să se strecoare mai ușor. Popișteanu și prietenul său se aflau în spatele celui de-al treilea; al patrulea venea după ei, înghiontindu-i mereu. Cînd mărunțelul nimeri în dreptul lui Stamate, acesta se vîrî la mijloc, ca și cum cineva l-ar fi împins, și-l prinse de braț.

— Pe scară-n jos. Fugi...

Dintr-un brînci, îl pierdu printre bolnavi. Apoi, arătă cu mîna în direcția opusă.

— Uite-l că fuge ! A fugit ! După el..

Se produse o nouă învălmășeală. Vacărmul, înghetăt o clipă, reîncepu să fiarbă. Arătînd mereu în aceeași parte, Stamate alerga pe coridorul care da în curte, cu polițiștii pe urmele lui, în fruntea unui cîrd de bolnavi ce-i însoțeau reflex.

Curtea era înecată în întuneric, portarul nu știa nimic, polițiștii îl amenințară, el zise că parcă totuși a zărit o umbră peste gard, dar poate-a fost un cîine, pentru că mai sar și cîinii, uneori, la lada cu gunoi, după ciolane, ce să facă el, dacă statul nu-i dă armă, dacă n-are atîta încredere într-un veteran din primul război, apoi, deodată, din înghesuială, un polițist strigă că și celălalt bandit pierise.

16

Într-un tîrziu, după ce polițiștii plecară în urmărirea fugariilor, spitalul se cufundă din nou, treptat, treptat, în liniște. Întorși la paturile lor, bolnavii se culcaseră încercînd să adoarmă la loc, dar somnul nu se mai lipea de ei, și se foiau în așternut, pritocindu-și gîndurile. Stamate stinse becul albastru și deschise fereastra. Pe cer, abia mijeă, încă departe, Luceafărul de ziuă.

— Oare credeți că și azi o să fie la fel de cald ca și ieri ?

Auziră cu toții întrebarea lui Varlam, însă nimeni nu-i răspunse, și tăcerea mai dură o vreme.

— Dumneata i-ai văzut ? Acum îl întrebase pe Stamate, cu o voce aspră. Ei, de ce nu răspunzi ?

— Pe cine să văd ?

— Pe ăia, de zice c-au omorît omul.

Intervenise și Pandele, un bărbat slab, cu barbă veche, țepoasă, țăran de lângă București, adus de curînd, cu căruța, în urma unei încăierări.

— I-am văzut. De ce să nu-i văd ?

— Păi, dacă i-ai văzut, de ce ne fierbi așa ? Ce naiba, nea Dumitre ? ! Să știm și noi : sînt ori nu sînt criminali !

Era glasul, doar în aparență rău, al bătrînului Mogîrdea, și lui Stamate îi veni să rîdă. Tot la fugari se gîndea și el. Celui mărunțel, îi știa de urmă, era în morgă, la subsol, îi șoptise sora, între două drumuri, ea l-a ascuns acolo. De celălalt, nimic. Îl înghițise, poate, același întuneric, care-l ajutase și pe el să se strecoare înapoi, amestecat în cîrdul de bolșavi. Părăsi fereastra.

— Ce criminali ? De unde să știu eu ? Ați văzut cu toții c-am încercat să-i prind, dar degeaba.

Se deschise ușa încet, și apărură Orfanu, vîrîndu-și întii, binișor, numai capul. Mai tîrziu intră cu totul, cînd se convinse că nu e nimeni străin în salon.

— Ia uite-l și pă ăsta ! se oțări bătrînul. De ce, măi, neică, nu mi-ai adus targa, cînd te-am rugat

atita ? Ești un căcăcios, m-ai părăsit de frică. Unde ai fost ?

Constantin Orfanu dădu cu palmele prin aer, ca și când ar fi împrăștiat o pînză de fum. Buzele i se chirciră într-o strîmbătură dureroasă și își duse repede mîinile la burtă. Avea numai trei zile de la operație. Nu vorbea cu nimeni. Doar la ora meselor, cînd cerea supliment, se certa cu sora, care-i explica inutil că n-are voie să mănînce mult. În restul timpului, tăcea, închis în sine, cu pleoapele coborîte. Nimeni nu știa dacă doarme ori se gîndește ori ascultă ce discută ceilalți. Trecu peste ofensa lui Mogîrdea. Apăsîndu-se pe burtă, în partea dreaptă, ușor încovoiat, se duse în vîrfurile picioarelor la patul lui din colț, lîngă al țaranului, și se întinse. Era patul lui Voicu, care reușise să se mute într-o rezervă, cu ajutorul doctorului Mouscha.

— Să nu vorbești, neică ! Că faci gaură-n cer !

Pe sală se auziră glasuri, apoi pași apropiindu-se, și Mogîrdea tăcu, deși ar fi dorit să-i mai arunce vreo două, ca să se descarce cu totul. Intră sora Bogdan. Apoi, Felicia Filip, cu obrazii de un galben stins, ca al frunzelor de toamnă, și pe fondul acesta ochii ei verzi, mari, străluceau misterios. Suplă, agilă, cu șuvițele blonde revărsate pe umeri, în albul imaculat al halatului, părea de două ori mai tînără decît cealaltă. În urma lor, veneau brancardierii, aducînd rănitul. Operația se terminase. Maria Bogdan rămase cîtva timp, descumpănită,

În mijlocul salonului, apoi se îndreaptă spre patul lui Constantin Orfanu.

— Ești bun... Fii bun, ai cazul cel mai ușor. Mută-te aici, te rog, lângă domnul Pandele. Provi-zoriu, pînă se face un loc.

Orfanu nu deschise ochii decît într-un tîrziu, cînd sora începîu să-l scuture de umăr. Nici aici nu mai avea loc. Se uită la ea, pe urmă la omul întins pe brancardă.

— Ce să facem ? Scuză-ne. Spitalul e arhiplin, pe mulți îi ținem cîte doi într-un pat.

N-avea încotro, se ridică. Nu mai putea nici să suporte chipul de ceară, cu buzele vinete și fruntea năclăită de sudoare, al rănitului. Își luă papucii și părăsi salonul.

— Punga cu gheață... Felicia, unde e punga cu gheață ?

Mutaseră rănitul în pat, și sora Bogdan, cu fața la el, aștepta cu mîna întinsă lateral. Neprimind nici pungă, nici răspuns, își răsuci capul către Felicia, a cărei privire, altminteri senină, călătorea, parcă, dincolo de perete. Ea însăși era cu desăvîrșire absentă. Ochii mari, numai cu puțin în urmă de un verde proaspăt și jilav, aveau ceva ca de sticlă, tot verde, dar verde lucios, verde de sticlă, nu de pădure, un smalț verde de o sticlă poroasă. Iar își făcuse, așadar, morfină, era intratabilă.

— Felicia, du-te după pungă !

Plecă, surîzînd, fără nici un cuvînt. Își mîngîie, cu gesturi mecanice, garoafa roșie, bătută, care

ieșea, macră, de sub reverul stîng al halatului.

Era o liniște încinsă. În fereastra deschisă, dimineața avea să explodeze de la o clipă la alta. Bolnavii stăteau întinși, nemișcați, în așteptare, dar rănitul nu-și revenea încă din narcoză, și sori se părea suspectă această întîrziere. Cînd Felicia sosi cu gheața, îi ceru să aducă și o tăviță, pentru orice eventualitate. Constată că fata își pierduse orice mlădiere. Arăta, deodată, aproape sfîrșită și abia vedea. Cînd să iasă, se lovi, în ușă, de Naim. Internul, era și el palid. O paloare de nesomn și de încleștare. Pleoapele-i cădeau, se vedea că se luptă permanent cu greutatea lor. Cuta verticală din fruntea înaltă se adîncise, cobora ca un șanț către rădăcina nasului. Se așeză pe marginea patului.

— Nu s-a trezit ?

— Încă nu. Nu vă supărați, n-ar fi bine să continuăm transfuzia ? A pierdut foarte mult sînge. I-am mai luat pe deasupra și analizele.

— Ba cred că da... Să vedem, însă, ce indică domnul doctor Mouscha. Pregătește sîngele, în orice caz.

Felicia Filip venea cu tăvița. Maria Bogdan plecă după sînge. Din buzunarul larg al șorțului, Naim scoase un carnet vechi, niște hîrtii murdare și împăturite (documentele rănitului), stiloul și o foaie de observații, încă necompletată. Cercetă actele și începu să scrie, în dreptul fiecărei rubrici. *Numele* : Ionașcu Ștefan. *Vîrsta* : 34. *Profesia* : Probabil funcționar. *Motivul internării* : Două gloanțe au

pătruns în abdomen prin fosa iliacă dreaptă, ieșind apoi, unul prin rect, celălalt prin coasta a șaptea, stîngă. *Istoricul bolii* : Doi martori oculari au declarat că în cursul nopții un ofițer neamț... Se opri, chibzuind, apoi șterse cuvîntul „neamț“ și scrisese : german — a tras cu pistolul în numitul Ionașcu Ștefan, care trecea pe stradă... Din nou se opri. Nu știa dacă i-i groază de fapta criminalului sau numai de consecințele acestor rînduri pe care le scrisese. Se mai petrecuse, în toamna trecută, un caz similar. Siguranța intervenise prompt, ca și în noaptea asta: Udrea însuși, care ceruse, destul de timid, o anchetă, primise avertismentul cel mai răspicat : „Dumneavoastră, medicii, să nu depășiți limitele medicinei. Avem noi grijă de rest.“ Obrajii rănitului, în loc să se îmbujoreze cît de cît, deveneau pămîntii. Și totuși, ce să scrie, cum să ascundă o asemenea crimă ? Un om e doar un caz chirurgical — și atît ? Crima rămîne, chiar dacă ei îl salvează, deși...

Pași apăsăți, bărbătești, răsunară pe sală. Venea cineva, desigur, străin de spital. Naim se pomeni ștergînd, împotriva voinței sale, întreaga explicație de la rubrica „Istoricul bolii“, în timp ce ușa se dădea de perete, împinsă cu brutalitate. Din nou comisarul ciupit de vărsat, însoțit de doi civili, de astă dată alții, iar în spatele lor, doctorul Mouscha.

— Ei, ce mai face ? Uite, indivizi din ăștia pun lumea pe drumuri.

Naim închise stiloul și se ridică, întrebându-se ce are Mouscha de gând ; ar fi trebuit să recomande continuarea transfuziei. Comisarul nu-l slăbea din ochi. Nu părea să aștepte neapărat un răspuns, mai degrabă căuta să-l intimideze. Îl salvă apariția sorei Bogdan, care aducea căruciorul cu instrumente și flaconul cu sînge.

La început, reîntoarcerea polițiștilor, pe care-i întîlnise pe scară, cînd cobora la camera de gardă, o alarmase. Fugarul nu se mai afla, însă, demult în spital. În timp ce medicii erau ocupați cu operația, ajutați de Felicia Filip, ea se furișase la subsol și, scoțîndu-l din camera de necropsii, îi făcuse vînt pe poarta părăsită, din spatele clădirii. Așa încît, acum, era ceva mai liniștită și dacă nu s-ar fi gândit că, poate, omul, căzînd totuși într-o zi în mîinile poliției, ar fi în stare s-o denunțe de frică, n-ar mai fi avut nici o grijă. Aruncă, peste umărul lui Mouscha, o privire în direcția lui Stamate, care, din pat, îi răspunse surîzînd discret, cu o tăcere calmă.

Comisarul îl lăsase pe Naim. Făcea într-una *Îmhî ! Îmhî !* parcă numai pe nas, învîrtindu-se în jurul doctorului Mouscha.

— Ce-a căutat, a găsit. Credeți că moare ?

Întrebarea sunase, mai degrabă, „Nu-i așa că moare ?“, și internul, indignat, aștepta să vadă ce va răspunde medicul primar. Mouscha își aranja un rever al halatului. Cu mîna trăgea mereu de

rever, cu gura, din țigara lipită de buzele subțiri și uscate. Comisarul închise un ochi și reveni la Naim.

— Dumneata ce zici ? Mai scapă ? De, ce să-i faci !

Surîdea. Un surîs întunecat, de compătimire, compătimirea unui om blazat, care-a trecut prin multe și-a văzut și mai multe. Cineva, care își face doar datoria, în condiții oarecum penibile.

— Ce-aș putea spune eu, mai mult decît domnul doctor ?

Prea tîrziu. Încercînd să se stăpînească, Naim ar fi vrut să dea un răspuns cît mai șters, dar era împotriva firii sale, să treacă peste adevăr, și indignarea i-o luase înainte, punîndu-l în conflict cu Mouscha, care nu spunea nimic. Nu se îndoia de asta, deși medicul primar avea aerul că nu l-a auzit. Cît despre comisar... Salvat de la moarte, Ionașcu n-ar mai fi un simplu om, devine simbolul Justiției. E ceea ce Justiția nu vrea să se întîmple, dacă polițiștii se pot substitui Justiției. Asta ar trebui să-i strige comisarului.

— Nu fiți îngrijorat. Și noi ne întrebăm întotdeauna cum să facem ca bolnavii să fie salvați.

Comisarul îl cîntări îndelung, apoi dădu din cap, imprecis.

— Bine... Gogule, procesul verbal !

Speriat întrucîtva de tonul răstit, pe care i se adresase șeful său, Gogu scoase repede, din servieta pîntecoasă, un dosar cu hîrtii albe și un sti-

lou. Era un bărbat mărunț și gras, cu mustața co-clită de nicotină. Se așeză lângă Ionașcu, pe care-l împinse într-o parte. Scrise câteva rînduri, apoi se opri.

— Ce zicem aici, la „cauze“ și „diagnostic“ ?

— Păi ce să zici ?... Zi-i așa : Individul, în stare de ebrietate... că altminteri e cunoscut de noi ca bețiv notoriu... s-a încăierat cu alți doi indivizi necunoscuți și suspecti... Ai scris ? Așa. Zi-i acolo : Unul nu se știe încă care, că erau doi, și în prezent au reușit să fugă fiind în urmărire... a tras cu o armă care o deținea ilegal și s-a făcut nevăzut... Ai scris ? Domnule doctor, la diagnostic dictați dumneavoastră, că de... aici știți mai bine ce aveți de făcut.

Jean Mouscha își aprinse o țigară, de la cea veche, apoi aruncă mukul în scui pătoarea de lângă ușa și începu să dicteze. Pomenea de perforarea abdomenului, a intestinului gros, de fractura bazinului, cu o neutralitate revoltătoare. Naim asculta, uimit, cu mîinile adunate la spate, incapabil să se clinească din loc. Frazele mincinoase ale comisariului le înțelegea, era meseria lui, să mintă în astfel de împrejurări, dar nu reușea să admită această indiferență a doctorului Mouscha, care, prin lipsa oricărui protest, cît de mic, tolera o asemenea mistificare. Și nici măcar nu se decidea odată în privința transfuziei, deși, ca operator principal, purta întreaga răspundere chirurgicală. Nu-și imaginase că pe lume e ceva în stare să anihileze pînă într-a-

tita personalitatea unui medic, care a mai și jurat, desigur, după Hipocrates : „Voi privi ca sfinte arta și viața mea“ și „...mă voi ține departe de orice acțiune nedreaptă“. Asta, deci, îl aștepta și pe el, peste numai câteva luni, când, în sfârșit, se va putea împăuna că e doctor în medicină.

— Gata, Gogule, ajunge deocamdată. Domnule doctor, vă mulțumim. Haideți, băieți, e șase, să mergem.

Polițiștii plecară și Mouscha ieși împreună cu ei. Naim îl ajunse din urmă, pe coridor.

— Domnule doctor, n-ar fi indicat să continuăm transfuzia ?

— A, da ! Știu eu ? ! În fond, nu cred să-i mai fie utilă. Hemoragia a fost prea abundentă. Noi ne-am făcut datoria.

Primarul se îndepărtă grăbit și Naim reveni în salon. Sora ținea în mână flaconul cu sînge, gata să-l deschidă.

— Ce facem ? Începem ?

— Cam tîrziu, sora. Era altceva, imediat după operație.

— Domnule doctor, totuși. Dați-mi voie să încerc.

— Dar nu pricepi ? Nu ne e permis să decidem singuri. Nouă nu ne e permis.

Internul își aprinse o țigară, apoi, cu pași înceți, se duse la ușă, aruncă bățul de chibrit în scuiptoare și se întoarse, pășind ceva mai repede.

— Scuză-mă, am impresia că m-am răstit. Poți să-ncepi. Transfuzie intensă, dar atenție la șoc. Eu vin imediat.

17

Naim coborî la camera de gardă și formă numărul profesorului. În locul soneriei de apel, în receptor se auziră cunoscutele semnale răgușite, din ce în ce mai frecvente în ultima vreme, ca niște linii groase puse una lângă alta, care anunțau că telefonul solicitat e defect. Trînti receptorul în furcă. Trebuia, totuși, să-l anunțe cu orice preț pe Udrea. Ieși pe coridor și, cu pași din ce în ce mai iuți, o apucă pe culoarul ce răspundea în aripă Salvării, iar de la un timp începu să alerge. Cînd ajunse în mica infirmerie din vecinătatea garajului, abia mai răsufla.

— Ce s-a întîmplat, domnu doctor ?

— Un caz foarte urgent. Trebuie să-mi dai o ambulanță.

— O ambulanță ? De ce o ambulanță ?

Mitică Felureanu repetase întrebarea, ca să cîștige timp, deoarece avea dispoziții categorice, din partea lui Popescu, să nu colaboreze în nici un fel cu spitalul.

— Fiindcă trebuie să-l aduc imediat pe domnul profesor.

— Pe domnul profesor ? De ce pe domnul profesor ? I s-a întâmplat ceva ?

— Fii bun și lasă întrebările astea. Avem un rănit în stare foarte gravă, telefonul dumnealui e deranjat, n-am cum să-l anunț altminteri.

— A, da ? ! Îmi pare rău. Îmi pare foarte rău. Nu mai avem decît o singură ambulanță, cealaltă a fost mitraliată nu demult.

— Nici n-am cerut două. Văd că mașina e în garaj. Tot stă degeaba. N-ai un chibrit ? Dă-mi te rog un chibrit, să-mi aprind o țigară.

Infirmerul scăpără un băț. Naim, pînă să aprindă, trebui să tragă îndelung, de mai multe ori, din țigara țeapănă ca lemnul, și obraji îi pălră brusc.

— Sînteți obosit, domnule doctor. Mare pacoste și tutunul pe capul nostru ! De cînd tot vreau și eu să mă las și nu pot.

— Problemă de voință. Ei ! ce facem cu ambulanța ?

— Păi, știu și eu ? ! Dacă e nevoie de ea între timp ? Mai așteptați nițel, pînă vine domnul director Popescu. Trebuie să pice.

— Ascultă, domnule ! Nu aștept nimic ! Dumneata-nțelegi ? Te știam om de treabă, fii amabil, spune-i șoferului să meargă cu mine. În cel mult jumătate de oră, ai ambulanța înapoi.

Felureanu își petrecu privirea prin ochiul de geam din peretele ce despărțea infirmeria de garaj.

— Dac-ar fi după mine... zău, domnu' doctor !
De unde știm că nu pică domnul director ?

— Muribundul nu poate să-l aștepte pe domnul Popescu al dumitale.

— La urma urmei, de ce strigați la mine ?

Naim se răstea, în ciuda convingerii că infirmierul n-are nici o vină. Se lupta cu o ameteală și, surprinzător, îl durea stomacul.

— Bine, lasă, altădată scuzele. Orice întârziere e fatală. Trebuie să-mi dai ambulanța. Dacă aveam bani, nu mă târuiam cu dumneata, luam un taxi.

— Și de ce credeți că nu-nțeleg ? Înțeleg foarte bine, dar nu eu sînt director aici. N-aveți decît s-o luați, dar să știți că mi-ați luat-o cu forța.

Deși încă destul de devreme, Udrea era aproape gata de plecare, așa încît nu zăboviră mult, și porniră spre spital, profesorul așezîndu-se în față, lîngă șofer, iar Naim la spate, pe o brancardă. Din pricina grabei și a faptului că pe drum, despărțiți fiind, nu aveau cum să discute, internul nu apucă să-i comunice decît foarte puține amănunte în legătură cu starea lui Ionașcu.

— Bine, dar unde-i doctorul Mouscha ? Parcă spuneai că e de gardă.

Sosiseră, și Udrea, care se aștepta ca Mouscha să-l întîmpine, pusese întrebarea pe scară, în timp ce urcau la etaj.

— De fapt, mi-am permis să dau sorei unele indicații, fără să-l mai consult pe domnul doctor Mouscha.

— Cum vine asta ?

— Veți vedea.

Ionașcu nu dădea încă semne de conștientă, deși obrajii își pierduseră ceva din paloarea de peste noapte, probabil, datorită transfuziei. Udrea îi căută pulsul, apoi îi întoarse pleoapele pe dos.

— Când a intrat în comă ?

— Cred că era în comă încă de când l-au adus.

— Ce înseamnă asta „cred“ ? Ce-ai studiat dumneata timp de șase ani ?

Naim se fistici.

— A fost o adevărată harababură. Comisari, anchetă... Diagnosticul l-a pus domnul doctor Mouscha. Știți bine că eu...

— Ceea ce știu exact e că nimeni, aici, nu execută indicațiile mele ! Am spus de atâtea ori că internul e dator să urmărească atent fiecare caz în parte. Independent de diagnosticul medicului. Pentru fișele lui de studiu paralel. Poftim, te rog, încoace. Palpează baza craniului. Ei, ce simți acolo ?

— Pare să fie un traumatism.

— Nu pare, domnule... coleg. *Este !* S-a sesizat cineva ? Nu era, evident, datoria dumitale, dar ce studiezi dumneata în spital ? Imediat, la sala de operații.

Hotărîtă să intervină, pe de o parte, spre a-l scuti pe intern de aceste muștrări nemeritate, pe de altă, ca să abată indirect atenția lui Udrea asupra adevăratelor cauze, Maria Bogdan își mai căuta, doar, o aparență cît mai indiferentă.

— Comisarii afirmau că e băut... Domnul doctor Mouscha nu exclude o comă alcoolică.

— I s-a luat sînge ? S-a făcut analiza ?

— I s-a luat. I-am luat eu.

— La indicația cui ?

Sora se uită drept în ochii profesorului. Tremura de emoție. Orice răspuns prea direct putea să strice totul.

— Am bănuir că domnul doctor e prea ocupat și-a uitat. Știam de la dumneavoastră că în cazuri din astea e bine să facem analiza sîngelui.

— Bine, mulțumesc. Naim, te rog să vii un moment în cabinetul meu.

Cînd să iasă, ușa se întredeschise ușurel și apărură capul negricios al lui Domnu Nicu. Ochii gălbui i se răsuceau în orbite, căutînd pe cineva anume, în direcția lui Ionașcu. Dînd de Udrea, agentul „Sicriului de aur“ izbucni în rîs, un soi de rîs reflex, de apărare, cîteva, sughițuri vesele, scoase parcă și pe nas, nu numai pe gura dezvelită pînă la gingii. Apoi se făcu nevăzut.

— Iar, hiena asta ? Sora, era vorba să nu-l mai prind pe-aici. Cu voi nu se mai poate înțelege nimeni cu frumosul ?

— N-avem ce-i face, domnule profesor. Îl dăm afară și mereu se-ntoarce fără nici un pic de rușine.

18

În cele din urmă, Naim se așează pe scaunul din fața biroului. Udrea, care-l invitasese în două rînduri să ia loc, se plimba prin încăpere, ștergîndu-și ochelarii.

— Te rog să-mi relatezi ce s-a petrecut astănoapte.

Internul ezită. Nu se așteptase la un interogatoriu. Urmărise doar ca Ionașcu să fie salvat. Nu voia să provoace un scandal cu poliția, un scandal prin care să-i producă, tocmai el, neplăceri lui Udrea.

— Eu n-am văzut prea bine. Am fost mîna a treia. Cît despre traumatismul cranian, credeți-mă, n-am uitat recomandările dumneavoastră în privința fișelor mele personale.

— Care e opinia ta, ca medic? Mai ai cîteva luni și, să sperăm, vei fi doctor în medicină.

— Din cîte am putut vedea de la masa de instrumente...

— Nu, nu m-am făcut înțeles. Vreau să spun, cărui fapt se datorește întîrzierea transfuziei post-operatorii?

Precizarea profesorului îi reduce lui Naim orizontul de ocol. La o întrebare atît de strînsă, nu mai putea da decît un răspuns asemănător. Avea însă noroc. Îi venea să rîdă. Nu ştia dacă era norocul său sau al lui Udrea. Intrase sora, cu ochi strălucitori, agitînd o foaie de hîrtie, îi pierise orice oboseală.

— Vedeţi ? Domnişoara chimistă a făcut analiza. Nici o urmă de alcool. Uitaţi-vă.

Puse hîrtia pe birou şi, în timp ce profesorul citea, îi trimise internului, în treacăt, o privire biruitoare.

— Bine, sora, las-o la mine. Doctorul Pavel a intrat în operaţie ?

— Adineauri. Cu domnul doctor Vasilescu. Domnul doctor Mouscha e obosit, după gardă.

— Bun, bun... Acum scuză-ne puţin, venim şi noi, imediat.

La plecare, sora îi făcu lui Naim un semn discret, pe care el însă nu-l înţelese. Era atent la Udrea, care-l aştepta să continue.

— Ei, te-ascult... Unde-am rămas ?

— La transfuzie.

— Întocmai. De ce-aţi întîrziat ?

Cît discutasese profesorul cu sora, Naim calculase. Proba mistificării se afla aici, în peticul acesta de hîrtie, poliţia nu avea cum să conteste rezultatul unei analize. În privinţa transfuziei, va lua vina asupra lui. Astfel, Udrea nu-l va acuza

pe Mouscha, iar Mouscha nu-l va lovi pe Udrea, implicându-l în scandal.

— Domnul doctor Mouscha mi-a indicat transfuzia, dar a trecut oarecare timp pînă s-o pot aplica.

— De ce ?

— Pentru că... Pînă am găsit sîngele...

— Cum asta ? Numai atît ? Doar se lichidase povestea cu sîngele.

— Da, numai atît.

Glasul lui Naim devenise moale, incert, şi profesorul simţea că-i ascunde ceva. Nu era totuşi sigur, aşa încît, ca să nu-l jicnească, nu mai insistă pentru moment în direcţia transfuziei.

— A, nu mai ai chibrituri ? Poftim, aprinde de la brichetă. Aşa... Pentru puţin. Dar spune-mi, te rog, de ce ai considerat necesar să mă chemi pe mine ?

Internul tresări, surprins de întrebarea aceasta, a cărei eventualitate nu o prevăzuse.

— A, nu, n-am vrut să spun că m-ai deranjat. Ai procedat chiar foarte bine. Voiam doar să ştiu ce te-a determinat să mă chemi, de vreme ce doctorul Mouscha era în spital ?

— E dispoziţia dumneavoastră să vă chemăm în cazuri grave. Iar telefonul vă e deranjat.

— Mulţumesc, nu ştiam !

Ironia lui Udrea îl făcu pe Naim să-şi dea seama de incoerenţa în care căzuse. Aşadar, încă nu ştia să mintă. Trebuie să înveţe de urgenţă, mai e foarte

puțin, pînă să depună jurămîntul după Hipocrates.

— Și cine te-a pus să telefonezi... mă rog, să vii după mine ? Doctorul Mouscha ?

— Da.

— Prin urmare nu dumneata ai avut inițiativa.

— Domnule profesor, eu mai mult nu știu. Decît că poliția se interesează îndeaproape de cazul acesta. Adică nu de aspectul medical. De conflictul dintre cei trei bețivi. Eram de față, cînd încheiau procesul-verbal. Au declarat ancheta terminată, nu mai au nimic cu spitalul.

— Bețivi, ai spus ? Uiți analiza. Și nu te mai pricep. Cred că nici tu nu mai știi ce-ai vorbit. Rememorează, vei vedea că singur te-ai contrazis de la o frază la alta.

Dacă n-ar fi fost vorba despre Udrea, pe care-l stima ca pe nimeni altul, Naim n-ar mai fi ascuns nimic, mai ales în fața unui asemenea tratament. Nu se așteptase la o insistență atît de energică, îl știa rezervat, concesiv, poate chiar prea concesiv și rezervat, nu-l interesau anchetele și ocolea cu prudență ciocnirile, fie cu Mouscha, fie cu alții. Crezuse că va fi suficient să-l prevină de amestecul poliției, ca să se apere prin aceeași prudență, și-l găsea iscoditor, aspru, dispus să atace ori să contraatace în unele momente chiar excesiv. Pavel, prin urmare, avusese dreptate, explozia se va produce, de fapt a și început să se producă, și tocmai de aceea trebuia susținut mai mult decît oricînd, pentru ca lucrurile să nu se întoarcă tot împotriva lui.

— Dragă Naim. Mulți, în meseria noastră, dau vina unii pe alții. Tu însă te declari vinovat de întârzierea transfuziei. Un lucru, care-ți face cinste. Știi, trebuie să fi remarcat, e un obicei vechi printre medici, o lege nescrisă, un fel de tradiție de castă, așa zice, de a nu se lovi între ei, când unul a comis o eroare profesională. Dar ascultă-mă bine : când e o eroare de diagnostic, de metodă, de experiență. Nu neglijență sau rea-credință. Să ții minte asta.

Luîndu-și ochii de la Naim, profesorul urmări un timp zborul lent al unei muște, care bîzîia energic între calorifer și fereastră. Apoi își aprinse o țigară, după ce-i oferî și internului una.

— Ar trebui să înțelegem că medicina e sinonimul adevărului. Un adevăr concret și palpabil, ca însuși bolnavul, a cărui unică speranță devenim, după Dumnezeu. Vezi să nu cazi în greșeala, în care au căzut alții, nu așeza bariere între om și știință. Știi unde duce greșeala aceasta ? La izolare, la blazare, și ajungi într-o zi să constăți că singur te-ai transformat în victimă.

Vorbea uneori liniștit și reținut, amintindu-i internului de vechiul lui tact, alteori, iritat, aproape repezit, ca un om care se luptă mai întîi cu sine și pe urmă cu elemente dinafara lui.

— E groaznic să constăți deodată că ai confundat adevărul cu ceea ce am numi emfatic strategia vieții. Chiar dacă ne-am răspunde că, oricum, am fost de bună credință. Odată mi-ai spus că vrei

să descoperi lucruri noi, să ajungi la metode noi. Un vis temerar, toți oamenii îl au, la vîrsta ta. Dar, ai grijă, tinerețea se auto-devoră, viața depune straturi de rugină pe suflet, să nu te trezești deodată străin, părăsit. Cînd te uiți înapoi, dacă mai ai putere să te uiți, descoperi că una ai vrut și cu totul altceva ai făcut.

Glasul profesorului, care căzu deodată pe gânduri, parcă sub o mare înfrîngere, devenise către sfîrșit atît de trist, după ce, puțin mai înainte, îl impresionase prin limpezime și fermitate, încît lui Naim, care găsea bizară această trecere de la o stare la alta, îi inspira nedumerire și compăsimi. Dar, aproape imediat, Udrea se remontă, de asemeni pe neașteptate, și arăta din nou energic, decis, ca și cînd dorința de a stabili cu orice risc adevărul nu l-ar fi părăsit nici un moment. În plus, un zîmbet, parcă, mai mult decît ironic, îi flutura pe buze.

— Prin urmare, iată-mă și moralist ! Dar bătrînii trebuie scuzați, ei își imaginează că tinerii au neapărată nevoie de cicălelile lor. Invită-l, te rog, pe doctorul Mouscha pînă la mine. Pe urmă du-te să vezi ce-i cu bolnavul și vino să-mi spui.

19

Profesorul îl primise surprinzător de distant, fapt care pe Mouscha îl pusese în oarecare

încurcătură. După ce, glacial și parcă măsurîndu-l de sus pînă jos, îl invitase să ia loc, nu mai scosese nici un cuvînt. Abandonîndu-l, pur și simplu, se apucase să aranjeze hîrtille de pe birou. Scosese apoi, din sertarul de la mijloc, o revistă, în timp ce Mouscha, cu gîndul la recomandările lui Ma-teeanu, făcea eforturi să nu părăsească încăperea. O frunzări puțin și o depuse încet pe colțul biroului.

— Aș vrea să știu în ce măsură... De fapt, să nu te superi că l-am pus pe Pavel să intre în fractura de bază. Era mai odihnit, n-a fost de gardă.

Atitudinea inițială a lui Udrea îl făcuse pe Mouscha să creadă că totuși scandalul va izbucni, deși nu era momentul cel mai oportun. Constata acum, în fața acestei ezitări, că rămăsese același ins indecis, în ciuda înfățișării lui întunecate.

— Nu era nimic, dacă mă trezea. Oricum, Pavel e un coleg eminent, important e ca bolnavul să fie salvat.

Cu capul plecat, Udrea îi cercetă o clipă surîsul, pe deasupra ochelarilor. Avea impresia că surîsul acesta, ca și răspunsul, ascunde o amabilitate echivocă. De altfel, încă de cîteva zile, politețea și, nu o dată, cordialitatea primarului îl cam intrigau. Puteau să fie simulate, după cum nu era exclus ca, lovindu-se și el de atîtea realități grave, să fi ajuns la concluzii de natură să-l mai îmblînzească.

— Domnule doctor. Ar fi de dorit ca pe viitor internul să fie dirijat mai îndeaproape.

— Naim ?

— Mă refer la transfuzie. Internul recunoaște că dumneata i-ai indicat să continue transfuzia, dar...

— A, despre asta e vorba ! N-a ținut seama de indicațiile mele ?

— Ba da, a ținut. Dar e încă inexperimentat. Dacă acționa mai rapid...

— Extraordinar ! Și doar i-am atras atenția, spuneți că el însuși recunoaște.

— Recunoaște. Dar mai e ceva, și asta e mai grav. Cum a fost posibil să nu constăți că bolnavul intra în comă ? Admitem eroarea, în cazul fracturii. Dar coma ?!

Surprins, nu atîta de întrebarea în sine, cît de cutezanța fără precedent a lui Udrea, doctorul Mouscha, la început, își pierdu cumpătul. Apoi, brusc, se ridică.

-- Nu înțeleg ! E un interogatoriu ? Consider că mi-am făcut datoria. Faptul, de altfel, e stabilit și de ancheta oficială.

— Dar dumneata recunoști competența chirurgicală a unor polițiști ?

— Recunosc competența organelor constituite. Obrajii lui Udrea păliră ușor.

— Domnule doctor Mouscha : Ce vreți să spuneți ?

— Că orice eroare e posibilă în spitalul acesta. Nu se mai poate lucra în dezordinea care domnește aici. În asemenea condiții, e și normal să scapi din vedere mai ales amănuntele.

— Amănant, o fractură de bază?! Și e dezordine, ziceți?... A, Naim, te-ai întors ?

În toiul discuției, nu-l văzuseră intrînd. Rămăsese lîngă ușă, drept, țeapăn, parcă alb în obraji. Se uita printre gene, cînd la unul, cînd la celălalt.

— Ei, de ce taci ? Cum îi merge bolnavului ?

— A murit.

Internul îl fixase pe doctorul Mouscha, ca și cînd el i-ar fi pus întrebarea. Întîrzie astfel cîteva secunde, apoi se apropie de profesor.

— A murit adineauri pe masă.

— Era de prevăzut, zise Mouscha.

Îi tremura mîna, în timp ce-și aprindea țigara, și nu înțelegea de ce. În fond, răspunsul internului anunța închiderea totală a cazului. Trebuie să plece imediat din spital. Să ia unele măsuri definitive.

— De altfel, am consemnat în protocol. Complicațiile post-operatorii erau inevitabile.

Tăcu, deoarece intrase și doctorul Pavel, și era mai indicat să aștepte opinia lui.

— Domnule profesor, regret, intervenția a fost inutilă. Tardivă.

Pavel nu aflase încă aproape nimic esențial din întîmplările de peste noapte. Abia sosit în spital, Naim îi comunicase dispoziția lui Udrea, și el in-

trase imediat în operație. Vasilescu îi dăduse numai răspunsuri echivoce, iar sora Bogdan părea inabordabilă, în timp ce Felicia, ca de obicei, plutea pe altă lume.

— Așadar, în spital e dezordine ? Ei bine, de azi înainte vom face ordine.

— Și iată că și Udrea vorbea despre cu totul altceva.

— Să fie clar, domnilor colegi. Și vom începe chiar prin clarificarea acestui caz. Pavele, unde-i Vasilescu ? De ce n-a venit cu dumneata ?

— A lucrat toată noaptea, zicea că nu mai rezistă. Cred c-a și plecat.

— Doctore Mouscha, nu dumneavoastră ați fost de gardă azi-noapte ?

— Ba da, dar a rămas să m-ajute. În definitiv, domnule profesor, nu mai are sens să ne agităm atîta. Oricui i se poate întîmpla o eroare. Lipsa de experiență a lui Naim îl absolvă de la sine. Altminteri, e un băiat admirabil.

— Vă rog, mai precis.

— Trebuia să mă trezească imediat, în loc să piardă timpul chemîndu-vă pe dumneavoastră.

— Poftim ? Dar nu dumneata l-ai pus să mă caute ? Naim, ce înseamnă contradicția asta ?

Internul tăcu, mușcîndu-și buzele. Udrea așteptă puțin, apoi dădu din umeri, în direcția lui Pavel, întrebîndu-se dacă nu împinsese totuși lucrurile prea departe. Era consternat, tăcerea lui Naim îl puneă într-o situație penibilă față de Mouscha.

— Te rog să mă scuzi, doctore, am fost, poate, cam... vehement. Dar vei admite că e la mijloc prestigiul spitalului. Iar domnul intern a făcut mai devreme unele afirmații, care...

— E regretabil că se fac afirmații în absența mea. Spuneți, însă, că în privința transfuziei își recunoaște lipsa de operativitate. Mă așteptam ca doctorul Pavel să vină cu completări.

— Bine, să auzim și părerea lui Pavel.

— Părerea mea ?

— Firește. De ce eziți ? Doctorul Mouscha are dreptate, ce-ai găsit în craniu ?

— Atunci... Sînt două aspecte. În sine, fractura de bază nu era gravă, în sensul că n-a provocat leziuni interne esențiale. Că n-a fost depistată la timp, e altă chestiune. Dar hemoragia, cu tot regretul pentru Naim, presupun că putea fi compensată, prin transfuzie, pînă la intervenția, să zicem, a mea. Asta e tot.

— Mulțumesc, Pavel. Și tu, Naim ? Tu nu mai zici nimic ?

Palid, cu gura strînsă, cu ochii pe jumătate închiși, internul stătea rezemat de perete și ciocănea încet, fără întrerupere, în pervazul ușii.

— Ce e cu tine ? Cum explici întîrzierea ?

— Scuțiți-l, domnule profesor. E extenuat. Lipsa de experiență nu e niciodată culpabilă.

După această intervenție, Mouscha se uită la ceas. Nu mai era mult pînă la ora cînd puteau să apară bombardierele, iar el își lăsase automobilul

în oraş, la un prieten, destul de departe. Acest Mateeanu, cu tactica lui ! Mai bine crăpa dracului, cînd a leşinat la Snagov. Se ridică, rîzînd.

— Aşa e tinereţea. Toată lumea ştie că e amorozat.

— Domnule doctor !

Exclamaţia internului căzu ca un trăsnet, cu o forţă care-l uimi pe el însuşi. Se străduise tot timpul, din răsputeri, să evite exact această răbufnire, dar era prea mult, acum o implica şi pe Irina.

— V-aş ruga să aveţi mai multă consideraţie... ştiţi bine ce vreau să spun.

Profesorul rămăsese cu mîna în scrumiera largă, de cristal, în care tocmai începuse să strivească mucul de ţigară, Pavel se lipise de spătarul scaunului, iar Mouscha se reasezase automat.

— N-am recunoscut nimic ! Nu recunosc nimic.

Ultimele trei cuvinte, Naim le pronunţase, pe tonul cel mai deferent, cu ochii la Udrea. Apoi ieşi prin surprindere, lăsîndu-i stupefiaţi.

20

— În definitiv, de ce să ne complicăm cu toţii, pentru nişte beţivi ?

Cel dintîi îşi revenise doctorul Mouscha.

— Are, probabil, și destinul un amestec în povestea asta. I-a fost dat să termine, împușcat de alți bețivi. Credeam, însă, că internul nostru nu se pierde cu firea atît de ușor.

— Să-l lăsăm pe intern, vorba dumitale. Poftim, citește, te rog.

Indignat, dar controlîndu-se atent, spre satisfacția lui Pavel, profesorul îi întinse hîrtia laboratorului.

— A ! Negativă...

Analiza, într-adevăr, uitase s-o indice. Uitase sau a fost din cauză că tot timpul comisarul se ținea scai de el, nu-și dădea bine seama.

— Să nu fie însă o eroare. Comisarul susținea că totul s-a petrecut la beție. Pe asta m-am și bazat, cînd am diagnosticat coma alcoolică. De altfel și eu așteptam rezultatul și cred că trebuia să mi se aducă la cunoștință mai demult.

— Poate da, poate nu...

— Cum vine asta, domnule profesor ?

— Vine cam așa : sîngele a fost luat din inițiativa sorei. Dar asta nu mai are importanță. Cel puțin pentru victimă. În dezordinea, care... nu-i așa ? Esențialul e, că avem analiza. Cît despre dezordine, repet : de azi înainte...

Ușa se deschise cu putere și reapăru Naim, cu sora după el, trăgînd-o de mînă.

— Domnule profesor, poate să se întîmple orice, dar n-am mai putut suporta atîta... Am adus-o pe

sora. Eu v-am mințit o dată, e normal să nu mă mai credeți. Să vă spună ea totul.

Lucrurile se complicau din nou, aveau să devină, probabil, foarte grave, și Mouscha, în speranța că înțelepciunea lui Udrea, dacă nu chiar teama, va face ca scandalul să nu fie totuși dus pînă la capăt, regreta că nu știuse să se folosească de bunăvoința internului.

— Dar am mințit numai ca să vă apăr pe dumneavoastră.

— Pe mine ?! Cum și de ce să mă aperi ?

— Veți vedea. Întîi să răspundă sora : cît timp s-a întîrziat cu transfuzia ?

— Știu și eu ?!

— Știi foarte bine ! După operație.

Sora, la început, cînd internul o smulsese din camera de gardă, fără nici o explicație, nu bănuise unde o duce și ce vrea. Acum, gîtuită de emoție, nici ea nu dorea altceva, decît să vorbească, dar așteptase s-o oblige cineva, pentru ca nimeni să nu o poată acuza de instigație, iar faptul că Naïm o cam repezea, venea foarte bine.

— Aproape o oră.

— Perfect. Și cine a fost de părere să se facă transfuzia ?

— Dumneavoastră.

— Și mai cine ?

— Nu înțeleg...

— Nu-nțelegi ? Ba ai să-nțelegi ! Dumneata n-ai fost de aceeași părere ?

— A ! Ba da.

— Și nu chiar dumneata mi-ai amintit să-l întreb pe domnul doctor Mouscha ?

— Dacă vedeam că se prăpădește bolnavul...

— Așa, sora. Mulțumesc. Domnule profesor, asta aveam de demonstrat.

— Atunci de ce-ai mințit ? Scuză-mă. De ce inițial mi-ai spus contrariul ?

— Ca să vă scutesc de perspectiva unui conflict cu autoritățile. Cît mai speram că Ionașcu va fi salvat, știam că va vorbi el însuși, fără să vă implice pe dumneavoastră. Apoi ați vrut adevărul, și adevărul duce la conflicte.

— Imbecil ! Te-am lăsat, să văd pînă unde vei împinge calomniile. Le vei plăti cu prisosință. Iar dumneata, domnule profesor, de asemeni. Dacă nu-l dezavuezi.

Cînd să părăsească, în semn de protest, cabinetul, după această replică aruncată cu mîna pe clanță, sirenele umplură spitalul cu vuietul lor sinistru, și doctorul Mouscha se făcu livid.

21

Din cauza bombardamentului aerian, care nu se știa cît va dura, profesorul execută vizita în adăpostul de la subsol, în timp ce exploziile, uneori foarte apropiate, zguduiau clădirea spita-

lului. Prezența lui printre bolnavi avea darul de a le mai atenua panica; și el, cunoscând lucrul acesta, se ocupa de fiecare în parte, mai mult decât s-ar fi cerut în mod normal, ca să-i distragă.

Cînd încetă alarma, după aproape două ore, îl rugă pe doctorul Pavel să i-l trimită pe administrator, apoi urcă în cabinetul său și formă imediat numărul ministrului, solicitînd o convorbire directă. Era plecat. Sună la Institutul Medico-Legal, căutîndu-l pe doctorul Topșa. Îi aduse la cunoștință că în spital se produsese un deces suspect, îl preveni că va reclama o anchetă urgentă și-l invită să ia parte, în calitatea lui oficială, la necropsia stabilită pentru după-amiază, la ora cinci. Punînd receptorul în furcă, dădu cu ochii de Anton Făurel, care, de lîngă ușă, îl cerceta, intrigat.

— Vă salut ! M-ați chemat, am onoarea să vă salut.

— Bună ziua, ia loc. Săptămîna trecută, te-am rugat să comunicî în scris ministerului că avem urgentă nevoie de clișee radiografice, de instrumente, morfină, cearșafuri și nu știu mai ce. Ai făcut vreun demers ?

— Totul e-n regulă. Hîrtia a plecat în aceeași zi. Cu semnătura dumneavoastră.

— Și răspunsul ?

— Păi... N-a venit încă.

— Și totul e în ordine ? Nu, domnule Făurel, așa n-o vom scoate la capăt. Te rog să revii asupra

acestei adrese. Și încă ceva. De la un timp, am impresia că prea trebuie să le rezolv eu pe toate.

— Vai de mine, domnu profesor, se poate ?!

Administratorul se întreba dacă nu cumva profesorul, aflînd de legăturile lui cu Popescu, urmărirea să-l înlăture.

— Totdeauna am făcut demersuri, n-am vrut să vă deranjez, dumneavoastră ați dat dispoziții să mă ocup personal și avem la arhivă toate copiile adreselor... Să nu credeți c-am uitat ce mi-ați spus din prima zi : Domnu Făurel, eu mă ocup de bolnavi, ai dumneata grijă, domnu Făurel, să meargă administrația bine.

— Asta-i altceva. Vechi sau noi, lucrurile nu mai pot continua astfel. Cum crezi că mai pot fi eu stăpîn pe nervii mei, pe bisturiu, dacă intru în sala de operații cu asemenea preocupări ?

— A, sigur, parcă eu nu văd ?! Dar ce pot eu să fac, dacă hîrțiile mor la minister. Adică, stați, n-am vrut să spun asta ! Eu cred că trebuie să se rezolve odată și-odată. Știu ei ce fac. Pînă la urmă, toți ne facem datoria.

După sinceritatea primelor cuvinte, administratorul se repliase brusc, alarmat de ceea ce fusese în stare să rostească la adresa ministerului, și această versatilitate, care-i punea sub semnul întrebării pînă și cel mai mic acces de bună intenție, îl dezgustă pe Udrea. Căută să-i scuze lașitatea, cum în atîtea rînduri i-o trecuse cu vederea, considerînd că oamenii din categoria lui Făurel

nu fac prin asta altceva decît, constrînși de împrejurări, să-și apere bucata de pîine. De astă dată, însă, dezgustul persistă în mod inexplicabil, coborîndu-l penibil sub condiția lui în general tolerantă, pînă cînd îi provocă revelația similitudinii. Ce altceva făcuse el însuși, în esență, de-a lungul timpului, dacă nu același joc al echivocului, deși cu diferențele specifice ? Chiar dacă, în loc să lingusească ori să denigreze, se refugiase, doar, în pushtietatea împrejmuită cu gardul de ghimpi al resemnării. Nu cu slujbașii mediocrității fusese, prin urmare, tolerant, ci cu sine, ceea ce era de o mie de ori mai scandalos.

— Domnule Făurel, pentru moment să închidem discuția. Te anunț eu cînd să revii.

— A, sigur, vă salut ! Am onoarea să vă salut, domnu profesor.

După bombardament, fuseseră aduși cîtiva răniți, așa că Udrea nu reveni decît tîrziu din sala de operații, unde, împreună cu doctorul Pavel, intervenise într-o trepanație urgentă. Administratorul, fără a mai aștepta să-l cheme, se prezentă cu un dosar nou la subsuoară.

— Vă salut.

Avea o voce stinsă, ca a unui om îndurerat, și, depunînd pe birou dosarul deschis, se străduia să descifreze pe chipul profesorului cam la ce se poate aștepta.

— Știți, am făcut o nouă adresă, așa cum ați spus dumneavoastră. Am trecut tot ce ne trebuie, nimic n-am uitat, dacă vreți să semnați.

Profesorul dădu mai întâi să semneze direct, ca de obicei, apoi începu să citească. Pe măsură ce se apropia de sfârșit, surîsul lui de politețe se întuneca.

— Regret, dar nu pot fi de acord cu hîrtia dumitale.

— Dar... vedeți, nimic n-am uitat. Mînuși, instrumente, reparația caloriferului... că știți că nici iarna trecută nu prea mergea...

— Ai un creion și o hîrtie la dumneata ?

— Cum să nu ! Am întotdeauna.

Avea numai hîrtie, creionul nu-l găsea. Se scotoci în toate buzunarele, apoi se repezi la ușă.

— Imediat ! Cum naiba, tocmai astăzi...

Sună telefonul și zîmbetul amuzat al lui Udrea se stinse.

— Da, eu... Cine ? A, bună ziua, domnule profesor ! Cînd ai venit de la Predeal ?

— Acum o oră. Dar ia spune-mi : tu cum te simți ?

În glasul lui Christoloveanu vibra ceva neclar, parcă alarmat.

— Poftim ? Cum să mă simt ? !

— Așa ! ești bine, sănătos ?

— Firește.

— Sigur ?

— Evident... Sînt chiar surprins...

— Ei, lasă, lasă, așa sînt eu, nu mă știi? Mai bine spune-mi, cînd stăm de vorbă? Rămîn în București două zile. Dar, mai întîi, altceva : a venit Neagu pe la tine ?

— Da, a trecut într-o zi pe la spital.

— Cînd ? insistă Christoloveanu.

— Nu mai țin minte precis. Cred că săptămîna trecută. Adică, mi se pare, de mai multe ori. Exact. Prima oară, imediat după articolul lui... Dumneata l-ai citit ?

— L-am citit.

— Ai văzut ce lipsă de...

— Am văzut, am văzut. Vom vorbi mai pe larg altă dată. Fii calm, lasă-l să latre. Ia spune-mi, azi a venit ?

— Cine să vie ?

— Cine ! Neagu. Te-ai văzut azi cu el ?

— Nu.

— Nici ieri ?

— Nici. Apropo ! M-a rugat să-ți transmit salutărilor lui.

Un răstimp, la celălalt capăt al firului se deschise o tăcere. Christoloveanu părea să se gîndească la ceva.

— Vezi, dacă vine, discută cu el... Mă auzi ?

— Nu tocmai bine. Hîrîie aparatul.

— Lasă-l să hîrîie, e meseria celor care ascultă, și încă nu s-au perfecționat.

Lui Udrea îi veni să rîdă. Teribil și Christoloveanu ! Bravează, ca întotdeauna. Nimic nu-l schimbă, nici măcar vîrsta.

— Așa că, dacă vine, acordă-i toată atenția. Are un caz rarism, o malarie considerată incurabilă, dacă operația reușește, va produce vîlvă în lumea medicală.

Insistența lui Christoloveanu, la care se asociau automat întrebările neclare ale asistentului, devenea bizară.

— Dragă Toma, ar trebui să ne vedem imediat, dar am o serie de lucruri urgente. Îți dau un telefon după-amiază, acasă.

— Bine, aștept. Adică nu, azi nu merg acasă. Am o necropsie. Mă găsești la spital.

— Așadar, e-adevărat !

— Cum ? ! De unde știi de necropsie ?

— Nici o necropsie, am auzit că ai cam dat bir cu fugiții de-acasă. Ce înseamnă asta ? Ai de gînd să iei locul bolnavilor ? Ar fi timpul să te gîndești și la Roxana... Dar acum te las, trebuie să dau o fugă pînă la minister.

Stabiliră categoric că astăzi se vor vedea în orice caz, cel mai tîrziu diseară, apoi, punînd receptorul în furcă, Udrea întîrzie cu ochii pe bucata albastră de cer, din decupajul ferestrei, care-i amintea de unele ceruri ale lui Petrașcu. Aluziile și reproșul lui Christoloveanu, care nu avea de unde ști ce se petrecea între el și Roxana, îl contrariaseră.

Cînd întoarse capul, Făurel îl cerceta atent, de la distanță.

— Te-ai întors... Dar ce-aveți astăzi cu toții, de rămîneți lingă ușa ? Fii bun și ia loc.

Administratorul se așeză, șovăind, numai pe jumătate de scaun. Avea ceva sperios și retractil în mișcări și în priviri, părea un șoarece.

— Domnule Făurel, dumneata ai surprins vreodată un șoarece în cămară ?

— Eu ? ! Păi eu n-am cămară, am pivniță, o duc greu, domnule profesor... Dar de ce m-ați întrebat ?

— A, nu, nimic... Spune-mi, te rog, cam cîte scrisori am trimis noi pînă azi ministerului ?

— Opt. Opt în trei luni. Doriți copiile ?

— Mersi, nu-i nevoie. Și ce părere ai ? E pcliticos să lași opt scrisori fără răspuns, în trei luni ?

— Păi nu e tocmai po... Dar ministeru-i minister...

— Exact. Iar părerea mea e că trebuie să terminăm cu asemenea scrisori. Mai facem o ultimă încercare, dar printr-un memoriu adresat direct ministrului. Ia, te rog, creionul și scrie.

Era mai mult decît sigur că, din cauze necunoscute lui, și a căror depistare ține doar de competența domnului ministru, repetatele demersuri scrise nu ajunseseră pînă la Excelența-Sa. Altfel i-ar fi deosebit de dificil să înțeleagă de ce spitalul a fost abandonat.

— Ce e, domnule Făurel ? Dictez prea repede, de ce te-ai oprit ?

— Nu, nu ! V-ascult cu plăcere.

— Mulțumesc, dar mai important e să notezi.

Farmacia era quasi-goală, autoclavul se defecta în permanență, instrumentele chirurgicale, prin uzură, se împutăneau mereu și nimeni nu binevoia să le înlocuiască, plasma o mai primeau doar când se nimerea să prisosească altor spitale, pînă și alimentația bolnavilor, de la un timp, era cu totul insuficientă.

Îl vor declara nebun, își spunea administratorul, și toată lumea știe ce se întîmplă cu nebunii, mai ales cînd nici nu sînt nebuni adevărați. Îl compătimea și, în același timp, căuta să vadă cît mai exact ce se va petrece cu el însuși, și nu mai găsea nici un motiv să se bucure, deoarece Udrea, cînd era director, nu se amestecase niciodată în treburile administrației și cine știe dacă Mouscha său cine-l va înlocui, dar în orice caz Popescu, nu-i va lua pînă și firimiturile.

— Perfect, zise Udrea. Ai notat tot ?

— S-a notat.

— Te rog să-l dictezi dactilografei și mi-l aduci la semnat. Îl vei expedia chiar astăzi, confidențial, la cabinetul domnului ministru.

— Da, cum doriți... Vă salut.

Administratorul era mai rece, mai puțin servil, salutul îl rostise cu o voce oarecum distantă, iar la plecare nu se mai încovoiasse, ca de obicei, ieșise chiar cu spatele la el, și încă foarte repede, fără a mai merge de-a-ndăratelea. Intrigat, profesorul uitase să-i răspundă, și regretă, cu atât mai mult, cu cât Făurel, probabil turburat de ceea ce-i dictase, părea pe punctul de a-și descoperi un simbul de demnitate elementară.

Se mută pe canapea, ca să stea mai comod, măcar câteva minute, cu ochii închiși, căci începuseră să-l usture. Sună telefonul. Nu se duse să răspundă. Voia să fie singur, să nu mai discute cu nimeni despre nimic, dac-ar fi posibil să nici nu gândească. Telefonul însă zbîrniea cu insistență, intrusul nu ceda. Dar se mai putea să-l caute Roxana. Sau Christoloveanu.

— Alo !... Da, eu sînt.

Era glasul convențional al șefei de cabinet a ministrului. Îl anunța că e convocat, pentru a doua zi la ora șapte, la o conferință cu domnul ministru. Exact, aceea care s-a amînat rîndul trecut. Un consiliu, neapărat să vie, probleme foarte importante, să nu uite, ora șapte, ora șapte.

Auzea și acum, după ce se terminase convorbirea, ora șapte, ora șapte, ora șapte. Inutil încercase să afle natura acelor probleme atât de importante, determinat de glasul ei imperativ, lipsit de politețe, care nu prevestea nimic plăcut. Șefa de

cabinet se eschivase de la orice explicație și se simțea din nou înconjurat de inamici, acei inamici invizibili, dar cu atât mai periculoși. Categorie, se lansase prea departe, prea orbește. La nimic nu-i mai poate fi util unui cadavru, că un om viu se expune pentru el.

CUPRINS

<i>Prefață</i>	V
<i>Tabel cronologic</i>	XIX
 <i>Partea întâia</i>	
TRISTEȚEA ÎN HAINE DE DUMINICA . . .	I
 <i>Partea a doua</i>	
...FUGIT IRREPARABILE TEMPUS	123

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2025

